
C.W.G.V.N.

Chytraeus

286213

~~M 24000.~~

S. ~~10~~/18.-

Aus der gräfl.
Nostitz'schen
[illegible]

Collᵈ Complete.

DAVIDIS CHYTRAEI SYLVA CHRONICI SAXONIAE ET VICINI ORbis Arctoi,

Ab anno Chriſti M. D. LXXX. Vſq; ad M. D. XCI.

Acceſſit enim huic editioni, integri anni, proximè elapſi, Chronicon.

ARGENTINÆ,
Excuſſa à Bernhardo Iobino.
Anno M. D. LXXXXI.

KP JCB

ANNO M. D. LXXX.

DVces Holſatię, Ioannes ſenior, & Adolphus, fratres: & fratris illorum Chriſtiani III. Daniæ regis filius, Fridericus II. Ducatum Sleſuicenſem, ſe Regis & Regni Daniæ beneficio tenere profitentes, & ſolenni ritu, inveſtituram, ut nominant, feudi Ducatus Sleſuicenſis, à Friderico Daniæ Rege, ſub dio accipientes, Othoniæ in Fioniâ, fidem & ſubiectionem debitam viciſsim ſe præſtituros promiſerunt. Finitimus is Ducatus, Holſatiæ extremæ Romani Imperij verſus boream prouinciæ, ad Eydorum fl. & Leueſoum, & pais Cimbricæ Cherſoneſi eſt, ad Coldingam & Ripas uſq; pertinens: inſignibus oppidis: ad mare Balthicũ, Sleſuico, Flensburga, Haderslebia, Sunderburg, Nicopen: & inſulis ac peninſulis, Alſia, Arre, Svvanzia & ANGLIA, ex quâ Angli in Britanniam primùm profecti ſunt: & in occiduo littore, Tondera, Huſemo, Bretſtadia, & Friſiæ Eydorenſis & Strandenſis, alijsq; inſulis ac prouincijs vberrimis & opulentis ornata. Quæ, Iutia Auſtralis olim dicta, annis amplius ducentis, à Canuto, Erici IIII. filio, uſque ad Ericum Vvaldemari III. filium, in veterum Danici ſanguinis regum familiâ permanſerat. 2. Maij.

1580. Diſtracto autem ſub Chriſtophoro II. in-
A. C. teſtinis diſsidijs regno,& Rege, qui tutelam
1326. Ducis Sleſvvic, Vvaldemari pueri ambiebat,
15. Auguſti. fidelibus auxilijs avunculi ipſius Gerardi
Holſatiæ comitis pulſo: VValdemarus III.
Erici ducis Sleſvvicenſis filius, ab Epiſcopis
& proceribus Rex electus, in comitijs Nie-
burgenſibus, cum conſilio Senatus Regni,
Gerardo comiti Holſatiæ & Stormariæ,
avunculo ſuo, eiusque veris & legitimis hæ-
redibus, Ducatũ Iutiæ Auſtralis, cum omni-
bus ad eum pertinentibus, cum dominio
utili & directo, & vaſallis omnibus in diœce
ſi Schleſvvicenſi reſidentibus, pacificè &
quietè, perpetuis temporibus poſsidendũ,
jure feudali cum vexillis confert: abdican-
do à ſe & hæredibus & ſucceſſoribus ſuis,
quicquid iuris in eo hactenus habuerunt:
ſolo iure ſuperioris dominij ſeu infeudatio-
nis ſibi & ſuis reſervato.

Chriſtophorus etiam rex exul, biennio
pòſt, Iohanni III. Holſatiæ & VVagriæ do-
mino, fratri ſuo uterino, & omnibus ipſius
veris hæredibus, tam maſculi quàm fœminei
generis ab eo deſcendentibus, inſulam Cim-
briam (ſeu Imbriam ut in literis nominatur)
1328. cum proprietate & conditionibus ſingulis,
30. No- ſic ut Regi & ipſius maioribus hactenus pa-
uemb. ruit, iure feudali tradit ac cedit: ita tamen ut
ipſi & ſucceſſoribus Danorum Regibus, de-
bitum

bitum Homagij & fidelitatis ſacramentum 1580.
præſtent, quam donationem poſtea VValdemarus IIII. Chriſtophori filius, confirmavit. 1340.

Cùm autem Chriſtophorus II. paulò pòſt regno reſtitutus eſſet: VValdemarus III. de regno cedens, hæreditariũ ducatum Sleſvvicenſem recepit. Et cum Gerardo avunculo Holſatiæ comite ita tranſigit, ut ſibi mortuo ſine hærede, Gerardus illiuſve hæredes ſuccedant, ac ut in præſentia, omnes ducatus illius vaſalli & armigeri iurent, ſe nulli alteri, quàm Gerardo, parituros & arces tradituros eſſe. 1333. 2. Auguſti.

Ad nepotem igitur huius Gerardi, ex filio Henrico Ferreo, ὁμώνυμον avo, tandem poſſeſsio ducatus Sleſvvicenſis firma & tranquilla pervenit: ab Olao II. Rege Nieburgi per ſolennem feudi collationem, & à Margarita Olai matre, regibus confirmata, cùm quidẽ pro ſe & ſucceſſoribus ac incolis regnorum omnibus, promittat Margarita, dictos Comites Holſatiæ, eorumque hæredes in ducatus Sleſvvicenſis poſſeſsione à nemine turbandos eſſe. 1386. 1392.

Mortuo autẽ Gerardo, duce Sleſvvicenſe: relictis coniuge Eliſabetha, Henrici ducis Lunæburgenſis ſorore, & tribus filijs, Henrico, Gerardo & Adolpho impuberibus regina Margarita, & filius Ericus, pro Tuto- 1404.

1580. ribus ſe gerentes, oppida & arces, Gottorp, Flensburg, & Tonderam, aſsentientibus etiã relicta Vidua & ex nobilitate præcipuis, partim pignoris, partim tutelæ titulo, occupant. Poſtea feudum Henrico primogenito conferre non quidẽ prorſus recuſabant, ſed cunctabantur, flagitantes, vt primùm purè & abſolutè illud Regi ac regno Daniæ principes reſignarent. Quod cùm illi rectè & tutò fieri non poſſe exiſtimantes recuſarent: longũ & diuturnum, triginta ferè annis bellum, ſubinde interpolatum inducijs, inter Daniæ Regem Ericum & Holſatiæ duces fratres, à Principibus aliquot Germaniç & vicinis ciuitatibus, fideliter adiutos, geſtũ eſt.

Ericus poſt obitum Reginæ Margaritæ, Sigismundo Imperatori, amitino ſuo, Conſtantiæ tunc in concilio degenti, controverſiam de feudo ducatus Slesvvicenſis ſuã proponit, deq́ue ea conſiliũ & informationem
1415. 14. Iunij. illius, ex feudorũ Romani Imperij legibus & conſuetudinibus poſcit. Is declarat Imperatorũ legibus amitti feudum, ſi vaſallus domino inſcio & non requiſito feudum totum vel maiorem illius partem alienet: Si infra annum & diem inveſtituram feudi à domino non petat: vel requirente domino iuramentũ fidelitatis tertiò monitus non prçſtet: vel armis hoſtilibus dominum feudi, il-

liusve

liusve ſubditos, contra juramentum fideli- 1580.
tatis petat: aliudue crimen læſæ Maieſtatis
in dominum committat. Cùm igitur Sleſvvi
cenſis Ducatus, Regis Daniæ feudum ſit, &
præſentes illius detentores, Dominum feudi, ſervitijs, ratione dicti Ducatus & vaſallatus debitis, defraudent: maioremque Ducatus partem, irrequiſito domino, belli tempore alienarint: & regnum Daniæ contra debitũ fidelitatis, bello, ſpolijs, & rapinis hoſtiliter invaſerint, multasque alias Felonias, ut nominant, commiſerint: declarat & ſignificat, quibus expedit, quòd feudum duces amiſerint, quòdque vniverſi & ſinguli Ducatus Sleſvvicenſis incolæ, Regi domino feudi, deinceps immediatè parere, ſalvo honore teneantur.

Hac informatione Sigiſmundi accepta, Rex Ericus, aliquoties poſtea, Cæſarem Sigiſmundum ſe arbitrium ferre poſſe, ducibus, eorumque amicis oſtendit: donec tandem, vtriuſq; partis legatis rogatus Cæſar, Henricum Glogoviæ ducem: Budiſsinæ, Gorlitij & Sittaviæ præfectum: in Cimbricam Cherſoneſum miſit, qui omnibus componendi amicè diſsidij rationibus tentatis, cùm fruſtra ſe laborare videret: tandem inducijs factis, eò rem deducit, ut Rex Ericus 1423. Cal. Ian.
& Duces Holſatiæ pariter, Sigiſmundum Cæſarẽ ſupremum judicem & arbitrum ple-

1580. næ poteſtatis eligerent, ac ipſius ſententię, ſecundum jus pronunciatę, firmiter & in-
1424. violatè ſe parituros compromitterent. Ita-
28. Iunij. que poſt ſeſquiannum, citatis Budam partibus, Imperator pro Daniæ rege contra Duces pronunciat.

Ab hac ſententia cùm Duces ad Romanũ Pontificem appellaſſent, is Theodorico Colonienſi arch. cauſam denuò cognoſcendã comittit. Sed Rex, ſententiæ à Cæſare latæ executionem vrgens, denuò bellum inſtaurat, in quo Henricus primogenitus Gerardi filius, Princeps virtute excellens, in obſidione arcis Flensburgenſis, confoſſus occi-
1428. dit, Tandem verò, Suecis etiam, Engelberto duce, regi Erico rebellãtibus, interceſsio-
1435. ne ciuitatũ Hanſæ, pax reſtituta eſt, cùm Ericus, Adolphum, in poſſeſsione feudi ducatus Sleſvvicenſis, deinceps non ſe turbaturum, & ablata omnia, vſque ad pontẽ Coldingæ redditurum eſſe, polliceretur. Id ta-
1436. men, Erico ſtatim ex regnis in Gotlandiam ſecedente, Rex Chriſtophorus Palatinus de
1440. mùm, qui illi ſuccesſit, integrè exequutus eſt, & die coronationis, ſolennibus literis
1443. confimauit. Quo intra paucos annos mor-
Cal. Ian. tuo, cùm Chriſtianus comes Aldeburgenſis
1448. ex ſorore Adolphi Hedvvigæ natus, ad regnum Daniæ, comendante avunculo, quem proceres Regem expetiuerant, vocaretur:

atque

atque ita heres & dominus feudi ducatus 1580.
Sleſvvicenſis futurus eſſet: ſolennibus literis, Duci Adolpho & ordinibus prouinciæ 1448
Sleſvvicenſis promittit, nunquam ſe Ducatum Sleſvvicenſem Regno Daniæ vnire aut 28. Iunij.
incorporare velle, eosque ſibi, vt Duci Sleſvvicenſi, non ut Daniæ regi, fidem & ſubiectionem iuraturos eſſe.

Mortuo igitur poſt decennium ſine liberis Adolpho, Chriſtianus ſuccedit, nec ab 1459. 4. Decemb.
eo tempore, ſolenni ceremonia, feudum ducatus Sleſvvicenſis, vlli quod ſciam, proximis 120. annis, à rege Daniæ collatum eſt. 1490.
Poſtea inter Iohannem & Fridericum, Chriſtiani I. filios: deinde inter Chriſtianum III. 1544.
Iohannem & Adolphum Friderici filios: & tertia huius pars tandem inter Fridericum 1559.
II. regem & Ioannem fratres, diviſa eſt, cùm tertius frater Magnus in Livoniam proficiſcens 1560.
iuri ſuo renunciaſſet. Etſi enim Duces Holſatiæ inveſtituram ſolennem à regibus novis ſemper petiverunt: tamē quia de conditione feudi non conveniebat: quod immune ac liberum, nec ſervitijs præſtandis obnoxium eſſe, & iure Danico ac Sleſvvicenſi, ad proximi gradus hæredes maſculos, & his non exiſtentibus, ad fæminas quoque tranſire, Duces diſputabant: Novæ ſubinde tractationes: primùm inter Chriſtianum III. & fratres Coldingæ, deinde inter Fride- 1547.

1580. ricum II. & patruos Othoniæ inſtitutæ ſunt,
1567. ad quas tandem, Auguſti Saxonis Septemviri, & Vlrici Megapolitani, & VVilhelmi Haſsiæ Lantgravij, interceſsionibus amicis
1569. accedentibus, controverſiæ illæ ſuperiori anno demum, vtriusque partis voluntate in
1579. hanc ſententiam ſedatæ & compoſitæ ſunt.
25. Martij. Promittit Rex Daniæ pro ſe & ſucceſſoribus, ſe, Ducibus Holſatiæ, ex Aldenburgenſi ſtirpe prҿſentibus & futuris, Ducatũ Slesvvicenſem, & Inſulam Cimbriam, vel ut auitum & à regno Daniҿ emanans, hҿreditariũ feudum, cum vexillorum proiectione, intra annũ & diem in effectu certo collaturũ eſse.

Viciſsim Holſatiæ Duces, quotiescunq; caſus feret, intra annum & diem feudum accipient, & fidelitatem debitam iurabunt, ſicut de forma iuramenti, & literarum feudalium, & reuerſalium expreſsè conuenit. Belli tempore, quod neceſſariҿ defenſionis, aut tuendæ dignitatis cauſa, Rex, communicato cum Ducibus conſilio ſuſcipiet: Duces Sleſvvicenſes certum equitum & peditũ numerum ſuo ſumptu Regi mittent & alent; rege pro rata, de ſua etiam parte, Ducatus contribuente, & defenſionẽ clientibus ſeu vaſallis debitã viciſsim promittente. De ſucceſsione in Ducatu Sleſvvicenſi, an propior gradu, defuncto ſuccedere, an verò ius rҿprҿſentationis locum habere debeat, cùm con-
venire

venire in prꝫſentia integrè non potuerit, 1580.
Ius ſuum utrique parti illibatũ manebit. ac
ſi ex Ducibus Sleſvvicenſibus aliquis dein-
ceps ſine liberis decedet: bona relicta nemo
ex ſuperſtitibus ſtatim occupabit, ſed per
principum fidos ac iuratos ſubditos admi-
niſtrari ſinent: donec Principes ipſi inter ſe,
vel adhibitis aliquot amicis, de ſucceſsione
æquis ac tolerabilibus medijs transegerint:
vel iure dirempti fuerint. Nec quidquã hæc
transactio vel prioribus pactis conventis,
vel priuilegijs & libertatibus prouinciarum
& nobilitatis Sleſvvicenſis & Cimbricæ, vel
Regiæ Maieſtatis allegatę pręeminentiæ, &
iuribus Ducum in diœceſi Slevvicenſi pręiu-
dicabit. Huius igitur transactionis vigore, 1590.
ſollennis feudi ducatus Sleſvvicenſis colla- 2. Maij.
tio, quam dixi hoc tempore facta eſt.

Vicini Slevvicenſibus & Holſatis, HAM-
BVRGENSES, mercatoribus Anglis hoſpi-
tium & liberam negociandi facultatem an-
nos iam decem in ſua vrbe prębuerant. Id
cùm reliquę ſocietatis Hanſicę ciuitates æ-
gerrimè ferrent, ac communi fœderi & ſalu-
ti Hanſicę plurimũ adferre detrimenti iudi
carent: exacto decennio, Angli Hamburgâ
dimiſsi, Embdam in Friſiam orientalẽ com- 1579.
migrarunt. Anglię verò regina, cùm ſubdi-
tis ſuis Hamburgi hoſpitium, & libera cum
exteris commercia, renunciari didiciſſet:
vicis-

1580. viciſsim Hanſę ciuitatũ mercatoribus Londini reſidentibus, libertatẽ negociandi priſtinam aſtringit, & onera noua per decretũ imponit. Cùm autem ad Hanſę ciuitatum, quę ſuperiore anno Lubecę ea de cauſa frequentes conuenerant, petitionem, Angliæ regina, decretum de mercatoribus Hanſæ Londini abolere planè recuſaret: niſi Anglis mercatoribus ſimilem libertatẽ in Hanſæ vrbibus cõmercia exercendi, & promiſſa Ham-
menſe Nou. burgæ priuilegia, prorogatum iri intelligeret: ciuitates aliquot ad hanc cauſam delectæ, Luneburgi denuò conueniunt. Vbi primùm ſimilem cautionem, qualem ab Hanſicis Londini regina flagitaret, viciſsim in Hanſæ ciuitatibus, ab Anglis ſumi, & de omnibus Anglorum mercibus, N. pro centum exigi, & legatos ad Poloniæ regem & Cæſarem imprimis ac Imperij Electores, de prohibendis in Germaniæ vrbibus Anglorum monopolijs mitti placuit. Etſi autem Cæſar, Ezardo & Ioanni Friſiæ comitibus, ut Anglos ex vrbe Embda, quò Hamburga digreſsi ſe contulerant, dimitterent, ſeriò mandauit: tamen cùm illi cauſas exponerent, cur Cæſareo mandato parêre non tenerentur: nihil præter ſcriptorum hinc inde commutationes ſecutũ eſt amplius. Angliæ etiam regina, miſsis ad Imp. & Daniæ ac Poloniæ reges legatis, Hanſicorum moli-

tiones

tiones aduerſus ſuos anteuertere, ac impedire conata eſt. 1580.

Poloniæ Rex, per Dantiſcanos & Thornenſes, cum ſecretario collegij Londinenſis, nomine ciuitatum Hanſę rogatus, ut Anglicum monopolium, quod Elbingæ inſtituere conarentur, impediret: cùm in apparatu expeditionis contra Moſchos occupatus eſſet: epiſcopum Cuiauienſem Stanislaum Carnicouium, & Palatinum Sendomirienſem Iohannem Coſtam, commiſſarios Elbingę cauſam cognituros deſignauit, ex quibus, cùm hic paucis poſt diebus morte extinctus, ille ad Gneſnenſem Archiepiſcopam euectus eſſet: res tota in ſuſpenſo manſit. Viſum igitur delectis ad hanc Anglicam cauſam ciuitatibus, conuentum quatuor Hanſæ metropoleon & Vandalicarũ ac Bremenſis ciuitatum, Lubecæ indicendum eſſe, de quo ſequenti anno dicemus.

Magna etiam, multis iam annis, ciuitati Hamburgenſi, cum Danię rege, & Holſatię ducibus, controuerſia, de iure reſtringendi in Albi, ſeu euectionẽ frumenti, accolis Albis infra vrbem Hamburgam, prohibendi, fuerat. cumque ſepteñio antè, Hamburgenſes, iuris ſui tuendi cauſa; naues aliquot ſubditorum regis Daniæ, frumentum ex Stora deuehentes, ſurſum Hamburgam ire, atque in vrbe frumentum vendere, compuliſſent: 1573.

Danię

1580. Daniæ rex viciſsim, Hamburgenſium naui-
1579. bus, in ſuorum regnorum portubus deten-
tis, integrum ſexennium eis, liberam in ſuis
regnis negociandi facultatem, ademerat.
Quam ſuperiori demum anno, Flensburgi,
recuperarant: vbi principalis cauſa, ad no-
uam tractationem, Chilonij, hoc anno, in-
ſtituendam, reiecta erat. Vbi tandem, exe-
unte Auguſto, coram principum interceſſo-
rum, Auguſti Saxonis, & Vlrici Megapolita-
ni ducis comiſſarijs ſuſcepta eſt. Cùm autē
poſt varias & multiplices aliquot dierū di-
ſceptationes, Legati Hamburgenſes in eo
perſeuerarent, manifeſti iuris eſſe, ne quis
poſſeſsione ſua ante cauſæ cognitionem pri
uetur: Dani verò ac Holſati, nullā poſſeſsio-
nem legitimam & tranquillā illos vnquam
habuiſſe contenderent: Principū interceſ-
ſorum legati, media, quæ vtrique parti tole-
rabilia & æqua fore iudicabant, vt omnis fru
menti (hordeo & polenta excepta) euectio
vtriſque libera eſſet, nec tamen ſubditis Re-
gijs hordeum Hamburgā deferentibus pre-
cium pro ementium libidine cōſtitueretur:
aut certus numerus 7. aut 8. nauiū ſubditis
regijs exportandus concederetur, &c. pro-
ponebant. Quæ cùm Regij, alia ratione, niſi
ad referendum accipere per mandata ipſis
tradita, quę liberam ſubditis regijs frumen-
ti exportationem vſque ad litis exitum re-

linqui

linqui iubebant,non poſſent: Hamburgen- 1580.
ſes verò, poſſeſsionẽ juris reſtringendi ſuã,
ante cauſæ cognitionem ſibi iuſtè non adi-
mi poſſe inſtarent: vtrinque Legati, prote-
ſtationem de dominorum ſuorum iure in-
terpoſuerunt, & res tota in ſuſpenſo relicta
eſt:ita tamen,ut vtrique media propoſita,ad
dominos ſuos referrent: eorumque decla-
rationem ante Cal. Ianuarij ad electorẽ Sa-
xonię & Vlricũ Megap. perſcriberent. Qui,
cognita vtriuſq; partis voluntate,vel tranſa-
ctionem perficerent, vel ad juris cognitio-
nem coràm arbitris cauſam remitterent.In-
terea Hafnienſis & Flensburgenſis Receſ- 1562.
ſuum articuli & clauſulę omnes, nullo ex- 1579.
cepto,ab vtraque parte inuiolati ſeruentur.
Sic die 8. Septemb Kiela diſceſſum eſt.

Paulò poſt,Ioannes ſenior, dux Sleſvvi-
cenſis,& Holſatię, Friderici I. Danię regis
filius,princeps pius,clemens, iuſtus, bene-
ficus,& eccleſię ac ſcholarum nutritius, po-
ſtridie calendas Octob. ex hac vita cœlebs
diſceſsit.cuius,anno ſequente demum Sleſ-
vvigę ſepulti,ditionem,Adolphus frater, &
Fridericus Danię rex, fratris Chriſtiani III.
filius,inter ſe partiti ſunt: Rege Hadersle-
biam, vbi ſedem aulę Ioannes habuerat, &
Rendesburgum:Adolpho cęteras prędectu-
ras obtinente.

In Liuonia, Sueci Reualiam tenentes, Pa-
diſam

1580. diſam arcem, ſex milliaribus ab vrbe diſtantem, ſemeſtri ferè obſidione fatigatã, & fame tandem exhauſtam, exeunte anno receperunt, cùm paulò antè, alius Suecorum exercitus, Ponto de Legardia duce, Corelogrodum, Coreliç metropolim, & arcẽ munitiſsimam, intra circulũ Arcticum, ſub gradu latitud. 67. long. 62. ſitam, fulminibus globorum ignitorũ incenſis munitionibus, expugnaſſet die 4. Nouembris.

Poloniç rex Stephanus, ad bellum aduerſus Moſcos, continuandũ, menſe Iunio, Vilnâ profectus, lentis itineribus, vt conſequi eum copiæ facilius poſſent, exeunte Iulio, Vitebſium ad Dunam fl. peruenit. Inde ad Vielico Lukç obſidionem tendens, Veliſam & Vſuiatam arces, ne quid à tergo impedimenti obijceretur, expugnat. Vielico Lukã vrbem amplam, & emporium, in illis gentibus celeberrimum, prçſidiarij milites in arce, paulò ante incendio deleuerant. Arcem igitur ſolam, initiò Septembris, Poloniç rex tormentis quaſſatam, & globis igneis, in ligneas illius munitiones vibratis, incenſam oppugnat: & ſtatim à prçſidiarijs deditam Nonis Septemb. occupat, ac denuò munit. Vicinas etiam arces, Neuelã, 12. milliaribus Lukâ verſus Polotiam diſtantem, per Bornemiſſam Vngarum: Zaualotiam, per Zamoiſcium Cancellariũ expugnat. Inde Vilnam

rex

rex initio Nouembris redit, quo & cancel- 1580.
larius paucos poſt dies ſubſecutus eſt. Vilnæ
& ſupplicationes ob rem feliciter geſtã fa-
ctæ, & legati Turcici & Tattarici auditi; &
comitiorum dies ad 22. Ianuarij diem VVar-
ſauiam promulgatus, quo publicarum deli-
berationum cauſa, Moſchi legati quoque
deducti ſunt. Legationes Turcica & Tatta-
rica Idibus Nouembris auditæ. Turcus vi-
ctoriam adverſus Moſchos partam regi gra-
tulabatur: deinde imperatorem ſuum, à
Baſſa Budenſi intellexiſſe aiebat, Romano-
rum Cæſarem Noribergæ cum Electoribus
deliberare, quomodo per occaſionem Tur-
cis bellum inferre poſsit. Cupere igitur Tur-
cam, vt Poloniæ Rex, quantum in ipſo ſit,
eiuſmodi conſilia impediat. Præterea mili-
tẽ exautoratũ (Coſacos vocant & Drauos)
cohibendum eſſe, ne quid Moldauiæ &
VValachiæ Palatini detrimenti accipiant.
Tandem epiſtolam ſui Imperatoris regi in
manum tradit, & ſumma cum feſtinatione
retrogreſſus quid reſponſi acciperet, expe-
ctat. Cui breuiter Lituaniæ Cancellarius
Valliaſcius, regem Poloniæ, Turcarũ Cæſa-
ri per literas ad ſingula poſtulata reſponſu-
rum dicebat.

Poſt hunc Scythicus aut Tattarus admit-
tebatur, qui ſuum principem (Czar illi ap-

1580. pellant) à Moſcho ad bellum contra Polonos ſollicitari aiebat. Si verò regi propoſitum ſit, tertia vice cum Moſchis bello decertare, malle Tattaros Polonorum, quàm Moſchorum caſtra ſequi. Cùm hæc dixiſſet, humerum ſuum ſiniſtrum dextræ ſcapulæ regis ſubijciebat. quod reuerentiæ & obſequij apud eos ſignum eſt. Poſtea ocreas, arcus, ſagittas & pharetram deauratam donabat Regi, item duos gradarios equos miræ pulcritudinis. Veſte Tattarus bombycina indutus erat. Hunc ad comitia Vuarſouienſia Rex venire iuſsit. Moſchorum internuncius, licet obnixè hoc cuperet, auditus tamen non eſt, ſed ad eandem conventionem reiectus. Cùm autem literæ, quibus indicuntur comitia: & rerum poſtrema hac expeditione geſtarum, & Moſchicæ legationis ſummam, & regis Poloniæ conſilia de pace vel bello continuando recitent: inſerere eas hoc loco, cùm paſsim extent, qui volent, poterunt.

(·.·)

IN

IN Belgico VVilelmus Vraniæ princeps, 1580.
poſt irritũ Pacificationis Colonienſis exitum, intellecto proſcriptionis Hiſpanicæ aduerſus ſe decretæ conſilio, per prouincias & vrbes Belgici maiores, hominum animos tentat, iiſque perſuadere conatur, ut deſerto Hiſpaniæ rege, tyranno, priuilegia & immunitates prouinciarum à ſe iuratas non ſeruantes: Franciſcum Andegavenſem, Galliæ regis fratrem, gubernatorem ac Dominum recipiant; in quo, difficiles multorum animos, & Holãdos imprimis ac Zelandos prorſus alienos inuenit. Andegauenſis eo tempore Picardiam, Belgis finitimam, nomine regis regebat, & Feram oppidum munitiſſimum, tenebat. Inde cum arcis Cameracenſis præfecto Aniſio, de arce & urbe ſibi ſubijcienda tranſigit. Tornacenſes vicini ſtatim eiectis Pontificijs, ſe Vranio adiungunt.

Hiſpaniarũ verò rex, Luſitanicis rebus intentus, omnibus ſuis viribus, ad regni illius occupationẽ contractis, languidius in Belgico bellum adminiſtrabat, & de Cardinalis Atrebatenſis conſilio, Belgas ipſos inter ſe cõmittebat, vt Hannonij & cæteri, qui Pontificiam religionẽ retinebant, & ſe Malecontentos nominabant, duce Alexandro Farneſio, Octauij filio, qui Belgicum nomine re-

1580. gis gubernabat:cæteros vexarent,donec inteſtinis bellis exhauſti, faciliorem, poſt occupatum Portugalliæ regnum, in Belgico victoriã regi præberent. Obierat enim Rex
5. Ian. Portugalliæ Henricus Cardinalis,Sebaſtiani in Africa ante bienniũ cęſi patruus magnus.

Emmanuel Portugalliæ
Rex ⊖ 1522. *1522.*

Ioannes III. Rex Port. ⊖ 1557.	*HENRICVS Cardinalis, Rex ⊖ 1580.*	*Eliſabeth vxor Caroli V. Imp.*	*Ludoicus, prior ordinis Ioannitarum.*
Em. Ioannes ⊖ 1554. ante patrem.		*PHILIPPVS, Rex Hiſpaniæ & Belgici.*	*Antonius Pſeudorex nothus.*
SEBASTIANVS poſthumus, in Africa cæſus 1578.			

Poſt cuius mortem, principes & epiſcopi pręcipui, Philippum Hiſpanum, ſecundum pacta cum defuncto rege ſuo inita, eligunt. alij proceres & ciuitates, ac imprimis populus Lyſibonnenſis Antonio notho in vrbem recepto, iurarunt: eiq́; arcem regiam, theſauros & armamentaria tradiderunt. Hiſpanus igitur, ingenti collecto exercitu nauali

&

& terreſtri, & ſumo Imperatore Ferdinando 1580.
Albę duce conſtituto, exeunte æſtate demũ, profligato ad ſuburbia Lyſibonnę Antonio, vrbem deditam, in poteſtatẽ redegit. Sanctius Auila, cedentem Antonium, ad extremos regni fines Galliciam verſus perſequitur, vbi denuò victus Antonius in nauim ſe conijcit, & in Galliam, & Angliam, noua auxilia petiturus aufugit.

Hoc igitur Portugallenſi bello, Hiſpanus implicatus, faciliorẽ Vranio inſtituta conſilia de gubernatore & Domino Belgici nouo vrgendi viam reliquit. Quæ eo ſtudioſiùs maturanda eſſe Vranius perſuadebat, vt Malecontentis, qui Cortracum in Flandria Pontificiorum proditione per comitem Egmondanum ad Regias partes deficientem, occuparant, exercitus iuſtus ſtatim opponi, Vltima Feb.
& tandem Hiſpanis ex toto Belgico pulſis, libertas & pax optata reſtitui poſſet.

Edictum Regis Hiſpaniarum, quo repetitis ex alto latæ à ſe ſententiæ cauſis, VVilelmum pr. Vraniæ, vt ingratum, perfidum, proditorem, ſceleratum, & peſtem orbis 25. Martij.
Chriſtiani, Regis & patrię hoſtẽ proſcribit, eique aqua & igne interdicit; Traiecti ad Moſam publicatum eſt. Quod, longâ & accuratè ſcriptâ Apologiâ, refutauit princeps Vranius, & Apologię ſuæ adiunctum edidit.

1580. Quibus ſcriptis integra ferè ſuperiorum annorum hiſtoria, & multa domus Hiſpanicæ arcana patefacta ſunt.

In Friſia occidentali, Levvardiȩ, Harlingȩ Stauariæ, arces Regiæ, ciuitates verſus dirutæ & Pontificij omnes expulſi ſunt. Groningenſes contra, duce Georgio Laleino, comite à Renneburg, Gubernatore ſuo regi recens clam reconciliato, ad Malecontentos ab Vranio deficientes: alterius, quàm Pontificiȩ religionis homines, partim trucidarunt, partim in vincula coniecerunt, die 3. Martij.

Menſe Iulio demum, in concilio ſtatuum Antvverpiæ congregato, publica deliberatio de Franciſco Andeg. Galliæ regis fratre, ad Belgici gubernationem vocando, inſtituitur. vbi præter cætȩros ab hoc inſtituto dehortantes, Matthias etiam archidux Auſtriæ Statibus exponit, notum ipſis eſſe, quemadmodum à principibus quibuſdam & poſtea generaliter ab omnibus ordinibus communi conſenſu receptus, in Belgicum venerit, & in omnibus articulis, promiſsis ſuis ſatisfecerit, afflictisq́ue & perturbatis Reipub. rebus (priuatis omnibus poſtpoſitis) etiam cum vitæ diſcrimine ſe accommodarit. id tantùm dolere ſe, iniuria temporis, non ijs viribus ſuffultũ hactenus fuiſſe, qui-

bus

bus pulcherrimas illas regiones, ad quietẽ 1580.
& priſtinam concordiam reducere potuerit: in quo tamen neque voluntas ipſius, neque ſtudium vnquam defuerit.

Cùm verò ordines nunc Antvverpiæ conuenerint, ut vltimam manum, proſpiciendo communi ſaluti illarum afflictarum prouinciarum adhibeant: ſuum non eſſe, vel ordinem illis præſcribere, vel vtilitati eorum ſe opponere: ſed tantùm admonitos rogatosque velle, ne neglectis antiquis Rom. Imp. fœderibus, alijſque ſummis obligationibus, & reſpectibus, ſe in exterorum ſubiectionem & periculoſam mutationem temerè conijciant, ſed præclaræ Domus Auſtriacæ fauorem erga eos & amicitiam conſiderent, cuius cùm ſit membrum, petere ſe à ſtatibus, ut quid animi habeant erga ſuam perſonam & Domum Auſtriacam, apertè declarent, quo deinde res ſuas & conſilia dirigere poſsit. Præterea eos rogare, ut ſibi in mentem reuocent neceſsitatem extremam ſuorum familiarium, propter non præſtitam ſolutionem promiſsi debiti, & vt illis quoque quàm primùm proſpicere velint.

Vicit autem maximæ partis deputatorum ex ſtatibus ſententia, ut certis legibus ac conditionibus, communi deliberatione & conſenſu præſcriptis, cum Andeg. per le-

1580. gatos ſtatuum, Bleſas in Galliam ea de cauſa miſſos, de ſuſcipienda Belgici gubernatione ageretur. Articuli hi fuerunt. Fœdus Domus Burgundicæ cum regno Angliæ vetus, firmum ſaluumque maneat, & pactæ cum Andegauenſe conditiones anno 78. ſeruentur. Rex Galliæ, affinem ſuum Regem Hiſpaniarum hoſtem declaret, & terra marique bello perſequatur, aut ſaltem negotium illi, Belgico hoc bello durante, faceſſat. Regnum Galliarum ſocia arma aduerſus hoſtem quemcunque coniungat. nunquam tamen prouinciæ Belgicæ, dominium imperiumque Galli agnoſcant, ſed ſuis fruantur legibus, iure, conſuetudine, & conditionibus ſequentibus. Religionem, & pacis propter religionem perturbatæ, reſarciendæ conſeruandæque pacta inita, ſalua integraque Andegauenſis ſeruet in eo ſtatu, qui nunc eſt in Brabantia, Flandria, Geldria, Diœceſi Vltraiectenſi, Friſia, Tranſiſulana regione, & Gronigenſi, Trentio, & Duentio. In Hollandia & Zelandia, eam religionis Formam, quæ nunc eſt, minimè mutet. Inquiſitionem, fidei alicuius explorandæ cauſa, non toleret. Conſiliarios iudicio ordinum ſibi aſciſcat, non Gallos, niſi vnum atque alterum, prçuia tamen ſemper cenſura ordinum. Cùm in

Bel-

Belgico erit, ad pręcipua domeſtica obeun- 1580.
da munia Belgas adhibebit. Reliquam turbam aulicam ſuo eliget arbitrio, ea tamen lege, ut Nobilium frequentior pars Belgæ ſint. Prouinciarum & munitionum, vrbium, aliorumque locorum Gubernatores, iudicio ordinum eligentur. Omnes milites externi, cùm ordinibus conſultum videbitur, prouincijs decedent. Prouinciæ Belgicæ, veluti hęreditariæ, ipſi ſubijcientur & eius hæredibus maſculis legitimè ex eo prognatis, qui ſi deficient, penes ordines ius eligendi aliũ permanebit, fœdere inter Gallum, & Anglum & Belgiũ inito ſemper incolumi. Quod ſi duos habuerit maſculos hęredes, penes ordines poteſtas erit eligendi natu minorem, ſi maiorem in Regnũ Galliæ ſuccedere contigerit. Omnia prouinciarum priuilegia, & placita Ducum Brabantię, more auito rata habere tenebitur. Bona omnia regalia ipſi poſſidenda tradentur, ea ſpecie, qua nunc ſunt, cum iure de eis diſponendi & procuratores pręficiendi, ſuo ipſius arbitratu, modò indigenæ fuerint. Eorum bonorum prouentibus contentus erit, neque vllis exactionibus incolas, citra ſtatuum conſenſum, grauare illi conceſſum erit, prout auita Belgarum priuilegia perſpicuè tradunt. Ordines bello

1580. hoc durante, 24. Tonnarum auri penſionem annuam conficient, tribuentque ad prouinciarum defenſionem, quam & colligent & impendent prouincię ipſæ, in præſidiorum, equitum, peditum & claſsiariorum ſtipendia. De iſta pecunia ſemper in vniuerſorum ſtatuum conuentu agetur. Si contingat eum caſtris abeſſe, militibus Gallis & cæteris exteris prępfectum ex ſtatuum placito ſubſtituet. Gallum aut peregrinum militem in pręſidijs, vrbibus aut locis munitioribus nullum imponet; citra iſtius prouinciæ, in qua loca illa ſunt, conſenſum. Vt autem ſemper de rebus ad bellum gerendum neceſſarijs proſpectum ſit, ordines loca eligent idonea, ſi opus ſit, ad hybernandum, & vnde ſupplementa excire poterunt. Nullo modo conceſſum illi erit contrahere fœdus cum rege Hiſpaniarum, aut cum prouincijs, quæ à ſtatibus defecerunt, aut auulſæ ſunt, (nempe Lutzenburgo, Limburgo, Valkenburgo, Namurra, Mechlinia, Inſulis, Arteſia & Hannonia) aut cum vllis alijs principibus, niſi cum conſenſu & voluntate prouinciarum, à quibus ſuſceptus eſt. Si autem per vim vrbs vel prouincia ab hoſte occupabitur, de ea conſilio ſtatuum diſponet. Si quæ prouinciæ, vrbes aut loca abalienata volent ſeſe ſtatibus generalibus adiungere,

haç

hac præſentis fœderis forma aſſociata reci- 1580.
pientur. Quotannis ſemel ordinibus vniuerſis coactis de omnibus Reip. negotijs ſeriò deliberabitur. Prouinciarum interim priuilegia cuncta ſemper integra maneto. In Belgico domicilium perpetuò habebit, ſed ſi neceſsitate vrgente aliquando peregrè eſſe cogatur, de conſilio ſtatuum vicarium ſubſtituet. Si autem contra horum articulorum aliquem impinget, in poteſtate erit ſtatuum, alium in eius locum ſubſtituere, prout latius in inauguratione Ducis Brabantiæ explicatur. Cúmque archidux Auſtriæ, Matthias, in Belgicum accerſitus, præclarè ſuam operam promiſſam præſtiterit, deliberatione & ſuffragijs omnium ordinum, adhibito etiam Ducis Andeg. calculo, tractabitur ac decernetur, quomodo ſtrenuè nauatam eius operam dignè pro decoro remunerari queant.

In Gallia tum inteſtini motus inter Hugenottos & regem rurſus gliſcebant, & Dux Condęus iunior Henricus, Ludoici filius, inſidias regis nouas, metuens, ſub finē Maij ad Reginam Angliæ, hinc Antvverpiam ad principem Vraniæ: inde per Rheni tractum ad Palatinum Caſimirum, menſe Iunio confugit, à quo ſe in Galliam armata manu reduci flagitabat. Cùm autem Caſimirus, tribunos

1580. bunos & duces ſuos, niſi de trium menſium ſtipendijs antea certi eſſent, non militaturos oſtenderet: nec conficiendæ tantæ pecuniæ ratio vlla Condæo appareret: tandem mutato habitu, ad Marleam, qui in Languedocia munitiſsimũ oppidum Mandes recens occupauerat, refugit. Hi motus, Belgicorum legatorum interceſsione aliquantulum ſedati, & cum Andeg. & rege Galliæ, Belgica negocia tractari cœpta ſunt, de quorum exitu ſuo loco monebimus.

Belgarum & Hiſpanorum Regina, Anna, Maximiliani II. Imp. filia, Philippo auunculo Hiſpaniarum regi nupta: die 17. Nouembris placidè ex hac vita deceſsit; cùm initio anni: conſobrinus illius, Emanuel Philibertus, Sabaudiæ dux, natus ex Beatrice, ſorore Iſabellæ, quæ materna Annæ auia erat, rebus humanis exemptus eſſet.

Irlandiam ſeu Hiberniam inſulam, regno Angliæ ſubiectam, Hiſpani & Itali quidam cum Deſmoniæ comite & alijs pontificijs Irlandis conſpirantes, ſeptem nauium claſſe inuadunt: & arces ac præſidia aliquot occupant. Verùm regina, miſſo in eam inſulam iuſto exercitu, rurſus eos profligat ac delet, & Hiſpanis omnibus, ut ex Anglia diſce-

ſcedant, edicit. Eſt autem HIBERNIA cen- 1580.
tum milliaribus Germ. in long. 50. in la-
tit. ad occiduum Britanniæ latus, in Deu-
caledoneo Oceano, porrecta, quæ cùm in-
teſtinis diſſenſionibus agitaretur, in Henri- 1172.
ci II. Anglorum regis poteſtatem, duce Ri-
chardo Penbrochiæ comite, primùm per-
uenit. In prouincias quinque præcipuas, &
hæ ſingulæ, in certos Comitatus, diſtinguun
tur. Momonia ad Auſtrum, vbi Deſmonię
comes noſtra memoria, à P. R. & Hiſpaniæ
rege auxilijs euocatis, ſeditionem aduerſus
Reginam mouens, à prorege Arturo Greio
oppreſſus eſt. In ea archiepiſcopus Caſsilien
ſis, nouem ſub ſe ſuffraganeos habere ſcri-
bitur.

Lagenia, ad ortum, decem comitatus
continet, cuius Dublina metropolis, & em-
porium nobile, & proregis, ac ſummi ſena-
tus & archiepiſcopi ſedes eſt. Vltonia, ad
ſeptentriones, ampliſsimo ſpacio, à ſylue-
ſtribus Hibernis olim culta, nunc deductis
eò Anglorum colonijs, & in decem comi-
tatus diſtributa, ſenſim manſueſcit: oppi-
dum præcipuum verſus ortum habet Ar-
nach ſeu Armacanam, archiepiſcopi ſedem
totius inſulæ primam, & Dunum, S. Patri-
cij, Brigidæ & Columbani ſepulturis inſig-
ne,

1580 ne, & occaſum verſus non procul ab Erni lacus exitu, S. Patricij purgatorium. Conaciæ ad occaſum metropolis Teutmonia. Mediæ verò vmbilicum inſulæ tenent Killair ſeu Laberus Ptolemæi, & Drogda. Hiberniam Orpheus, Ariſtoteles & Claudianus Iernen nominant (Scotorum cumulos fleuit glacialis Ierne) & incolæ ſe hodierna die, Erin, vt Diodorus Siculus IRIN, appellant. Sed in Belgicum redeo, inquo, Imperij vrbem Aquiſgranum commigrarant ante annos tredecim ciues Antvverpienſes, alij que Belgę multi, cùm Ferdinandus Albæ dux Tyrannidem ſuam exercere primùm aduerſus reformatæ religionis homines cœpiſſet. Quorum familiaritate diuturna & colloquijs, Aquiſgranenſes plurimi, cùm in eandem de religione ſententiam pertracti eſſent: exercitium ſuæ religionis publicum à ſenatu petiuerunt. Quod cùm negaretur, nihilominus ad conciones & ſacramentorum adminiſtrationem publicam conueniunt. Qua re ad Imperatorem delata, Commiſſarij, Epiſcopus Leodienſis & dux Iuliacenſis conſtituti, legatis in vrbem miſsis, magno labore & contentione, nouæ religionis exercitium aboleri, & ſolam Pontificiam doctrinam & ritus in vrbe retineri vrgebant.

gebant. Imperator etiam, crebris & ſeue- 1580.
riſsimis literis, ſenatui mandabat, vt ſecta-
rios concionatores quàm primùm vrbe pel-
lerent, & antiquam legem, ne quis niſi Ca-
tholicæ Pontificię religioni addictus in Se-
natum legeretur (contra cuius præſcriptum
ab anno 1575. etiam alterius religionis ciues
recepti erant) conſtanter ſeruarent. Cùm
autem die Vrbani, vtraque factio, ſuæ reli-
gionis Coſſ. crearet: Imperator ciuibus &
cæteris mandat, ut Pontificios Coſſ. ſolos
pro magiſtratu agnoſcant. Hinc motu in vr-
be orto; & Canonicis alijſque aliò migran-
tibus: Burgundi & Iuliacenſes commea-
tuum importationem prohibent, donec
paulò poſt, maioribus nouis tumultibus
in diœceſi Colonienſi & vicinia ortis, A-
quiſgranenſes aliquantulùm conquieue-
runt.

Magna hoc anno frugum, vini, & fru-
ctuum omnis generis fertilitas fuit, ac in
autumno, roſę plurimæ in hortis denuò flo-
rebant. Secuta eſt Epidemica lues, totam Eu
ropam peruagata, ex catharro præcipiti in
pectus delabente, cum febricula coniuncto:
quæ paulatim progreſſa, menſe Iunio, Sici-
liam; Iulio, Romam & vicinæ Italiæ loca; Au-
guſto, Venetias & Conſtantinopolin; Sep-
tem-

1580. tembri, Germaniam & Vngariam; Octobri, has littoris Balthici vrbes; Nouembri & Decembri, Daniã, Sueciam & Liuoniã infeſtauit. Mihi etiam, poſtquam omnes in familia ordine decubuiſſemus, filiam Sophiam, modeſtam & ingenioſam puellam, in ipſo ætatis flore, ſedecimum annum vix ingreſſam, ademit.

Anno M. D. LXXXI.

ANNO M. D. LXXXI ineunte, RIGAM Liuoniæ metropolin, StePhanus poloniæ rex, in poteſtatem, fidem & ditionem ſuam recipit:& nouum priuilegiorum Diploma ciuitati viciſſim conceſſit. Etſi enim ante viginti annos, VVilhelmus archiepiſcopus Rigenſis, marchio Brandenburgicus,& Gothardus equeſtris ordinis Teutonici in Liuonia tũ temporis magiſter, armis magni Moſchouiæ ducis ſumma vi & immanitate oppugnari, & fruſtra S. Romani imperij ope implorata, deſperatis omnibus alijs ſubſidijs, ſe cũ omnibus ſnbditis, in Sigiſmundi poloniæ regis clientelam & ſubiectionem cõtuliſſent: tamen hactenus, qua lege, quibuſue cõditionibus, ciuitas Rigenſis, regum Poloniæ Iuriſdictionis & poteſtatis eſſet, non planè conſtitutum; nec ciuitas fidelitatem ſubiectionemque directam iuramento ſolenni comprobarat. Tandem igitur 14. Ianu. Drochizini, rex Rigenſes, vt ſubditos & fideles ſibi ac ſucceſſoribus futuros, denuò recipit, & aduerſus ſacrum Romanũ imperium, ſi negotium ciuitati ob hanc ſubiectionem faceſſet, ſicut anteceſſores ſimili in cauſa Pruſſiæ ciuitates; ſe defenſurũ pro- 1581

1581 mittit, & omnes Rigenſium veteres libertates & iura, tam in rebus eccleſiaſticis, quam ciuilibus, leges, ſtatuta, immunitates, conſuetudines: ſigillatim verò ius Rigenſe, Iudicia, Iudiciorum proceſſum, in vrbe & territorio, tam in terra, quam in aquis hactenus ſeruatum; Ius Areſti in exteros ibi contrahentes: Ius eligendi omnes magiſtratus vrbanos, præter Burgrauium, quem ex quatuor coſs. rex deſignabit: Ius perueſtigandi & comprehendendi prædones & facinoroſos in tota Liuonia: poſſeſſionem dominiorum & rerum mobiliũ & immobilium, molendina, domum librarum menſuras, ius piſcandi, venandi, ligna cædendi, paſcendi & decimã piſciũ: imprimis verò vtile dominium fluminis DVnæ, traiectus, oſtij, portus, & littoris vicini vſũ & Iuriſdictionem: ac ne quid per vicinos amnes Bulderauam & Treiderauam, infra vrbem Dunam vel portũ, frumenti aut mercium, ad naues in portu cõſiſtentes vel vicinas inſulas, ſed ad ſolum forum Rigenſe apportetur, atque ibi veneat & diſtrahatur: cenſuram item mercium probarum & improbarum: bona naufraga vbicunque inuenta vindicandi ac repetendi poteſtatem: Ius cudẽdæ monetæ: ac ne quis intra duo

milli-

milliaria ab vrbe ceruiſiam coquere poſ- 1581
ſit, exceptis arcium Præfectis pro ſe & ſuis domeſticis, etc. in ampliſſima forma ſtabilit & confirmat. Viciſſim ſibi & ſucceſſoribus in regno Poloniæ ſuis, præter ius, dominiū, ſupremam Iuriſdictionem, & ſuperioritatem, quam archiepiſcopus & Magiſter ordinis habuerant, pro recognitione dominij & Reipublicæ tuitione, annuos mille florenos ad Calendas Ianuarij pendi iubet. Deinde, ærarium ſeu portorium ex mercibus inuectis, ſimile Dantiſcano, Rigæ cōſtituit, cuius tertiam ciuitati, duas verò partes ſibi ac ſucceſſoribus attribuit: ac intra decem ab vrbe milliaria nullum ſe aliud portorium aut teloneum inſtituere velle promittit. Poſtremò, in bellis contra Moſchos aliosue vicinos, vexillum 30. peditum additis aliquot tormentis campeſtribus inſtruere & alere in exercitu regis, Rigenſes tenentur. Hæc priuilegij illius Rigenſium noui, inſertis alicubi clauſulis, Regi ius ſuum reſeruantibus, & quod vna manu datum erat, altera auferentibus: ſumma eſt. Quod cum in vrbem, Reipublicæ legati à rege Nobiles creati, attuliſſent: in immenſum Regis erga Rigenſes clementiam

1581 verbis efferebant, ac ſe, non omnia modo quæ petijſſent, ſed plura & maiora quàm optare auſi fuiſſent, adeptos eſſe oſtendebant. Cum autem inter cætera Reipublicæ nomine mãdata, hæc quoque tria capita habuiſſent, vt nullam præſentis religionis & rei Eccleſiaſticæ mutationem in vrbe fieri paterentur: & domos ac bona Archiepiſcopi in vrbe: & munitionem vrbi & arci interiectam, ciuitati conſeruarẽt: &, niſi hæc cum cæteris obtinerent, re infecta redire iuſſi eſſent: Iohannes Taſtius, qui collegarum nomine, ciuium communitati, acta in legatione referebat, callide diſsimulauit, à Regijs templum & Ieſuitarum receptionem petitam, & reſolutionem regiam, de munitione vrbis, & bonis Archiepiſcopi, in aduentum regis, cùm munitiones ipſe inſpexiſſet, dilatam eſſe. Quæ res poſtea magnis turbis & diſſidijs ac ſupplicio Taſtij cauſam præbuit. Tunc verò rebus ita Drochizini tranſactis, rex Ioãnem Demetrium Solicouium (Paulò poſt archiep. Leopolienſem in Ruſsia factum) & VVenceslaum Agrippam, legatos in vrbem miſit, quibus iuramentum fidelitatis ſolẽne Rigenſes, nomine Regis, præſtiterunt. 7 Aprilis

Eodem

Eodem tempore, SVECIS, per glaciẽ *1581.*
Finnonici maris profectis, VVESenbergã
Liuoniæ borealis oppidum & arcem monti
impoſitam, Ruſsi, incolumitatem corpo-
rum & rerum, quas aſportare poſſent, pa-
cti, die 4. Martij dediderunt. Quorum ex-
emplum, quatriduo poſt, q. Tolsburgæ ad
portum maris, tribus à VVeſbergæ millia-
ribus, in præſidio erant, ſecuti ſũt. Aeſtate
proxima, dum Stephanus, Poloniæ rex, ad
Pleſcouiam in Ruſsia obſidendam exerci-
tum ducit: Sueci, duce Carolo Henrici,
Reualia egreſsi, prouinciam Vicũ ſeu VVi-
chiam, duodecim milliarib9 in longitudi-
ne, decem in latitudĩe patentem, à Moſcis
recipiunt. Lodâ arce munitâ, præſidijs ve-
rò firmis deſtituta, vix quatriduum obſeſſa
opinione celerius citra omnem moleſtiam
potiti ſunt. Præfectus eius arcis non au- *22. Iulij.*
dens in Moſcouiam redire, cum tota fami-
lia ſua apud Suecos manſit. Quo audito,
Ruſsi in arce VVickel conſternati, ſumma
feſtinatione Parnouiam petentes, arcem
incenſam Suecis relinquũt, quos, equites
aliquot in itinere, non procul à Parnouia,
præuertentes trucidarunt. Fortuna ſic a-
ſpirante, Sueci mox ad Lealam procedunt,
cuius portam globis candentibus illico in-

1581. cendunt, quod incendiũ, tempeſtate clara & calidiſsima, in reliqua ædificia lignea propagatum, adeo vires cepit, vt extingui nullo modo potuerit. Ruſsi igitur, impetrata
27. Iulij. diſcedendi venia, arcem dedunt. Habſalenſem metropolim, machinis muralibus fatigare Sueci cœperant. Moſci autem, etſi initio ſe ſtrenuos & feroces præbuerant, & ex Suecis militibus circiter centum, tormentis interfecerant, poſtea tamen amiſſa ſpe retinendæ arcis, & venia emigrandi in Ruſsiam à Suecis impetrata, arcem Habſalenſem munitiſsimam Suecis tradiderunt.
9. Aug.

NARVA Liuoniæ portus & oppidum munitiſsimũ, cùm à Suecico exercitu, duce Ponto dela Gardia obſeſſũ antea aliquot hebdomadis fuiſſet, vi expugnatum, & Moſcis ereptum in Suecię regis ditionem &
6. Sept. poteſtatem conceſsit. Ruſsica Narua, fluuio à priore dirempta, certis conditioni-
16. Sept. bus ſeſe Suecis dedidit: Qui progreſsi, eodem victoriæ curſu, Iammagrodum & Coporiam Ruſsiæ arces & prouincias, & in Liuonia opulentiſsimã præfecturam VVittenſtein, recuperarunt. deniq; ſucceſſus adeò felices Sueci hoc anno habuerunt, vt Stephanus poloniæ rex, ad Pleſcouiam

deſi-

deſidens, ſe laborem & pericula belli ſu- 1581.
ſtinere, Suecos fructum victoriæ decerpere ſignificans, dum ipſe caſſes & retia cuſtodiat, à Suecis apros capi diceret, ideoq; ad pacem cum hoſte faciendum properaret.

Eſt autem PLESCOVIA, Rußię vrbs ampla & potens & variarum gentiũ commercijs florentißima: ſola in tota Moſchi imperio, muris cincta, et in tres partes, quarum ſingulæ ſuis mœnibus clauduntur diuiſa. diſtans à Derbato Liuoniæ 24. Nouogardia 36. Narua Liuoniæ emporio 40. milliaribus. Rußi Pskovv appellant. alluitur enim ad ſeptentrionem Pskoua fl. vnde vrbi nomen eſt. à meridie Velika, qui recepto Pskoua, in Pelbam lacum longißimũ infunditur Vnde tandem eluctatus, mutato nomine NArua dictus, oppido Liuoniæ extremo, nomen, & alueum profundißimum prębet: per quem maximæ onerariæ naues ad oppidum apellunt. infra quod, Finnonico mari tandem, 30. ſupra Reualiã milliaribus, miſcerur.

Long. 58. Lat. 60.

Riga. 60.

Antiquißima verò Pleſcouiæ in Ruſſorum annalibus mentio fit circa A. C. 904. quo principi Rußiæ Thorio, Olgã Pleſco-

1581. uienſem vxorem adiungunt, poſtea anno 1242. Hermaño Falconi ordinis Teutonici in Liuonia magiſtro dedita ſcribitur, ſed biennio poſt, cùm Alexander Nouogardiæ dux, magno prælio Teutones viciſſet, in libertatem ſe denuo vindicauit. & quamuis deinceps principem à ſenatu nominatum, & autoritate magni Moſcouiæ ducis confirmatum habuit: tamen patrijs legib9 Rempublicam ſenatus gubernauit, ita tamen vt in grauioribus rebus, ad bellum & pacem, foedera, electionem principis, & ſimilib9 ad Reipublicæ ſum̃am pertinentib9, ſum̃a populi autoritas eſſet. Cùm autem inteſtinis inter ſe odijs & diſidijs ſenatus & ciues laborarent: Baſilius Moſcouiæ Dux, à ſacerdotibus & ſenatu inuocatus, libertatem vrbis priſtinam totam ſuſtulit, & mutatis incolis, ſuo deinceps imperio parere coegit, ſicut anno 1509. expoſitum eſt.

Hanc igitur vrbem dum Poloni circumſiderent: Moſchus ad Pontificem Romanũ legatos miſerat, petentes, vt autoritate ſua PP. pacis cum Polono reſtituendę curã ſuſciperet, & hunc & alios ad fœdus ſecum contra Turcas pangendum hortaretur: nec alienum ſe à cõiunctione cum eccleſia Romana

mana oſtenderat. Pontifex igitur tres Ieſui- 1581.
tas mitit, qui menſe Iunio Pragam appel-
lentes, rectà per Poloniam ad Moſchum
profecti ſunt. Moſchi verò legati, iuſſu Cæ-
ſaris Lubecã vſque deducti, per mare Bal-
thicum, in Liuoniæ portũ Parnouiam tra-
iecerunt. Vnius igitur ex his tribus Ieſuitę
operâ, inter cæteros, exeunte anno Pax in-
ter Poloniæ regem, Pleſcouiam tum obſi-
dentem, & Moſchum, tota Liuonia ceden-
tem, facta eſt. Quanta humanitate à Moſco
excepti ſint ſacerdotes Ieſuitæ, P.P. legati,
pro ipſorum more poſtea ipſi literis ſparſis
deprędicarunt.

SVECIAE rex Ioannes III. dum in Li-
uonia, ipſius duces, victrici manu, arces &
oppida, per Moſchos occupata recipiunt:
minimam natu ſororem Elizabetham, Go-
ſtaui Sueciæ regis filiam; CHRISTOPHO-
ro duci Megapolitano, Alberti filio, Stock-
holmię celebrato nuptiali ſacro in matri-
monium tradit. ac eadem æſtate, Chri-
ſtophorus maritus nouus, cum coniuge
Regia, per mare Balthicum, quindecim
nauium armatarum claſſe & conſiliarijs à
rege attributis comitatus, in ditionis ſuæ
portum & vrbem VViſmariam appellit, vbi 18. Iulij.
honorificè à ciuibus armatis & Franciſco ac

1581. Mauricio ducib9 Saxoniæ, ac ciuitatum vicinarum legatis except9, cùm aliquot dies quieuiſſet, Gadebuſam profectus eſt, & cõiugi ſuæ, alimentorũ nomine, oppida Gadebuſam & Temzinum, præſentibus regijs legatis, & Vlrici ducis Megapolitani conſenſum ac confirmationem accipientibus, attribuit.

Vicin9 ditioni ducis Chriſtophori proximus, FRANCISCVS Saxoniæ dux, Lavvenburgenſis, ſenex, cùm ante triennium filijs gubernationem reſignaſſet, rebus humanis tandem exemptus eſt, quĩq; relictis filijs: ex quibus Magnus, inſtabilis & turbidi ingenij princeps, in Suecia aliquot annis militarat, vbi Sophiam Goſtaui regis filiam Erici XIIII. & Ioannis III. ſororem, coniu-
1568. gem duxit. poſtea in regis Ioannis indignationem incidens, relicta coniuge, & aſſumpta pellice, Suecia eiectus, paterna etiam ditione Saxonica excidit. quam frater natu proxim9, FRANCISCVS, ducta Philippi Pomeraniæ ducis filia, de voluntate patris, ſponte Imperio cedentis, gubernabat. HENRICVS, humanitate, doctrina, prudẽtia & virtute cæteris antecellẽs & epiſcopas Bremæ, Oſnabrugæ & Padebornæ,

&

& paternam ditionem Hadelenſem ad Albĩ *1581.*
vberrimam, ſua pecunia redemptam magna cum laude adminiſtrauit. Fridericus in Colonienſi eccleſia chorepiſcopus, acerrimum ſe Gebhardo Trucheſio aduerſarium & perſecutorem præbuit. Mauricius à Frãciſco fratre prædijs aliquot acceptis in patria aliquandiu manſit. Filiæ Franciſci, Zedena, VVenceslao duci Teſchinẽſi Sileſio; Dorothea, VVolfgango duci Brunſuicenſi in Grubenhagen; Vrſula, Henrico duci Luneburgico, Erneſti filio, elocatæ ſunt.

LVBECAE, conuentus quatuor metropoleon Hanſæ, & Vandalicarum ac Bremẽſis ciuitatum, de Anglorum monopolijs in Germania prohibendis & libertate cõmerciorum priſtina Londini recuperanda, mẽſe Octobri inchoatus eſt. Cum autem Cæſar, cuius interceſsione fruſtra ciuitates apud Anglam vſæ fuerat, vlteriorem cauſæ tractationem ad comitia Imperij reieciſſet: & per fiſcalem, aduerſus Ezardum Friſiæ comitem procedendi ratio incommodior videretur: & periculum ac interitus priuilegiorum ac totius negociationis in Anglia imminens, conſilium præſens ac expedi-

1581. peditum flagitaret: tandem decreta aduerſus Anglos, ſuperiori anno Luneburgę facta, ſe non exequi, verùm diſſoluere & abolere velle, ad Seniorem collegij Londinenſis ſcribunt. cui paulò antè, ſuſpenſionem edictorum Anglicorum, aduerſus Hãſæ ciuitates petenti, Reginæ conſiliarij reſponderant, ſi ciuitates Hanſæ prius ſua decreta aduerſus Anglos, in conuentu Lubecenſi aboleuiſſe docerentur, tum viciſſim ſocietati Hanſicæ ſua priuilegia in regno Angliæ, ſicut ea ab initio imperij huius reginæ habuiſſent, continuatum & prorogatum iri.

Franciſcus Dux Alenconius, Galliæ regis frater miſſo ad conuentum Hanſæ Lubecenſem legato, beneuolentiam & amicitiam ſuam, & operam in componendis cum Reginæ Angliæ, ſibi confœderata, ciuitatum Hanſæ controuerſiis defert ac viciſsim à ciuitatibus petit, vt vnioni ac fœderi inter ſe & reginã Angliæ facto, ſe quoq; adiungant. Id ſi fiat, perpetuam fidem, auxilia promptiſsima, & pluſquam aureos montes pollicetur. cui reuerenter pro amiciſsima voluntate & promiſsis magnificis gratiæ actæ, ac ſi quid in Angliæ regina

na ciuitatibus concilianda, & priuilegiorũ 1581.
confirmatione annos iam 22. irrito euentu
quæſita, interceſsione & patrocinio ſuo
tandem impetranda, ſocietati Hanſæ commodet,
ſempiterna animi grati memoria
ſe conſeruaturas eſſe, Ciuitates reſponderunt.

Cùm autem neruus rerum agendarum
ſit pecunia, ſine qua nullius communitatis
negocia rectè geri aut expediri
queunt: Lubecenſes decuplicem contributionem
à ſingulis ciuitatibus pendi petiuerunt,
ac ſe ad mille taleros conferendos
ſtatim obtulerunt. Verùm reliquæ
ciuitates ſe mandata de pluribus
quàm tribus aut quatuor contrib. non habere
oſtenderunt. Itaque tum de hoc articulo,
tum alijs, in frequentiore conuentu
Hanſæ prima occaſione inſtituendo, amplius
deliberari placuit. Ad legationem
Polonicam, nomine ſocietatis Hanſæ ſubeundam,
deſtinatæ ſunt ciuitates Colonia,
Dantiſcum & Roſtochium, ſed inſtructione
literis ad Poloniæ regem iam confectis,
Colonienſes ſe excuſarunt. Ita reliqui
etiam ſibi non eundum eſſe duxerunt. Elbingenſes
verò, cõmunionibus Hanſæ literis

1581. ris admoniti ſunt, ne contra Hanſæ decreta, & receſſus acordinationes antiquas, Anglicis mercatoribus Monopolion inſtituentibus, ſedem in ſua vrbe priuilegiatam aſsignarent. Querentibus etiam nautis, ſe in Luſitania, præter veterem morem grauioribus nouis exactionibus onerari: placuit initio gubernationis regis Philippi in Luſitania, principijs obſtari, & literas ad regem deprecatrices, per conſulem ſocietatis Hanſicæ, adiunctis pluribus eiuſdem ſocietatis ibi præſentibus exhiberi: & priuilegia Hanſæ Luſitanica, Lyſibonæ in ſacello cuiuſdam templi aſſeruata, vel integra vel deſcripta ad ſe mitti.

In BELGICO, ſtatus generales, ex confœderatis prouincijs, Brabantia, Flandria, Geldria, Vltraiecto, Trans Iſulana, Friſia, Hollandia & Selandia, Hagæ comitis collecti, ſcripto edito, cauſas publicé exponunt, cur Philippo Hiſpaniæ regi, omnem deinceps obedientiam & ſubiectionem renuncient, & Franciſcum Alenconium, ducem Andegauenſem, Galliæ regis fratrem, Gubernatorem & Dominum Belgici elegerint.

Pictura

Pictura etiam Belgiæ, velut ſponſæ, pu- 1581.
betenus nudatæ, edita eſt: Quæ Hiſpaniæ regi, vnâ cum Cardinale ſuo & duce Albão ad viuum expreſſo, & dextera manu oleæ ramum, cui pacis Colonienſis nomen adſcriptum, pretendenti; ſiniſtrâ muſcipulā gerenti; tergum obuertit. Facie verò ad Franciſcum ducem Andegauenſem iuuenē directa, aſtante ſacerdote, manum dextrā ſub pileo (cui caſsis & gladius & ramus lauri impoſitus erat) illius dexteræ iungit & copulat. Andegauenſē, equitum peditūq; armatæ acies; Hiſpanum præterea cruces, rotæ, rogi ardentes comitantur. Adſcripti rythmi de officio boni principis, & Hiſpani tyranide conqueruntur:

Principi bono, fideli in rebus omnibus
Deus ſtabilit regnum in perpetuum,
Illi nimirum, qui miſerorum querelis aures præbet,
Qui pauperum controuerſias cum æquitate dijudicat.
Hæc eſt doctrina ſeniorum, & conſilium pruden (tum
Si populo huic hodie officium præſtas
Audiendo clementer, iuuando ex ærumnis,
Subijcient ſe tibi ad honorem tuum.
Vbi eſt Roboam qui ſapientum conſilium contem- (pſit?
Premere etiamnum vis duriter ſubditos,
Satin affecerunt nos virgarum plagæ?
Quæriſne ſcorpiones ad plagas infligendas acerbiores?

1581. *An Imperatoris patris tui mandatum & virga innocentibus lenior fuit?*
An etiam ſcorpionem Inquiſitionis in Belgiam
Meditaris inducere? tibi contingit quod Roboamo,
Qui delectaris bello & pace fallace.
Iſtane eſt merces ô Rex laborum meorum,
Quos contra tuos hoſtes ſuſtinui plurimos
Opibus meis, ſanguine, vita, ſemper parata ad ſeruiendum tibi.
Vnde nominis tui fama celebrata eſt in terras vniuerſas,
Nominis tui eram decus & corona tuæ ornatus
Pro beneficione maleficium accipio mercedis loco?
At ô leo rugiens & vrſe violentiſſime,
Qui tot annis bella cõtra me geſſiſti cum Hiſpanica fece,
Et in prædam tradidiſti tyrannis peregrinis,
Ventos hæreditatis nomine accipies, qui ſic propriam domum contriſtas,
Mercedem latrocinij & animi inconſtantis.
Ne mireris, rex peſſime & vir profligate
Me tibi tergum vertere, &
Recipere alium principem pro meo Domino?

DECRETI ſtatum, quo Hiſpaniæ regem omni poſſeſsione & dominio prouinciarum Belgici excidiſſe declarant, & deinceps iqſius ſigillo & titulo in publicis negotijs vti prohibẽt, tyqis Gallica & Belgica lĩgua expreſsi, ſumã hæc fuit Principes qnarumcunq; regionũ ideo à Deo præfici ſub-

ditis

ditis, vt eoſdem tueantur & defendãt ab o- 1581.
mni iniuria & vi publica, non aliter quam
paſtor ad defenſionem ſuarum ouium con-
ſtituitur. Nec ſubditos creatos eſſe prop-
ter principem; vt illius libidini ſeruiant &
mandatis ſubſcribant pijs ſimul & impijs,
iuſtis pariter ac iniuſtis: ſed multò magis
Principem ſubditorum cauſa creatum eſſe,
ſine quibus ipſe Princeps eſſe nõ poſsit, nec
Principis officio fungi, niſi eoſdem æquis
legibus & rationibus regat, eoſdéq; diligat
nõ aliter quàm pater liberos; & paſtor ſuas
oues; qui cùm vitæ etiam diſcrimine eaſdẽ
defendit & tuetur. Cùm autem vice verſa
loco defenſionis & dilectionis, operam dat
Princeps, vt ſubditos ſuos premat; & euer-
tat, imunitates, libertates, & priuilegia ve-
tera eripiat, ipſiſq; vt ſeruis abutatur: non
iam Principis; ſed Tyranni nomine appel-
landũ eſſe; qui meritò (interueniente præ-
cipuè communi deliberatione ſtatuum to-
tius regionis) deſeri à ſubditis, in eiuſq; lo-
cum alius ad regionis & ſubditorum defen-
ſionem ſubrogari poſsit: idq; tũc maximè,
cùm ſubditi nulla ratione, precibuſq; nul-
lis, talem Principem mollire, & à tyrañico
propoſito deducere queunt, ſicq; nullã ha-
buerint rationem reliquam, qua primùm

B

vitam ſuam, coniugum & liberorũ, deinde totius poſteritatis libertatem (pro qua cõſeruanda lege naturæ vitam & opes ſuas in diſcrimen vocare debeant) conſeruare & tueri poſsint, ſicut id in diuerſis regionibus ex ſimilibus rationibus factum legatur, & exempla ſufficienia in promptu ſint· Hanc verò rationem, ſi vſquam locũ habere potuit, meritò in Belgicis regionibus valere debuiſſe, quæ omni tempore adminiſtratæ ſint adminiſtariq; debeant, iuxta iuramentũ, quod Princeps antequam à ſubditis recipitur, iureiurando confirmare tenetur, prout priuilegia antiquæq; conſuetudines id euidentiſsimè comprobant. quinetiam ſuum Principem illas regiones certis conditi titionibus & pactis recipere, quorũ violatione meritò princeps dominio poſſeſsioneq; excidat.

Nũc autem regem Hiſpaniarum, á morte felicis memoriæ Caroli Quinti, cui in gubernatione Belgici prouinciarum ſucceſsit; neglectis omnibus beneficijs, quibꝰ tàm Carulus Quintus, quàm ipſe, ab his regionibus affectus ſit: quibus præcipue Hiſpaniæ rex, tot victorias inclitas, contra hoſtes ſuos cõſecutus ſit vt nomẽ ipſiꝰ toti orbi terrarum inclaruerit, & hoſtibus terrori

fuerit:

fuerit: poſthabitis etiã fideliſsimis admo- 1581.
nitionibus patris ſui Caroli Quinti, multo-
ties in cõtrarium adhibitis conſilijs Hiſpanorum (quibus legibus interdictum ſit, ne ad vllam gubernationem in Belgicis regionibus admittantur, ſicut in regno Neapolitano, Siciliæ, Indiarũ, & ducatu Mediolanenſi admitti ſoleãt; ideoq; Belgarum odio ardeant) obtemperaſſe.

Conſuluerant autem Hiſpani non ſemel, ex dignitate & maieſtate regia magis eſſe, ſi de nouo illas regiones ſibi ſubijciat & vincat, quo pleniſsimam dominatus & imperij abſolutam potentiam conſequeretur, quàm tam ſtrictis conditionibus & legibus (quas iureiurando confirmare coactus ſit antequam ad gubernationem admitteretur prouincijs illis imperaret. Hoc conſiliũ dum ſequitur, multo tempore omnẽ mouiſſe lapidem, viasq; tentaſſe plurimas, quibus regiones illas omni ſua libertate ſpoliatas impotenti dominatui ſeu tyrannidi Hiſpanorum ſubijceret.

Et primò quidem ſub prætextu religiõis, Epiſcopos in præcipuis potentioribusq; ciuitatibus nouos, dotatos opulentioribus abbatijs, ibidem introduci voluiſſe (1562.) Horum ſingulis adiunxiſſe noum conſilia-

1581. rios canonicos, & inter hos, tres hæreticæ prauitatis, vt ipſi vocant, Inquiſitores. Hos Epiſcopos, qui regia inſtitutiõe tàm poterant eſſe peregrini quàm indigenæ, voluiſſe regem, primam habere vocem & ſententiam in omnibus deliberationibus ſtatuum generalium, ita vt per hos quæcunq; vellet, tandem rata faceret. etiam per canõicos inquiſitores, Hiſpanicam Inquiſitionẽ, quæ his populis tàm odioſa & terribilis ac intolerabilis, quàm extrema ſeruitus eſt, (velut cuiuis id notum) introduceret.

Voluiſſe quidem Carolum V. multò ante aliquoties eandem inquiſitionem Hiſpanicam, Belgico obtrudere. Sed cùm argumentis pluribus doceretur, eam inquiſitionem extremam afferre regionibus illis perniciem, amore ſingulari patriæ ſuæ intermiſiſse. Philippum autem Hiſpaniarum regem, documentis talibus poſthabitis, reiectis precibus ciuitatum & prouinciarum particularium, interceſsione etiam & legatione principum baronis Montygni & comitis Egmontani, qui conſenſu Duciſſæ Parmenſis, ex decreto ſtatuum, omniũ illarum prouinciarũ, aliquoties in Hiſpaniam eo nomine ablegati ſint, neglecta (licet coràm ſpem fecerit non exiguam) minaces pau-

paulò poſt ex Hiſpania literas dediſſe, qui- 1581.
bus ſeuerè mandarit ſub pœna indignationis ſuæ, Epiſcopos recipi, eoſq; abbatijs donari, inquiſitionem in opus & effectum deduci, ſtatuta etiam concilij Tritentini (quæ multis modis cum priuilegijs harum regionum pugnabant) ſuſcipi. Quod cum populis illis innotuiſſet, non immeritò anſam ocaſionemq; dediſſe ingentis perturbationis, abalienaſſeq; non parum animos ſubditorum, cùm præſertim intelligerent, Hiſpani regis gubernatores, non modó in corpora & opes ſnas, tyrannidem exercere, ſed etiam conſcientijs ſuis, quas Deo deberent, dominari decreuiſſe.

Hinc factum eſſe, vt præcipua nobilitas
illarum prouinciarum, ſupplicem libellum 1566.
Regiæ maieſtatis concilio obtulerit, hoc præcipuè conſilio, vt motus plebis compeſceret & inhiberet. Petiuiſſe autem nóbilitatem, vt Regia maieſtas capita quædam mandatorum, præcipuè verò quo ad rigoroſam inquiſitionem Hiſpanicam, leniret. Iſtoq; facto declararet amorem & affectum paternum, quo bonus princeps erga ſuos ſubditos meritò affectus eſſe debet. Quò autem hæc propius & maiori cum antoritate, regi Hiſpaniarũ proponerentur, vtq;

1581. declararetur, quàm neceſſario iſtæ innoua-
tiones, ad ſalutem patriæ conſeruandam, mitigari, ſi non prorſus aboleri, deberent: ad petitionem Duciſſæ Parmenſis gubernatricis, & ex conſilio ſtatuum generalium, miſſos eſſe legatos in Hiſpaniã, Margrauiũ Bergenſem, & Montignium baronem qui cùm prolixa oratione & argumentis euidentibus Regiæ Maieſtate legationis ſuæ rationem expoſuiſſent, tantùm abfuiſſe, vt voti & petitionis ſuæ, pro regionibus illis ſuſceptæ, compotes facti ſint, aut vlla extremæ neceſsitatis ratio, qua motibus iam gliſcentibus ſubueniri poſſet, habita fuerit, vt iam ex conſilio Hiſpanorum, legati, mandatis quæ habebant humillimè propoſitis, declarati ſint rebelles, & læſę maieſtatis crimini obnoxij, ideoq; puniendi re & corpore. Quinetiam hos dominis legatos, iure gentium inuiolabiles, (cùm Hiſpani, potentia Albani has omnes prouincias ſubactas ſperarent) cuſtodiæ carceriq; mandatos, tandem morte mulctatos, & bona eorum fiſco adiudicata eſſe.

1566. Licet autem poſtea motus inchoati in
1567. Belgicis regionibus, beneficio Magiſtratuum, magna ex parte compoſiti eſſeat, plurimiq; qui libertatem patriæ intelli-

intelligebant patria pulſi, alij autem preſsi 1566.
& humiliati, ita ut rex Hiſpaniarum nullam
haberet cauſam, bello & armata manu pro-
uincias illas inuadendi: tamen conſilio Hi-
ſpaniorum, vt quod diu ante meditati e-
rant, priuilegia Germaniæ inferioris abole-
rent, & tyrannidem in regiones illas exer-
cerent (ſicut id manifeſtè liqueat ex literis
legati Hiſpanici Alana, ad duciſſã Parmen-
ſem interceptis) regem Hiſpaniæ (quo mi-
nimum declararit amorem ſuum erga ſub-
ditos) miſiſſe in regiones illas valido exer-
citu Ducem Albanum, notæ crudelitatis 1567.
hominem & ſummum hoſtem illarum pro-
uinciarum, comitatum conſiliarijs, homi-
nibus farinæ eiuſdem. Et quanquam nemi-
ne obſtante aut reſiſtente in has prouincias
admiſſus ſit, & à miſeris indigenis & ſubdi-
tis, qui nihil quàm ſummam clementiam
(quam rex multis literis ante cumulatiſsi-
mè ſimularit) expectabant, omni reueren-
tia & honore excepus ſit: licet etiam Rex
tunc temporis ſimularit, ad componendas
controuerſias, ſuam maieſtatẽ in inferiorẽ
Germaniã venturam, comparata ad hunc
finem ingenti claſſe in Hiſpania, qua depor-
taretur, & altera inſtructa magnificis ſump-
tibus in Zelandia, qua exciperetur, vt tanto

1581. facilius homines imprudentes & totos ſuæ maieſtati deditos, irretiret: tamen paulò poſt hunc ducem Albanum peregrinum, & minimè ſanguinis regij, declaraſſe ſuis literis ſummum Capitaneum, & poſtea non multo interpoſito tempore conſtituiſſe generalem Gubernatorem harum prouinciarum, idq́; contra priuilegia quæ iureiurando confirmarat.

Vt autem Albanus propoſitum ſuum ſatis declararet, ſtatim præſidia ciuitatibus impoſuiſſe, caſtella & munitiones in præcipuis ciuitatibus, quibus illas in ſeruitute retineret, ædificaſſe. Præcipuos dominos, principesque, ſub eo prætextu, quod eorũ conſilijs egeret, quodq́; ijs in vtilitatem regionis vti vellet, ex mandato regis, amanter euocaſſe, euocatos dictoque audientes cuſtodiæ mandaſſe, contra priuilegia Brabantię: cuſtodiæ mandatos ſibi ſiſti, & corã ſe (non ſuo competente iudice) cauſã dicere voluiſſe, tandẽ non ſatis auditos morti ad iudicaſſe ignominioſaq́; necę publicę affeci

1568. ſes Reliquos principes, quibus fides Punica melius nota erat, cõtinentes ſe extra ditionis limites, proſcripſiſſe, bonis omnibus priuaſſe, idq́; tandẽ perfeciſſe, ne vllus ſubditorũ aut principum, qui ſubditorum libertatẽ

&

& imunitates melius intelligunt, cõtra Pa- 1581.
pę & regis potentiam ſe armaret. Taceri
nunc innumerabiles nobiles, & ciues non
minimi nominis, quos partim capite Albanus
mulctarit, partim in exiliũ miſſos, bonis
ſpoliarit. Reliquos ſubditos, prętervim
quam partim ipſi, partim coniuges & liberi
ab Hiſpanis petulantiſsimis militibus,
(quos domi alere cogebantur) ſuſtinebãt,
intollerabilibus exactionib. quę modò ad
ædificandas arces modò ad ſtipendia, militibus
perſoluenda, modò alijs nominibus
exigebantur, miſerrimę exhauſiſſe, quo
tandẽ nullã penitus rationẽ haberent reliquã,
conatus ſuos impediendi, & ipſe nullo
prohibente, demandatũ ſibi à rege &
Card. Granuellano in Hiſpania negotiũ (vt
videlicet prouincias has ita tractaret, tanquam
iam ſuis armis victas & de nouo conquiſitas)
facilius exequeretur. In hunc finẽ
Albanũ cœpiſſe in præcipuis vrbibus, ordinem
iuſtitiæ iudiciorumq; ad Hiſpanicam
imitationẽ, idq; prorſus contra priuilegia
prouinciarum, immutare: Magiſtratus nouos
conſtituere: Poſtremò cum ſe extra omne
periculum, tanquam in ſecuriſsimo
portu verſari, exiſtimaret: contractibus &
mercaturæ, in certiſsimam regionis perniciem,
perpetuas Decimas, vi quadam,

1581. nihili facientem documenta, argumenta &
preces prouinciarum, imponere voluiſſ
Quod procul dubio perfecturus fuer
niſi conſilio & auxilio principis Aurania
multorumq; nobilium exulum, qui prin
cipi Auraico ſeruiebāt, aliorum etiam opt
morum ciuium ſtudio, qui libertatis patri
amantiſsimi erant Holandia & Zelandia a
Albano defeciſſent, & ſe protectioni ac de
fenſioni principis Auraniæ ſubieciſſen
Contra has duas prouincias, durante gu
1572. bernatione Albani, & eodem in Hiſpaniam
reuocato, ſub Commendatore(qui non, v
moderatiore vteretur imperio, ſed paul
tectius veſtigijs tyrannicis Albani inſiſte
ret, propoſitumq; vrgeret, à rege Hiſpania
rum miſſus fuerit) coactus eſſe reliquas pro
uincias, quæ præſidijs munitionibusq; Hi
ſpanicis, more Hiſpanico tenebantur, bel
lum gerere. Licet autem & corpora ſua,
opesq; bello iſti impenderent, nihilominus
domi ita afflictos fuiſſe ab Hiſpanis, vt à
crudeliſsimis hoſtibus deteriora expectare
patiue non potuerint. Primùm enim ſub
prætextu exauctorationis, Hiſpanos, præ-
ſente & inſpiciente Commendatore, Ant-
1574. vverpiam vi armata ingreſſos ibidē ſex heb-
domadas magno incommodo ciuitatis &
ciuium

iulum comoratos eſſe, miſeros ciues, ſua 1576.
rofuſione & ſumptibus quotidianis, non
antùm exhauſiſſe, ſed etiam quatuor tinas
uri illis extorſiſſe antequam tam moleſtis
oſpitibus liberari poſſent. Ab his initijs
naiore confidentia vſos, manifeſtos ſe ho-
tes patriæ declaraſſe, & hoſtiles manus,
rimà Bruxellenſi ciuitati(quòd ea ſedes
rincipis ordinarij olim fuerit, vnde com-
nodiſsime in totã ditionẽ, latrocinia ſe ſua
xercere poſſe ſperabant) admouiſſe. Sed
ua ſpe hic fruſtratos Aloſtũ occupaſſe. po-
tea Moſę traiectum inuaſiſſe, tandem Ant- 1576.
verpiam vi armata, ex munitione ibidem
xſtructa, irruptione facta occupaſſe, ſpoli-
ſſe, incendiſſe & ita miſeros ciues tractaſſe,
t à crudeliſsimis hoſtibus nihil acerbius ex
ectare aut metuere potuerint. Heu cla-
lem illius lucis, quis funera fando explicet,
ut poſsit lachrumis æquare dolores. Neq;
erò huius crudeliſsimæ ſtragis calamitatẽ
antum indigenas eius loci afflixiſſe, ſed fe-
è totius mundi nationibus, quæ ibidem
nercaturas exercebant, ſuaſq; opes repo-
itas habebant, mirum in modum incom-
nodaſſe. Quamuis autem ex commu-
ni decreto ſtatuum (quibus maieſtas Regia
à morte Commendatoris gubernationem
pre-

1581. prouinciarum cõmendarat(præſente eti
Hieronymo de Roda, hi latrones, hoſte
patriæ declarari ſint: nihilominus priuat
autoritate, vel potius, vt putatur, Regia, ſe
creto eius rei mandato ex Hiſpania accep
to, non dubitaſſe Hieronymum Roda ca-
put ſe declarare iſtorum latronum: & præ-
ter conſenſum Senatus ſtatuum, vſurpar
nomen & autoritatem regiam, ſigillo regi
vti, & palàm ſe pro Gubernaore & locum
tenente Regis gerere.

Per hæc & alia commotos eſſe ſtatus, vt
cum Principe Auraico & ſtatibus Hollan-
diç & Zelandiæ concordiam inirent, quæ
concordia, à communibus Prouinciarũ ſta-
tibus approbata ſit, & viſa idonea ad com-
munem hoſtem Hiſpanum extirpandũ &
profligandum. Quæſita eſſe nihilominus
interea aliquoties remedia ad molliendum
Regem, miſſos libellos ſupplices, & rogatũ
eſſe regem vt motibus præſentibus & imin-
nentibus occurreret: Eoq; nomine Hiſpa-
num militem ex Belgio euocaret, & in au-
tores tantorum facinorum animaduerte-
ret. Regem licet verbis ſimularet ſibi talia
acta diſplicere, promitteretq; ſe in capita
facinoroſorũ militum exempla editurum,
tamen tantũ abeſſe, vt aliquem eo nomine
Puni-

uniuerit, vt etiam reipſa apparuerit, hæc 1581.
mnia, ſi non ſuo, ſenatus tamen Hiſpanici
onſilio & iuſſu perpetrata. Ex literis quo-
interceptis compertum eſſe, Regem ad
hodam, aliosq; autores talium facinorũ,
ripſiſſe, ſibi non tantum talia acta place-
, ſed etiam gratiam regiam eo nomine
agnificè obtuliſſe, ſicut re ipſa Rex, Hie-
nymo Rhodæ, alijsq; miniſtris talium fa-
norum, in reditu declararit. Quinetiam
dem tempore Regem, quo maiorem ca-
ginem oculis ſubditorum obduceret, fra-
em ſuum nothtum, Dominum Iohañem
ſtriacum, pro gubernatore in inferiorẽ 1577.
rmaniam miſiſſe. qui ſub illo prætextu,
od Gandauenſem tranſactionem appro-
ret, ſtatibus defenſionem promiteret,
ſpanos aliò ablegare, capita facinoroſo-
m militum punire, libertatem veterem
ſtituere vellet: reuera diſiunctionem in-
r ordines machinatus ſit, & ſibi modò
nc, modò illam prouinciã ſubijcere quæ
erit. ſicut id poſtea ſingulari beneficio
uino reuelatum ſit ex literis quibuſdam
terceptis, quæ docuerint, Iohannẽ Auſtri
um mandatũ habuiſſe à rege, vt actiones
s inſtitueret ſecundum tenorem inſtru-
onis, quam Rhoda ipſi eſſet miſſurus. in-
terim

1581. terim caueret ne cum Rhoda vnquam con
grederetur, principes præcipuos regioni
officijs beneuolentiæ quibuſcunq; poſſe
ſibi deuinceret. donec eorum auxilio Ho
landiam & zelandiam quacunque ratio
poſſet occuparet, vt reliquis prouincijs p
libito imperaret.

Iohannem etiam Auſtriacum, licet pac
ficationem Gandauenſem non tantum a
probarit, ſed etiam in preſentia omniũ ſt
tuum eandem iureiurando, multis ſolen
tatibus adhibitis confirmârit: nihilomin
muneribus, ingentibusq; promiſsis, ſtud
iſſe Germanum militem, qui tunc præcip
as munitiones & vrbes tenebat, in ſuas pa
tes pertrahere, per eundem vrbes munit
onesq; occupare, vt ſi qui fortè in oppug
nando principe Auraniæ, in bello Hollan
dis, zelandisq; inferendo, difficultatem al
quam facerent, per eoſdẽ reipſa, detrectan
tes, cogeret, ac ſic multò crudelius bellu
inteſtinum excitaret quàm vnquam ant
extitiſſet. Quæ Auſtriaci conſilia, cùm pri
us reuelata ſint, quàm omnia in actũ dedu
cere potuerit: non quidẽ omnia quæ con
ceperat animo perfeciſſe: pro pace tame
quã adueniens tantopere promiſeat, nou
bellũ, quod in hunc vſq; diẽ duret, excitaſ
ſe. Qu

Quæ omnia, prouincijs illis, plus quam 1581.
ſufficientes & legitimas cauſas ſuppeditaſſe
iunt, quamobrem Hiſpanum deſererent,
t alium potentem, bonumque Principem
uærerent, qui regiones illas ab iniuria
efenderet. cùm præſertim vltra 20 annos,
os Hiſpanos deſeruerit, nec vt ſubditos,
ed hoſtes tractârit, omnibusq; modis ope-
am dederit, vt armata vi oprimeret. Cùm
tiam Hiſpanus poſt mortem Auſtriaci, per
aronem Sellenſem, ſub prætextu cuiuſdã
acificationis, ſatis declarârit, ſe Pacifica-
oni Gandauenſi, quã ſuo nomine Iohan-
es Auſtriacus iureiurando cõprobarit, ſta-
e non decreuiſſe. Atq; ſic de die in diẽ gra-
iores conditiones propoſuerit.

Et licet hæc ita reuera geſta ſint, nec dũ
amen omiſiſſe Belgas pacis & reconcilia-
onis omnes occaſiones cum rege quære-
e, & obſeruare, vſos interceſsione præci-
uorum principem totius orbis Chriſtiani.
oſtremo etiam legatos ſuos Coloniæ mul-
o tempore habuiſſe ſperantes interceſsio-
e Cæſaris & principum Electorum, qui-
us eo nomine moleſtiam exhibuerint ſe
onſtantem pacem, cum mediocri libertate 1579.
præcipuè religionis) conſecuturos: ſed
e ipſa depræhendiſſe, tali tractationi apud
regem

1581. regem non tantũ nihil effectum, ſed magis à rege talia propoſita eſſe, vt voluntates diſiungeret, prouincias diſtraheret, vt ſic tantò facilius, modò vnã, modò alteram; opprimeret, & tandẽ omnes, ſicut propoſuerat, in certiſſimam ſeruitutem redigeret.

1580. Hæc omnia manifeſtiſsima facta eſſe cuilibet ex proſcriptione á rege facta; qua vt Belgas in extremã deſperationem induceret, odioſosq́: faceret cuilibet, mercimonia etiam negociationesq́; impediret, declarauerit omnes in Magiſtratu conſtitutos, cæterosq́; incolas harum regionum, rebelles, & læſæ maieſtatis reos, conſtituta præterea ingenti ſumma pecuniæ in caput domini Principis Auraniæ: ſic vt deſperantes de omni reconciliationis modo, deſerti etiã ab alijs omnibus humanis auxilijs, ſecuti legẽ naturæ, ad conſeruationem & defenſionem iuris ſui, priuilegiorum & immunitatũ patriæ, ad tuendam vitam coniugum, chariſſimorum liberorum, & ne cum poſteritate in triſtiſsimam ſeruitutem Hiſpanorum incidant, valedicto rege Hiſpaniarum, coacti ſint ea ſequi media, quæ ad conſeruationẽ ſalutis, priuilegiorum, iuriũ & immunitatem, viſa ſint ipſis magnopere neceſſaria.

Notum igitur facere, omnibus & ſingulis,

lis, ſe conſideratis prædictis, & extrema neceſsitate coactus, communi conſenſu & deliberatione ſtatuum, declaraſſe regem Hiſpaniarum, & declarare his literis, ipſo iure, excidiſſe omni domino, iure & hæreditate omnium prædictarum regionum; nec eundem agnoſcere velle in vllis negotijs concernentibus principem, iuriſdictionem aut Dominium harum prouinciarum, nec nomine eius, vt ſuperioris magiſtratus, vti deinceps velle, nec permiſſuros vt quis alius eo in prouincijs illis vtatur, 1581.

Declarare etiã omnes in magiſtratu conſtitutos, etiam Barones, Vaſallos, & omnes incolas harũ regionum, liberos à iuramento, quod Hiſpano, vt domino quondã harũ regionum, præſtiterunt.

Et quia archidux Auſtriæ Matthias, ſuam gubernationem illis reſignauit: ſignificare, communi conſenſu omnium ordinum in præcipuis his prouincijs, certis conditionibus præcedentibus, quas in ſe ipſius Celſ. recepit, electum eſſe ab eis in dominum & gubernatorem, illuſtriſsimum principem, ducem Andegauenſem. Mandant itaque omnibus magiſtratibus in prouincijs Belgicis & alijs quorum intereſt, ne deinceps nomine, titulo, aut ſigillo maiori minori ve

1581. regis Hiſpaniarum vtantur. Interea verò temporis dum illuſtriſſ. princeps Andegauenſis, grauium negotiorum cauſâ, pertinentium ad ſalutem harum prouinciarum, abeſt, vſum fore tituli & nominis, Prouincialis Conſiliarij. & dũ ille Conſiliarius prouincialis nominetur, vſurpatum iri generalium ſtatuum, nomen. ita tamen vt in Hollandia & Zelandia, nomen titulusq; principis Auraniæ & ſtatuum ibidem maneat, donec prouincialis Conſiliarius ſimiliter nominatus ſit, & poſteà de hac re pleniſsimè conuenerit cum illuſtri. Principis celſitudine.

Locò etiam Sigilli regis Hiſpaniarum, vſurpari debere in negotijs, ad gubernationem generalem pertinentibus, Sigillũ ipſorũ: in negotijs autẽ politicis, iuſticiæ adminiſtrationibus, & alijs particularibus retineri ſigillum illius Prouinciæ, ad quam negotiũ potiſsimũ pertinet. adeo vt ſi quis hoc ipſum intermiſerit aut neglexerit, tales literas eo nomine nullâ autoritate aut valore futuras eſſe. Mandant etiam, vt hæc effectũ certiorem conſequantur, vt ſtatim poſt publicationem harum literarum, omnia Sigilla regis Hiſpaniarum, quę in prouincijs habentur, ad manus Statuum aut deputatorũ ſub pœna arbitraria deferantur.

Man-

Mandant etiam, ne deinceps in moneta argentea aut aurea, nomen, titulus, aut inſignia regis Hiſpaniarum excudantur. 1581.

Mandant ſimiliter Præſidi, & alijs dominis ſecreti concilij, ſimul etiam, omnibus alijs Cancellarijs, Præſidibus, Quæſtoribus prouincialibus, & alijs omnibus magiſtratibus, vt iam ordinum autoritate ſoluti à iuramento Regi præſtito, nouo ordinibus iuramento deuinciantur, quo eis fidem iurent contra regem, & omnes ei adhęrentes, iuxta formulam ex communi decreto ſtatuum præſcriptã. Talibusq; magiſtratibus, à iuramento præſtito, dandas literas ordinũ nomine in aduentũ principis Andegauenſis, continuationis & prorogationis ſuorũ officiorum. Mandant poſtremò domino Præſidi & alijs conſiliarijs ſecreti conſilij, deinde Cancellarijs, ducatus Brabantiæ, Geldriæ, comitatus Zutphaniæ, Præſidi Hollandiæ, Zelandiæ, Friſiæ, Sculteto Mechlinienſi, præſidi prouinciæ Vltraiectenſis, & omnibus alijs magiſtratibus confœderatarũ prouinciarũ, vt hoc edictũ publicè recitari curent in omnibus locis, in quibus hactenus vlla edicta recitata ſunt, ne quis ignorantiæ cauſſã prætendat. Dent etiã operam ſeuerè, vt hoc decretum ſine vlla violatione ſeruetur, violatores autem ſine

vlla diſsimulatione ſeueriſsime puniantur.
1581. Hæc enim ita viſa eſſe ex ſalute communis Reipublicæ & prouinciarum omnium. vtq; hæc ita fiant, ſingulis & omnibus, quorum intereſt, dari his literis autoritatem & mandatum pleniſsimum: In maiorem fidem totius negotij, literas ſigillo ſuo munire. quæ datæ ſunt in Haga comitis, congregatis ibidem omnibus, 26. Iulij, anno 1581.

VEnit autem Andegauenſis cum exercitu Cameracum (quod ſuperiori anno ſe ipſi dediderat,) die 17. Auguſti. Malecontenti & Hiſpani, qui totum annum vertentem, Cameracum obſidione cinxerant, omnibus copijs collectis confluxerunt non procul ab vrbe, vt eum aditu prohiberent freti auxilio Gallorum equitum, quorum 1500 in vicinis caſtris degebant. quos frater Andegaui, Henricus Galliæ rex in viciniam miſerat, vt cum malecontentis coniuncti, aduenienté fratré aperto prælio adorirentur. Sed Andegauenſis cũ exercitu rectà ad vrbem contendit. Malecontenti acié inſtruunt, certò ſibi perſuadentes, Gallorũ exercitum coniunctis armis collatisq; ſignis, & inſtructa acie contra Andeg. dimicaturum. Vbi verò animaduertunt, equites iſtos omnes ad hoſtem tranſire, atq; contra Malecontentos pugnare: Hiſpani turbata acie, ſe in fugam

con-

conuertunt, multis ex illis deſideratis, plurimis etiã captis. Nam Andegauenſis ſumã vi per mediã caſtra cum exercitu ſuo perrupit, atq; per arcem in vrbem maximo cum gaudio & triumpho intromiſſus eſt. Quod vbi Gandaui nunciatum, ſtatim publico lætię ſigna edita, & tormenta diſploſa ſunt. Poſtridiè nouam monetam inſtar ſicli cudi curarunt Gandauenſes, cum hac inſcriptione, in vno latere: 81 Religione & Iuſticia reduce, vocato ex Gallia pacata, Duce Andegauenſe, Belgicæ libertatis vindice. In altero inſculpta ſunt inſignia Flandriæ, cum hac inſcriptione: Ganda pro Chriſto, lege, grege & patria. 1581 12. Auguſti.

Rumore Antvverpiam perlato ſimilia læticiæ ſigna ibi quoq; edita ſunt. ſed omen infauſtum fuit, quod eadem die campanæ maioris in templo Mariano pulſatur, primus publicæ læticiæ præco, ex improuiſo per foramen laquearis decidens, miſerrimé perijt. Die. 23 Auguſti, qui Reformatæ Religionis dicuntur, in ſummo D. Mariæ templo, primam concionem habent, in ſumma hominum frequentia, gratias Deo agentes pro Andeg. aduentu, & pro eiecto, ex templis vrbanis & tota Belgica, Antichriſto. Prudentes omnes inter ſacrum & ſaxum

1581. quaſi hærentes, ſolicitis & anxij animis, tantæ mutationis euentum, & ſerus veſper, quid allaturus eſſet, metuebant. Andegauenſis in arce Cameraci cōmorantis exercitus ad mœnia vrbis caſtra metuebatur eo ipſo loco, vbi Malecontenti per totum annū bello continuo vrbem vexàrant. Vraniæ Princeps Gandaui, Andegauenſem diu expectans, cùm ille in Galliam ſubitò rediret, ſpe ſua fruſtratus eſt.

16. April. Hiſpaniæ rex interea, Regni Portugalliæ corona, Liſibonæ, accepta, nauale bellum aduerſus Azores inſulas, quæ Antonij nothi Pſeudoregis nomine adhuc tenebantur, apparat. & Cardinalem Atrebatenſem, ad Henricum Galliæ regem, à quo & Antonium claſſe inſtrui, & fratrem Andeg. à Belgis vocatum, conſilio & exercitu iuuari intellexerat, legatum mittit, vt de illius erga ſe voluntate penitus cognoſceret. Gallus verò, fratrem iamdudum ſibi non obedientem, abſq; ſuo conſenſu & ope, propria temeritate, Belgicum negotium ſuſcipere: Antonium verò, non à ſe, ſed regina matre iuuari, ac ſe vetera inter Galliæ & Hiſpaniæ reges fœdera religiosè ſeruaturum eſſe reſpondet. Andegauenſem etiam à ſuſcepta in Belgicum expeditione, ſiue ſeriò, ſiue

ſiue ſimulatè reuocat, & militibus, ne eum ſequantur, edicit. Pontifici etiam ſcribit, ſe pacem cum Hiſpano perpetuam conſtanter ſeruaturum eſſe. 1581.

Oppidum Brabantiæ Bredavv, principis Vraniæ hæreditarium, Antvverpiæ vicinum, à Pontificijs proditum, vnà cum arce, in Parmenſis & Hiſpanorum poteſtatem venerat. 28. Iunij. Poſtridie igitur omnia templa & cœnobia Antuerpiæ occupata, & omne religionis Pontificiæ exercitium penitus abrogatum. Econtra in Stiriæ ducatu, Carolus archidux Auſtriæ, à legato Pontificio Malaſpina, & Ieſuitis, & coniuge Bauarica incitatus, Nobilitati Stiriacæ, quæ iam à Ferdinandi Imp. temporibus, publicum templum & ſcholam, in quo Auguſtanæ confeſsionis doctrina ſonabat, Graiziæ habuerat; Decreto edito, mandauit: 10. Decemb. vt Religionis emendatæ exercitium, in prouincialium templo & ſchola deinceps penitus intermittatur. Prouinciales verò ſubiectiſsimè & conſtantiſsimè deprecantes, magno labore & contentione tandem obtinuerunt, vt Decretum prius retractaretur, 31. Ianua. & omnia in priore ſtatu relinquerentur.

MARIA Caroli V. filia, Maximiliani

1582. Imp. vidua, quæ hactenus Pragæ apud filium Rodolphum deſederat, menſe VIIbri in Italiam, & inde in Hiſpaniam traijciens, die 28. Nouembris Barcellonæ appulit.

15. Ian. PAX inter Stephanum poloniæ regem, & Iohannem Moſchorum tyrannum, interceſsione legati Pontificij, ad Zapolciam, excluſis Suecis, confecta eſt. qua vniuerſam Liuoniam Moſchus Polono ceſsit; Vielicolucum veró, & alias aliquot arces à Polono occupatas recepit. Deductis igitur ex tota Liuonia Moſchorum præſidijs, Poloniæ rex, Rigam Liuoniæ metropolin ingredi-
12. Martij. tur, & cognito vniuerſæ prouinciæ & Nobilium & ciuitatum ſtatu; negotia pleraq;, ad comitia VVarſouiæ, futura hyeme, celebranda, reijcit. Die verò ſeptima Aprilis, Ieſuitas, in templum D. Iacobi & cœnobium vicinum, Rigæ collocat, ſicut Derbati etiam, VVendæ, Kakenhuſij & alijs celebrioribus oppidis, templa eis attribuit. Etſi autem Rigenſibus, non ſolùm generali priuilegiorum & libertatem confirmatione, verùm etiam peculiari cautione de Religione in vrbe non mutanda, proſpectũ eſſe exiſtimabatur; tamen, cùm in priore legatione, Regij (in conuiuio quodã per Demetriũ Solicouiũ inſtituto) templum pro pon-

pontificijs in urbe petentes, Ioannis Taſtij, 1582.
Reipub. legati, & oratoris, animum ex plorasſent; eaq; de re, vt de Archiepiſcopi bonis, & munitionibus vrbis, reſolutionem in aduentum ſuum rex diſtuliſſet: Zamoiſcius Cancellarius hoc tempore in ædibus Taſtij diuertens, cum Taſtio & ſyndico Gothardo VVellingo I. V. D. nomine regis, de templo regi tradendo egit, eaq; in re ſi diligentiam & fidem ſuam regi probarent, ſingulari clementia & munificentiâ regia, operam eorũ viciſsim compenſatum iri oſtendit. ac vt inſtructiores ad cauſam in ſenatu vrbis agendam & obtinendam eſſent: Regem, cui archiepiſcopus olim omnia ſua in vrbe iura ceſsiſſet, templum archiepiſcopi cum cæteris ad arch. in vrbe & territorio vicino ſpectantibus bonis, à ſenatu flagitare ait. Taſtius & ſyndicus magno ſtudio & cura prouinciam ſuſceptam agunt: & priuſquam negotiũ in ſenatu proponant, cum duobus præcipuæ autoritatis conſulibus ad partem cõmunicant, & horum conſenſu impetrato, petitionem regis in ſenatu ſtrenuè vrgent. Senatus pars maxima prorſus ab ea religionis mutatione abhorrens, & priuilegia ac cautionem de religione à rege datam allegans, inquiri iubet in archiuo documenta

1581. de iure, quod ſenatus in templo cathedra
habebat. Nam triginta annis ante, & priusq
Poloniæ regi ciuitas ſe primùm ſubiecifſe
archiepiſcopus VVilelmus, acceptis à ſena
tu aliquot millibus aureorum, ſummi templ
vſum, vsq; ad concilium generale, ſenatu
datis ſolennibus literis, ceſſerat. Eas lite-
ras, ſyndicus & Taſtius, ſemotas, apud ſe oc-
cultabant. Interea in ſenatu ſyndicus ſe cæ
cum ferè perluſtrandis literis, nullum iota
de iure ſenatus in archiepiſcopi templo in
archiuis inuenire ait. Quod ſi ſponte ſena-
tus regi, totam ciuitatem cū exercitu in po-
teſtate ſua habenti, templo aliquo conceſſo,
gratificetur, gratiam eos apud regem ini-
turos eſſe: ſin recuſent, nihilominus id à
rege occupatum iri. poſſe autem nunc agi
cum rege, vt ſummum templum ſenatui re-
linquat, & alio arci viciniore, ad D. Iaco-
bū contentus ſit. Miniſterij conſenſum per
Georgium Neunerum practicantes illi im-
petrarunt. communitas ciuium, re ad eos in
domo collegij delata, ſimpliciter recuſauit:
& iam ſupplex regi, cum coniugibus & libe-
ris, ſimul etiam deprecante Curlandiæ du-
ce, futura erat. Sed ſyndicus tradita Ieſuitis
templi claue ac poſſeſsione anteuertit. Ni-
hilominus rex in declaratione poſtea ci-

uitati data, ſibi, ſenatus & ciuiū libero con- 1582.
ſenſu, templum illud traditum, ideoq; vi-
ciſsim à ſe cathedrale templum ciuitati reli-
ctum eſſe, ſcripſit.

De munitionibus etiam & aggeribus in-
ter vrbem & arcem, tempore belli Moſchici
excitatis, de quibus, vt nunc eſſent, conſer-
uandis, quemad. ciuitas petierat; nullā rex
in confirmatione priuilegiorum mentionē
facere, ſed omnia ſibi integra, donec ipſe
coràm munitiones inſpexiſſet, manere vo-
luerat: nunc tandem reſpondet:

Aggerem ciuitatis mœnibus coniun-
ctum conſeruari debere. verùm ſe, eiuſdē
altitudinis aggerem ad arcem propinquam
excitare velle, & portam vrbis, verſus ar-
cem, ſibi ac ſuis gubernatoribus ingredi ci-
uitatem volentibus, etiam noctu, ſi ita res
ferat, aperiri debere. vel nouam portam, è
regione portæ arcis, quæ cum illa ponte
iungat..., in vallo patefaciendam eſſe. Syn-
dico à rege, ob fidelē operam ſibi & Ieſuitis
nauatam, ſalarium annuum ex regio por-
torio; Taſtio aliquot ruſticorum familiæ
donatæ ſunt.

His in vrbe peractis, Rex pendentibus
adhuc & infectis totius prouinciæ negocijs,
pleriſq; ad comitia reiectis, Vilnam verſus
Ri-

1582. Rigâ diſcedit, relicto in arce Rigenſi vicari
2. Maij. regio ſeu gubernatore, Georgio Radeuil
principe Lithuanico & epiſcopo Vilnenſ

Dum Rigæ adhuc Stephanus commora
retur, à Ioanne Sueciæ rege adfine ſuo pe
legatum petijt eam Liuoniæ partem, quan
Sueci, Polono ad Velicolucum & Pleſcoui
bellum gerente occupauerant, ſibi reſtitu
Hæc amplius quadraginta milliari um lon-
gitudine, à Naruę fl. oſtio, per Tolsburgũ,
VVeſenbergam, REV ALIAM, Padiſam
VVitenſtein, Habſel, vſq; ad Parnouię vici-
niam ferè porrigebatur.

Suecus iniquiſsimum Poloni poſtulatum
iudicans, in hanc ſententiam, non ſine in-
dignatione reſpondit: Cùm ſibi ac coniugi
& liberis ſuis, non Dos ſolùm promiſſa, &
ingens pecuniæ ſumma mutuo à ſe regi Si-
giſmundo data, verùm etiã hęreditas con-
iugis paterna & materna, & alia bona, mo-
bilia & immobilia, ex regno Poloniæ &
Lithuania debeantur: quæ totos iam viginti
annos, magna cum moleſtia & ſumptibus
popoſcerit; exiſtimaſſe ſe, regẽ Pol. ea, quæ
ſibi ex regno Poloniæ deberentur, ſolutu-
rum potius, quàm Sueciæ regis ditiones,
nullo iure ad ipſum pertinentes, iniquè, &
mi-

niņaciter petiturum eſſe. Id verò præter 1582.
ɔmnem expectationẽ, &mentem ſuam, &
:ontra affinitatem & amicitiam, quæ inter
eges ac regna Sueciæ & Poloniæ hactenus
iguerit, ſibi accidiſſe. Cùm autem legatus
nandata plena non habeat, & inter cætera
Commiſſariorum meminerit, quibus nego-
ium hoc componendũ demandari poſsit:
ıon ſe recuſare, quo minus commiſſarij ab
traq; parte delecti, de propoſitis á legato
apitibus tractent & concludant.

Quod verò ſcribat rex Poloniæ, dum
ɔſe Pleſcouiam obſideret, Suecos à ſuo ter-
o, Neruam & alias in Liuonia arces ac mu-
itiones occupaſſe: reſpondet, ſe non à ter-
o ſed à fronte; non clandeſtinè, ſed apertè
loſchos hoſtes aggreſſum eſſe; ac ſæpe an-
:a cum ſcriptis tum per legatos regi Polo-
iæ ſignificaſſe, omnia fore occupantium:
: ſe retinere illa ac defendere velle, quæ
ɔ hoſte occuparet. Præterea multos an-
os, antequam Stephanus de oppugnandis
loſchis cogitaret: ſe belli totius molem
duerſus eos ſolum ſuſtinuiſſe. Et cùm Po-
ciam Polonus obſideret, ſe quoq; Neruã,
: antea aliquoties, impugnaſſe, vbi ne li-
rula quidem Polonus Iuriſdictionis ſuæ
ontionem fecerit. Imò per epiſtolam,
Ponto

1582 ponto della Gardia, de VVeſenberga
Tolsberga receptis, ſuperiore anno gratu
latus ſit, arcē verò & prefecturam VViten
ſtein, pignoris loco, regi Sueciæ, dotis no
mine, à Polonis inſcriptā eſſe, & Vvichiā an
te Suecis ſubiectam fuiſſe. Vt autē rex Polo
niæ Suecū non interrogârit, quæ Liuoni
aut Rufsiæ loca Poloni ſeruare deberent: it
nec ſibi cauſam vllam fuiſſe ex rege Poloni
ſciſcitandi, quid in Liuonia ſibi occupand
eſſet? præſertim cùm rex Sueciæ nemine
præter Deum agnoſcat, cui actionum ſuar
rationem reddere teneatur. tametſi in e
Liuoniæ parte, Polonum non plus iuri
quàm Suecum habere, certis documentis &
validis rationibus & argumentis, vbi neceſ
ſe erit, demonſtrare poſsit. Ita legatum Po
21. Maij. loni, Dominicum Alemanni Italum, Stock
holmiâ ad regem ſuum remittit.

Cùm autem proximo ſtatim menſe Polo-
nus, eadem poſtulata, nouo ad regem Sue-
ciæ legato, cui Chriſtophoro VVarſevvicio
nomen erat, miſſo, repetiuiſſet: & ad reginā
Sueciæ adfinem ſuam literas adiunxiſſet:
denuò Suecus in eandem ſententiam, at
multò etiam conſtantius & acrius, ſe ini-
quiſsimæ & abſurdæ illius poſtulationi,
Ducatum Eſtoniæ à ſe repetenti, nunquam
aſſen-

aſſenſurum oſtendit. nam etiamſi omnes 1582.
in Liuonia arces à Moſcho occupare potuiſ-
ſet, non eſſe vt regi Poloniæ vel cuiquam
mortalium huius facti rationem reddere
teneatur. Tandem his verbis epiſtolam
concludit: Quamuis ſatis videmus, Sereni-
tatem V. regnum noſtrum parui facere: vi-
debitis tamen, nos minas veſtras non mul-
tùm timere. Si autem S. V. pacem & amici-
tiam nobiſcum adhuc colere velit: procu-
ret, vt nobis, primoq; tempore, ſatisfaciat.
De quo nobis per literas aut nunciũ denun-
tiare faciat, quod niſi fiat, non eſt, quod
quiſquam miretur, nos ea media, quæ pro
merito decent, tentaturos eſſe. S. V. bene
valeat. Vpſalia, 8. Iulij.

Coniunx etiam Ioannis Sueciæ regis, Catharina, ſororio, Poloniæ regi peculiaribus literis eodem tempore reſpondet, Regem Sueciæ, maritum ſuum cariſsimum, optimo ſemper in regem regnumque Poloniæ, animo fuiſſe, ita vt ipſius perſuaſione, ad gratificandũ Regi Poloniæ, modò æqua & iuſta peterentur, nunquam indiguerit. Nunc verò cùm ipſa intelligat, à rege ſuo ea poſtulari, quæ ad detrimentum Maieſtatis ipſius atque liberorum & regnorum iactuam vergant: non ſe poſſe maritum vlla ratione

1582. tione rogare, vt ſe Poloni poſtulationi faci-
lem præbeat. Orare autem, vt rex Poloni
ad æquiora conſilia redeat, quo facilius ipſi-
us negotia promouere apud maritum poſ-
ſit.

In vicina Liuoniæ Boruſsia orientali, qu-
marchio Georgius Fridericus, curatori-
nomine adminiſtrabat, menſe Aprili con-
uentus prouinciæ ordinem Regio mont-
fuit. qui, Celſem ipſius, petentē ab ordini-
bus pecuniā, de varijs, capitibus ad eccleſia-
ſticam & politicā gubernaionem pertinen-
tibus, ab Ill. principe emendandis, monue-
runt: de Sambienſis Epiſcopæ reditibus,
non in fiſcū redigendis, ſed idoneo aliquo
epiſcopo tandē vocando, & forma admini-
ſtrationis epiſcopi, ac reditibus illius, vt an-
no 1566. ordinati erant, conſeruandis: de A-
cademia Regio monte inſtauranda: de tri-
bus ſcholis inferioribus alibi in Ducatu, vt
anno 1575. ordinibus quater mille auri pon-
do contribuentibus promiſſū erat, conſti-
tuendis: de iure Culmenſi, quo in Pruſsia v-
tuntur, reuidendo & typis exprimendo: de
querelis ſubditorū iniuſtè oppreſſorū, non
negligendis: de Gubernatione per ſolos
Boruſſos admniſtranda, & ſumo quatuor
conſiliariorū Regiminis Boruſsiæ ſenatui,
alijs

nullis alijs externis adiungendis: vt legati 1582
ad Poloniæ Regem, in cauſis ad Rempubli-
cam pertinentibus, Boruſsi, & non exteri,
mittantur: vt nobiles ex ſuis domibus non
violenter abripiantur: de iudicio aulico re-
ctè conſtituendo : de ſumptibus Oecono-
miæ in aula moderandis: vt armamentariũ
ducis conſeruetur: de libera lignorũ emti-
one non impedienda: de liberis hominibus
ad angarias non cogendis: de literis aſſecu-
rationis, ne vlla contributione extraordi-
naria deinceps ſubditi onerentur, ordini-
bus à Principe tradendis: de moneta cudẽ-
da: de nauigatione in fluminibus libera re-
linquenda: de vectigalibus nouis in Lithua-
nia & ad Viſtulam, in præiudiciũ Boruſſorũ
recens inſtitutis, iterũ abolendis: de iure
προτωνήσεως piſciũ indigenis concedendo: de
ædificijs ad portũ maris: de vectigalibus in
Helleſponto Danico, Principis interceſsio-
ne tollendis: De his inquã, & alijs quibuſdã
capitibus reuerenter Illuſt. Principem mo-
nuerunt. de quibus tamen pleriſq; cùm
parùm conueniret, maior animorum inter
Principem & ſubditos exacerbatio ſecuta;
verũ ſequentibus annis paulatim lenita &
ſublata eſt. In Saxonia, Comitũ Hoienſium
ad Viſurgin familia, quæ paulò ante ſeptem

1582 fratribus, Iodoci filijs, ſuperſtitibus; flore-
26. Febr. bat; ſublato ex his terris poſtremo comite, Ottone, Iodoci filio, funditus extincta; & oppida, inter duces Brunſuicēſes ac, Luneburgēſis feudi dominos, diſtributa ſunt. Ex quibus, Hoia arx & Nieburga vrbs præcipua, Leuenavv, Brochuſen, VVilelmo duci Luneburgenſi: Stoltena, Erenburg, Sick, Steigerberg, Sidenburg, Depena, Barenburg, Iulio Brunſuicenſi: Vcht & Freudenberg, Haſsiæ principibus ceſſerunt.

Cùm autem aliquot huius familiæ comites, qui noſtra memoria patriæ præfuerunt, boni & clementes & in gubernatione iuſti Principes, & eccleſiæ Dei ac ſcholarum Nutricij liberales & benigni fuerint: Nomina & tempora obitus eorũ, qui intra annos ducentos patriam rexerunt, ne cum tempore prorſus memoria eorum apud poſteros exoleſcat breuiter hoc loco cōſignabo.

HENRICVS

Henricus. GERARDVS Ioannes ⊙ 1370.
floruit 1350.

Otto. Henricus ep. Verdæ.

Otto, epi. Ioannes ERI-
ſcop. Mo- ep. Pad. CVS
naſt. & & Hil- ⊙ 1420.
Oſn. deſ.

Otto Ioannes
♃ ♂

♃ ♂ 1282

Gerardus arch Otto
Bremæ. ⊖ 1489.

:ricus, e-
piſcopus
Oſnabr.
:iectus
1437.

IOANNES Seuerus reſtituere fratrem moliens, ab Oſnaburggenſibus captus: ſeptennio poſt, per Boëmos ad bellum Suſatenſe proficiſcentes liberatus eſt. A. C. 1447. ⊖ 1455. vxor Eliſabeth, Ottonis Deipholdi comitis filia.

IODOCVS Ioannis Seueri filius, obijt 501. vt ſuo loco ſupra annotaui. Is tres filios, Iodocum, Ericum, & Ioannem reliquit, ex quibus.

IODOCVS II. Nutritius Eccleſiæ & cholarum & cuſtos iuſtitiæ & pacis fidelis, ⊖ 1545. relictis ſeptem filijs, quorum nomina & annos natales anno 1525. comemorauimus. ERIcus Iodoci II. frater, in Stolenavv vitam cœlibem finiuit 1547. IOANNES in Dania & Suecia militauit, & Goſtaui Sueciæ regis ſororem Margaritam, coniugem meruit, ex qua IOANNEM epiſcopum Oſnabr. Monaſt. Padebor. genuit, anno 1574. extinctum, & Iodocum, à Fran-

1582. ciſco von Halle olim captum, & in cuſtoc
mortuum.

Ex Iodoci II. filijs patriam rexerunt, A
bertus primogenitus, ſingulari pietat
conſtantia & zelo, veræ religonis exercit
publicum, poſt victoriam Caroli Cæſari
& promulgatũ Interim; cõſeruauit. ⊖ 156
Vxor Catharina, comes Aldenburgenſi
Antonij filia. Alberto, frater ERicus qui
togenitus ſucceſsit vſq; ad annũ 1575. Vx
Irmgardis Ritbergica, Ioannis filia qu
poſtea Simoni Lippiæ comiti nupſit: Eri
OTTO frater ſenior, ex hac ſtirpe comi
Hoienſium poſtremus, in gubernatio
ſecutus eſt, quem fratribus & patruelibu
omnibus antea extinctis, præſente anno
rebus humanis exemptum eſſe diximu
cùm ex coniuge Agnete, Arnoldi comit
Bentheimenſis filia, quæ prius Ioanni co
miti Ritbergæ poſtremo nupta fuerat, ſo
bolem nullam reliquiſſet. Atq; hic vetuſt
& nobiliſsimæ comitum Hoienſium proſa
piæ, quæ annos 450. à Lotharij Cæſari
Saxonici temporibus, ad Viſurgin floruit
finis eſt.

Eodem menſe Febr. in Barbantia, di
iam ardenti deſiderio expectatus Andega
uienſis dux Franciſcus, Galliæ regis frater
tandem

:andem ex Anglia, vbi bonam hyemis partē 1582
ıpud Reginam Angliæ, pecuniam & auxilia
ɔetens, tranſegerat, in Selandiā & inde ad-
ıerſo Scaldi ad mœnia Antuerpiæ appulit,
:bi circiter 40. ſigna militaria, pleraq; ex
:iuibus coacta, Lilijs Galli inſignibus,
Hiſpani ſpretis, exornata, obuiam progreſ-
ā, maxima cum pompa & ſolennitate eum
ıſceperunt. Dein ſtatus prouinciæ ex-
ra vrbem vno loco congregati, & ad genua
ius prouoluti, per Vraniæ principē, pro-
inciarum clauib. palàm traditis, ſecundū
acta ante annum in Gallijs per legatos con
rmata, DVCEM BRABANTIAE re-
unciantes, ſeſe ſuaq; omnia in illius clien-
:lam contulerunt. Ipſe vicißim priuilegia
rouinciarum, quæ LAETVM Introitum
ɔcant, & alios articulos, ſuperiore anno cū
ɔſo tranſactos, iureiurando publicè confir-
ıauit. inter ſecretiora verò conuentionis
ıpita fuerunt, vt Andegauenſis, Brabantia,
landria, Geldria & prouincijs quæ illis ad-
ærent, omnibus, pro ſe liberiſq; ſuis per-
etuò, potiatur. Si liberis legitimis carue-
t, eædem prouinciciæ ad ordines Belgij
:deant, vt in ijs, quem velint principē eli-
ant. Quod ad Belgij prouincias, quas Hi-
aniæ rex obtinet, ſpectat, ordinibus ini-
D iij

micas, Arteſiam, Hannoniam, Lutzenbu
gum, Burgundiam & ijs annexas: eas ide
Andegauenſis ſi occupabit, pro ſe & liber
ac poſteris legitimis, in perpetuum poſs
debit. ſin tales liberos non habuerit, Galli
rex ſuccedet. eædemq; prouinciæ coron
Franciæ vnientur: vnitæq; perpetuò man
bunt. Vraniæ autem princeps, Hollandian
Selandiam & Friſiam habebit, & ab ijs de
pendentes ditiones, ea tamen condition
ab Andegauenſe vt eas in feudum accipia

Eximia autem & ſingulari pompa, mu
tis arcubus triumphalibus erectis, & circ
ter viginti elogijs, quæ ſimul collecta & edi
ta ſunt, paſsim inſcriptis, in vrbē Antvver
piam introductus eſt, ex quibus vnum at
alterum annotabo:

Abſtulit vt regni Dominus moderamin
Sauli,
Et reprobum ſancti priuauit numinis aura,
Præfecitq; ſuo regem Dauida popello,
Sic modò depulſis patria regnoq; tyrannis
Dux generoſe tuo voluit nos matre tueri.

In arcu ad portam S. Ioannis, Symbol
Andegauenſis, SOLI radios ſpargenti, ad
iunctis literis, FOVET ET DISCVTI
additum erat Tetraſtichon:

Exori-

Exoriens veluti obſcuras Sol diſcutit vm- 1582
Aruaq; natiuo læta calore fouet: (bras,
Nō ſecus aduētu diſpergis nubila princeps,
Ac libertatis ſpe recreas populum.
Ad ſuggeſtum propè curiam:
Veniſti tandem, atq; tua expectata tueri
Ora datur. Item:
Hunc tamen euerſo iuuenem ſuccurere ſe-
Ne prohibete, &c. (clo

Sed lætiſsima hæc noui principis initia, primùm ſæuæ & horrendæ ventorum procellæ fædare cœperunt. Quibus nauigia in Scaldi & mari plurima depreſſa; 8.Martij. aggeres in Hollandia & Selandia rupti; Antuerpiæ ad Scaldis ripam, cellæ ac fornices mercatorum aqua complet; merces corruptæ ſunt. Inſignia Andegauenſis, impoſita Philippi regis inſignibus in contemtum Hiſpani, ad portam VVerfæ, ventus in flumen abripuit, flumen abſorpſit. Idem ventus, turriculam palatij S. Michaëlis, in quo degit Andegauenſis, editiorem deiecit. ruina ſubiectum cubiculum, in quo dormiebat, impetijt, & media nocte, magna vi lapides impulit. Andeg. non ſemel exclamante ad ſtipatores, ô cōmilitones prodimur. Deinde hoc tanto metu vrbi incuſſo, caſus multo triſtior ſecutus eſt. Die enim

1582 18. Martij qui Andegauenſis natalis erat, VVilelmus princeps Vranius, ex cuius autoritate, prudentia, conſilio, fide & induſtria, Belgici res perturbatæ potiſsimùm pendebant, ab Iohanne Iauregio Cantabro, octodecim annorũ adoleſcente, ictu ſclopeti, per vtramq; maxillã traiectus fuit. Cumq; videret latro principẽ non ſtatim concidere, intrepidus pugione arrepto cor principis petens, à ſatellite quodam cæſus ac in eo tumultu vicies aut tricies transfoſſus eſt.

Facinore ad ciues delato, ſubitò multa armatorum millia, tum ad hoſpitium principis, vbi Andegauenſis erat, tum ad D. Michaelis monaſterium, vbi bona pars ſatellitũ Andeg. manſerat, conuolant: exaudiuntur magno fremitu ſonantes voces minaces, Oh veſperas Siculas, proh Nuptias Pariſianas, Ne muſca Gallorũ ſubterfugiet. Andegauenſis cum ſuis trepidare, lachrymari, & ſacra prophanaq; deteſtari atq; inauſpicatum ſuum in Belgiam aduentũ execrari. princeps, qui mentis adhuc erat compos, per ſuos familiares, toto conatu ſeſe opponens, ciues mulcens, culpãq; ab Andegauenſe auertens, ægrè tandẽ ciues placauit.

Cadauer latronis in forum prolatum ſtatim

tim eſt à multis agnitum, & palam iactatum, 1582
mercatoris illius Hiſpani eſſe miniſtrum, atque etiam alium eiuſdem domeſticum in ciuitate eſſe, qui eidem à rationibus ſit. Ille è veſtigio compræhenſus, totam inſidiarum originem ac ſeriem in quęſtionibus aperiebat. Mercator natione Cantaber ſeu Biſchaienſis Hiſpanus, Caſparus Anaſter, Antuerpiæ ante annos aliquot bonis ceſſerat, cùm 30000. librarum Francicarum creditores fraudaſſet. poſtea fide apud mercatores vtcunq; recuperata, rurſus in eorum conuentu ferebatur, donec iterū animā debens, eadē prorſus excideret. Is in Hiſpaniam reuolens, cùm regis commiſſarijs de principe interimendo ſic paciſcitur, vti pro laniena omne eius debitum rex ſoluat, addatq; dein facinore quocunq; modo poſsit perpetrato, ducatorū millia 80. Ille in Belgicum duobus famulis comitatus, quantis itineribus poteſt profectus, cum quodam ſacrifico Hiſpano, qui Antvverpiæ multos ſubſtiterat annos ita rem agit, vt multa millia iſtis duobus famulis polliceatur, ſi facinus perpetraſſent. Sacrificus frigidam ſuffundere, ius fasq;, imò meritū ſummum dicere, eiuſmodi hæreticū & Reipublicæ perturbatorē è vita tollere. Imò inter-

1582 fectorem indulgentijs, ſanctorum reliquijs & benedictionibus muniturum, vt inuiſibilis incedere poſsit. Et ſi caſus aliquis accideret, vt eum occumbere contingeret, ſeſe pontificio diplomate obſignato effecturũ, vt absq; pœna purgatorij rectà in cœlũ ſubuolet. Vterq; famulus ſtultitia pontificia occæcatiſsimus, conditionẽ accipientes inter ſeſe ſortiuntur, & ille, cui prouincia obtigit, pontificio more ſacra ſynaxi ſumpta, poſt confeſsionẽ, rem ipſam, vt ſuprà expoſui, patrauit. Sacrificus vna cum altero. quẽ ſors exemerat, illius Hiſpani familiari, Antonio Veneto, quadrifariam diſſectus eſt. Autor verò conſilij, captorũ indicijs, Greuelingam, à Domino Lemotta Maleconteuto, ante aliquot annos occupatã, Profectus dicebatur. Pectus ſicarij confoſsi obtectum bulla Pontificia indulgentiarum largiſsima fuit, adiuncto Euangelio Ioannis, cum particula linei induſij D. virginis Mariæ, capitis D. Iohannis & neſcio quibus alijs.

Vranius à vulnere accepto indies magis conualeſcere cœperat, ſpesq; plane erat, ipſum breui proditurum in hominum lucem, donec vndecima die Aprilis ex rupta vena ſub lingua ſanguis aliquot dies fluxit, cuius cum ſemunciæ multæ iam profuſæ eſſent, ſiſti

ſiſti tandem cœpit. Interim qua fuit autoritate apud populum perfecit, vt prouinciæ fœderatæ, per delectos, Andegauenſi Iuramentum, tanquam ſuo principi, præſtarent. 1582

Parmenſis, occaſione huius vulneris, vrbibus ordinum fœderatis, Vrániũ extinctũ eſſe ſcripſit, proinde redirent in regis poteſtatem, qui eas clementer in gratiam recepturus, omniq; clementiæ genere proſecuturus eſſet. Sed Vranius hoc prçuidens, ſe viuere, & intra paucos dies reſtitutum iri priſtinæ valetudini, omnes præmonuerat. fruſtra itaque defectionem Parmenſis tentauit.

Princeps Vranius reſtituta valetudine, die 2. Maij primùm in publicum redijt. Coniux honeſtiſsima Carola, ex illuſtri Gallicorum ducum de Mompenſier ſtirpe orta, mariti incolumitate mirum in modnm lætata, triduo poſt pleuriſi extincta eſt. Fuit autem hæc tertia principis Vranij vxor. I. Anna, Maximiliani Egmondi, comitis Burenſis filia, ex qua Philippum VVilelmũ à duce Albano in Hiſpaniã miſſum, & Mariam ſuſcepit. II. Anna, Maurici ducis Saxoniæ electoris filia, quæ Mauricium filium, auo materno ὁμώνυμον genuit. III. Carola Mompenſeria. cuius familię ſeries hæc eſt.

Robertus, S. Ludoici Regis Galliæ filius.

LVDO-

LVDOICVS I. *Dux Burbonius.*

Iacobus
Ioannes *Vendomæ comes.*
Ludoicus
Ioannes

Petrus *Dux Burbonius.*
Ludoicus.
Ioannes.

Ludoicus, *ex Lodoica Gilberti Mompenſ. filia.*
Franciſcus.
CAROLVS I. *Dux Vendomæ.*

Ludouicus I. *Dux Mompenſ.*
Antonius *Rex Nauarræ.*
Ludoicus *Condeus.*

Franciſcus *antiſtes Iouarrenſis,*
CAROLA *tertia principis Vraniæ vxor, cui ſex filias peperit.*

Ludoicus *comes Mompenſerius.*
Gilbertus *vicerex Neap. 1495.*
CAROLVS *Burbonius in oppugnatione Romæ periyt. 1527.*

Carolus *Dux Burbonius.*
Petrus.
SVSANNA *vxor Caroli ſobrini.*

Cùm autem de Belgico, in Galliæ regis patrocinium & tutelam recepto, fama Conſtantinopolin emanaſſet: Antuerpiam, Turcici legati, de mutuis comercijs inter Turcas & reliquas Europæ gentes, Antuerpiæ inſtituendis, acturi appulerunt. Qui octodecim mercatoribus Turcis ſedem in vrbe Antuerpienſi præberi petierunt, ad quos merces Turcicas, ex Aſia & Græcia, p mare

Mediterra-

Mediterraneum , Maſsyliam in Gallia; hinc 1582
terreſtri itinere Burdegalã ad Garumnam. Inde per mare Gallicũ & Britannicum, Antuerpiam aduehendæ eſſent. atque huic inſtituto faciles ſucceſſus promittebant, quòd Belgicæ prouinciæ, Gallorum regi, Turcis amiciſsimo, iam fœderatæ; & fratri ipſius ſubditæ eſſent. Turci illi, Antuerpia digreſsi, per ciuitates littoris Balthici, in Poloniã Lublinum, an inde in patriam redierunt.

In Belgico Aloſtum ab ordinibus receptũ eſt. Parmenſis viciſsim, Tornacum, Audenardum ad Scaldim, Lyram, & alia oppida occupauit.

MINdenſi ad Viſurgim diœceſi, cũ Hermannus comes Scavvenburgicus, Ottonis filius, ſponte renũciaſſet, Henricus Iulius dux Brunſuicenſis, optimæ indolis & optimis literis pręclarè excultus princeps adoleſcens, præfectus eſt.

ANNA, Conradi poſtremi comitis TECLEBurgenſis, inter Oſnaburgam & Monaſterium ſedes habentis, filia & hæres vnica, quæ in familiã comitũ à Bentheim, prouinciam Tecleburgenſem tranſtulit: Monaſterij tandem ex his terris euocata deceſsit. Nupſerat hæc Euervvino comiti à Bentheim, Arnoldi filio qui Conrado ſocero, re- 1548
bus

1582. bus humanis exempto in gubernatione di-
1557 tionis Tecleburgenſi ſuccedẽs, & quinquen
nium ſolummodò ſuperſtes, cõiugi ſuæ ad-
1562 miniſtrationem reliquit. Quam decennio
1573 poſt, Arnoldo filio, iam adulto tradens., Oſ-
nabrugæ & in vicinis prædijs hęrens, dome-
ſticorum & ciuium cõſuetudine ſe oblectauit. Tandem luis peſtilentis ſeminibus in vicinia ſerpentibus, effugere contagij periculum, volens, Monaſterium ſeceſsit, vbi peſte
24. Auguſti. correpta, mundo huic vale dixit.

CONRADVS comes Tecleburgenſis poſtremus, ⊖ 1557.

|

ANNA, vnica filia & hæres, EVERVVINO comiti Bentheimẽſi nupta 1548. ⊖ 1582. anno 20. poſt maritum.

ARNOLDVS comes Bentheimenſis & Tecleburg. vxor Magdalena, filia Humber comitis à Nevvenahr & Limburg, ſoror Adolphi comitis Morſiani.

VVolbrecht Hermanni comitis à VVeida vxor.

Euervvinus

Adolphus.

Arnoldus Iodocus.

VVilelmus Henricus.

Conradus Humbertus.

Eodem

Eodem anno, Comitia Rodolphi Imperatoris Auguſtæ habita ſunt, ad quæ Auguſtus Saxoniæ elector, Vlricus Megapolitanus, & alij Saxoniæ principes etiam profecti ſunt, in quibus, ad finiũ aduerſus Turcas defenſionem à principibus contributio decreta, quam tamen ciuitates imperij, antequàm Grauamina earum cognoſcerẽtur, dare recuſabant. 1582

Circa exitũ comitiorũ, Gregorius XIII. PP. Calendarij emendati, quod Gregorianum nominari voluit, formã ad Rodolphũ Imp. miſit, vt in Germanico etiam Imperio illud promulgaret, ſicut cæteri orbis Chriſtiani reges, in Italia, Hiſpania, Gallia, Belgico, & Polonia, ſe facturos receperant. Erat autem ratio emẽdationis eiuſmodi inſtituta, vt ęquinoctia & ſolſtitia, quę propter anni quantitatem iuſtò maiorem, à nati Chriſti temporibus quindecim ferè diebus anticipauerant; ad eas ſedes reuocarentur, quas tempore Concilij Niceni, in quo canon de feſto Paſchatis celebrãdo, hactenus in eccleſia vſurpatus, primùm conditus fuerat, olim tenuerũt. Decem igitur dies, inter quartam & decimamquintam Octobris interiectas, præteriri & eximi, ac pro elapſis haberi, hoc anno voluit, ita vt ea dies, quæ quartã Octobris, proximè ſequitur, non quinta, ſed decima-

cima-

1582. cimaquinta & ſic deinceps vſque ad exitum anni numerarentur. Sed de Pontificis conſilio, & emendãdi Calendarij ratione tota, ex ipſius P P, diplomate edito cognoſci poteſt.

GREGORIVS Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuã rei memoriam. Inter grauiſsmas paſtoralis officij noſtri curas ea poſtrema non eſt, vt quæ à ſacro Tridentino Concilio, Sedi Apoſtolicæ reſeruata ſunt, illa ad finem optatum, Deo adiutore, perducantur. Sanè eiuſdem concilij patres, cúm ad reliquam cogitationem, Breuiarij quoque curam adiungerent, tempore tamẽ excluſi, rem totam, ex ipſius Concilij decreto, ad auctoritatẽ & iudicium Romani Pontificis retulerunt. Duo autem Breuiario præcipuè continentur; quorũ vnum preces, laudesq; diuinas, feſtis, profeſtisq; diebus perſoluendas cõplectitur: alterum pertinet ad annuos Paſchæ, feſtorumq; ex eo pendentium recurſus, Solis & Lunæ motu metiẽdos: Atque illud quidẽ felicis recordationis Pius V. prædeceſſor noſter, abſoluendum curauit, atque edidit. Hoc verò, quod nimirũ exigit legitimam Calendarij reſtitutionem, iamdiu á Romanis Pontificibus, prædeceſſoribus noſtris, & ſæpius tẽtatum eſt, verùm abſolui, & ad exitum perduci ab hoc vſque

tempus

tempus nõ potuit; quòd rationes emendan- 1582.
di Calendarij, quæ à cœleſtium motuũ pe-
ritis proponebantur, propter magnas, & fe-
rè inextricabiles difficultates, quas huiuſ-
modi emendatio ſemper habuit, neque per-
ennes erant, neque antiquos Eccleſiaſticos
ritus incolumes (quod in primis hac in re
curandum erat) ſeruabant. Dum itaque nos
quoque credita nobis, licet indignis, à Deo
diſpenſatione freti, in hac cogitatione curá-
que verſaremur, allatus eſt nobis liber à di-
lecto filio Antonio Lilio artium & Medicinę
Doctore, quem quondam Aloyſius eius ger
manus frater conſcripſerat, in quo per nouũ
quendam Epactarum Cyclum ab eo excogi
tatum, & ad certã ipſius Aurei numeri nor-
mam directum, atque ad quamcunque anni
ſolaris magnitudinem accommodatum, o-
mnia quæ in Calendario collapſa ſunt, con-
ſtanti ratione, & ſeculis omnibus duratura,
ſibi reſtitui poſſe oſtendit, vt Calendarium
ipſum nulli vnquam mutationi in poſterum
expoſitum eſſe videatur.

Nouam hãc reſtituendi Calendarij ratio-
nem exiguo volumine comprehenſam, ad
Chriſtianos principes, celebrioreſque Vni-
uerſitates, paucos ante annos, miſimus, vt
res, quæ omniũ cõmunis eſt, cõmuni etiam
omnium conſilio perficeretur; illi cùm, quę

1582 maximè optabamus, concordes reſpondiſſent, eorum nos omnium cõſenſione adducti, viros ad Calendarij emendationem adhibuimus, in alma vrbe harum rerum peritiſſimos, quos longè antè ex primarijs Chriſtiani orbis nationibus delegeramus. Ij cùm multum temporis & diligentiæ ad eam lucubrationem adhibuiſſent, & Cyclos, tam veterum, quàm recentiorum vndique conquiſitos, ac diligentiſsimè perpenſos inter ſe cõtuliſſent, ſuo, & doctorum hominum, qui de ea re ſcripſerunt, iudicio, hũc præ cæteris elegerunt Epactarũ Cyclum, cui nõnulla etiam adiecerunt, quæ ex accurata circumſpectione viſa ſunt ad Calendarij perfectionem maximè pertinere.

Conſiderantes igitur nos, ad rectam Paſchalis feſti celebrationem, iuxta ſanctorum Patrum ac veterum Romanorum Pontificũ, præſertim Pij & Victoris primorum, nec nõ magni illius Oecumenici concilij Niceni, & aliorum ſanctiones, tria neceſſariò coniungenda, & ſtatuenda eſſe: primùm, certã Verni æquinoctij ſedem, deinde rectam poſitionem XIIII. Lunæ primi menſis, quæ vel in ipſum æquinoctij diem incidit, vel ei proximè ſuccedit, poſtremò primum quemque diem Dominicum, qui eandem XIIII. Lunam ſequitur: curauimus non ſolùm æquinoctium

noctium Vernum in priſtinam ſedem, à qua iam à Concilio Niceno decem circiter diebus receſsit, reſtituendam: & XIIII. Paſchalem ſuo in loco, à quo quatuor, & eo amplius dies hoc tempore diſtat, reponendam: ſed viam quoq; tradẽdam & rationem, qua cauetur, vt in poſterum, æquinoctium, & XIIII. Luna, à proprijs ſedibus nunquã dimoueantur. Quo igitur Vernum æquinoctium, quod à Patribus Concilij Niceni ad XII. Calendarũ Aprilis fuit conſtitutum, ad eandem ſedem reſtituatur; Præcipimus, & mandamus, vt de menſe Octobri anni 1582. decem dies incluſiuè, à tertia nonarum vſque ad pridie Idus, eximantur, & dies, qui feſtum S. Franciſci, Nonas celebrati ſolitum ſequitur, dicatur Idus Octobris. atque in eo celebretur feſtum S S. Dionyſij, Ruſtici, & Eleutherij martyrum, cum commemoratione S. Marci Papæ & confeſſoris, & S S. Sergij, Bacchi, Marcelli & Apuleij martyrum. Septimodecimo verò Calend. Nouembris, qui dies proximè ſequitur, celebretur feſtum S. Calliſti Papæ & martyris. deinde XVI. Calend. Nouem. fiat officium & Miſſa de Dominica XVIII. poſt Pentecoſten, mutata litera Dominicali G. in C. Quintodecimo denique Calend.

1582 Nouemb. dies feſtus agatur S. Lu. Euangeliſtæ, à quo reliqui deinceps agãtur feſti dies, prout ſunt in Calend. deſcripti.

Ne verò ex hac noſtra decem dierum ſubtractione alicui; quod ad annuas vel menſtruas præſtationes pertinet, præiudicium fiat, partes iudicum erunt; in controuerſijs, quæ ſuper hoc exortæ fuerint, dictæ ſubtractionis rationem habere, addendo alios X. dies in fine cuiuslibet præſtationis.

Deinde, ne in poſterum à XII. Cal. April. æquinoctium recedat, ſtatuimus Biſſextum quarto quoque anno (vti mos eſt) cõtinuari debere; præterquam centeſimis annis, qui quamuis Biſſextiles antea ſemper fuerint; qualem etiam eſſe volumus annũ 1600. poſt eum tamen, qui deinceps conſequentur centeſimi, non omnes Biſſextiles ſint, ſed in quadringentis quibuſque annis, primi quique tres cẽteſimi ſine Biſſexto tranſigantur, quartus verò quiſq; centeſimus Biſſextilis ſit: ita vt Annus 1700. 1800. 1900. Biſſextiles non ſint: Anno verò 2000. more cõſueto dies Biſſextus intercaletur, Februario dies 29. continente: idémque ordo intermittendi, intercalandíquẽ Biſſextum diem, in quadringẽtis quibusque annis perpetuò conſeruetur.

Quo item XIIII. Paſchalis rectè inueniatur;

tur, itemq; dies Lunæ, iuxta antiquũ Eccle- 1582
ſiæ morem, ex martyrologio ſingulis diebus
ediſcendi, fideli populo verè proponantur,
ſtatuimus, vt amoto aureo numero de Calẽ-
dario, in eius locũ ſubſtituatur Cyclus Epa-
ctarum; qui ad certam (vti diximus) aurei
numeri normam directus efficit, vt nouilu-
nium, & XIIII. Paſchalis vera loca ſemper
retineant. Idque manifeſtè apparet ex noſtri
explicatione Calendarij, in quo deſcriptæ
ſunt etiam tabulæ Paſchales ſecundum pri-
ſcum Eccleſiæ ritum, quo certius & facilius
ſacroſanctum Paſcha inueniri poſsit.

Poſtremò, quoniam partim ob decem di-
es menſe Octobri anni 1582 (qui correctio-
nis annus rectè dici debet) exemptos, par-
tim ob ternos etiam dies, quolibet quadrin-
gentorum annorum ſpatio minimè interca-
landos, interrumpatur neceſſe eſt Cyclus li-
terarum Dominicalium 28. annorũ ad hanc
uſque diem vſitatus in eccleſia Romana; Vo-
lumus in eius locum ſubſtitui eundem Cy-
clum 28. annorum, ab eodem Lilio, tum ad
dictam intercalandi Biſſexti in cẽteſimis an-
nis rationem, tùm ad quamcunque anni ſo-
laris magnitudinem accommodatũ; ex quo
litera Dominicalis, beneficio Cycli ſolaris
æquè facilè, ac prius, vt in proprio canone
explicatur, reperiri poteſt in perpetuum.

1582 Nos igitur, vt, quod proprium Pont. Max. eſſe ſolet, exequamur, Calendarium immenſa Dei erga eccleſiam ſuam benignitate iam correctum atque abſolutum, hoc noſtro decreto probamus, & Romæ vnà cũ Martyrologio imprimi, impreſſúmque diuulgari iuſſimus. Vt verò vtrumque vbíque terrarum incorruptum, ac mendis & erroribus purgatum ſeruetur, omnibus in noſtro & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ dominio mediatè vel immediatè ſubiecto cõmorantibus impreſſoribus, ſub amiſsionis librorum, ac centũ ducatorum auri Cameræ Apoſtolicę ipſo facto applicandorum: alijs verò in quacunque orbis parte conſiſtentibus, ſub excommunicationis latæ ſententiæ, ac alijs arbitrij noſtri pœnis, ne ſine noſtra licentia Calendarium, aut Martyrologium ſimul vel ſeparatim imprimere, vel proponere, aut recipere vllo modo audeant vel præſumant, prohibemus.

Tollimus autem & abolemus omnino vetus Calendarium, volumúſque, vt omnes Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & cæteri Eccleſiarum Pręſides, nouum Calendarium (ad quod etiã accõmodata eſt ratio Martyrologij) pro diuinis officijs recitandis, & feſtis celebrandis, in ſuas quiſque Eccleſias, monaſteria, cõuentus, ordines, militias & diœceſes introducant,

& eo

& eo ſolo vtantur, tàm ipſi, quàm cæteri omnes presbyteri, & clerici ſęculares, & regulares vtriuſque ſexus; nec non milites, & omnes Chriſti fideles; cuius vſus incipiet poſt decem illos dies ex mēſe Octobri anni 1582. exemptos. ijs verò, qui adeò longinquas incolunt regiones, vt ante præſcriptum à nobis tempus harum literarum notitiam habere non poſsint; liceat, eodem tamen Octobri menſe, inſequentis anni 1583. vel alterius, cùm primum ſcilicet ad eos hæ noſtræ literæ peruenerint, modo à nobis paulò antè tradito, eiuſmodi mutationem facere, vt copioſius in noſtro Calen. anni correctionis explicabitur. 1582

Pro data autem nobis à Domino auctoritate, hortamur, & rogamus chariſsimum in Chriſto filium noſtrum Rodolphum Romanorum Regem illuſtrem in Imperatorem electum, cæteróſque Reges, Principes ac reſpublicas, ijſdémque mādamus, vt quo ſtudio illi à nobis contenderunt, vt hoc tam præclarum opus perficeremus; eodem, imò etiam maiore, ad cōſeruandam in celebrandis feſtiuitatibus inter Chriſtianas nationes concordiam, noſtrum hoc Calendarium & ipſi ſuſcipiant, & à cunctis ſibi ſubiectis populis religiosè ſuſcipiendum inuiolatéque obſeruandum curent.

1582. Verùm quia difficilè foret præſentes literas ad vniuerſa Chriſtiani orbis loca deferri, illas ad Baſilicæ Principis Apoſtolorũ,& cancellariæ Apoſtolicæ valuas, & in acie Campi Floræ publicari & affigi, & earundem literarum exemplis,etiam impreſsis,& voluminibus Calendarij, & Martyrologij inſertis & præpoſitis, ſiue manu tabellionis publici ſubſcriptis,nec non ſigillo perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ obſignatis, eandem prorſus indubitatam fidem vbique gentium & locorum haberi præcipimus, quæ originalibus literis exhibitis omnino haberetur. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam noſtrorum præceptorum, mandatorum,ſtatutorum,voluntatis,probationis, prohibitionis,ſublationis,abolitionis, hortationis, & rogationis infringere, vel ei auſu temerario contrarire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationẽ Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Tuſculi, Anno incarnationis Dominicę M. D. LXXXI. Sexto Calend. Martij. Pontificatus noſtri anno decimo.

Cùm igitur Calendarium hoc Gregorianum,exeuntibus comitijs, ad Rodolphum, per Cardinalem Madrucium epiſc. Tridentinum, perlatum eſſet, Imp. ſe cũ electoribus & princi-

&principibus,qui iam pleriq; diſceſsiſſent, 1582
maturè deliberaturum oſtendit. Cumq; Au
guſti etiam Saxoniæ electoris cõſilium inter
cęteros exquiſiuiſſet: is prolixè admonet, nõ
ſolùm difficultates & confuſiones, in iudi-
cijs, in hiſtorijs, in literis contractuum, alia-
rumq; obligationum, in nõdinis, nauigatio-
nibus, ſolutione cenſuum, agricultura, in o-
mnibus negocijs ciuilibus, & celebratione
feſtorum eccleſiaſtica, ex diſsimilitudine Ca
lendarij ſecuturas: ſed inprimis Cæſ.M.& ſa-
cri imperij autoritatem, reputationem & ſu-
perioritatem, à Pontifice non imminuen-
dam, cõſiderari in hoc negotio debere. nam
præſentem Anni formam, à Cæſare Iulio pri
mùm inſtitutam fuiſſe. Deinde Carolum Ma
gnum, Imperij Germanici conditorem, &
Calendarium ipſum, & nomina menſium
Germanica, Teutonicis populis dediſſe. Ca-
nonem etiam cõcilij Niceni de feſto Paſchę,
non Romani Pontificis, qui ea autoritate &
potentia, quam nunc poſsidet, nondum eo
tempore fuit; ſed cõmmuni Cæſaris Con-
ſtantini & patrum conſilio conditum eſſe.
Concilia verò ipſa, nõ à Pontifice, ſed Roma
nis Imper. indicta eſſe, ſicut Conſtantienſe
adhuc concilium Cæſar Sigiſmundus colle-
gerit, & ius conſtituendi nõ tantùm epiſco-
pos in Germania, ſed etiam Pontificem Ro-

1582. manum, penes Impp. ante & poſt Caroli Magni tempora, vſque ad Ottonem I. & deinceps vſque ad Gregorij VII. PP. ætatem fuiſſe. Cauendum igitur, ne nouam & inuſitatam iuriſdictionem, & poteſtatem mandandi Cæſari & imperio, hac Calendarij emendati à Pontifice præſcripti receptione, Pontifici, ordines Imperij tribuant. præſertim cū Imperii conſilio & conſenſu non requiſito, res tanta à P P. ſuſcepta ſit. placere igitur ſibi vt Deputatis totius Imperii ordinibus, breui cōuenturis, res deliberanda proponatur, priuſquam Cæſarea mandata, de illius obſeruatione, in Imperio publicentur. Cùm autē nemo ex principibus aut ciuitatibus Auguſtanam Confeſsionem amplexis, in Saxonia & reliqua Germania, nouum Calendarium eo anno reciperet: Imperator etiã, in Cameræ iudicio, veterem & vſitatam Calendarii formam retineri eo tempore voluit.

Antequam verò ad comitia Imperii Auguſtana Cæſar proficiſceretur, Poſonii menſe Aprili, Ordinum regni Vngariæ cōuentus celebrauit. ad quos, de Dica ſeu penſione trium Vngaricorum ſingulis portis ſeu domibus impoſita: de contributione ad munitiones & præſidia in arcibus limitaneis aduerſus Turcas; & de Maximiliano fratre, vicario Vngariæ perficiendo, retulit. Vngarici proceres,

ceres,

ceres, viciſsim Senatum regni certum & vnũ 1582
conſtitui: & præfecturis ac officijs publicis, non exteros tantùm, ſed Vngaros etiam adhiberi: & ſubditos, oneribus militum alendorum quibus ſuſtentandis tantam vim pecuniæ quotannis contribuerent, leuari flagitabant. Maximilianum vice Regem non recuſabant, modò ita inſtructus & ornatus veniat, vt Cæſ. Mati. honori, & afflictiſsimis Vngariæ reliquijs aduerſus, hoſtem defendendis præſidio & ſolatio ſit.

Patruus Cæſaris Carolus Archidux Auſtriæ, cũ nobilitati Stiriacæ, Religionis exercitium in templo prouincialiũ Graizię iterũ permiſiſſet, Senatui tamẽ & ciuibus, ne illuc accedant, interdicit. Cumq; hi nõ parerent, cõſules & ſcribam Martinum Pangriſium, in vincula conijcit, & pecunia mulctat, illóſque ipſos cũ toto ſenatu aut à templo prouincialiũ abſtinere, aut intra ſemeſtre domos & bona ſua vẽdere, & aliò habitatũ migrare iubet.

In Polonia, menſe Octobri, comitia VVarſauiæ habita ſunt, in quibus capita ad deliberandum propoſita per regem fuerunt: De modo liberæ ac ordinatę regum electionis, ne, vt antea in interregnis aliquoties acciderat, ſi abſq; hęrede mori ipſum cõtingat, nouis motib. ac diſsẽſionibus omnia inuoluantũr. Dę concordia inter ordines,

Eccle-

1582. Eccleſiaſticum & ciuilem, abſtinendo vtrinque ab iniurijs & contumelijs, & ſuum cuiq; tribuendo. de iudicijs emendandis. De Narua, & cæteris Liuoniæ arcibus, oppidisq́;, à Sueto occupatis, bello repetendis. De Liuoniæ gubernatione conſtituenda. de Tattaris bello reprimendis. De ſtipendijs militum, & Tributis ad ea conferendis. Hæc capita, cùm plerique ſenatores ex reipublicæ dignitate & vſu, probarent: Nobilitatis nuncij, libertatem electionis nulla ratione imminuendam, nec tributa vlla nouis bellis aduerſus Suecos vel alios mouendis, præbenda iudicantes, cùm reſpõſio eorum à rege expectaretur: alieniſsimũ à propoſito poſtulatum, euocationibus in Regiam, quibus Nobilitatis iura & libertates labefierent, omnibus abolẽdis, vrgent. nam inter cæteros, Stanislaus quidã Ciarncouius, magnę apud nobilitatem autoritatis, ob inſtrumenta pactorũ dotaliũ, inter Sophiam Iagelloniam, & Henricum Ducem Brunſuicenſem, initorũ, apud ſe retenta, per procuratorem fiſci; & ob Suini oppidi arch. Gneſnenſis poſſeſsionem, in ius ab arch. ad regẽ vocatus erat. Is apud nuncios Nobilitatis vrgebat, vt euocationes omnes in Regiam exemplo Sigiſmundi Augusti, qui citationes omnes in cauſis fiſci editas, vno decreto ſuſtuliſſet, abolerentur. Etſi

autem

iūtē rex & Senatus regni, nō omnes, ſine di- 1582
ſcrimine, tolli, ſed legitimas euocationes, ab
llegitimis, diſcerni, petebant: tamen in po-
tulato ſuo nuncij perſtiterunt. Sicque totū
empus comitijs deſtinatum, conſumptum:
c tandē rebus omnibus infectis ac penden-
ibus diſceſſum eſt. Interea cognitionibus
auſarum capitalium, primis octo comitio-
um diebus rex vacauerat. Cumque magnā
rætextu libertatis, in alios inferiores & pa-
es, inſolentiam & petulantiam, Poloni qui-
am nobiles, freti priuilegijs, quod regi ſup-
licium de homine nobile ſumere ſine Sena-
ıs regni decreto nō liceat: exerceant: mul-
os in his comitijs nobiles, homicidij alio-
imque ſcelerum reos, ac in his Caſtellanū
uendam, quòd alium nobilem à ſe interfe-
um cōburi, & cineres, furfuribus mixtos,
orcis deuorandos proponi iuſsiſſet, capite
ulctari, 10. Nouembris curauit.

Cùm legatos Moſchicos, qui vt Iuramen-
ım de pace à rege acciperent, VVarſauiam
nerant, cōuiuio rex Poloniæ excepiſſet:
rauiſsimè edixit, ne quis ipſis, eorúmue mi
ſtris, verbo factóque vllo moleſtiā exhibe-
t. Cœnantibus in aula Moſchis, Polonus
iidam, miniſtri Moſchici, panem in menſa
æhendentis digitos cultello petulanter
ingit, vt ſanguis exudaret. Huic poſtridie
ſpectan-

1582 ſpectantibus Moſchis, ante illorum hoſpiti-
um, caput præcidi iubet.

Solutis comitijs, cùm nūcij iam diſceſsiſ-
ſent, Rex cùm Senatu, NOBILITATI LIVO-
NICAE, Religionem, priuilegia, libertatem
& pacta inter Sigiſ. Aug. ac prouinciæ eius or-
dines, quo tempore ſe in poteſtatē illius de-
diſſent, conuenta, & alia ad ſalutē patriȩ per-
tinentia, cōfirmari roganti, reſpōdit: Quod
ad cōſeruationem antiquorum iurium & li-
bertatum terrarum Liuoniȩ attinet, arbitra-
ri Regiam Maieſt. alium fuiſſe illius prouin-
ciæ ſtatum, cùm illæ libertates concederen-
tur, aliam ſubſecutarum rerū faciem. Nunc
itaque, dubijs hiſce temporibus exiſtimare
Regem ſalutis & ſecuritatis publicæ ratione
habendam. Priuata igitur cuiuſq; priuilegia
illa ſe approbaturum eſſe, quæ vſque ad tem-
pora Guilhelmi Archiepiſcopi cōceſſa ſunt.
Quæ verò deinceps, in illa omnium rerum
confuſione irrepſerunt, de ijs ſe deliberatu-
rum, neque omnia Sigiſmundi Auguſti Pri-
uilegia rata habiturū, niſi quæ benè meritis
collata ſint. Habiturum etiam rationem eo-
rum, qui conſtantes ſemper fuerūt, qui vaci-
larunt, & qui apertè perfidi fuerunt. Eos ve-
rò qui Priuilegia ſua amiſerūt, ſufficientibus
teſtimonijs ius ſuum comprobare debere.
Quod ad Magiſtratus Liuoniæ attinet, non

exclusum

exclusum iri Germanos, ſi qui idonei ſint, 1582
ſed tamen Polonos & Lithuanos meritò quoque honorum & dignitatum participes eſſe. Niſi enim id fiat, magnam futuram animorum exacerbationem, præſertim cùm Poloni & Lithuani vita & ſanguine ſuo Liuoniam libertati reſtituerint. IVDICIA ad formam terrarum Pruſsiæ à Rege conſtitutum iri. Religionem verò in terris Liuoniæ duplicem à Rege toleratum & defenſum iri, Catholicam & confeſsionis Auguſtanæ. Poſtremò, cũ Rex graues ob cauſas, arces multas demoliturus ſit; vult vt plerique nobiles, ſuas arces quoque demoliantur, & loco muri, ſepimentum, more Polono, circumducant. Quod ad captiuos attinet, laborauit quidem rex de his liberãdis, ſed Moſchus omnes tranſactiones eluſit. Dabit autem rex certum numerũ Boiarum, vt vel permutatione vel alia ratione Liuones captiui liberari poſsint.

CRACONIAM ad regem, menſe Decembri TATTARI Prœcopenſis legati veniunt, tributum ſeu penſionem annuam quadraginta millium Vngaricorum, aliquot iam annis à Sigiſmundi morte non ſolutam exigentes, ac ſi non pendatur, ſeipſos eam ablaturos minantur. Simul etiam de Coſacis ſeu Circaſsis, circa pontũ Euxinũ prædantibus queruntur.

1582 querũtur. Rex audita Barbari regis legatione, ad ſuos cõuerſus: Nolo, inquit, illius beſtiæ amplius eſſe tributarius. Cúmque illis ipſis diebus de Tattarorum in Podolia direptionibus & incendijs nũcius adferretur: dimiſſa legatione, Zamoiſcium regni Cancellarium aduerſus eos cum exercitu mittit.

FRIDERICVS Daniæ rex hoc anno in ordinem Equitum Anglicorum, quem Garterium vocant, à Regina Eliſabetha per legatos receptus eſt. De quo, cùm multus proximis diebus ſermo, in hac vrbe fuerit: breuiter de ordinis illius origine, moneo: ab Eduardo III. Rege fortiſsimo & feliciſsimo, & Gallorũ victore glorioſo, paucis poſt prælium ad Somam Creſsiacenſe (in quo Iohannes Bohemiæ Rex, & Carolus, Philippi Regis Galliæ frater & alij Gallorum ſocij trucidati ſunt) & Caletum ac Gunias deinde occupatas, annis, collegiũ illud XXVI. Equitum, quorum Rex Angliæ princeps eſt, inſtitutum fuiſſe. cuius inſigne eſt faſcia ſeu ligaculum auro & gemmis fibulatum, & inſcriptione Gallica: HONNI SOIT QVI MAL Y PENSE, ignominia afficiatur, qui malè cogitat, ornatum: quo crus ſiniſtrum, infra genu circundât, & ad mutuam defenſionem & auxilium & virtutem bellicam fortibus viris dignam ſe deuinciunt. Id ligamen tibiarum,

linguâ

lingua Anglicâ (GARTER) vocari intelligo, 1582
vnde Garterius hic ordo, D. Georgio Cappa
doci, bellatorũ præſidi conſecratus, appella-
tur. De inſcriptione verò Gallica duplex eſt
opinio: Quidam enim aſſerũt, hoc ſymbolo
ſeu bellica teſſera, dato, Edvvardũ 3. in Gal-
lijs vſum fuiſſe: quod cùm feliciter ceſsiſſet,
de eo exornãdo, occaſionem quęſiuiſſe. Alij
affirmant, Regem, dum nobiliſsimæ virgini
ſaltanti faſcia, quâ crus ſiniſtrum obligarat,
decideret, eam humo ſuſtuliſſe: quod cũ ad-
ſtantes proceres obſeruarent, ac inter ſe col-
ligerẽt, eam virginem Regi in delicijs fuiſſe,
ſtatim ſubieciſſe, dignum pudore & ignomi-
niâ eſſe, qui ſiniſtrum aliquid ex eo officio,
virgini præſtito coniectaret.

Quotannis verò ad diem D. Georgio ſa-
crum hic ordo, ſolenni ritu & pompâ in aulâ
Anglicâ celebratur. Veſpere præcedẽti, Rex
unum, cui id inprimis honori cenſetur, ex e-
quitibus, ſeligit, qui Regiæ Maieſtatis vices
ſuppleat: cui reliqui perindè ac ſi Regia Ma-
ieſtas adeſſet, honorem exhibent: cui in ſacel
lum aulæ ituro, ordine præeunt, Heroldis o-
mnibus, quibus, ſaga regni inſignibus exor-
nata induuntur, præcedentibus. Is autem ex
equitibus honoratiore loco cęteris habetur
& incedit, qui tempore prior, in huius ſocie-
tatis dignitatem adſcriptus fuit. In ſacello

1583 preces veſpertinas Deo optimo maximo e
quites fundunt, quibus peractis ad Regian
Maieſtatem reditur.

Veſtitu ſolenni induuntur: primò laxior
tunicam, ex cæruleo holoſerico, indutam, l
ro ex filo ſerico artificiosè contexto cingũt
à quo pendet enſis breuior, ad antiquam pl
nè formam fabrefactus, ſine curioſo aliqu
capulo, inaurato tamen. tum talare & la-
xum pallium ex holoſerico rubeo, ad fuſci
colorem uergente, ſupraiectũ circumferũt
quod ſub mento connectitur. In læuum ve
rò humerum, ex rubeo & albo holoſerico
prominulam pendulam inijciunt. Tum tor-
ques, ex auro puro puto, magnificentiſsim
in latum concinnata, tergo circumijcitur
quæ cochleis & artificioſis nodis, varijsqu
gemmarum globulis ſumptuoſiſsimè inter-
polatur: ad cuius imam partem D. Georgi-
us, equo inſidẽs, & Draconem premens, fo
ma ouali exſculptum monile, dependet: qu
ſpecie induti, ſe, innumeris, Londino, alijsq
ex vrbibus excurrentibus, pompam viſuris,
conſpiciendos præbent.

In Sacello verò precibus ſolenniter cele-
bratis, ſinguli ordine ad altare accedunt, a
honorarium ſacerdotibus offerũt. qui verò
Regiæ Mis. vicarius eſt, is vtrinque ſtipatus
equitibus ſolẽniter ad altare deducitur, vbi
antiquum

ãntiquum numiſma aureum, Luſitanicum 1582
pondere ſuperãs, loco R.Matis offert: quod ſemper repeti ſolet, ac eius loco XX. coronati numerantur. Rex huius ordinis author, certos quoſdã officiarios huic ſocietati adſcripſit. Epiſcopũ nimirùm, qui ordinis prȩlatus appellatur. Is perpetuò eſt VVintonienſis Epiſcopus. Cancellarium, qui auratæ militiæ eſſe eques ſolet. Fecialem proprium, qui ſummus inter Heroldos eſt, ac Ordinis fecialis dicitur. Secretarium, qui vel auratæ militiæ eques, vel I. V. doctor eſſe debet. Is librum amplitudinis ſingularis, magnificè compactum, geſtat, quo decreta Garterij ordinis inſcripta ſunt. Poſtremò loco, Admiſsionum magiſtrum, qui ſceptrum Equitibus præfert: vulgo Gallica voce Huiſſerium ſiue oſtiarium vocitant.

Ex ſacello, ambitioſo inceſſu reduces in primaria Regiæ camera prandent. Quòd ſi verò Rex VVindeloſoræ conſiſtit, tum in aula Diuo Georgio ſacra (quȩ peranguſta eſt) conuiuiũ celebratur, accinentibus tantæ ſolennitati tibicinibus Regijs. ſedent autẽ ſingulari ordine nullo ipſis ex oppoſito, prȩter adminiſtros obiecto. Qui verò Regias vices ſupplet, is iuxta Cathedram Regiæ Mis. accumbit menſæ ſolus. Si Rex ipſe adeſt, non niſi illuſtriores Proceres ipſi inſeruiunt.

1582 A prandio eiuſdem diei, ſacellum, Collegæ, quod inſignibus equitũ præſentium variè ornatur, repetunt. Ibi inter ſe, precibus primùm peractis, conſultant, quos Equitibus denatis, ſubſtituendos iudicent. quũ de his, VVintonienſi epiſcopo, ordinis prælato, ſuffragia ſingulorum exquirente, cõuentum inter ipſis eſt; tum ad Regiam Maieſtatẽ (ſi ea ſacello nõ interfuit) redeunt, & ad ſenſum expetunt. Siqui eligũtur, ij poſteà VVindeloſoram, regio planè faſtu proficiſcuntur, vt huic ordini in ſacello ibidem, Diuo Georgio ſacro, inueſtiantur. vbi poſtea eorum inſignia, argenteæ laminæ, cum titulis & ſymbolis, vexillis etiam ſericis, depingũtur: quæ eò loco conſtituuntur, vbi ipſis ordine poſteà ſedes eſt deſtinata.

Ad reges & principes cæteros quod attinet, ad hos electos, ordo per Legatos tranſmittitur: qui poſteà tenentur equitem aliquem auratæ militiæ Anglum deſignare, qui illorũ nomine, VVindeloſorę, equitũ choro, in ſacello inducatur, quod inſtallari vocant.

Sumptuoſiſsimum autẽ hoc ſacellum eſt, quemadmodum templum vniuerſum: ab Eduardo III. primò extructum: ſed ab Eduardo IIII. ad eam Maieſtatem, quã hodiè cernitur, perductum: ad quod luſtrandum contemplãdum, ex varijs orbis partibus, homines

pes confluunt: vbi etiam plurimorũ Regum 1582
& procerũ ſepulchra magnificentiſsimè exornata viſuntur: Inter quæ eſt Mauſolæum Henrico VIII. à Sereniſsima Regina Eliſabetha extructum, quod ſumptu & curioſiſsimi operis arte, cum quouis ſepulchro certare poſsit.

Sedulò autem operam Reges Angliæ dederunt, vt nemo in hãc ſocietatem admitteretur, niſi nobilitate, fide, & meritis eſſet cõſpicuus. Cuilibet verò horum libellus datur, qui membrana deſcriptos habet articulos, quibus ceu conditionibus & certis legibus, lle ordo circumſcribitur: quem quiſque die D. Georgio ſacro geſtare ſolet. Operę precium hic fuerit adijcere, propter ordinis huus antiquitatem & dignitatem, primorúmque equitum nobilitatem, & virtutem, quos Rex Eduardus III. primos in hanc ſocietatem cooptarit, quos vulgò fundatores ordinis indigitant: Sunt autem hi: Eduardus III. Rex. Eduardus filius, de quo multa Froſſarlus. Henricus Dux Lancaſtriæ. Thomas Comes VVaruici. Capitaneus de Bouche. Rodolphus, comes Staffordiæ. Gulielmus de Monteacuto, comes Sarisburiæ. Rogerius de Mortuomari, comes Marchiæ. Ioannes de Inſulâ. Bartholomeus Burvvash. Ioannes de Bello Campo. Ioannes de Mohun.

1582 Hugo Courtnæus. Tho. Hollandus. Ioannes Grey. Richardus Filzſimon. Milo Stapleton. Tho. VValle. Hugo VVrothesley. Nigellus Loring. Ioannes Chandos. Iacobus d'Audeley. Otho Hollandus. Henricus Eme. Zanchettus Dabridgecourt. Gulielmus Paganellus.

Hoc vero tempore, Eliſabetha Regina, quæ Maiorum ſuorũ veſtigijs laudatiſsimis inſiſtens, non niſi nobilitate & virtute conſpicuos, hoc ordine donat, inſequentes proceres, poſt alios plurimos denatos, etiamnũ florentes, in Garterij collegium cooptauit: quorum nomina ſunt: Philippus Rex Hiſpaniæ. Fridericus II. Rex Daniæ. Henricus III. Galliarum Rex. Iohannes Caſimirus, Dux Bauariæ, comes Pal. ad Rhenum. Adolphus dux Holſatiæ. Tho. Kateliffius, comes Suthſexiæ. Antonius Broronus, vice comes Montis acuti. Rubertus Dudleyus, comes Leceſtriæ. Ambroſius Dudleyus, comes VVaruici. Fanciſcus Ruſſellius, comes Bedfordiæ. Gulielmus Somerſetus, comes VVigorniæ. Henricus Stanlæus, comes Darbiæ. Henricus Haſtingus, comes Hungetingdoniæ. Henricus Herbertus, comes Penbrokiæ. Henricus Careyus, Baro Hunſdonios. Henricus Sydnæus, Prorex Hyberniæ. Guilielmus Cecylius, Baro Burghleyus. Arthurus

rus Greyus, Baro VViltonius. Carolus Ho- 1582
vvardus, Baro Effindhamenſis. Eduardus
Mannorſius, comes Rutlandiæ. Guilielmus
Brookeus. Baro Cobhamus. Obſeruãdum
autem, iuſtum equitũ numerum, qui 26. con
ſtat, non ſemper compleri, cùm Regia Mas.
certis cooptandis, locum ſubindè adſeruare
ſoleat. Hanc nomenclaturam Fratrum or-
dinis, & ritus anniuerſarios die S. Georgij
ſeruari ſolitos, Generoſus & eruditiſsimus,
Sereniſsimæ Reginæ Angliæ legatus, Daniel
Rogerſius, mecum, huic Chronico inſeren-
dos, benignè communicauit.

AVREI velleris ordo Burgundicus, poſte-
rior eſt, à Philippo Bono, Burgundiorum du
ce, Caroli V. abauo, aſcitis in collegium 24.
Heroibus, anno 1429. inſtitutus. Poſt qua-
drageſimum verò annum, Ludoicus XI.
Galliæ rex, D. Michaëlis ordinem inchoa-
uit 1469.

Ineunte hyeme, Franciſcus Brabantiæ
dux nouus, nouas Heluetiorum & Gallorũ
copias, Bironio duce, in Belgicum accerſit.
Quibus ad Parmenſem inde profligandum
ſe vſurum oſtendit. Interea Philippi Hiſpa-
niæ regis claſsis Luſitanica, cũ Antonij Pſeu-
doregis Gallicis nauibus, inſulam S. Mi-
chaelis obſidentibus, menſe Octobri con-
flixit, & magna cum ſuorum clade victoriam

1582 obtinuit. De Gallica claſſe tres tantùm,& in his prætoria Philippi Strozæ capta; tres depreſſæ; cæteræ in fugam coniectæ & diſsipatæ ſunt. inter quas Briſacus cum ſuis in Galliam euaſit. Antonio interea & Terceram inſulam (cui Emanuelem Syluam deinceps præfecit, priore duce, Cypriano Figueroi in Galliam ſecum abducto) & vicinum mare in poteſtate ſua retinente.

Ferdinandus, Albæ dux, qui in præcipuis bellis Caroli V. & Philippi filij legatus fuerat, & res maximas aſtu & armis geſſerat, nonagenarius tandem expirauit. eodemq; mēſe, Iacobus Hiſpaniç princeps, regis Philip-
21. Nouemb. pi filius, puer nouennis, extinctus eſt. Ducis Albani, quanquam procul à Saxonia in Hiſpanijs deceſsit: eam ob cauſam mentionem facio, quòd in Saxonicis etiam gentibus, capto ad Albim electore Saxoniæ Ioh. Friderico, & poſtea, in Belgicis regionibus, non ſine maxima prouinciarum clade, quanquam ſe omnia regis iuſſu agere prætenderet, nomē illius omnium in ore fuit.

Franciſcus dux Saxoniæ Laoburgenſis, Franciſci filius, Mariam, Iulij ducis Brunſuicenſis filiam, pridie Martini cōiugem ſecundam duxit.

Luneburgæ, Lvcas Lossivs, qui annos amplius quinquaginta, fideliter & felici-

ter,

ter, in ſchola illius vrbis, pubem literariam 1582.
erudierat, anno ætatis 76. in cœleſtem ſcho- 8. Iulij.
lam euocatus eſt. Epitaphium ipſe ſibi vno
ante mortem anno compoſuit;

Hac placidè Lucas requieſcit Loſsius vrna,
  Parte cinis terræ qua leuis ille fuit.
Pars melior viuens cœli mẽs incolit arcem,
  Inter, qui multos erudiere, viros.
Qui pubi decies quinos, atq; amplius annos
  Tradidit hîc artes, cum pietate, bonas.
Edidit & faciles qui ſimplicitate libellos
  Nõ paucos, CHRISTI Pieridũq; ſcholis.
Finibus Haſsiacis nemoroſis natus, & agris
  Vaham qua præter, clare Viſurge, fluis.
Hæc vbi cognoris, quò te via ducit euntem
  Lector abi, & felix viue, valeq; diu.

PRincipio anni nouam gubernationis Li- 1583
uoniæ formam, Poloniæ rex; de Epiſcopo
& collegio eccleſiæ VVendenſis nouo, in lo-
cum Archiepiſcopi Rigenſis & cæterorum,
qui proximis bellis aboliti ac extincti eſſent,
à ſe fundando: de vtraque Religione Augu-
ſtanæ confeſsionis, & Catholica, pariter to-
lerãda: de tribus præſidibus, VVendæ, Der-
pati, Parnouiæ, & ſupremo Liuoniæ guber-
natore Rigæ ſedem habituro: de IVDICIIS
terreſtribus: de conuentibus publicis, ad
quos appelletur: de executione: de iure mu
nicipali: Pace publica: cõmercijs, etc. pro-
mulgat.

1583 DERBATI, Senatum nouum, ex ciui
bus Germanis, tribus Coſs. & tredecim Se
natoribns eligi permittit, anno 25. poſtqu
à Rufsis vrbs occupata & prior gubernatio
nis forma abolita erat. RIGAE, vbi templun
Ieſuitis ſuperiore anno attribuerat, nũc Co
legium etiam ſeu Gymnaſium additurus
Prępoſitum Ieſuitarum per Sarmatiam pro
uincialem, duodecim Ieſuitis comitatum
ad Senatum Rigenſem, cũ literis regijs, mit-
7. Martij. tit. Qui prolixa oratione primùm vocatio-
nem ſuam & collegarum, quos vnâ adduxiſ-
ſet, legitimã eſſe, nec ſe ſponte currere, ſed
à Romano PP. & rege Poloniæ miſſos eſſe,
literis regijs demonſtrat. deinde finem ac
ſcopum inſtituti ac res geſtas Ieſuitarum,
Thraſonicè prædicat: eos omni hominum
generi, ſtatui, nationi, quæ ſub cœlo eſt, ſer-
uire: ac omnium ſaluti & commodis, quan-
tum in ſe eſt, domi, militiæque conſulere,
ſicut ſuperiore anno Moſchicum bellum cõ-
poſuerint, & Liuoniæ vniuerſæ, poſt tot an-
norum calamitates, pacem quietẽ confece-
rint. ſe adire Anthropophagos, Braſiliẽſes,
Sinas, Iapones, Mauros, Turcas, vt eos ad
Chriſtum conuertant. In pace autem, iuuen-
tutem inſtituere, & pueros à primis elemen-
tis per omnes artes liberales, ad ſupremã vſ-
que Theologiam informare: populum con-
cionibus

:ionibus verbi Dei & ſacramentis paſcere: 1583
liſsidentes reges, principes & priuatos, ad
ɔacem mutuámque concordiam traducere:
ɛgrotis animámque agentibus adeſſe: ca-
ɔtiuos viſere ac ſolari: ſontéſque qui morte
nulctandi ſunt ad patibulum vſque comita-
i. & hæc omnia, non lucri alicuius aut mer-
:edis temporalis gratia, ſed gratis præſtare,
ıihil petere, nihil ſperare, nihil admittere.
mò beatos ſe iudicare, cùm pro his labori-
ɔus contumeliam pati, vel vitam & ſangui-
ıem profundere liceat. Tales homines, eo-
lem ſpiritu, quo Menardus ille ſacerdos ſan
tus olim, in Liuoniam venientes, vt ſaluti
orum præſenti ac æternæ conſulant, beni-
ŗnè à Rigéſibus excipi & foueri debere. præ-
ertim cum condita Academia Rempubli-
:am florentiſsimam reddere, ſplendorem,
:ultum & frequentiam ciuitati addere, ſapi-
:ntibus & doctiſs. viris eam ornare, & pecu-
ıia à peregrinis ſcholaſticis illata locupleta-
e ſtudeant. Inſigne hoc beneficium collegij
& Academiæ Ieſuiticæ offerri à rege ciuitati
Rigenſi nõ petenti, fortè nec cogitãti, quod
ılij principes, archiepiſcopus Gneſnenſis,
Caliſij; Cuiauienſis in Pomerania; archiepi-
ſcopus Leopoli, & alij, ſum̃is votis expeten-
es, conſequi nondum poſsint. Cùm igitur
:ernant Rigenſes, potentiſsimum & ſapien-

tiſsimum

1583. tiſsimum Regem & Ieſuitas, commodis ſu
& lucris, & liberorum ſuorum education
totiúſque vrbis ſplendori ac ornamento, co
legij illius inſtitutione ſtudere: vnum illud
Senatu petere, vt quorum pacificus eſt in vr
bem Rigam ingreſſus, pace quoque ijs in e
frui liceat, & à nullo in ſuis miniſterijs impe
diantur. Senatus Rigenſis, oratione audita
deliberandi ſpacium ſumit, & re cum ciui
bus ſuis communicata, paulò poſt Regi & o
ratori, pro clementiſsima & benigna erga ſ
voluntate gratias agit. Collegium verò, non
poſſe, ciuibus inuitis & repugnantibus, in v
be inſtitui, nec incolume ac tutum maner
& durare oſtendit.

Paulò poſt, Rigę, vbi Senatus, antequam
ſe Stephano Poloniæ Regi ſubijceret, libera
& plenam in vrbe iuriſdictionē, etiam in nobiles;
vrbis tranquillitatem turbantes, habuerat:
Nobilis quidam ex gubernatoris miniſtris,
in platea impetum in ciuem facit, eúmque
verberat, à quo tamen læſus ipſe nūquam
fuerat, ſed puellæ ab eo amatę mater
vidua, de debito importunius compellata
erat. Ciuis vim ſibi illatam Burggrauio indicat,
qui miſsis in hoſpitiū publicis miniſtris,
Nobilem vocari iubet. Hic elapſus, de iniuria
ſibi facta apud Gubernatorem regium in
arce queritur. à quo citatur Burggrauius

Caſpa-

Caſparus Bergius exceptionem de incompe 1583
entia fori, & priuilegia ciuitatis, & inſtru-
tionem ſuam, qua Burggrauius nobiles in
rbe delinquentes comprehendere poteſt,
pponit. Poſteà ter citatus non comparet.
Tandem igitur in contumaciam, condemna 3. Maij.
atur, & ſupplex deprecari, ac veniam deli-
ti petere, & ſe iuriſdictioni ac ſententijs Gu
ernatoris deinceps ſubijcere iubetur. Exē-
lum ſententiæ tum publicatę, paſsim ſpar-
um, & typis à Laurentio Myllero I C. qui nō
ilis illius in iudicio aduocatus fuit, antea e-
itum extat.

MAGNVS Holſatiæ dux, Friderici II. Da-
iæ regis frater, quem Liuonię regem à Io-
anne Moſchorum tyranno nominatum, il-
usq; affinem fuiſſe; & tandem ab illo diſce-
entem, in diœceſin ſuam Curonenſem re-
ijſſe, diximus: die 18. Martij, in locum ſuum
bijt. Diœceſin Curonenſem ab eo relictam,
obiles quidam Polono; quidam Daniæ re-
i deferebant. Ioannes Behr, Danicarū par-
um, qui ad Danię regem legatus eo nomi-
e profectus erat, à Polonis quibuſdam, ſi-
e regis mandato, vt ferebatur, obſeſſus ſe
efendit: donec tandem ambo reges, duci
oruſsię velut arbitro controuerſiā ex ęquo
bono tranſigendam commiſerunt.

In Belgico, Franciſcus Andeg. dux Bra-
bantiæ

1583. bantiæ nouus, aduocatis recentibus Gallo
rum & Heluetiorũ copijs; cùm ſummæ Be
garum expectationi, de liberanda ex Hiſpa
norum tyrannide patria tandem reſponde
re, & aduerſus hoſtem Parmenſem ac Hiſpa
nos, omnes ſui exercitus robur conuerte
velle, exiſtimaretur: perfidè & fraudulente
ciuitatẽ Antuerpiam, Brugas, Dunkircham
Nyportum & alias, eadem die inopinante
opprimere, ac purum & liberum in eis im
perium, nulla priuilegiorum, quæ ſeruatu
rum & defenſurum ſe iurarat, ratione habi
ta, obtinere, die 7. Ianuarij (quæ Belgis Ca
lendario Gregoriano vtentibus dies decim
ſeptima fuit) conatus eſt. Hiſtoriã, Senatu
Antuerpiẽſis ipſe publico ſcripto expoſui
cuius hæc ſumma eſt. Cùm ab Hiſpania tyrã
nide liberatę prouincię vnitæ inferioris Ge
manię, principem requirerent, cuius poten
tia & beneficio defenderentur; nullum ma
gis idoneum viſum eſſe duce Andegauenſi, f
lio & fratre Galliæ regis vnico, quem prim
in protectorem, deinde in Dominũ & prin
cipem elegerint. ad quod cùm alia, tùm & re
gni Galliarum ſitus, ad iuuandum & impe
dienda auxilia Hiſpanorũ accõmodus, tùm
quòd regem Galliarum partes ſuas ſicut &
in contractu diſertè promiſſum ſit, interpoſ
turum ſperarent, eos promouiſſe. Quamuis
autem

autem meritò, cædes Parienſis, & bella inte- 1583
ſtina Galliæ, religionis nomine ſuſcepta, Bel
gas deterrere potuiſſent: tamen conceptam
illam de bonitate, iuſtitia, prudentia princi-
pis Andegauenſis opinionem, tum quod in
cęde Pariſienſi innocens ſit inuẽtus, & quod
ipſe pręcipua fuerit cauſa pacis inter Regem
& reformatæ religionis principes, Belgas in-
duxiſſe, vt non tantùm eum in protectorem,
ſed etiam Dominum eligerent, eique fideli-
tatis iuramentum præſtarent. Licet etiam
Antuerpienſes poſtremi fuerint in eodem
principe ſuſcipiendo: primos tamen ei fide-
litatis iuramentum præſtitiſſe, & omnibus
eum ſubiectionis debitæ officijs proſequu-
tos eſſe: cùm ex Anglia in Zelandiam veni-
ret, non tantum literis Reginæ commenda-
titijs inſtructus, ſed multis etiam principi-
bus & Dominis eiuſdem regni Angliæ comi-
tatus, coràm quibus Andegauenſis, vt dux
Brabantinus & ſacri Imperij Margrauius, iu-
ramentum de priuilegijs vnitarum prouin-
ciarum omnibus fideliter tuendis præſtite-
rit. Quæ omnia ſpem calamitatum patriæ fi-
niendarum, recuperandę pacis, ſecuritatis
conſequendæ, & priſtinę felicitatis potiũdę,
incolis earũ regionum feciſſe. Ideoq; etiam
nouo Domino, magno ſumptu, triumphos,
ut patri patrię, Antuerpiẽſes pręcipuè exhi-
buiſſe,

1583. buiſſe, doniſque maioribus ornaſſe, quàm c
uitatis vaſtatæ, incenſę, ſpoliatę ab Hiſpani
recenter opes permiſerunt. Hęc cùm ita ſ
habeant, tamen rem ipſam oſtendere, Prin-
cipem Andegauenſem, ſub prętextu iuſtitię
nihil aliud quæſiuiſſe, quàm vt vi & inſidio-
ſis practicis prima occaſione, ciuitates, & in
ter eas præcipuè Antuerpiam opprimeret
Nam & militię duces plurimos in ciuitaten
vocaſſe, & in ſua aula hoſpitium pluribus m
litibus conceſsiſſe, & 4000. Heluetiorum
ex Gallia accerſita, ad vrbem propius acce-
dere iuſsiſſe, vt ſe cum reliquis militibus ibi-
dem hybernantibus coniungerent. Deinde,
cùm ſexta menſis Ianuarij, conſul Antuerpi-
enſis, Doctor Petrus Aloſtanus ad eum ſerò
admodum accederet, eique indicaret; ſuſpi-
cari quoſdam, ea nocte tentandum aliquid
contra ciuitatem, ſubmiſſeque peteret, vt v-
na hora catenę ciuitatis citius clauderentur:
Andegauenſem multis rationibus omnes ſu
ſpiciones diluentem conceſsiſſe, vt ea no-
cte laternę ex omnibus ædibus ſuſpenderen-
tur. Poſtero die, qui fuit ſeptimus Ianuarij,
accerſito ad ſe principi Vraniæ, conſuli An-
tuerpienſi, & octouiris militię pręfectis, lon
ga oratione vſum, tùm ipſum, tùm Quintiũ
Cancellarium aſſeueraſſe, nunquam ſibi hęc
de opprimenda vrbe in mentem veniſſe, te-
ſtatum

ſtatum affectionem & amorem ſingularem, 1583
cùm erga omnes prouincias inferioris Ger-
maniæ, tum præcipuè erga ciuitatē Antvver-
pienſem, omnibus modis illud egiſſe, vt ſu-
ſpicionem conceptam opprimendæ & inua-
dendæ vrbis, ex animis principis Vraniæ, cō-
ſulis & octouirorū euelleret, quod quidem
non difficilè factū ei fuerit. Diſſuaſiſſe tamen
principem Vraniæ, ne eo die luſtrandi exer-
citus cauſſa vrbe egrederetur, cui conſilio ſe
parēre velle promiſerat.

Sed cùm aulæ magiſter Byronius, ea nocte
n caſtris pernoctaſſet, & quia cōſtitutum e-
at eodē die in alijs vrbibus inopinantes op-
rimere: metuentē ne ſi ea die intermittere-
ur, proditionis cōſilium aliunde emanaret:
ora prima ſub prandio, comitatum equiti-
ùs circiter 200. & corporis cuſtodibus o-
nnibus, tàm Heluetijs quàm Gallis, ad por-
am Kipdorp nomine contendiſſe, quæ ipſi-
s mādato etiam recluſa ſit. ante cuius acceſ-
um multos equites præcurrentes, per diuer
as plateas, tanquā illac trāſiturus eſſet prin-
eps, catenas recludi & amoueri iuſsiſſe. Per-
ranſientem igitur portam, cùm ſecundum
ontem ſublicium, iam ſuperaſſet; famulo
uodam ſimulante ſe crus fregiſſe, ad illius
lamorē reliquos equites & pedites in pon-
e ſubſtitiſſe, vt ea mora aduentantia vexilla

1583 equitum & peditũ ſimul ingrederentur. quæ cùm portæ appropinquaſſent, ſigno dato, Gallos equites præſidia ciuium in porta collocata obtruncaſſe; & qui ſe crus fregiſſe ſimulauerat, ciuem, qui eum ad chirurgũ ducturus erat, enſe confodiſſe. nec mora, nobiles Gallos omnes, præter paucos, qui cũ Andegauenſe exierant: in ciuitatem rediјſſe, clamitantes: Ciuitas victa, ciuitas in poteſtate eſt, viuat miſſa, viuat Miſſa. Andegauenſem autem acclamaſſe militibus, vt citò & celeriter ingrederentur. ciuitatem enim in poteſtate eſſe, & ſic ſigna peditum 17. & 4. equitum ingreſſa. mandaſſe ſimul Andegauenſem, vt Heluetij cum reliquo exercitu etiam accelerarent. eoque faciliorem fuiſſe Andegauenſi ingreſſum, quod hora prandij eſſet, & omnem ſuſpicionem antea ipſe ex animis ciuium remouiſſet.

Gallos igitur ingreſſos vrbem, primùm portæ mœnia occupaſſe, deinde per diuerſas plateas ad interiora vrbis penetraſſe, vociferando, Interfice, Occide, viuat Miſſa, Ciuitas in poteſtate eſt. Ciues autem animaduertentes vrbem hoſtiliter inuadi, cõfeſtim ex ædibus ſe proripientes initio valde paucos ſe muri inſtar vniuerſo exercitui oppoſuiſſe: & ne vlterius progrederentur catenis obiectis, vetaſſe. Interea ciuiũ aliquot ſigna

ſe col-

ſe collegiſſe, quos omnipotens Deus ita animârit, vt hoſtes terga vertere cogerentur. Ibi 1583
Gallos, qui antè plenis ſignis ad forum vſq; penetrarant, & obuios quoſque interficiebant, quique portam & mœnia vtrinq; plus hora vna occuparant, ad portam recurrentes, non paucos in foſſam ſe præcipitaſſe. Etiam in propinquo vrbis fuiſſe Heluetiorũ signa cum toto exercitu, quem ſumma diligentia ex Burgerhaut euocarat, vt ingreſsis auxilio eſſent. Ciues verò, qui iam mœnia recuperarant, tormenta maiora in aduentantes diſploſiſſe. Cùm igitur Heluetij totusque exercitus cognoſceret, res aliter, quàm existimarent, in vrbe ceſsiſſe, vlterius non progreſſos, neq; ingredi alios potuiſſe propter aceruos cadauerum in porta accumulatos. Ex ciuibus fortiſsimè dimicantibus pro ſalute patriæ interfectos exceptis vulneratis, circiter 80. ac inter hos ex Octouiris fortiſsimum virũ Adrianũ Vierendels Aloſtanũ, & capitaneos quoſdam virtute præſtantes. Ex parte Gallorum cęſos plures 1500 præter vulneratos & captos & poſtea ex vulneribus mortuos. Captos, circiter 140 0 & inter hos non paucos nobiles & Dominos.

Andegauenſem eadem die miſsis in vrbẽ legatis, ſatis ſignificaſſe, à ſe hanc totam actionem inſtitutam. Legatis nihil reſpõſum,

1283 ſed reiecta omnia in deliberationem princi
pis Vraniæ, & ſtatuū Brabantiæ, quibus pla
cuerit certos legatos ad Andegauenſem mi
ti. Qui inde ad cœnobium S. Bernardi, ind
in Duffel & Viluordiam profectus, ex itine
re literas ad ſenatū Bruxellenſem & Mechli
nienſem dederitquibus culpam omnem in
Antuerp. reiecerit; factúmque ita extenuâ
rit, vt tumultum in porta ſubortum appellâ
rit. Antuerpienſes paulò antè principi An
deg. 70000. florenorum ad ſoluenda ſtipen
dia militum veteranorum contulerant, qua
pecunia ad opprimendam vrbem vſus eſt
Nec verò Antuerpiæ tantùm proditionem
hanc ſceleratam Galli tentarunt, ſed eadem
die, eademq; hora, in multis ciuitatibus, Bru
gis, Dendermunda, Dixmuda, Nyportu,
Dunkerka, VVinociberga, Viluorda, eadem
proditio inſtituta eſt, in quibus pleriſque fe-
liciter, ſed Brugis infeliciùs, hic conatus Gal
lis cecidit.

AC ne Belgicum ſolum tumultuaretur; in
vicina etiam Colonienſi diœceſi, Bellum
ineunte hoc anno, funeſtum Gebhardo Ar-
chiepiſcopo exarſit. Qui cùm poſtridie Na-
talis Chriſti, Declarationem ſuæ voluntatis,
de doctrina Euangelij & adminiſtratione ſa-
cramentorum cum verbo Dei & confeſsio-
ne principum ac ſtatuū Auguſtæ Carolo V.
exhibita

exhibita congruente, ſubditis ſuis eam expe 1583
:entibus permittenda, & libero exercitio
ˀtriuſque Religionis, Pontificiæ & cõfeſsio-
ıis Auguſtanæ, iuxta pacem Religioni in Im
ˀerio datam, defendẽdo, publicaſſet: ſtatim
ˀontifex, Imperator & alij principes ponti-
icij, ſenatuſque ciuitatis Colonienſis, apud
apitulum de alio eligendo inſtiterunt. eoq́;
es deducta eſt, vt archiepiſcopus ad ſui inſti
uti defenſionem milites conſcriberet, prius
amen ciuitate Bonna & alijs pleriſque locis
portunis occupatis. Alexander dux Par-
ıenſis, Belgiæ Gubernator, auxilia tàm Ca-
itulo quàm Senatui Colonienſi, per Caro-
ım comitem Arenburgenſem legatum ob-
ılit, & neutiquam hæc ferenda ſuaſit. Ele-
:ores & principes cõiuncti Auguſtanæ Cõ-
:ſsioni, archiepiſcopum non deſerendum
ıitio iudicabant, ſic vt vtraque pars ſuos ha
eret fautores. Sed rem aliquantò altius re-
etam.

Ante declarationem archiepiſcopi publi-
atam, propter res non maximi momenti,
dia inter eum & ſenatum Colonienſem gli-
ebant. acceſsit poſtea denegatio exercitij
uguſtanæ confeſsionis ciuibus à ſenatu fa-
a, ob quã principes eiuſdem confeſsionis,
ues adiuuerunt. Vnde factum, vt pleriſque
uguſtanæ Cõfeſsionis ordines, apud lega-

1583. tos ſenatus, in ſuperioribus Comitijs,pro c
uibus intercederent, hanc addentes ratio
nem,quia tertia pars ciuium exercitium lib
rum petat,ſenatum ad id teneri. Re ad ſena
tum delata, is ciues ad archiepiſcopum rem
ſit,quaſi huic ſoli incūberet, negotio religi
nem concernenti proſpicere. Ciues Electo-
rem adeuntes, nō tantùm facilè, vt in tribu
templis puram doctrinā publicè profiteri li
ceret,ſed & mandatum, ne ſenatus eos imp
diat, obtinuerunt. At Senatus, qui nūquam
illos quicquam obtenturos putarat,ſpe fru-
ſtratus, rem ad Imperatorem & Capitulum
prius referendam eſſe prætexuit. Quare ci-
ues ſe eludi perſpicientes rurſus vicinis prin
cipibus noſtræ religionis ſupplicarunt.

Dux ergo Ioannes Palatinus, tam electo-
ris Palatini, eiuſq; fratris Ioannis Caſimiri,
quàm ſuo nomine, ad archiepiſcopū, dein-
de in ciuitatē Colonienſem cōtendit, inter-
cedēs inter archiepiſcopū & Capitulū, item
inter ciues & ſenatū Interceſsione principū
capitulo expoſita,ad cōuentū ordinū archi-
27. Ianua. epiſcopatus res reiecta fuit.in quo licet mul-
ti viri boni pro electore ſententias ſtrenuè
dixerunt,tamē à diuerſum ſentientibus mul
titudine votorum victi ſunt. maioribus con-
cluſum,archiepiſcopū cedere debere, & an-
te omnia Capitulo & ſtatibus quæ abſtulit
reſtitu-

reſtitutis, cũ eo de certa annua penſione agi 1583
poſſe. Legatis principũ ac ciuitatum nihil omnino reſponſi datũ. ſed Friderico duci Saxoniæ chorepiſcopo iniunctum, vt cõducto milite, Diœceſin nomine Capituli occupare, & Bonnam recuperare ſtuderet. Is prȩter multorũ expectationẽ primo aditu Cæſaris VVerdam obtinet. Quare conſultius legatis viſum, Electorẽ Coloniẽſem ex illis locis ad tutiora ſe cõferre, donec iuſtus exercitus cõſcribi poſsit, relicto Bonnȩ Carolo & comite Friderico Zollerenſi cũ pſidio 500. militũ.

Elector Colon. priuſquam abiret, nuptias cum AGNETE Mansfeldica, Bonnæ, publicis ritibus celebrat. Erat hæc Ioannis Georgij comitis Mansfeldiæ filia, qui ex Cathaina, Alberti comitis M. nata, tredecim liberos, ac in his Agnetem iſtã ingenio & forma præſtantem reliquit. ac Mansfeldiȩ comitũ Genealogiam alibi recitaui.

Adiungo autem archiepiſcopi etiam familiȩ Truxiſiæ in Sueuia latè propagatæ, ſeriẽ; vt cognatio huius, cũ Ottone Truxeſio Cardinale Auguſtano, & alijs, cerni poſsit.

Eberhardus. *Vxor Agnes, ducis Tekenſis filia*

| ⊖ *1386.*

IOANNES *anno 1400. ſolus ex tota familia Truxeſiorum ſuperſtes.* ⊖ *1403. vxor quarta, Vrſula ab Abenſperg.*

1583.

Eberhardus, *emit comitatum in Sonnenburg.*

Iacobus, *in Palæſtinam profectus* ⊖ 1460.

Georgius ⊖ 1467.

Ioannes, *præfecturam Sueuiæ vendidit Duci Auſtriæ* ⊖ *1505.*

Ioannes, *Vlrico duci VVirtebergico iuueni familiaris,* ⊖ *1511.*

VVilelmus *Senior.*

Chriſtophorus *ad quem extat Eraſmi epiſtola lib. 19. ex Tunetana expeditione rediens Pauiæ in Italia* ⊖ 1535.

Iacobus ⊖ 1542. *in Vngaria.*

OTTO *Cardinalis Auguſtanus.*

VVILELMVS. vxor Ioanna Friderici comitis Furſtenbergij filia.

GEORgius Dux fœderis Sueuici in bello VVirteb. 1519. et Ruſticorum 1525. conſiliarius Caroli V. & Gubernator ducatus VVirteb. nomine regis Ferdinandi, ⊖ *1531. Stutgardiæ*

Fride-

Fridericus. ⊖	*GEBHARdus archiepiſcopus Colonienſis electus 1577. pulſus 1583. vxor Agnes Mansfeldia.*	Ferdinandus *in Belgico periijt 1585.*	*CAROLVS Bonnæ captus vxor Eleonora, Caroli Zollerenſis filia.*	Chriſtophorus *apud Ferd. Auſtriacū aulæ præfectus, vxor Anna Maria, Henrici Furſtenbergici filia.*

1583

Gebhardus Elector, peractis nuptijs, Dillenbergam iter cōuertit. iſtinc Marburgum, & tandem in VVeſtphaliam peruenit, ac primo aduentu 300 equitibus & aliquot ſclopetarijs loca illa occupauit, & nouo iuramēto omnes ſubditos ſibi deuinxit.

Decima octaua Martij conuentum ordinum VVeſtphaliæ, Colonienſi diœceſi coniunctæ, indixit, ad quem legatos elector cæteriq; Palatini, vnà cum Landgrauijs Haſsiæ miſerunt. inprimis autem, diligenter & fideliter, Ludoicus elector Palatinus & apud Cæſarem & capitulum & Senatū Colonienſem pro Gebhardi Truxeſij dignitate & ſtatu retinendo laborauit. quem viciſsim virulentiſsimè Cleinſorgius quidam, præcipuę inter conſiliarios prouinciæ illius autoritatis oppugnauit.

1583 Poſtquam verò Bonnâ Gebhardus diſceſſit, Carolus comes Arenbergius, 4000. peditibus & 600. equitibus Bonnam acceſsit, dediq; ſibi nomine Capituli poſtulauit, addita comminatione, ni id feciſſent, ſubſecuturum totum exercitum Hiſpaniæ regis obſeſſurum ciuitatem. Quo cognito archiepiſcopus, diſsimulata electoris dignitate, cum paucis ad Ludouicum electorem Palatinum & fratrem illius Ioannem Caſimirum, auxilia petendi, & milites conſcribendi cauſſa profectus eſt. ac Ioannes Caſimirus, rogatu illius, equites & veteranos pedites, ex Heluetijs & Rhenanis prouincijs, viciniſq; regionibus conſcribere, & conuocare iubet.

Cùm igitur vtrinq; bellum appararetur, ecce legatus Pontificis, Andreas Cardinalis Auſtriacus, Ferdinãdi archiducis ex Philippina VVelſeriana ſecundo genitus, cum Iohanne Franciſco Vercellenſi, face belli inter ducem Sabaudiæ & Bernates, alioq; epiſcopo Italico, item auditore Rotæ vno, & quatuor Ieſuitis, 140 equitibus comitatus, per ducatum VVirtenbergẽſem & Palatinatum, Spiram 5 Martij ingreditur. Iohannes Caſimirus, ab eo ſalui conductus nomine requiſitus, planè denegat, niſi prius tradat epiſcopum Vercellenſem, promittatq; ſe ea, quę in mandatis à Pontifice habeat, non executurum.

rum. In continenti quoq; ſubditos ſuos con- 1583
uocat, omnes aditus viarum diligentiſsimè
obſeruat, aliquot præcipuos miniſtros Cardinalis capit & cuſtodiæ tradit; literas quorundam principum intercipit, & ipſo facto
Pontificiorum ſe hoſtem declarat. Cardinalis videns ſe vlterius progredi nõ poſſe, quatriduum Spiræ cõmoratur. tandem verò ſenatu Spirenſi deprecante, vt alio ſe cõferret,
ne adminiſtrationi iuſtitiæ impedimentum
afferret, ciuitati vicinos principes inimicos
redderet, & ciues in ſe irritaret propter vigilias extraordinarias; retrò Hagenoam & inde Briſacum ac Oenipontem reuertitur. Vercellenſis verò per Lotharingiã, archiepiſcopatũ Treuirenſem, & Luceburgicum ducatum, Coloniam verſus iter inſtituit.

Summa legationis fuit, vt nomine Pontificis, archiepiſcopum dignitate eccleſiaſtica
priuaret, & Capitulo alium eligendi poteſtatem faceret. quibus peractis, inuocato brachio ſeculari Pontificiorũ, vi nouum electũ
introducant, cõfirment & defendant. Erant
etiam quidam ex principibus circuli Rhenani, qui exercitum conſcribendum putarent,
ad defenſionem conſtitutionis Imperij de
non introducendo intra fines Imperij externo milite, quod à Capitulo Colonienſi factum conquerebantur. Imperator quidẽ ſedulò de his rebus monebatur, verùm is clàm

epiſco-

1583 epiſcopos & alios Pontificios hortari vulgò credebatur, vt Capituli partibus ſe adiungerent. Interim non ceſſans à ciuitatibus Imperialibus collectas efflagitare, quæ Heilbronnæ conuenientes tum quidem petitionem denegârunt.

Conuentum tamen trium electorum, Moguntinenſis, Treuiri & Palatini, Bingæ Cæſar indixit, vt compoſitionem inter Gebhardum electorem ac Capitulū Colonienſe tentarent. Sed vbi legati Palatini præfixa die cōparuerunt, perſonasq; ad illum actum legitimare voluerunt: Moguntini, mandata recipere recuſarunt, prætendentes nulla compoſitione deinceps opus eſſe, quòd Pontifex Gebhardum Truchſeſium iam epiſcopatu & electoris dignitate priuarit, capituloq; petente diem præfixerit, intra quem alium eligere debeat. ideóque nec imperatori, neque ſibi licere, contra voluntatem pontificis in cauſa illa quidquam amplius agere. Sic à Pontificijs deluſi legati infecta re Heidelbergam remiſsi ſunt.

Coloniæ, Gebhardus cum quatuor Canonicis, vti antea quoque Romæ factū erat, per duos epiſcopos Italicos, vt hæretici priuati, eorúmque imagines à pueris per ciuitatem tractæ, in Rhenum prouolutę ſunt. ac ERNESTVS Bauarus, Alberti filius, procu-

rante

rante Pontifice, Imperatore, Parmenſi, & a- 1583
lijs, electus eſt. In cuius nomen, paucis in- 22. Maij.
terpoſitis diebus, à Capitulo poſſeſſa iura-
runt. At Bonnæ traditionem fruſtra quęſi-
uit. Quare Parmenſi à Pontifice & Impera-
tore immiſsio demandata eſt. Is ad eam ob-
ſidendam aliquot millia peditum & equitũ,
ducibus Salentino Eiſenburgico, Carolo A-
renburgico, Reifferſchidio & chorepiſcopo
Friderico duce Saxoniæ Lavvenbergico mi-
ſit, qui licet exercitum in vicinia haberent,
tamen obſidionem non cœperunt.

Ioannes Caſimirus dux Palatinus interea
exercitum colligere cœpit, & in his ſelectiſ-
ſimas cohortes ex Heluetijs & Gallis cõſcri- 10. Iunij.
pſit, qui Abbaciam Murbacenſem & epiſco-
patũ Baſilienſem ingreſsi, cùm archidux Au
triæ in Alſatia tranſitu eos prohibere tentaſ-
ſet; viam vi ſibi aperuerunt. quorum dux fu-
it Petrus Beuterich, Ioanni Caſimiro Palati-
no à conſilijs, qui per Rhenum deſcendens,
egregio ſtratagemate Erneſti Bauari exerci-
tum, qui Andernaci oppoſitus ei erat, delu-
ſit, omnesq; incolumem Bonnam deduxit,
ubi quies paucis interpoſitis diebus militi-
bus data eſt; poſt eruptione facta, hoſtes ſa-
tis feliciter aliquot velitationibus tentauit,
quędam etiam loca, præda militibus cõceſ-
ſa, & inter hæc pagum Tuicium, qui è regio-
ne Co-

1583 ne Coloniæ ſitus eſt, expugnauit. Sed reduċto milite, Salentinus illum locum iterū occupauit, impoſito pręſidio 200 ſclopetariorum. Hi paulò poſt ad internecionē omnes à Gallo milite occiſi, & totus pagus cum vetuſtiſsimo monaſterio, perpetuis Ruperti Abbatis Tuitienſis ſcriptorum monumentis celeberrimo, ibidem igne deuaſtatus eſt.

Ioannes Caſimirus exercitū in comitatu Sein luſtrare incipiens, ſtatim præfectorum ſuorum fraudes conſuetas perſpexit, qui cohortes promiſſas integras non adduxerant. parùm etiā archiepiſcopus Gebhardus, fortè rei militaris peritia adhuc deſtitutus, eorum quæ promiſerat & ex cōuentione debebat, præparauerat, ideo ſex integræ ſeptimanæ, in vno eodemque loco conſumptæ ſunt, cum ſummo detrimento ſubditorū eius loci. poſtea vbi tandem exercitus promoueri cœpit, Cæſaris & Iuliacēſis legati caſtra adeunt, qui præfectos omnes ad defectionem clàm adhortati ſunt, additis etiam minis, niſi relictis caſtris, etiam inuitis eorū ducibus diſcedant, breui omnes in periculum bonorum, famæ & vitæ peruenturos. His auditis præfecti, Rhenum tranſirę & hoſtem aggredi detrectarunt, ſed tantùm ſtipendia hyberna, & obſidibus nō tantum de futuris ſtipendijs, ſed etiam ſi proſcriberētur ab Imperatore

:ore & Electoribus, de reſtituendis bonis & 1583
ionoribus, ſibi caueri petierunt. & licet dux
ɔer ſuos & alios cum ijs clementer & amicè
ıgeret, vt ſeditiones ſopirentur, tamẽ omnia
ruſtra tentata ſunt.

Dum itaque in ea ripa Rheni caſtra ſæpè
noueret, & tandem omnino de obedientia
leſperaret, imò propria perſona apud ſuos
uta non eſſet, nam obſeruabatur, ne caſtris,
tiamſi maximè voluiſſet, egredi poſſet, ſicq́;
ı ſummo periculo inuaſionis & proditio-
is ſuorum verſaretur: nuncij, qui de fratris
lectoris obitu (qui 12. Octobris manè in-
er horam 5. & 6. placidè in Chriſto obdor-
niuit) referrent, tempeſtiuè aduenerũt. cu-
ıs obitus inopinatus, animos omnium prę-
:ctorum & militũ ita mutauit, vt vnanimi
onſenſu ſuaderent, exercitum ſtatim dimit
:ndum, Electoratũ occupandum: &, vt mã-
atis Imp. quibus milites in vtriſque caſtris
ıocauerat, obedientiam præſtare velle o-
enderent: legatis Imp. & Electorum, ſimul
: gregario militi, hanc cauſam dimiſsionis
gnificandam placuit. Quare altero die exer
tus dimittitur.

Cæterum dum hæc aguntur in caſtris, le-
ıti Imp. & Electorum, Francofordiæ, inter
rneſtum & Gebhardum compoſitionẽ ten
nt. vbi cùm duos menſes integros ea de re
diſce-

1583. diſceptaſſent, tandem proponunt hæc media: Gebhardum dignitati electoris & archiepiſcopi (reſtitutis omnibus prouincijs, ciuitatibus, caſtris, villis, priuilegijs, documētis, theſauro) renunciare, & arbitrio Erneſti de annua penſione, quæ ſtatui ipſius conueniret, proſpicienda relinquere debere. Ad hæc media Gebhardus ſimpliciter reſpuit itaque magis ex vtraque parte exaſperatis animis diſceſſum 23. Nouembris, quo die Adolphus comes in Neuenar, Morſe & Limburg, Dominus in Alpen, Betbar & Lenep ad oppidum Huls, cum Erneſti exercitu, occiſis, 2000. qui omnes ferè veterani fuerunt & anteà ſtipendia Hiſpanica, duce Albano meruerunt, abducta perampla præda, feliciſsimè conflixit.

Exeunte Nouembri Erneſto arx Poppeldorff, cùm ter fruſtra oppugnata eſſet, ceſsit & antè octiduum arcem Gudensberg prope Bonnam ſitam, cùm multos ſuorū in oppugnatione amiſiſſet, & planè expugnationem deſperaret, cuniculis actis puluere tormentario maxima ex parte diſiecit, quo pacto eam quoque expugnauit. à quo tempore propius & arctius Bonnam obſidere cœpit, quæ ſequentis anni initio à militibus Gebhardi præſidiarijs Erneſto tradita eſt. Huic Colonienſis belli, præſente anno geſti,

Tragœ=

Tragœdiæ, binas Pontificis Romani literas, 1583
coronidis loco adiungere, qui volent, pote-
runt. quarum prioribus, ad fidei Catholicæ
conſtantiam, & reuerentiam Romanæ ſedis
non violandam, Gebhardum hortatur, & de
ſecuturis, ſi pergat, pœnis præmonet. poſte-
rioribus, eundem omni dignitate & officio
Archiepiſcopi priuat, & collegio Colonien-
ſi mandat, ne ei deinceps pareant, ſed alium
quàmprimum eligant.

HENRICVS Nauarræ rex, cùm magno in
periculo eſſe archiepiſcopum Coloniēſem,
tandem cum ipſo religionem amplexum, &
alias Pontificiorū aduerſus ſe inſtitutas pro-
ditiones intelligeret: Legatum ad electores
& principes, puriorem Euāgelij doctrinam
in Germania profitentes miſit, primùm de
Concordia eccleſiarum, in Germania, Gal-
lia, Anglia & alijs gentibus, emendatam re-
ligionem amplectentium, vniuerſali, per
SYNODVM generalem conſtituenda. Dein-
de vt communi fœdere principes reformatā
religionē ſequentes, aduerſus Pontificis Ro
mani & cæterorum Papæcolarum conſpira-
tiones & perſecutiones, ſe ad mutuam defen
ſionem cōiungant & obligent. Quòd vt per-
ſuadeat, in mandatis legato datis, eccleſiarū
in præcipuis Europæ regnis reformatarum
ſtatum & pericula præſentia ac imminentia

1583 breuiter deſignat. Imprimis verò hortatur vt archiepiſcopum Colonienſem Gebhardum, puriorem religionē amplexum, ideóque à Pontifice depoſitum, & bello acri oppugnatum, nequaquam deſerant, ſed omni ratione tuendum & cōſeruandum ſtatuant: ad cuius belli ſumptus, ſe, gemmarum, pecuniæ, & ſupellectilis vim non contemnendam legato ſuo tradidiſſe, vt eius cauſæ defenſionē, magnę ſibi curæ & cordi eſſe intelligatur.

Etſi autem ab omnibus principibus, ad quos acceſsit, legato benignè reſponſum eſt: tamē nouis in Gallia, poſt Andegauēſis obitum, incidētibus de regni ſucceſsione diſputationibus ac turbis, pericula aucta ſunt.

In Germania etiam, durior principum & ſtatuum, puriorem doctrinam profitentium conditio facta eſt. Cùm enim IVDICII CAMERAE Viſitatio menſe Iunio inſtitueretur, in qua, Cæſ. M. nomine, principem locum Andreas Geil tenebat; quia confeſsioni Auguſtanæ adiunctis, aduerſus Pontificios, de ſpolijs aut pignorationibus iniuſtis querentibus; antea religionis Pontificiæ & Euangelicæ Aſſeſſores pari numero vtrinque ſex deligebantur, qui de cauſis illis cognoſcerent, & Decreta toti Senatui iudicum referenda conderent; ſæpè accidebat, vt inter delectos paria vota manerent, nec de certa ſententia

& de-

; decreto conueniri vnanimiter poſſet. Id 1583
ìm inter cætera viſitatoribus à Iudicũ ſena-
ı indicatũ eſſet: viſitatores, qui pleriq; Pon-
ficij erãt, Proceſſum in eiuſmodi cauſis, do-
ec in comitijs, de eo, cõmunibus ordinum
nperij ſuffragijs decernatur, inhibent ac ſu-
endũt. atq; ita aſſeſſoribus, qui Auguſtanę
onfeſsionis ſunt, in cauſis, quæ conſtitutio-
em pacis publicæ & Religionis cõcernunt,
luerſus põtificios procedendi poteſtatem
limunt. Hoc viſitatorum, collegarũ ſuorũ,
ıdax & temerariũ decretum, per legatum
ectoris Brandeburgici Adamũ à Puttliz, &
ndicũ Spirenſem, quos ſolos viſitandi or-
o, cũ ſex vota Pontificij contra duo noſtro-
ım haberent, attigit: per publicã proteſta-
onem prolixè impugnatum, cũ integris a-
is ad electores trãſmiſſum eſt, vt omnibus
ıblicè conſtare poſſet, Auguſtanæ confeſ-
onis conſortibus, nullã amplius ſpem in æ-
ıali adminiſtratione Iuſticiæ, ſuper præci-
ıis conſtitutionibus Imperij, cõtra Ponti-
ios ſupereſſe. Sic expeditionẽ puncti iuſti-
æ, qui coràm deputatis, iuxta receſſum Au
ıſtanũ anni pręteriti, Spirę tractari debuit: 15. Maij.
nperatoris & Moguntini conſiliarij, nulla
preſſa cauſa impediuerũt, fruſtra expectã-
bus per multas ſeptimanas, Principum le-
ıtis, quod nunquã antea factum eſſe in Im-
erio aſſerunt. H ij

1583 Ne his contenti Reuiſóres Pontificij; al
quot ſententias, 30. Octobris anni præced
tis publicatas, in cauſa Ioáchimi Comitis
Ortenburg, contra ducem Bauariæ VVile
mum, ſummum eius perſecutórem, ob ref
mationem in comitatu Imperij anno 73. ſ
ſceptam, non tantùm contra iura; conſtit
tiones Imperij & ſtylum hactenus, tum int
alios innumerabiles, tum inter eaſdem pa
tes inuiolabiter obſeruatum, ſed & cont
decreta omnium Electorum, anno 75. & ſt
tuum, anno 76. & 82. in comitijs data, in g
27. Iunij. tiam Ducis retractarunt. Qua de cauſa, C
mes, qui ſe nimium grauatum ſenſit, rem a
electores, & reliquos ſtatus Imperij detuli
Quod & collegium adſeſſorum, interitu
conſtitutionum ratione pignorationum
arreſtórum promulgatarum; per quas pa
& tranquillitas publica inter ſtatus, imò m
ieſtas Imperij & Imperatorum hucusq; co
ſeruata fuit, & quibus tyrannidi potentior
aduerſus inferiores ſtatus occurſum eſt pr
ſpiciens, fecit: ideóque Imperatorem & E
lectores; diligenter admonendos cenſui
Qua etiam de cauſa; politici electores; co
uentum ordinum Auguſt. Confeſ. omnium
ad 28. Octob. Mulhuſij, indixerunt. qui tamen, exempt
interea rebus humanis Palatino electore
ſucceſſu caruit.

Is mor-

Is mortua priore coniuge Haſsica, ex qua 1583
nicum ſolummodo filium Fridericum, &
uas filias ſuperſtites habebat; Guſtaui Sue-
iæ regis, ex filia Catharina, Ezardi Friſiæ
rincipis coniuge, neptem, ANNAM, ſede-
im annorum puellam duxerat. cùm fortè 2. Iulij.
'arolus Sueciæ princeps, ſpōſæ auunculus,
: Ludoici Palatini gener, vna cum coniuge
: ſponſæ parentibus adeſſet. Carolus pera- 17. Auguſti.
:is nuptijs, in Sueciam regrediens, ex Draui
ſtio ſoluit, ad quod ventos ſecūdos aliquot
ies expectantem, Adolphus Holſatiæ, &
hriſtophorus dux Megapolitanus, in cuius
oniugio altera Caroli ſoror Eliſabetha viue
at, inuiſerūt. Ipſe etiam Carolus, ad Daniæ
:gem Fridericum, & Vlricum Megapol. illi-
s ſocerum, Segebergam expatiatus eſt. Pala
nus verò Ludoicus elector, ipſius nuptiarū
iebus, in morbum, lentum quidem, ſed le-
ıalem, incidit, quo, die 12. Octob. tandem
xtinctus eſt.

Mortis illius nuncio, ad Caſimirū, vt pau-
ò ante memini, in caſtra delato, cùm pro-
ıiſſa ab archiepiſcopo Gebhardo ſtipendia
on ſoluerentur, & aliæ difficultates, præ-
er ſuperiùs expoſitas, accederent: Caſimi-
us, qui cauſis ſuſceptæ expeditionis illius,
:ripto grauiſsimo publicè explicatis, ingen
em de ſe totius Europæ expectationē con-

1583 citarat, pendentibus adhuc ad Coloniam r
20. Octob. bus, exercitum dimiſit. & reuerſus, Electo
Palatini ditionum, Tutelæ & adminiſtrati
nis nomine, Gubernationem adiuit

In Belgico, Statuum copiæ, ad ſecundũ
Antuerpia lapidẽ, prope Roſendal, à Mal
8. Iunij. cõtentis profligatę, & Dieſtũ, aliaq; Braba
tiæ oppida & arces, receptæ: Dunkirchia e
iam Flandrię oppidũ maritimũ & munitiſ
mũ, poſt Andegauenſis diſceſſum: Item N
2. Sept. portus, Dixmunda capta: Hypera obſeſ
& Sutphania, à regijs occupata eſt. Vrani
Princeps, qui recõciliationem cum Ande
adhuc ſuadebat, quẽ velut Deũ ſeruatore
antea Antuerpię amauerãt & coluerãt, nur
verſis vulgi voluntatibus, in odio erat, & ca
ptiui inſtar, certis militũ præſidijs in hoſp
tio ſuo, ne exire, vt cupiebat, in Selandiã, a
nuptias quartas, cũ Caſparis Caſtilionei A
miralis Galliæ filia celebrandas poſſet, cuſt
diebatur. nec fortè dimiſſus citò fuiſſet, ni
Hollandiæ & Selandię Ordines ſe cõmeatu
um in vrbem Antuerpienſem importation
prohibituros minati fuiſſent, ni principẽ a
Dominum ſuũ liberũ ad ſe egredi permitte
rent. Menſe Octobri, in Flandriæ partẽ Scal
di finitimam, Parmenſis impreſsione facta
VVaſiam, à prę fecto ſuo traditã, vnà cum ar
ce Rupelmonda, Antuerpiæ vicina, & oppi-
dis Hulſt & Axel, permiſſa colonis incolu-
mitate

mitate,& bonis omnibus, ſi centũ millia au- 1583
reorũ contribuerẽt,& pacificè ſe gererẽt,no
mine Philippi regis Hiſpanię occupauit. Qui
rex, paulò ante miſſa in Azores inſulas claſſe
98. triremiũ, TERCERAM, inter Azores ſeu
Falconũ inſulas pręcipuam,long. 358. lat. 37.
quæ Antonij nothi præſidio hactenus tene-
batur, vi ad deditionẽ exeunte Iulio coëgit,
atq; ita totius oceani Luſitanici & Africani
dominio potitus,&in Luſitanię regno, nemi
ne amplius publicè aduerſante, cõfirmatus eſt.

ELISABETHA, Angliæ regina, Conſtanti
nopoli legatos, de negotiatione Anglorũ li-
bera,& Bailo, ſeu Iudice proprio, qualẽ Ve-
neti habent, ibi cõſtituendo habuit. quo tem
pore, bello Perſico, poſt tentatam ſuperiore
anno pacẽ, ſæuius recrudeſcente, Ferrat Baſ-
ſa, cũ pleriſq; Ianizaris, aduerſus Perſas miſ-
ſus: Imbre Baſſa, AEgypto præfectus erat, vt
Arabiæ felicis populos rebelles cõpeſceret.
In Arctoo hoc orbe, Catharina, Ioannis Sue
ciæ regis cõiunx, Sigiſmũdi I. Poloniæ regis
filia, relicto vnico filio SIGISMVNDO rege
Sueciæ electo, è vivis ſublata eſt.

Maria, Pomeraniæ ducis Philippi cõiunx,
Ioannis Saxonici electoris filia, cùm 23. an-
nos marito ſuperſtes fuiſſet, poſtridie epi-
phaniorum ex his terris euocata eſt. 17. Sept.

FRIDERICO VVilelmo Saxoniæ duci, So-
phia, Chriſtophori ducis VVirtenbergenſis

1583 filia, à Ludoico fratre VVinariam adducta & in matrimonium tradita eſt. Ex nuptijs verò illis cum Ludoico marito reuertens Dorothea Vrſula, Caroli Badenſis filia, Noribergę, in ferijs Pentecoſtes extincta eſt.

Georgius etiam Erneſtus, HENNEBERGENSIS princeps poſtremus, in cuius coniugio Eliſabeth, altera ſoror Ludoici VVirtenbergenſis viuebat, hoc ipſo anno in viuis eſſe deſijt. cùm antę eum frater POPPO, cui Eliſabetha marchica, Erici ſenioris ducis Brunſuicēſis vidua, deinde Sophia Erneſti Luneb. filia nuptæ fuerunt: nullis poſt ſe relictis liberis obijſſet. Nati autem erant hi duo principes, patre VVilelmo, pio & conſtantiſsimo in verę religionis doctrina principe, cui ſexta pars Operum D. Lutheri Germanica inſcripta eſt: qui viuum dulciſsimę promiſsionis Pſalmi exemplum fuit: Plantati in domo Domini, in atrijs Domini, in atrijs Domini Dei noſtri florebunt, atque etiam in ſenecta virides & florentes erunt. Senex enim, non canis modo & annis, verùm etiam antiqua virtute & fide grauis, annum ætatis 81. egreſſus, tandem piè & placidè in cœleſtis vitę cōſuetudinem migrauit. Filius Georgius Erneſtus, patris pietatem & virtutem imitatus, cùm ex duabus coniugibus, Eliſabetha, Erici ſenioris Brunſuicenſis filia, & Eliſabetha,

Ludoici

Ludoici ducis VVirtebergenſis ſorore, ſobo 1583
lem nullam ſuſcepiſſet: hoc anno ætatis 73. rebus humanis exemptus, totam illuſtrium principum Hēneberg. familiā ſimul finiuit. cuius ditiones, Domini feudorum, Saxoniæ duces, & Haſsi, ratione veterum pactorum inter familias Saxonicam, Haſsicam & Hennebergiacam initorum occupauere.

Vt autem memoria optimorū principū, non ſimul cū vitæ & familiæ interitu, extinguatur & exoleſcat: ſeriem principum ſupra inchoatam, vſq; ad Georg. Erneſtū pertexā. anno 1505.

BERTOLDVS, princeps Henneb. primus, ab Henrico VII. creatus 1310. propter virtutem, ſapientiam, & fidem Alberto I. Henrico VII. & Ludoico IIII. Impp. carus, Coburgam tenuit. fundauit Collegium Smalkaldenſe. ⊖ 1340. die 16. April.

Henricus I. Coburgi habitauit. ⊖ 1347.	IOHANNES Sleuſingæ ⊖ 1359 die 2. Maij.
Catharina, nupta Friderico duci Saxoniæ, cuius coniugij occaſione, Coburgenſis ditio, ad duces Saxoniæ peruenit.	Henricus. ⊖ 1405.
	VVilelmus I. in Cypro ⊖ 1424.
	VVilelmus II. ⊖ 1444. 8. Ian.

1583. VVilelmus III. duxit Margaretam Henrici Brunſ. filiam. cum Erneſto duce Saxoniæ Romam profectus ⊙ 1480.

|

VVilelmus IIII. naſcitur 1478. educatus apud Philippum Palatinum. vxor Anaſtaſia, filia Alberti March. Brand. quæ ⊙ 1534: ipſe A. C. 1559. anno ætatis 81. placidè tandē deceſsit, cùm tredecim liberos procreaſſet & in his 7. filios, Ioãnem abbatem Fuldenſem, VVolfgangum in bello Gallico 1537. cæſum, Chriſtophorum, VVilelmum, Caſparum infantes extinctos, Georgium Erneſtum natũ 1511. die 27. Maij. & Popponem natũ 1513. die 20. Septemb. qui ambo cùm ætatis annũ 70. ſuperaſſent, nullis poſt ſe relictis liberis, familiam Hennebergenſem vniuerſam (cum ipſis extinctam) concluſerunt.

Lvbecenses, ſuo & fœderatarum ciuitatum maritimarũ nomine, in Comitijs anni ſuperioris, apud Imp. de rege Daniæ, Vectigalia in Helleſponto ſuo & alibi, ſupra modum augente, & nouis ſubinde acceſsionibus cumulante, queſti erant. Rex vt eorum offenſionem & accuſationes ſe non magnifacere, nec Imperatorem iudicem agnoſcere oſtenderet; Vectigal nouum, quo, de ſingulis centũ ſalis laſtis, vt nominant, centum Ioachimicos pēdere mercatores cogebãtur,

dupli-

duplicatum à Lubecenſibus exegit. Cùm au 1583
tem hac æſtate, Vlricus dux Megapolitanus, regis Daniæ ſocer, cum coniuge Eliſabetha, regis amita & ſocru; Hadersleuiæ regem inuiſerēt, & de ciuitatis ſuæ Roſtochienſis inobedientia & contumacia regem docentes, conſilium ac opem illius flagitarent: Rex, qui illis ipſis diebus filium recens natum, Iohannem, tinctione ſacra eccleſiæ inſeri curabat, receptos in gratiam Lubecēſes, rurſum æquo cum ciuitatibus cæteris onere vectigal ſoluere permittit. Deinde ROSTOCHIENSIS ciuitatis Naues & merces omnes, in Helleſponto, & alijs Daniæ portubus, areſto retinet. & exeunte Auguſto literis ad Senatum datis, oſtendit, ſe omni commerciorum iure, in ſuis regnis eos tantiſper prohibiturum eſſe, donec ab Vlrico principe Megapol. ſocero ſuo, documentum adferant, quo ſibi ab illis, de omnibus controuerſis capitibus, & contumacia hactenus vſurpata, legitimè ſatisfactum eſſe teſtetur. Menſe Octobri, celoces etiam aliquot, ad oſtium VVarni mittit: quæ exeuntes & aliunde redeuntes Roſtochienſium naues intercipiant.

Semina verò nouæ huius Tragœdię Roſtochienſis, ex reliquijs cōtrouerſiarum, ante decennium, ex tranſactione illa ſolenni ad compromiſſum ſepoſitarum extiterunt,

qua-

1583 quarum alibi capita recenſui. Quæ cùm ad
1573. principum iura in vrbe recuperanda vel obtinenda pleraque pertinerent: Roſtochienſes aduocati, quantum poterant, cognitionẽ & proceſſum cauſæ differebant. Mortuo e-
1576 nim inter initia tractationis altero principe, Ioanne Alberto, Vlrici fratre compromiſſum vnà expiraſſe contendebant. Ideoq; ad ordinarium Iuris proceſſum in Camera controuerſias deduci oportere. Hæc cùm diutius biennio diſputata fuiſſent, terni ab vtraq; parte Iureconſulti diſceptatum, an valeret adhuc vel expiraſſet compromiſſum? Guſtrouij conſederunt. & poſt aliquot dierum diſputationem, tres Roſtochienſes, illud expiraſſe; tres Magapol. adhuc valere & vigere, ſinguli, prout ſuis Dominis placere & commodum eſſe ſciebant, pronunciarunt. Tandem magno labore & ſumptu, per legatos electorum Sax. & Brand. principe Vlrico ſæpè ludibrio ſe à Roſtochienſibus haberi, apud ſuos querente, compromiſſum renouatum eſt.

In quo, cùm ad examen teſtium progreſſum eſſet: tanta Articulorũ & Interrogatoriorum moles vtrinq; ab aduocatis coacervata, & tanta teſtium non neceſſaria multitu do producta eſt, vt totum ferè quadrienniũ in ijs audiendis cõſumeretur, nec exitus aut

finis

finis vllus apparêret. Interea nouę offenſio- 1583.
nes ſubinde incidebant. cùm à pleriſq; mandatis principis, ſibi diſplicētibus, Roſtochienſes, ad Cameræ iudiciū ſtatim appellarēt.
Tandem igitur, vt finem his cōtrouerſijs, quarum definitio alioqui ad ſeros nepotes prorogata fuiſſet; princeps Vlricus imponeret, & petulantiam ac contumaciam, vt nominabat; Roſtochienſium frenaret, à Danię rege genero ſuo conſilium petiuit, qui tranquillo eum animo eſſe, & omnino quieſcere iuſsit: Se intra paucos menſes ad obedientiam & reuerentiam debitam Roſtochienſes ei reducturum eſſe. Detentis itaq; in Dania Roſtochienſium nauibus & bonis; Senatus à principe Vlrico literas ad Regem interceſſorias petit, & amica tranſactione controuerſias componi per delectos ex conſiliarijs prouincialibus, orat. Sed poſt tres mēſes demū, Tractatio Guſtrouij inchoata eſt. vbi præter nouem illa, quæ ante decennium ad compromiſſum ſepoſita fuiſſe dixi; cōtrouerſiarum capita: vndecim noui articuli, in quibus priorem illam tranſactionem violaſſe Roſtochienſes dicebantur, quidam non admodum magni momenti accumulabantur. De his, cùm vltrò citróque ſcripta aliquot cōmutata fuiſſent: & poſtea oretenus de ſingulis articulis ordine cum arbitris collatæ ſen-
tentiæ

1583 tentiæ: tandem exeunte Februario, ex volun tate principis, de omnibus tranſactum, & 10000. Ioachimicorũ principi ſoluendorũ mulcta inſuper ciuitati impoſita eſt.

Suprema inſpectio Doctrinę & Religionis in vrbe, Ducibus Megapolitanis & eorũ ſucceſſoribus permiſſa. cognitio cauſæ aduerſus miniſtros & ciues falſa doctrina pollutos, ſi priuatis admonitionibus nõ ſe emẽda à miniſterio & ſenatu patiatur; principũ iudicio conceſſa: executio ſenatui relicta eſt. Superintendentem in vrbe ſenatus vocabit. Vicinam verò diœceſin, princeps alteri alicui ex ſuis Theologis in vrbe commendabit. In cauſis matrimonialibus & beneficiorum eccleſiaſticorum inter ciues exiſtentibus, in prima inſtantia ſenatus iudicabit. Inde ad conſiſtorium principũ & aulicum, grauato appellare licebit. Viſitatio Eccleſiarũ in vrbe per duos Conſiſtorij eccleſiaſtici principũ aſſeſſores, & duos à ſenatu electos, iuxta inſtructionem certam, de qua anno 1578. cõuenit, peragetur. Senatus, Collegij calendarum bona, œconomiæ cedet: & in extorquẽdis reditibus beneficiorum in vrbe, œconomũ iuuabit. Oeconomus ſingulis annis poſt Paſcha, quatuor viſitatoribus, coram patronis beneficiorũ, accepti & expenſi rationes reddet. Mortuo præſenti œconomo, Sena-

tus

tũs tres ciues idoneos principi intra mẽſem 1584
nominabit, ex quibus vnum princeps eliget,
qui coram viſitatoribus iuramentũ præſta-
bit. Hoſpitalibus ad S. Spiritum & S. Geor-
gium, Senatus & centumuiri duos ciues prę-
ficient, qui omnia Xenodochiorũ bona, re-
ditus, ruſticos, iudicia, ſine mercede admini
ſtrabunt, & quotannis cõſulibus & delectis
ex centumuiris, rationes reddent. Cœnobi-
um ad S. Crucem in virginum ſcholam con-
uertetur. Præpoſiti electio penes ſenatum;
confirmatio penes principem erit. Viſitatio
cœnobij, & rationum inſpectio, penes qua-
tuor illos ex conſiſtorio principum & ſena-
tu Deputatos manebit. Accuſatum de præ-
dijs ruſticis monaſterium, coram principe;
de vrbanis, coram ſenatu vrbis reſpondebit.
Alioquin iuriſdictionem criminalem & ci-
uilẽ in area monaſterij, & illius prædijs præ-
poſitus retinebit, ita tamẽ, vt in ciuilibus ad
principem appellare liceat. Cœnobium D.
Ioannis, concionibus verbi Diuini, ſcholæ,
communi pauperum menſæ conuentibus
Miniſterij, Conſiſtorij, & viſitationis de-
ſtinatum erit. Monaſterij Dobberanenſis
curiam ſenatus principi reſtituet, vt eo mo-
do, princeps & capitanei Dobberanenſes,
quo ante occupationem à ſenatu factam ſo-
liti ſunt, ea vtantur fruantur. Pro iure
colle-

1384 collectandi, ſeu Acciſis in vrbe inſtituendi:
quod tanquā Regale à ſe deinceps peti prir
ceps obtinuit, in annos 30. conceſſo, annuo
quingētos florenos principi ciuitas pendei
initio ad Paſcha anni 85. facto. Quod ſi po:
30. annos augeri acciſás volent, 600. flore
nos recognitionis nomine principi ſoluen
Appellatio à ſententijs Senatus Roſtochier
ſis ad principem Megapol. vel ad Lubecen
ſes libera deinceps erit, exceptis criminali
bus, debitis liquidis, cauſis minoribus 7c
florenis, ædificijs, aquæductibus, &c. Gra
uato ſententia principis, ad Cameram Im
perialem licebit prouocare. Saluum condu
ctum aduerſus vim iniuſtam, ciues cum Se
natu, aut tota ciuitate litigantes, qui iuſtam
cauſæ cognitionem, coram competente Iu
dice non defugiūt; aduerſus ſenatum à prin
cipe petere nō prohibentur. exceptis ijs qu
propter maleficia ex vrbibus proſcripti ſunt
Lites de pagis & prædijs priuatorū ciuium,
in prima inſtantia ad ſenatum, inde ad prin-
cipes, & Cameram deferri debent. Executio
autem latæ ſententiæ per præfectos diœce-
ſeon, in quibus prædia ſita ſunt, peragetur.
De priuilegio captos prædones ex iuriſdi-
ctione principum in vrbem abducendi ſena-
tus cedit: eosq; deinceps in præfecturis prin
cipum, vbi comprehendentur, cuſtodiri &

&pu-

& puniri ſinet. Iuramentum ciuium, eadem 1584
forma verborum,quę in Receſſu Guſtr.anni
73. expreſſa eſt,deinceps præſtabitur. Cuili-
bet ciui aduerſus Senatum apud principes
ſupplicare & queri liberū erit. Mandata prin
cipis ad ſenatum miſſa, ſenatus in vrbe publi
cabit. Politicas conſtitutiones in cauſis hæ-
reditatum,pupillorum,& tutorum, princi-
pis conſtitutionibus ſenatus conformabit.
Conuiuia opificum, die Ampt Köſten/ penitus
abolebit. Ius ciuitatis, & Politiæ ac iudicio-
rum ordinem, ſenatus intra biennium typis
exprimi curabit. Principibus extra ditionē
proficiſcentibus currum militarem ſenatus,
ſine recuſatione mittet. Prædia ciuitatis pu-
blica, ſecundum receſſus Guſtrouienſis an-
ni 73. præſcriptum adminiſtrabūtur. In Vijs
publicis, extra Roſtochienſem agrum, & pa
gos vrbi ſubiectos, cōmiſſa delicta, per prin-
cipem iudicabuntur, & metæ iuriſdictionis
ſenatus & principum circa vrbem, præſenti-
bus vtriuſque partis delectis, lapidibus ere-
ctis deſignabuntur. Ruſticos principum &
nobilium fugitiuos Dominis ſuis extra por-
tam ciuitatis ſenatus reſtituet. Hæc ſaluis
vtrinque cæteris ſuis iuribus, conſuetudini-
bus, &c. fatētur ſe ſcientibus & volentibus,
in hunc modum tranſacta eſſe, & à ſe ſeruatū
iri ſanctè promittunt. Pridie Calendarum

1584 Martij quadrageſimooctauo. Paulò ante
BONNA archiepiſcopi Colonienſis op
pidum Gebhardi Truchſeſij prçſidio, cui fr
ter Carolus præerat, munitum, Erneſto Ba
uaro reçens per collegium electo, nefariè
militibus præſidiarijs proditum, die 18. Ia
nuarij deditum eſt. Cùm enim multorun
menſium ſtipendia milites flagitarent, qu
exolui à Carolo nō poterant: tradendæ Er
neſto vrbis, ſi ſtipendia numeraret, conſili
um ceperunt. Cui cùm Carolus Truchſeſiu
& duo alij inferiores capitanei, Chriſtopho
rus Bruin, & Balthaſar Kochner aduerſaren
tur: à militibus ſuis capti, & Erneſto quin
quies mille coronatos paratæ pecuniæ mi-
litibus pendēti & impunitatem promitten-
ti, exhibiti ſunt. Dedita vrbe, de conſule vn
& altero ſupplicium ſumptum, & concion
tor Iohānes Northuſius, colligatis pedibu
manibusq; in Rhenum proiectus eſt, ex qu
miranda Dei ope ad ripam enatans incolu-
mis euaſit. Ea vrbe potitus Erneſtus, in
VVeſtphaliam cū exercitu traijcit, vbi Arns-
bergam & cæteras diœceſis arces & oppid
Gebhardus adhuc tenebat. Qui copiolas ſu-
as in Veſtam Relinghuſen, ad Lippiam fl. ob-
uiam Erneſto mittens, cū in velitatione qua-
dam Eitel Henrich, Henrici ducis Brunſ. fili-
us nothus fortiter dimicans captus, & pars
exer-

exercitus ipſi adiuncti diſsipata eſſet: Geb- 1584
hardus deſperata VVeſtphaliæ defenſione,
n Hollandiam ad Vraniæ principem confu-
git qui Hagæ aliquantiſper domiciliū exuli
um vxore attribuit. Erneſtus exiguo labo-
e, & periculo penè nullo, VVeſtphaliæ oppi
la & arces omnes ad diœceſin Coloniēſem
ertinentes, nemine aduerſante occupat.
Menſe Iunio, Ordines Prouinciæ Geſece-
am conuocat, vbi de nobilibus multis, qui
Gebhardo adhæſerant, & literis ac decretis
lius cōtra Erneſtum publicè editis ſubſcri-
ſerant, queſtus: belli ſumptus in recupe-
ationem prouinciæ impenſos reſtitui, &
ræſidia deinceps ordinari flagitauit, & iu-
iciæ ac pacis publicæ reſtaurationem pro-
niſit. Nobilitas & ciues ſe vnicum & ſolum
rneſtum archiepiſcopum & principem ſu-
m, vnanimiter agnoſcere, & facultates vi-
amque pro eius ſalute profundere, omnes
aratos eſſe profitentur, & quæ belli tempo-
e, à Truxeſio vi metúque coacti nec rectè
docti quidam contrà egiſſent, ſolenniter
etractant, & ſuppliciter ſibi ignoſci orant.
Ad ſumptus recuperationis VVeſtphaliæ ab
Erneſto factos 33000. Ioachimicorum mu-
uo ſumpta contribuent, & præſidia Brilæ,
Geſecæ & Attendori ſuis impenſis alent.
Arnsbergam verò & VVerlam Erneſtus ipſe

1584. præſidijs muniet. Equites & pedites, tribu
ni Ditericus à Bocholt & Chriſtophorus
Plettenberg conducent, vt cùm vſus poſtu
lat, in promptu ſint. IVSTITIAE adminiſtr
tionem & Politiam vniuerſam, archiepiſco
pi & collegij Coloniēſis deputati, adiunct
aliquot prouincialibus, prima occaſione o
dinari optant. & Vnionem regionum arch
diœceſis Colonienſis cũ collegio & inter ſ
renouatam & typis expreſſam publicari.

Huic Comitiorũ receſſui, omnes conſilia
rij, Nobiles, Ciuitates & oppida Prouinci
ſingula, nominatim ſubſcripſerunt. Oppi
dorum diæceſis VVeſtphalicæ, archiepiſco
po ſubiectæ, nomina ſunt, Brile, Geſeca, Ru
den, VVerla, Attendorn, Oepe, Drolsha
gen, Merſperg, Volkmarſen, Medebach
VVintersberg, Hellenberg, Smalenberg
Friedburg, VVarſtein, Kallenhard, Belike
Menden, & Comitatus ARNSbergenſis op
pida, Arnsberg, Balue, Nehem, Hertzberg
Greuenſtein, Aldendorff, Euersberg.

Belgici interea cõfuſiones, VVilelmi prin
cipis Vraniæ & Philippi Adelgundis, quem
Antuerpiæ conſulem fecerat (qui Franciſcũ
Andegauenſem Galliæ regis fratrem denuo
renouandum eſſe cenſebant) conſilijs, ad-
huc ſuſtinebantur. Cumq; indies à Braban-
tis hic liberator denuo expectaretur in gra-
uiſsi

iſsimum morbũ incidit, aliquot diebus ſan 1584
guine vbertim ex naribus, ore & oculis efflu-
nte. ex quo, cùm exeunte Maio ita conua-
uiſſet, vt & pila palmaria luderet, & ſumma
quadam hilaritate ſeſe muſica & varijs inſtru
mentorum generibus oblectaret: proximo
die pharmacum ſumſit, vt firmius reualeſce-
ret. Cæterum hoc ei prorſus lethale atque
mortiferum fuit. ſiquidem inſequenti die vl-
tima Maij circa meridiem extinctus eſt. Pri-
die aliquot horis poſt ſumptum pharmacũ,
cùm ſibi extremum diem inſtare nõ leuibus
ſignis atque argumentis animaduerteret, ſu
premam volũtatem teſtamento declarauit,
atque oſtendit ſe nulla re alia magis dolere,
quàm quod prauiſsimorum hominum ini-
qua & nefaria conſilia ſecutus, res Belgicas
minus decorè ac ſicuti debebat & promiſe-
rat, adminiſtraſſet, quodque ſibi prereptam
occaſionem videret, qua præteritos erro-
res, ſicuti omnino ſe facturum decreuiſſet, e-
mendaret atque corrigeret. Poſtremò & ſcri
ptis, & per ſuos intimos conſiliarios, regem
orare atq; obteſtari, vt eandem cauſam de-
fendendam ſuſciperet, omnibusq; ſtudijs &
rationibus tueretur. Mortuus eſt, vt aiunt,
admodum piè & Chriſtianè exactam vitam
prorſus deteſtans, & totam ſpem atque fidu-
ciam in ſolum Deum per Chriſtum media-

1584 torem collocans & reponens. Pontificias c
remonias, nempe ſacri, vt appellant, olei vr
ctionem penitus reiecit ac repudiauit. quir
etiam ſuum confeſſorem ad ſe intromitti c
mnino vetuit, cùm diceret ſe veniam ſuor
peccatorum à ſolo Deo per eundem media
torem expectare ac certò certius pollicer
Hic fuit vitæ exitus. Poſt mortem inſpecta ſ
iſſe eius viſcera ſcribunt, quę certiſsima hau
ſti veneni ſigna prębuerint. Obijt autem i
caſtro, cui nomen eſt Chaſteau Thieri, ar
Theodorici, itinere vnius diei cum dimidi
Pariſijs diſtanti. Belgici ordines morte ipſ
us cognita, magnificam ac ſplendidam lega
tionem ad regem Galliarũ miſêre, quorur
præcipui Dominus de Mouilleria ac D. Ioa
nes Aſſelierus fuerunt, cum quibus etiam o
rator ducis Andegauenſis iam defuncti pro
fectus eſt, ſperantes ipſum regem, fœderata
rum regionum tutelam & protectionem ſu
ſcepturum eſſe. Sed hæc quoque ſpes miſe
ros fruſtrata eſt, & vix menſe vertente

Vvilelmvs Vraniæ princeps, cuius pru
dentia, autoritate, induſtria & fide, vnitę Bra
bantis prouinciæ in Belgico potiſsimùm ni
tebantur; Delphis in hoſpitio ſuo, monaſte
rio D. Agathæ, globo ſclopeti, per ſicarium
conſcio Parmenſi ſummiſſum, traiectus, die
30. Iunij, ſeu 10. Iulij Gregoriani, fato ſuo nõ
infeli-

infelici, mediocriter, ſi non florentibus, vt- 1584
cunque tamen cõſiſtentibus adhuc ſuis partibus, maturè triſtioribus ærumnis præreptus eſt. Sicariũ percuſſorem principis, Burgundum fuiſſe conſtat, natum ſex ad Veſontionem milliaribus in oppidulo Villeſano, Balthaſarũ Gerardũ, qui antè aliquot mẽſes, in principis famulitiũ ſe, ſingularẽ induſtriam & ingenij dexteritatem præ ſe ferens, inſinuarat; & à principe, legatis ad Franciſcum Andeg. Galliæ regis fratrem, quem Belgici Gubernatorem ac hæredem denuò Belgici ſtatus expetebant, comes adiunctus erat. Mortuo autem præſentibus Vranij legatis Andegauenſe, Balthaſarũ hunc principi notum, & aliquot mẽſes in eius aula verſatum, legati ad Vranium cum literis remittunt, quibus obitum Andegaui, Vranio ſignificant, & an rex Galliæ vel alius, ad protectionem Belgici requirendus ſit ſciſcitantur. Hic proditor, cùm humaniter à principe acceptus & āuditus perbenignè fuiſſet: tandem vltima Iunij die, abſoluto prandio, circa primam pomeridianam, accubitu ſurgentem principem inſecutus, & denuo ſe cum eo loqui & ſecreta referre velle ſimulans, tormento manuario, medium traiecit, ita vt ſtatim moriens concideret. Percuſſor viuus comprehenſus, & non à Gallo, vel Hi-

1584 ſpanis ſe conductum, ſed proprio conſilio egregium præclarũ κατόρθωμα, & cultum Deo gratum ſe præſtitiſſe profitens, ſummo cruciatu ac ſupplicio proditori debito necatus eſt, quam velut martyrem, Colonienſis quidam ſcriptor celebrat.

Intellexi autem ex duobus Principis Vranij domeſticis, Baldaſarum, in quæſtionibus confeſſum eſſe, ſe conſilium ſuum Principi Parmenſi ſcripto indicaſſe, ac iuſſu illius, cõſiliarium Aſſonleuillam cum eo egiſſe, eúmque in propoſito confirmaſſe, & de mercede non tantum in tabulis proſcriptionis expreſſa, verùm etiam multò ampliore ei cauiſſe.

PRINCIPI INTERFECTO EPI-*taphium, amici, inſerto elogio, poſuerunt.*

Illuſtriß. Mem.

VVILELMI, principis Auraici: comitis Naſſouiæ, Cattorum, Dietzij, Viandæ: Marchionis Veræ & Vliſsingæ: Burggrauij Antuerpiæ: Vicecomitis Biſontij: Baronis Bredæ, Dieſtij, Grimbergæ, Arlei, Nozoreti: Domini Caſtrobellini &c. propræſidis generalis per vniuerſum Belgium: præſidis Brabantiæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Vltraiecti, Friſiorum, &c. Admiralij.

Herois fortiſsimi, eccleſiæ propugnatoris,

ris, literatorum Mecęnatis; patris patriæ: 1584
Belgarum aſſertoris: pro quibus, nec ſibi nec
ſuis pepercit: Delphis ſclopi ictu tranſuer-
berati: Quod habent extremum, in Domi-
num ſuum clementiſsimum, honoris monu
mentum, cum luctu P P.

Vixit annos LI. Menſes II. Dies XXV.

Obijt, A. C. CIↃ IↃ. XXCIV. VI. Id. Iul.

HYperas (8. Aprilis) & BRVGAS, quę poſt Gandauum, præcipua Flandriæ ciuitas eſt; paulò ante principis Vraniæ mortē, menſe Maio, Parmenſis recuperat, ſancita omnium præteritorum delictorum ἀμνηστία, modò Catholicam Religionem Romanā reſtituerent, & obedientiam Regi legitimam deinceps præſtarent.

Gandauenſes etiam, omnibus circūquaq; oppidis ab Hiſpano captis, & commeatuum importatione diu iam impedita, fame coacti, ad deditionis aut reconciliationis cū rege tentandæ conſilia deſcendebant, ac eaſdē cum Brugenſibus conditiones, quæ in Fœdere Gandauenſi expreſſæ erant, ipſis quoque 1576
Parmenſi tulerat. quas pontificiæ religioni addicti ſenatores ac ciues, omninò amplectendas eſſe cenſebant. Conſul etiam Imbyſa, qui primus Pacificationis Gandauenſis frangendæ, & eijciendi pontificios autor fuerat: rebus conuerſis, ac extrema vrgente ne-

1584 ceſsitate, pacem ſuadet & molitur. Sed paulò altius ordiemur. Non toto biennio poſt Fœdus inter prouincias Belgię Gandaui initum de Catholica & Romana religione ijs in locis vbi tũ vigebat cõſeruanda: Gandauenſes omnium primi, violato fœdere, totũ religionis pontificiæ exercitium in vrbe abo-
1578 lent & monachis & canonicis magna ex parte eiectis, Bona eccleſiarum confiſcata ad vſus Reipublicæ tranſtulerant: & libro edito, quem Petrus Dathenus & Hugueria quidam Gallus, Imbyſæ conſilio apparauerant, omnes etiam alios, Belgas, ad imitationẽ fuerãt cohortati. Cùm enim fœdus ab Auſtriaco primùm ruptũ eſſet: ſibi etiam vitio dari non poſſe cenſebant, ſi pro temporis ratione quædam mutarent, præſertim cùm ſaluis Pontificijs clam cum Hiſpanis ſentientibus, non tuta & incolumis ſeruari libertas recuperata poſsit. Cúmque politicam libertatem priſtinam, à Carolo V. imminutam, Dei & ordinum beneficio recepiſſent: integram quoque libertatem eccleſiaſticam reſtituendam, & opes eccleſiarũ, quæ ab ignauis abſumerentur, ad vſus Reipublicæ communes transferendas eſſe. Hæc cùm liberius & petulantius Ioannes Imbyſa, eo tempore conſul (vir opulentus & magno ac vafro ingenio præditus) ageret, & Caſimirum Pa-

latinum

latium in Flandriam cũ exercitu vocaret, & 1584
poſtea inducto clàm cæteris in vrbē alio mi- 1578
litum præſidio, Magiſtratũ ſibi ac ſuis contra
Reipublicæ illius leges continuaret: & reſti-
tuta per archiducē Matthiam & principem
Vranium electione priſtina, depoſitus eſſet:
in Hollandiam primùm Amſterdamũ; inde
Francendalũ, ſub duce Caſimiro, cũ ſuo Da-
theno ſeceſsit. Vnde quarto exilij anno, ab
iJs, qui Franciſcum Andegauenſem Gallum,
quem princeps Vraniæ in Belgicum reuoca-
bat, auerſabantur: ſuperiore anno cùm Ca-
ſimirus cum exercitu in diœceſi Colonienſi 1583
verſaretur, Gandauum reuocatus erat.

Rediens ille, ad portum maris Gandauen
ſem, Saſſum, menſe Octobri, propemodum
inſpectantibus hoſtibus, qui in propinquo
erant, appulit, & noctu vrbem verſus naui-
gans ante auroram ingreſſus, ingenti cũ ſuo-
rum lætitia receptus eſt. Sub auroram Hiſpa
ni hoſtes prædictum portum inuaſerunt, &
confeſtim Axella, Hulſto, quatuor officijs,
VVaſia, Ruppelmonda, & circum vicinis lo-
cis Antuerpiam vſque deditione potiti ſunt,
autore Seruatio Steeland, VVàſiæ prætore.

Imbyſa, Gandauenſes bono animo eſſe iu
bet, eosq; magna ſpe implet, propediem à Pa
latino Caſimiro, & alijs Germanis principi-
bus, ingētes copias auxiliares tàm equitum
quàm

1584 quàm peditum aduenturas, quæ hoſtes ab obſidione vrbis depulſuræ ſint: ſe enim ea de cauſa Caſimirum, Trucheſium & alios in exercitu propè Coloniam Agrippinam conueniſſe, ac vt plenius hæc coram magiſtratu dicta, toti populo innoteſcerent, patriæque ſtrenuus defenſor & liberator haberetur, ſcriptum edidit, quo nec cum Hiſpaniarum rege, vtpote tyranno, neque cum Alenzonio Gallo perfido, pacem & reconciliationē ineundam, verùm more & exemplo Heluetiorum, liberā Rempublicā conſtituendā diſputat. Ad hanc rem ſatis viriū ſubeſſe, quæ etiam roborarentur fœdere ope atq; auxilio Germanorū Principum proteſtantiū. Quos verò ſuſpicabatur, vel Hiſpano vel Gallo fauere, vtroſque æquè ſummo odio proſequebatur. ac ſubodorans, illorū factionem præualere, qui ciuitatem regi Hiſpaniarum reconciliandā ſuadebant, præcipuos capi iuſſit, in queis fuit Rimius Iuriſconſultus, ſecretioris conſilij regis conſiliarius, Borlucius Boucleus & alij nonnulli.

Verùm paulò poſt, cùm Parmenſis omnē commeatuum importationem Gandauenſibus, adempto trium fluminum vrbem interluentium vſu intercluderet, & inter Tenermondam & Gandauum, ponte ac munitionibus ad VVettern erectis, nauigationē impedi-

impediret: Imbyſa, quanto in periculo vrbs 1584
verſaretur conſiderans, cùm quidem de Caſimiri palatini & aliorum principum auxilijs ſpes conceptæ prorſus euaneſcerent: mutata priore ſententia, Vrbem, Hiſpaniarum regi, miſsis ad Parmenſem legatis, reconciliare inſtituit. Itaque in Senatu, & publico ciuium cætu, Hiſpaniæ regi potius quàm Andegauenſi Gallo vrbis tutelam committẽdam eſſe multis rationibus, & ſcripto typis impreſſo aſſeuerat. Parmenſis de pace ſollicitatus, Manubium virum nobilem Aldenardæ præfectum, Seguram Hiſpanum copiarum Ducem & Namurium tribunum, menſe Februario huius anni, in vrbem cum mandatis ablegauit. Imbyſa verò, tres ciues, in queis erat Richouij filius, obſides Aldenardam mi[ſi]t. & religionem ſartam tectam futurã, nec quicquam à Parmenſe in priuilegijs, ſtatutis, vel regimine ciuitatis, imminutam iri, iactabat. cùm tamen nulla ei ſpes vnquam à Parmenſi de religionis exercitio, conſeruan[d]o facta fuiſſet. Videbatur Imbyſa rem ad exitum facilè deducere poſſe, quod tùm nullus Gandaui ferè eſſet, qui contra ipſum hiſcere auderet. Etenim ſtatim ac è Francendalio redijt, cõſulari poteſtate potitus, vix illos collegas ſuos in magiſtratu ad ſecretiora conſilia, quæ domi ſuæ trãctabat, amplius
admitte-

1584 admittebat. Sed alios ſibi nouos adſciuerat. Nunc verò pleroſq; pontificiæ religioni addictos, remotis ex magiſtratu bellico reformatis, ſubſtituit. cuius tàm ſubitę atque inopinatæ mutationis cauſa fuiſſe præcipua exiſtimatur, quod Vranio diffideret, ſibique ab eo cauendum putaret. Induciæ igitur inter Parmenſem & Gandauenſes 20 dierum ſancitæ, in quibus de pace ageretur. & ſocijs Antuerpienſibus, Hollandis & Selandis fœdus antea initum renunciaretur, niſi auxilijs miſſis vrbē ex obſidionis periculis, depulſo Parmenſi, liberarent. vel communi cum Gandauenſibus conſilio regi reconciliarentur. Antuerpienſes verò & cæteri, publico ſcripto, omnem cum rege, vt tyranno, de pace tractationem diſſuadebant.

Gandaui verò Magiſtratus, Decani, tribuni & ciues, animaduertentes Imbyſam quotidiè cū obſidibus Parmenſis domi ſuæ epulari, multa de pace iactare, de nullis tamen pacis conditionibus agi, verentes proditoriam deditionem, cōſilia ineunt cum Carolo principe Chimaio, tùm Flandrię pręfecto à parte ordinum, item cum Brugenſibus & Franconatibus, duobus reliquis Flandriæ membris, de pacificationibus tractatione cū parmenſe cōiunctim ineunda, in qua plus autoritatis ac emolumenti fore, & cōditiones

tolera-

:olerabiliores conceſſum, firmiuſque ſerua- 1584
:um iri ſperabant, quàm ſi quodq; membrũ
ingulatim tranſigeret. Id cõſilium Chima-
us & cæteri approbantes, cõmiſſarios Gan-
lauum mittunt, vt cum Gandauenſibus ad
Parmenſem proficiſcerẽtur. Imbyſa nolens
ianc gloriam factæ pacis cum quoquam alte
o cõmunicari: ſeorſim quædã per Iorckum
Anglum & Cetoniũ Scotum capitaneos cũ
Parmenſe tractat, promittitque auxiliũ na-
iium cum bellico apparatu, quatuor item
ohortes militũ præſidiariorum, & totidem
iuium Gandauenſiũ, ad expugnandã Den-
lermondam, vrbem cũ Gandauenſibus fœ-
lere iunctam. Quod dum exequi tentat, &
aues intempeſta nocte ex vrbe deducere;
Magiſtratus, Decani, tribuni & ciues, intel-
ecto vrbis & ciuium periculo, ſummoperè
ttoniti, hominis temeritati & perfidiæ ob-
iam eunt. ac in ſenatu & frequenti ciuium
onuentu, cum eo expoſtulantes proditio-
is crimen obijciunt. Ille contra ſe cum Par-
nenſe conueniſſe, vt vrbem Dendramundã
aperet, ea cõditione, vt captam Gandauen-
bus traderet, & deinde cum eis de pace trã-
geret, affirmauit. Qua excuſatione reiecta,
mbyſes loco mouetur, menſe Martio, cu-
todiæque mandatur, & fiſco, vt contra eum
i iudicio procedat, iniungitur.

Aprilis

1584 Aprilis 13. diſſenſio ſatis periculoſa in vr
bis bellico, vt vocant, conſilio orta eſt. In
ſtante enim pacificationis cum Parmenſe n
gocio, ingens erat animorum varietas & dif
fidentia. Quibuſdam omninò cum Parmen-
ſe tranſigendum ſentientibus, vt maioribu
miſerijs & patriæ occurreretur calamitati-
bus: eoq; nomine nõnihil ſuſpectis quaſi ho
ſti eſſent addictiores. Alijs verò ſe difficilio-
res præbẽtibus, & nõ aliter eſſe tranſigendũ
vtpote nulla adhuc vrgente neceſsitate, niſ
honeſtis duntaxat cõditionibus & valdè to
lerabilibus, inter quas præcipuè Religionis
libertatem recenſebant, exiſtimantibus. A-
nimis ſic diffidẽtia & ſiniſtris ſuſpicionibus
diſtractis: priores clanculum cum conſule
Vtenhouio, deliberant, vt pacis negocium
facilius cõficeretur, aliquos aduerſariorum
ex vrbe eſſe deijciendos, quorũ nomina in
ſchedulam annotarant. At cùm eius execu-
tionem conſul procraſtinandam cenſeret,
conſilium detectum fuit. Et quamuis conſul
ſchedam ruptam in ignem proiecerat; atq;
ita negocium ſopijſſe atque compoſuiſſe vi-
debatur: Tamen qui nomina ſua inſcripta
fuiſſe intellexerãt, ſibi atrocem iniuriam il-
latam exiſtimantes, eam ad animum reuo-
cant. Et poſtridie in conuentu conſilij belli-
ci, de ea acerrimè expoſtulant, & in aduerſa-
rios

rios inuehuntur. Conſul cum aliquibus è ma- 1584
giſtratu, & Tayardo ſyndico eò acceſſerat,
& vtroſque ad mutuam reconciliationem &
concordiam hortabatur. Sed cùm plurimi
eò aduenirent, ac importunius de iniuria
ipſis illata conquererentur, eiusque repara-
tionem inſolentius exigerent, quidam ſedi-
tioſus tribunus Bontius ad cædem incenſus,
Locumtenentem Boclei pugione vulnerat.
Vnde tanta ſubitò exoritur ſeditio & tumul
tus, vt cunctis præſentibus arma in ſe mutuo
conuertentibus, omnia ad cædem & ſangui-
nem ſpectare viderentur. At conſule, Syn-
dico & alijs intercedentibus ficarius è con-
ſentu eiectus, & ſeditio tandem repreſſa fu-
it. Reliquum poſtridie autoritate triū mem
brorum ciuitatis vtcunq; fuit conſopitum.

Cùm verò Hembyſes nullas hactenus cō-
ditiones pacis Parmenſi propoſuiſſet, nec ab
eo accepiſſet, Gandauenſes ipſo capto, de-
putatos ſuos vnà cum Chimaicis, Brugenſi-
bus & Franconatibus, ad Parmenſem miſe-
rant: A quo amicè admodum excepti: Arti-
culos ei exhibent ſuorū poſtulata continen- 15. April.
tes, videlicet, vt præter conſcientiæ liberta-
tem, quæ ipſis à Parmenſe offerebatur, refor
matę religionis exercitium ſaltem in vno tē-
plo concederetur. Tum etiam quod Parmen
ſis conſcientiæ libertatem illis pollicebatur,

1584 modo ſine ſcandalo ea vterentur, illi diſerti
us ſibi explicari flagitabant. Quo verò ſacr
ſua & eorundem miniſtros quæque inde de
pendent rectè commodeque tueri poſſent
ex bonis eccleſiaſticis, quæ occuparant, ali
mẽta miniſtrorum eccleſiæ & ſcholarũ, qua
erexerant, ſibi decerni poſtulabant. Quod ſ
præſidium recipiendum eſſet: ſe Belgas non
exteros admiſſuros, proindè vt exteri è Flan
dria pellerentur, petebant etc. Parmenſis
negat ſe eos articulos Regis nomine conce-
dere poſſe; prę ſertim qui libertatem religio
nis exercendæ concernebant. Alios ferè ad-
miſit; promiſitque plures ſe conceſſurum,
modò ad tranſigendum mandatis ſufficien-
tibus inſtructi ſint. Cùm autem negarent il
li, ſe alijs conditionibus, quàm quas pro-
poſuerant, conficere negocium poſſe: ta-
men articulos à Parmenſe oblatos ad ſuos
ſenatum populumq; relaturos, conſtitutoq;
die ad ipſum reuerſuros pollicentur. Itaque
poſt aliquot dierum collationes ac diſputa-
tiones placidè dimiſsi fuerunt. Conceſsis au
tem ad eam pacem tractandam vtrinque in-
ducijs, Gandauenſes interim neceſsitatibus
publicis prouidebant & annonæ quantum
poterant in vrbem importabant.

Aurantius, Brugenſes, Parmenſis articu-
lis acquieturos, metuens, præſidia eis mitte-
bat &

bat & recipere ordinum nomine iubebat, 1584
quæ admittere nolebant. Pontificij enim
Chimaio inſtigante, Aurantianæ factioni ſe
oppoſuêre, & poſt longam diſceptationem
tandem vicêre, Tornacúmque ad Parmen-
ſem ſecundò miſsis legatis, cum rege recon-
ciliati ſunt, vt ſequetur.

Gandaui ſuper Parmenſis articulis maior
difficultas mouebatur. Verùm cùm legati
illis referrent, ſpem factam plura obtinēdi,
modò amplum ſatis mandatū adferrent ne-
gocium concludendi: Tandem collatio ſiue
magnus cōuentus trium membrorum ciui- 2. Maij
uitatis, Magiſtratui poteſtatē vlterius in cœ-
pto negocio progrediendi concedit, remq;
tolerabilibus & honeſtis conditionibus trā-
igendi, Inprimis vrgentes, vt libertatem re-
ligionis maximè commendatam habeat.

Predicti legati rurſum ad Parmenſem ab-
legati, ſuorum mandata coniunctim cum 8. Maij.
Chimaicis, Brugenſibus & Franconatibus
exponunt. Poſt aliquot colloquia & diſce-
ptationes, Parmēſis ſuos articulos multum
extendit ampliauítque, & vrſit vt legati eos
reciperent. Tum Chimaici, Brugenſes &
Franconates, Gandauēſibus indicarunt, ſibi
uiſque Parmenſem his ſatisfacere, & ex-
preſsè à ſuis eſſe iniunctum, ne re infecta do-
mū redeant. Gandauenſes ne ſocij ſeparatim

1584. tranſigerent,inſtant rogantq; tantiſper differant, donec illi ſuorum ſententiam certius exquirere poſsint ſuper reliquis denegatis articulis, præſertim de libertate religionis,quam ſui maximè expetebant. hoc referendi deliberandique cum ſuis ſpacio à Parmenſe obtento, 12. Maij aliqui Gandauum reuerſi. Vnus redeuntium Hermannus ante fores domus ſuæ interrogatus,quid de pacificatione reconciliationeq; adferret, qualis & quænā pax futura eſſet,dixiſſe fertur: Horrenda ſanè & fraudis ac periculi pleniſsima.

Magiſtratus Gandauenſis ſuorum legatorum relatione audita 14. Maij ſub veſperā, poſtridie conſilium conuocat. In quo plurimi ciues moræ impatientes, &, vt ſuſpicio erat, ad hoc à Parmenſis obſidibus inſtigati, gladijs accincti ante ædes ſenatorias venerunt,alijs per alia vrbis loca collocatis. Cum confertim in ſenatum irrumpere volentes, ſenatus quoſdam ex ſuorum numero deligere iuberet, qui illorum poſtulata ſenatui exponerent; illi indignati tumultum excitant, gladios ſtringunt, magnoque ſtrepitu & vociferatione pacem ſe velle clamant. ſenatus blandis verbis eos ſedare conatur, ſeque de pace ipſis procuranda iam deliberare aſſeuerat. Cùm autem nihil ſe proficere videt, maioris domus ſenatoriæ fores occludi iubet,

oſtiolo

ſtiolo duntaxat aperto, & confeſtim excu- 1584
biarum præfecti accerſiti, cũ paucis aliquot
armatis & ſclopetarijs adueniunt. Quorum
aſpectu tumultuantes attoniti, partim dila-
buntur, ſeque ſubducunt. Aliqui ex præci-
puis in ſenatum adducti cuſtodiæ mandan-
tur. Deinde iuſſu ſenatus, tribuni, ſeditionis
conſcios diuerſis locis congregatos diſsipa-
runt multóſque captiuos aſſeruarũt, ex qui-
bus aliquot tribunos magiſtratus exautora-
uit, alioſque in eorum locum ſubſtituit, mul-
tiſque cõſcijs & ſuſpectis arma adimi iuſsit,
& Miniſtros concionatores & alios antea ca-
ptos, quod minus pacis auidi viderentur, è
vinculis ſoluit. Hoc pacto vrbs tum à tumul-
tu & ſeditione interna & externis hoſtium
inſidijs qui eam munitionibus vndique cin-
xerant, citra cędem & ſanguinẽ liberata fuit.
His peractis, Dendramundanis, Bruxel-
lenſibus & Antuerpienſibus, reliquiſque ſo-
cijs, quid egiſſent, & quo in ſtatu res ipſorũ
eſſent, ſignificarunt. Bruxellis igitur Tym-
plius milites, quorum ope vrbis imperium
retinerent, ad eos miſit. Imbyſes adhuc in
vinculis ſeruabatur. Bucleus & alter ipſius
collega Braclius, apud Parmenſem reman-
ſerunt. Interea dum ij, qui à Parmenſe Gan-
dauum remiſsi fuerant, reuerterẽtur, qui ta-
mẽ poſtea ad ſuos ꝓ metu redire noluerunt.

1584 Senatus Parmenſi, de legatorum ſuorum reditu ob caſum tàm inopinatum neceſſariò differendo ſe excuſauit. cumque biduo poſt aliquot articulorum extenſiones illi miſiſſet: reſpōdit Parmenſis, illas facilè ipſos impetraturos, modò Legatos remittāt, addens ſe diutius Brugenſium & Franconatum reconciliationem differre nolle.

16. Maij. Per aliquot deinde dies, de continuanda & abſoluenda pacis tractatione, in vrbe deliberatum fuit. ac vnus legatorum, IACOBVS Tayardus, I. V. D. primus ciuitatis Syndicus, ſæpius ea de re coram magiſtratu declamabat, ſalutem populi ſupremam Legem eſſe. Rempublicam auxilio omnium fœderatorum deſtitui. nec vllum oppidum quantumuis munitum & populoſum, adeò firmū eſſe, niſi auxilia ſubmittātur, quin longa obſidione, commeatibus interceptis, & aſsiduis certaminibus vinci deniq; poſsit. Omnia enim vel inexpugnabilia credita, tempus & virtutem obſidentium & penuriam rerum neceſſariarum tandem ſuperare. Brugas, Ipras, Cortracum, reliquumque fermè totum Flandriæ comitatū iam à Parmenſe ſubiugatum. E bello nullam amplius ſalutem expectandam.

Præſtare itaque honeſtè nunc tranſigere, quàm paulò poſt turpiter & cū rerum omnium ia-

um iactura vinci & trucidari. Vel propedi- 1584
em ab omnibus deſertos, ad iniquiores pacis conditiones deſcendere. Multisque alijs rationibus in medium adductis, pacis remedium amplectendum ſuadebat. Senatumq; ſui officij pro tuitione populi ſedulò admonebat, vrgebatque vt tantum malum, quod vrbi imminebat, prudenter auerteret. Verùm ob tàm intempeſtiuum tumultum, tantáque cum acerbitate excitatum, nimiũ exulceratis animis, & infixa nimium diffidentia, nihil exorare potuit. Dolens igitur, vrbisque vicem deplorans, ſponte officio ſuo 23. Maij.
renunciauit. Ac licet biduo poſt iterum in ſenatum vocaretur, & inſtanter requireretur, vt in officij exercitio perſeueraret, ſe tamen perſuaderi paſſus non eſt. Interea Carolus Chimaicus Flandriæ præſes, Brugenſes & Franconates, fruſtra expectato Gandauenſium reditu, conditionibus pacis à Parmẽſe propoſitis ſubſcripſerunt. Gandauenſes, cùm præcedentis ante ſenatorias ędes tumultus præcipuos autores indagarent, & captiuorum aliqui teſtarentur, ſe ab Vtenhouio conſule eò accerſitos fuiſſe: in eius locũ M. Petrum de Bill ſubſtituerunt. multi captiui inquiſitione facta rigidis admodum quæſtionibus ſubiecti tortique fuere.

Taiardus etiam Syndicus domi ſe conti-

1584 nere, neq; cum quoquam de pace colloqui, à militari conſilio iuſſus eſt. Parmenſes, mora Gandauenſiũ irritati, octo milites Aldenardæ captos ſubmerſerunt, qui ſecundo fluxu Gandauum delati ſunt. Gandauenſes illatam ſuis iniuriam vlciſcentes, aliquot hoſtes pari modo necarunt. Et animis iam exacerbatis omnem pacis conditionem & ſtudium abiecerunt. Ac ab Aurantio & ordinibus, item ab Antuerpienſibus, Bruxellenſibus, Mechlinenſibus, Dendramundanisq; per literas ſollicitati & incitati ſpe mutui auxilij, bellum Hiſpaniæ regi, eiuſq; ſocijs, expirãtibus ita inducijs, in omnibus vrbis cõpitis per tubicines & tympana indixerunt, vltima Maij.

Sic recrudeſcente bello, integrum adhuc trimeſtre, Gandauenſes, inter ſummas difficultates, omniúmque rerum inopiam, obſidionem tolerarunt. Imbyſam conſulem ſuum, quem ex Palatinatu, ſuperiore anno reuocarant, cùm à menſe Martio vſq; ad 4. Auguſti in cuſtodia fuiſſet, tandem lata ſententia, capitis ſupplicio affecerunt. Simili ſeueritate in Leuinum Geitrium, & Leuinum Viuertium Iureconss. vſi ſunt. Heymannum, cuſtodiæ & armorum vrbis præfectum, quæſtionibus ſubiecerunt, quòd literas ab hoſte miſſas accepiſſe diceretur, quæ tamen dolo

exaratæ

:xaratæ erant, vt eum ſuis ſuſpectum redde- 1584
ent. Multi etiam pacis cum Hiſpano recon-
iliandæ cupidos ſe oſtendentes, vrbe eiecti
unt, qui ad Parmenſem diuertentes, de toto
rbis ſtatu eum quotidie edocebant.

Tandem verò, cùm ad extremam rerũ o-
nnium deſperationem ac inopiam Ganda-
ienſes redactos, interruptæ à ſe pacificatio-
is pœnitere cępiſſet: Taiardum Syndicum,
ibertati reſtitutum, in ſenatum reuocãt; ac,
t pacis reſtituendæ rationes cùm Parmen-
e inſtaurare, & communis patriæ neceſsita-
i & ſaluti conſulere vellet, rogarunt vltima
Auguſti.

Tractatio igitur de pace, denuò inchoata, 4. Sept.
c poſt varias deliberationes & colloquia, hi-
ce conditionibus tandẽ concluſa fuit. Quas 17. Sept.
olenni more, magiſtratus, præſentibus Io-
annne Richardoto Arreſię pręſide iudicia-
io, Franciſco Leuaſſeur ſecretario, & Verei-
en audientiario, Alexandri Parmenſis cõ-
niſſarijs, publicauit. Primùm autem, omniũ
ræteritarum offenſionum, delictorũ & cri-
ninum ἀμνηστίαν Rex ſanciuit, nec in quen-
quam eo nomine inquiri aut litem vlli mo-
ieri, exprobrari, moleſtiámue vllam voluit
exhiberi. Collegia etiam & priuati, de dam-
nis quę mandato magiſtratuum vel iudicum
ſententijs in perſonis ſeu bonis ſuis ſuſtinue-

1584 runt, vlciſci ſe non poterunt, niſi contra pri
uatos in quorum commodum priuata autc
ritate verſum ſit. Ciues & incolæ, qui ant
edictum perpetuum vrbem inhabitarũt, bc
nis ſuis omnibus integrè & quietè vti fru
deinceps poſſunt, peinde ac ſi nunquam of
fendiſſent. Omnes exhæredationes, dona
tiones, legationes ſeu diſpoſitiones inter vi
uos & cauſa mortis, odio diuerſæ religionis
aut tumultus præſentis factæ, reſcinduntu
nulliuſque erunt momenti. Bona ciuium tẽ
pore rebellionis mortuorũ ad proximos 8
legitimos hæredes in linea directa redibunt
Rex nulli ciui, modeſtè & ſine ſcandclo viuẽ
ti, ob Religionem diuerſam, bona adimet
ſed biennium ad deliberandum incolis con-
cedet, an Pontificiam religionem amplecti
velint. Si nolint, liberum eius erit, extra
Belgij fines diſcedere, ac nihilominus bonis
ſuis per procuratorem adminiſtratis inte-
grè frui. Litium proceſſus, latęque in Iudi-
cijs vrbis ſententiæ vim ſuam retinebunt, ſal
uo tamen appellationis ad magnum conſili-
um remedio: quo Gandauenſes etiam, con-
tra ſententias aduerſus ſe alibi latas, vti pote
runt. Abſentes verò damnati ob contumaci-
am, vtrinque reſtituentur. Vt reditus & de-
bita Reipublicæ ſoluere poſsint, contribu-
tiones exactioneſque generales & particu-

lares

lares continuare permittitur, ea cōditione, 1584
ne quid ex illarum collectionibus Regiæ Maieſtatis hoſtibus numeretur.

Ciuitas viciſsim Regi, vt Flandriæ comiti, omnem, quam ante hos tumultus exhibebat, obedientiam præſtabit, & omnia Regis iura, belli iniuriâ intermiſſa, plenè ac integrè reſtituet. Prælatos, collegia, Monaſteria, Xenodochia, Noſocomia omnia, in priſtinum ſtatum reponent, & reditus ex ſuis domibus & fundis debitos pendent. Bona mobilia eccleſiaſticorū direpta, & immobilium fructus ac reditus, magiſtratuū iuſſu intercepti, non repetentur. Et quidquid priuati de ſuis bonis & reditibus tempore rebellionis receperunt vel adhuc eis debetur, modò à fiſco non fuerit occupatum, liberè retinebunt. Ex præcipuis ſeditionis autoribus, ſex ſolummodo perſonas, Parmenſis ſibi dedi voluit, qui perſoluto lytro incolumes dimittentur. Gratitudinis ergò, ducenta millia coronatorum, Regi ciuitas perſoluet. Cuius partē viritim ciues colligere, nec cuiquam ante perſolutum capitis ſui cenſum, ex vrbe diſcedere licebit. Fridericum Perenottum Champagneum & Crucium, Gandauenſes ex cuſtodia liberabunt. ac viciſsim ſuos, apud Parmenſem captiuos, AEgidium Borlucium, & Ioannem Dammæum liberos

recipient.

1584 recipient. His conditionibus in poſterum eos pro fidis regis ſubditis Parmenſis habebit, & clementer ac benignè tractabit, & hi conditionibus Regem intra tres aut quatuor menſes ſubſcripturum promittit.

Aliquot deinde dies, in tranſactione de ſtipendijs militum pręſidij vrbani, ſunt inſumpti. quo, manè vrbem egreſſo, & partim Bruxellas, partim Sluſas deducto; ſub meridiem, Regium præſidium, 25. cohortes peditũ & quinque turmę equitum in vrbem, ductore Caſtellano Oliuera Hiſpano, locumtenente marchionis Robaiſi, receptum eſt.

25. Sept.

Parmenſis die 9. Iunij, ad Scaldim fl. acceſſerat, vt cõmeatuum à mari importationem in vrbẽ Antuerpiam impediret, ac poſt aliquot menſium velitationes nauales, ponte tandem, inter Ordamum & Callo, ripis fluuij iunctis, omnem commeatuum ſubuectionem intercluſit: vt ſequenti anno prolixius exponemus.

Rotenburgi ad Tuberum, ab Imperatoris & principum electorũ & ducis VVirtenbergenſis legatis, de pace religionis & Reipublicæ in Germanico Imperio conſeruanda, & Colonienſium archiepiſcoporum cõtrouerſia, multis menſibus diſputatum, & neutrius religionis principibus de ſua ſententia cedentibus, tandẽ re ferè infecta diſceſſum eſt.

CA-

Calendarium Gregorianum,cu- 1584
ius ſupra memini,Pontifex Romanus, per le
gatum in aula Cæſaris, vbique in Germania
recipi, & vſurpari aſsiduè vrgebat. Etſi autē
Cæſar Rodolphus, in regno Boëmiæ & Au-
ſtriacis ac cæteris ditionibus ſuis hæredita-
rijs illud inſtituit & ſeruari voluit: tamen Sa-
xonici principes & alij confeſsionem Augu-
ſtanam ſequentes, conſtanter recuſarunt.
Epiſcopi verò plerique, ac in his Colonien-
ſis recens electus Erneſtus, & Monaſterien-
ſis, in diœceſibus ſuis illud vſurpare cœpe-
runt. Avgvstae Vindelicorum qui confeſ-
ſionem ibi Carolo V. Imp. anno 1530. exhi-
bitam,ſequuntur,ſuperiori anno mandatū à
Iudicio Cameræ aduerſus ſenatū, receptio-
nem Calendarij mandantem,impetrauerāt,
quo veteris Calendarij vſus, exemplo cæte-
rarum Auguſtanæ Conf. adiunctarū eccle-
ſiarum ipſis relinquebatur. Cùm autem ſe-
natus in Iudicio Cameræ opponeret, ſe ni-
hil cōtra pacem Religioni datam moliri, ſed
politicis tantùm cauſis moueri, vt cum vici-
norum principum & epiſcoporū, qui illud
recepiſſent, ſubditis, commercia vſitata ex-
erceri, & in vrbe omnis generis cōfuſiones,
in iudicijs, nondinis, macellis, opificum ta-
bernis, ex diſsimilitudine Calendarij orien-
tes, vitari queant: Decretū in Camera, quo

prius

1584. quo prius mandatum caſſatur & aboletur
ineunte Maio obtinuerunt. Quòd cùm Au-
guſtæ promulgatum eſſet: miniſtri Euange-
lici, quorũ Georgius Milius Theologiæ Do-
ctor, præſes ſeu ſuperintendens erat; ſcri-
pto ſenatui explicant, ſe in omnibus politi-
cis negotijs decreto parituros eſſe, ſed in tē-
plis, ac feſtorum celebratione, & Euangeli-
cæ religionis ſuæ exercitijs, ſe nullam obedi-
entiæ Pontifici Romano rurſum præſtanda
ſignificationē præbere poſſe. Ideoq; die 24
Maij pro cócione, feſtũ Aſcenſionis Chriſti
proxima die 28. Maij celebrandũ auditori-
bus ſuis denunciāt, quod vno mēſe antè Pon-
tificij iam peregerant. Hanc denunciationē
ægerrimè ferens ſenatus, poſtridie ſuperin-
tendenti officiũ ac ſtipendiũ circa meridiem
renunciat, eumq; extra vrbē educi mandat,
in quo dum morā præfectus vigilũ nectit, Ci-
ues re cognita, primũ inermes, poſtea armati
concurrunt; & paſtorē ſuum iam currui im-
poſitũ prope vrbis portā eripiũt. Creſcente
autē tumultu, miniſtri Euangelici, rogatu ſe-
natus, ciues à ſeditione dehortātur & placāt:
cùm ex ſenatu, patricijs, mercatoribus & ple-
be deligēdi decernerētur, qui cōtrouerſiā to-
tā amicè ex æquo & bono cōponerēt. His in.
dux VVirtenbergenſis & ſenatus Vlmenſis,
ſuos etiam legatos adiunxerũt, qui die 4. Iu-
nij,

nij, quæ iuxta nouũ Calendariũ 14. erat, rem 1584
otam ita cõponunt, vt ſancita vtrinq; præ-
eritarũ offenſionum ἀμνηςία, Calendariũ no
ium in tota vrbe ęquabiliter deinceps in po
itia & eccleſijs vtriuſque religionis ſeruare-
ur. Pax religioni data nihilominus cõſtans
k firma maneret. Miniſtris verò euangelicis,
x ſuggeſto, ſolennem proteſtationem audi-
oribus ſuis pręlegere liceret, qua teſtarẽtur,
e in doctrina euangelij, quã hactenus ſonuiſ
ent, nihil mutaſſe aut mutaturos eſſe. nec vt
ontifici Romano, ſed vt Cæſareæ Maieſt. &
nagiſtratui politico obtemperent, Calenda
iũ ſe cõmuniter cũ cæteris in eadẽ vrbe ſer-
aturos eſſe. Sic pax & trãquillitas priſtina il
Reipublicæ eo tẽpore reſtituta videbatur.
ERICVS BRVNSVICENSIS, Erici filius,
ui magnam vitæ partem extra patriam, in
elgico, Italia, Hiſpanijs conſumſerat, &
ontificiæ religioni ſe magis quàm emenda-
e & ſinceræ, à ſubditis ipſi ciuitatibus & no
ilibus cultæ, addictum eſſe oſtenderat: tan-
ẽ anno ætatis 56. Papiæ in Italia obijt. Cùm 17. Nouemb.
nim Papiæ vicina vrbs Dertona, alimentis
hriſtinæ, ſocrus Erici, olim à Franciſco
ortia, priore marito, Attributa fuiſſet:
ricus cum coniuge Lotharingica, Chriſti-
æ filia, eò, menſe Iulio anni 83. commigra-
erat, & ſeſquiannum ferè cõmoratus erat.

1584 Cùm igitur Papiæ in Italia defunctus ſit: tu-
muli ſequentes de eo extant:

Quòd magis Italiam patriâ dilexit, Erico
Pro patria tumulos Itala terra dedit.

Ad defunctum:

Papa tibi, Papiaque fuit, non patria, curæ.
Hinc procul à patria te tegit vrbs Papia.

Cùm autem nullos, ex Sidonia Saxoni-
ca, vel Dorothea Lotharingica legitimis co-
iugibus, liberos Ericus reliquiſſet (nam
VVilelmus, cum patre Papiæ ſepultus, & Ca-
tharina, Ioanni Auriæ Genuenſi à patre elo-
cata, ex nobili concubina Margarita à Buke-
dam in Belgico ſuſcepti èrãt) tota ipſius, nō
Brunſuicenſis ſolùm auita, ſed Hildeſienſi
etiam epiſcopi ditio, à patre olim occupata
&, quæ recens extincta comitum Hoienſii
familia, ad Viſurgim acceſſerunt: ad patrue-
lis filium, IVLIVM ducẽ Brunſuicẽſem, ter-
tio gradu agnatum, peruenerunt.

VVilelmus dux Brunſuicenſis
obijt 1503.

Ericus ſenior ⊖ 1540.	Henricus ſenior, ⊖ 1514.
Ericus iunior, natus 1528. die Laurentij ⊖ 1586.	Henricus iunior, dux Brunſuicenſis. ⊖ 1568.
	IVLIVS

Ivlivs conditor Academiæ Iuliæ, E- 1584
ico iuniori ſuccedens, ditionem Brunſui-
enſem, Calenbergenſi domui adiunctam
ccupat: quam in duas regiones vſitatè di-
tinguunt. ſuperior, Tranſyluana, Gottin-
am metropolim, & Mundam ad Viſurgis &
ulda confluentem, ſenatus aulici ſedem:
ricoburgum: & alias arces ac præfecturas
irciter viginti continet. Inferior, Deiſtro,
Leinæ fl. interiecta, Ciuitates Hannoue-
am, Neapolim, Hamel, Munder, Boden-
verder, Pattenſen, VVunſtorff, Grunam,
avvenſtein, arcem Calenberg, &c. com-
lectitur.

Leina verò fl. in ditione Hennebergen-
, ad pagum ὁμώνυμον, vno milliari ab oppi-
o Meiningen verſus ortum ſcaturiens, lon-
is ambagibus tandē in ducatu Brunſuicen-
vrbem Gottingen, Alfeld, Grunavv,
alenberg, Hannover, Neapolim, alluit.
fra quam, prope pagos ducatus Lunebur-
enſis Bothmar & Alden, nobilium ſedes,
io ſupra Retham milliari, in Alleram illabi-
r, atque inde Verdâ, Epiſcopi ſede præter-
cta, Viſurgi tandem miſcetur. deister,
on fluuius ſed ſylua eſt & mons ingens, in
omitatu Schaunburgenſi exurgens, & Ca-
nbergam arcē verſus aliquot milliaria por-
ctus. Alius verò eſt Vnſter fl. ſupra Gosla.

1584 riam ex Harcynia promanãs, qui Hildeſian
& Sarſted oppidulum; ſeſquimilliari Hilde
ſia diſtans, allabitur. nec procul inde à Lei
na fl. abſorbetur. ALLERA verò, in diœce
Magdeburgenſi, prope arcem Egenſted, ſe
dem Aſchenburgiorum, oritur. & VVolfs
burgum ſeu VVelforum, clariſsimæ famili
Barteslebiorum arcem, & Cellam, aulæ du
cum Luneburgenſium, & Verdam epiſcop
ſedẽ, præterlapſus; quatuor ſupra Breman
milliaribus ſe in Viſurgin exonerat, & nom
magno perdit in amne minor.

FRIDERICVS Saxoniæ dux Laoburgenſis, Franciſci filius, quem chorepiſcopũ Co lon. acerrimũ Gebhardo archiepiſcopo ho ſtem fuiſſe, ſuperiori anno diximus: ARGEN TINAM hoc tempore, à ſuæ factionis collegi accerſitus eſt, vt DECANI illius collegij dignitatem & opes, quas Gebhardus antea te nuerat, adiret. Cùm autẽ conuentus collegi ad decretum diem Argentinę eſſet indictus preteritis, D. Georgio à VVittigenſtein præpoſito Colonienſi, & Ioanne Barone de VVinnenberg, & comite Solmenſe, ab epiſcopo Vercellenſi Coloniæ vnà cum archiepiſcopo excommunicatis; hi nihilominus, etiam inuocati, in loco conſueto comparuerunt, ſeſsionesque ſuas inuitis reliquis occu parunt. Pontificij id vidẽtes, de iniuria pro-

teſtati,

teſtati, ſimul præter vnum Erneſtum Mans- 1584
feldium, qui hos deſerere noluit, ſurrexerũt, & re infecta eo die diſcedunt. Verùm paucis interpoſitis diebus iterum quidã conuocantur, reliquis tamẽ prius excluſis, ſpe facta, de medijs, quibus ad concordiã perueniri poſſit, deliberatũ iri. eodemq; prætextu, Mansfeldio, quòd tum verbis, tum facto ab excõmunicatis ſe diſſentire nõ poſſe declaraſſet, vt ſecedat paululum, perſuadent. Pontificij verò nihil minus faciunt, quàm verbis oſtẽderant, ſed decretum cudunt, Gebhardum Truchſeſium Decanũ, loco mouendum; Fridericum Saxonem ſubſtituendum: excommunicatos, prælaturis, beneficijs, reditibus, ſeſsione, votis, priuandos eſſe.

Cùm itaque hi ſe deceptos viderent, eque poſſeſsione ſiue cauſæ cognitione eiici iniquè ferrent, & prouentus debiti denegarentur: adhibito notario publico & teſtibus, cõmunes ædes capituli, quas vulgò den Bruderhof vocant, ingreſsi, de frumento in illa æde recondito ſibi ipſis, quod deberi exiſtimabant, ſoluunt. Quo facto, vtraq; pars coram ſenatu vrbis, vti ante ſępè fecerat, conqueſti: Hi, quod de facto, ſine cauſſæ cognitione, prælaturis, beneficijs, reditibus, ſeſsione, votis deſtituerentur: Illi, quod in communes ædes, excõmunicati irruptionem feciſſent,

1584 ſeras, foresque effregiſſent, ſibijpſis indebi tum ſoluiſſent.

Senatus vt ab initio huius diſsidij ſemper fecerat, mediũ ſe gerens, adhortatur, eos ad concordiam, & ne ipſi vel eorum famuli inter ſe armis in ciuitate agerent, ſed iure loco conuenienti experirentur, monitos à ſe dimiſit, addita comminatione, ſi reſpublica, ciues vel ſubditi intra vel extra mœnia incommodo aliquo adficerentur, ſe autoritatem ſuam interpoſiturum. Pontificij, accepto hoc reſponſo, ſenatui diffidere cœperunt. qua de cauſa quidam ex ijs omnem paratam pecuniam capituli, ac omnia ingentis precij ornamenta ſummi templi, clàm ex vrbe in alienum territorium tranſtulerunt. Euangelici eius rei admoniti, ſtatim dictas ædes cõmunes capituli, adhibitis iterum notario & teſtibus cum proteſtatione occuparũt, omnia loca, ſed nimis tardè perſcrutantes. Iterum igitùr ad ſenatum peruentum: hi petiuerũt, vt Pontificij ablata reſtituere cogerentur. Illi verò, vt excommunicati propter vim commiſſam punirentur, & non tantùm communibus ædibus, ſed & iuxta Imperatoris literas ad Senatum ciuitate expellerentur.

Senatus, qui hoc modo reſciuit, theſaurũ collegij & ornamenta templi dedicata clam ex vrbe à Pontificijs ablata eſſe, petijt vt quam-

quamprimum ea reſtituerentur: interim cũ 1584
Euangelicis, ut relictis communibus in proprias ædes concedant, acturum ſe pollicitus, ſed fruſtra omnia. Pontificij enim, antequã à Senatu ſuæ petitioni ſatis fiat, reſtitutionẽ facere recuſarunt. Econtra Euangelici, ante reſtitutionem rerum ablatarum, & cautionẽ præſtitam, quod in poſterum à turbatione deſiſtere velint, donec per ſtatus imperij (quos tamen Pontificij cauſam iudicare nõ poſſe arbitrabantur) vtrum prælaturis, beneficijs & reditibus, propter Vercellenſis excommunicationem priuari debeant, nec ne? determinatum fuerit: ædes communes deſerere ſe non poſſe atteſtati ſunt. Sæpiſsimè cum Papiſtis actum ſine fructu. Ideo Euangelici aliquot millia modiorum frumenti vendiderunt, vt & ſibi ſatisfacerent, & expenſas in hoc ſchiſmate factas, ex communibus bonis, quemadmodum & Pontificij eo vſq; fecerãt, perſoluerẽt. Cùm itaq; Senatus videret rem in peiorem ſtatũ delabi, & ſingulare intereſſe prętenderet, ne cõmunes ædes Capituli, propter ius Aſyli & publici tranſitus, occluſæ manerẽt: Euãgelicis portas aperire mãdauit, & ne idem in poſterum ab vna vel altera parte tentaretur, vel canonici vim inuicem inferrent, viginti ſclopetarios ſumptibus capituli ad cuſtodiam portarum di-

1584 ſpoſuit, donec in concordiam redeant, & ablata reſtituantur: ita interim vtrique parti liber aditus pateat. At Pontificij quamdiu Euangelici ibi reſident, ingredi non audent. Nec tamẽ deſtitit Senatus, euitandi maioris ſcandali gratia, Euangelicos amicè admonere. Illi econtra, vix ſibi aditum liberum fore, ſi ſemel exceſſerint, neq; ſe animaduertere, qua ratione liberum & ſine diſcrimine vel tumultu, ad capitulum, ſeſsiones & vota acceſſum habere poſsint, ſe autem ſatis mirari nõ poſſe, quod plus aduerſarijs quàm ſibi fauere videatur. Nunquam enim id ſe obtinere potuiſſe, vt autoritatem interponeret de nõ turbando in poſſeſsione, idque ea de cauſſa quod declarauerit ſe cauſſę principalis iudicem competentem non eſſe. Id autẽ cauſam principalem eſſe, vtrum de facto ſine cauſſæ cognitione è poſſeſsione rectè eijciantur? & an non in poſſeſsione manuteneri de iure permiſſum ſit. Quapropter Senatus tandem acquieuit, & partes iterum ad competentes iudices, ſtatus videlicet Imperij remiſit. maximè quia vicini principes legatos Argentinam, qui pacis conditiones vſque ad determinationem cauſſæ principalis opponerẽt, ſe miſſuros eſſe oſtenderant.

Legati primo loco Epiſcopum adierunt, qui eos audiuit, ſed pacis conditiones audire noluit

re noluit

re noluit, tùm quod ſe nihil cum capitulo 1584.
commune habere, tùm quod ſummè diſsidium illud Canonicorũ ſibi diſplicere oſtenderet, tum denique quod neque ſibi, neque ſubditis, ſi negotijs capituli, rebus ſic ſtantibus, ſe immiſceret, conſultum foret. Interrogarunt ergo legati, an capitulares adire, cumq; ijs agere liceret? Id ſibi placere reſpõdit. Quare Argentinam profecti, Canonicis conditiones tales propoſuerunt, quas cũ ſine rubore reijcere non poſſent, pleriſque acceptandas eſſe placuit. Impetrata itaque venia, eædem Euangelicis propoſitæ, hi ſpacium deliberandi petiuerũt. Interea Pontificię religioni addicti, Epiſc. cõſuluerunt, qui omnino, ne pacis conditiones acceptarent, interdixit. quod ſummè & legatis & ſenatui diſplicuit. Itaque domum re infecta reuerſis legatis, Epiſcopus omnes ſuos vaſallos euocauit, & corã multa de ſchiſmate illo quãtopere diſpliceat, quantoque labore cõponere illud ſtuduerit præfatus, obnixè rogat, quia omnia fruſtra à ſe tẽtata ſint, vt certum numerum, qui de cõponenda controuerſia cum vtraque parte agerent, ipſi ex ſe deligerent. Deligunt ex præcipuis 18. his adiungũtur legati Epiſcopi, in vrbem veniunt, à ſenatu petũt, vt duos Senatores addat. Senatus ne deciperetur, ante omnia cõmunicari

1584 ſecum petijt, quæ Tabernis acta, deliberat & concluſa ſint. Conſiliarij epiſcopi aiunt ſe id in mandatis non habere. Quare petitio denegatur. Ad partem tamen, à Senatu, & Euangelicis, nobilitati ab ouo res omnis exponitur, & hinc inde actitata in ſcriptis ſe velle pollicentur, vt ipſi ſtatuere poſsint, qui meliori iure nitatur. Nobilitas inſtructa ab actione deſiſtit, & domum re intẽtata diſcedit. Senatus vicinas ciuitates Imperiales decem, comites omnes, nobilitatem Alſatiæ immediatè imperio ſubiectam, Argentinam euocat, quibus originem rei & quid hactenus actum exponit. deliberant, qua ratione regio illa, à tyrannide Pontificiorum, ſi bellum moliri conentur, defendi poſsit. Sed in Arctoam hanc Germaniæ partem, mari Balthico vicinam redeo. in qua

Osiliam inſulam, magno ſinui Liuoniæ ab occaſu obiectam, duodecim milliaribus in long. ſeptem in lat. patentem, & in decem παροικίας diſtributam, quam ab epiſcopo Oſilienſi poſtremo Ioanne à Munchauſen emerat, Fridericus Daniæ rex, ſuperioribus annis, Georgio Farensbeco, tribuno militum celebri, Liuono, tradiderat, hac conditione, vt toto vitæ tempore reditibus illius liberè, nullis redditis rationibus, frueretur, & viciſſim Regi Daniæ fidus ac obſequens eſſet, nec

ſine

ſine permiſſu regis vlli alteri, operam ſuã ad- 1584
diceret. Primùm verò militiæ tyrocinium
hic Farensbecus, in patriæ Liuoniæ bellis in-
teſtinis aliquot annis fecerat. Inde, ductis in
Moſcouiam equitibus, Germanis ſtrenuam
aduerſus Tattaros Moſcho nauauit, &, cum
delectis Tattaris, ad monomachiam ſubin-
dè Ruſſos prouocantibus, aliquoties forti-
ter & feliciter, inſpectantibus vtrinque exer
citibus, congreſſus, eximiam magnanimita-
tis, virtutis & fortitudinis heroicæ laudem
ſibi comparauit. cuius fama multas gentes
peruagata, in Daniam quoq; ad regem Fri-
dericum, virorum bellica laude præſtantiũ
amantem penetrauit. qui in Regiam famili-
am Farensbecum adſciuit, & Marſcalcum au 1573
læ Danicæ creauit. vbi octo annos commo-
ratus, & fide, induſtria & virtute ſingulari,
inclyto Regi probata: tandem cùm Stepha-
num Poloniæ regem, patriam ſuam Liuoni-
am ſeriò ex Moſchi tyrannide vindicare in-
telligeret: ac ipſe etiam, ad recuperationem
patriæ, aliquid operæ & laborum conferre
cuperet: veniam à rege, ad bellum aduerſus
Moſchos, ſub Poloniæ regis auſpicijs geren-
dum, flagitat. Daniæ rex collaudato ipſius
ſtudio & in patriam pietate generoſa, nõ mo
dò aſſentitur honeſtiſsimæ illius voluntati,
verùm etiam Oſiliæ inſulæ feudum ad vitam

1584 ipſi, paulò ante indicata conditione adiecta
donat, & literis ſuis eũ Poloniꝫ regi cõmen-
dat. Profectus igitur ad regẽ Poloniæ, cùm
in duab⁹ aduerſus Moſchos expeditionibus
ad Lucam & Pleſcouiam, eximiæ virtutis &
fortitudinis decus, Imperatori exercitus m.
Ioanni Zamoſcio probaſſet, & magnas in pe-
ditum equitúmq; ornatiſsimorum delecti
impenſas feciſſet: finito bello, Rex Stepha-
nus, compenſare eius fidem, induſtriam &
ſumptus ingentes cupiens, præſidis VVen-
denſis officiũ, & præfecturas aliquot in diœ-
ceſi Curoniẽſi, ac in his Pilteniã: & in tranſ-
dunana regione, Kerkhuſiam & alias, hæredi
tario iure fruendas benignè offert. Farens-
becus cũ honorificas ſibi & fructuoſas Polo-
ni regis cõditiones fore iudicaret: ſtatim ad
Daniæ regem, memor obligationis, qua ipſi
deuinctus erat, omnia perſcribit, & an ipſius
permiſſu ſibi eas accipere liceat, inquirit.
Rex reſpondet, Curonienſis diœceſis præ-
fecturas, ad ſe & coronam Danicam, poſt Ma
gni fratris mortem delatas, ſub ſua poteſtate
eſſe. In cæteris ſe nolle Farensbecum impe-
dire. nec tamen quidquam cõſulere aut diſ-
ſuadere, ſed ipſius prudẽtiæ rem totam com
mittere. Farensbecus, hæc verba. non ob-
ſcuræ permiſsionis vim habere ratus: obla-
tam præſidis VVendenſis dignitatẽ, & alias
arces

rces ac prædia, exceptis Curonienſibus, & 1584.
aulò poſt etiam Liuoniæ equitum magiſte-
ium, à rege Stephano delatū, recipit, & o-
eram ac fidem ipſi ſuam, excepto tamen ſi
uid aduerſus Daniæ regem moliatur, viciſ-
m obligat. Quo cognito, Daniæ Rex, cum
arensbeco per literas expoſtulans, ſtatim
niſſo in Oſiliam legato, Arensburgum arcē
bi reſtitui, vel quatuor nobilibus illius pro-
inciæ cuſtodiendam tantiſper tradi flagita-
at, donec coram rege & ſenatu regni Fa-
ensbecus ſe legitimè purgaſſet. Cùm autem
e non audito, & cauſa nondum cognita, feu
um ſibi eripi Farensbecus deprecaretur, &
rcem nouis præſidijs ſibi iuratis muniret:
naiores indignationū flammas rex concipi-
ns quod nō ſolùm alteri Domino fidem ſuā
ddixiſſet, verùm etiam Arcem ſuam, legatis
uis patefacere & tradere recuſaſſet: nouos
ōmiſſarios, regni ſenatores, Petrum Mun-
kium regni Amiralium, Hacum Holgeri,
cum alijs nobilibus, inter quos Fridericus
etiam Ranzouius, Henrici vicarij regij fi-
ius fuit, cum claſſe armata, in Oſiliam mit-
tit. Farensbecus interea ad Boruſsiæ ducem
profectus, vt acceptis ab eo ad Daniæ regem
literis, aditum ad reconciliationem facilio-
rem inueniret; Arcem certis præfectis &
nobilitati Oſilienſi iuramento ſibi aſtrictæ,
vſque

1584 vſq; ad reditum cuſtodiendã mandat. Cùı autem claſsis Danica appuliſſet, poſt ſex di rum tractationem arx cõmiſſarijs regijs pa tefacta & tradita: & nobilitas totius prouir ciæ ſupplex agnoſcere culpam fidei erga re gem violatæ, & deprecari, & Iuramentum fi delitatis nouum præſtare coacta eſt, quò prioribus commiſſarijs regijs, non ſe contr Farensbecum adiunxiſſet. Duci verò Boruſ ſiæ diligentiſsimè pro Farensbeco apud Da niæ Regem intercedenti, prolixo ſcripto re cauſſas exponit, cur gratificari hac in cauſ Duci non poſsit. Farensbecus cùm impla- cabiliter ſibi Regem iraſci cerneret: Apolo- giam, prolixè & accuratè ſcriptam, in Regĩ & principum vicinorum aulis ſpargit, qua innocẽtem ſe, maleuolorum calumnijs pre- mi, & nihil contra fidem & officium egiſſe teſtatur.

In POLONIA, de Samuele Sborouio, Pe- tri Ioannis, Andreæ, & Chriſtophori, (quo- rum ſuffragio & opera fideli plurimùm Rex Stephanus in regni adeptione adiutus erat) fratre; ſupplicium capitale, iuſſu regis, Cra- couiæ ſumptũ eſt, quòd antea ex regno pro- ſcriptus, contra perſonam, dignitatem, ſta- tum & vitam Regis, quædam machinari in- telligeretur. Id ſupplicium extra regni Co- mitia, à viro nobili, ex illuſtri & antiquiſsi- ma fa-

na familia gentis Polonicæ datum, varias a- 1584
imorum affectiones & motus in regno Po-
oniæ excitauit. Qui tamen intra ſermones,
uerelas, & murmurationum fremitus con-
iterunt. Sed rem totam, paulò altius repe-
ım. Samuel ille Sborouius, ob interfectum
ı arce ſub coronationem Regis Henrici, Ca 1574
ellanum Premislienſem, ex familia Vuapo-
a, perpetuò exilio mulctatus erat, citra ta-
en infamiæ notam. Quare, partim in Tran
luania, partim in campis illis latiſsimis, in
uibus graſſantur Nizouij Coſaccij, tum in
oximis VValachiæ partibus vitā exilij de-
bat, ita tamē, vt ſæpius in regnum ad ſuos
niret, (habebat enim vxorem ex familia
itronum, Caſtellani olim Cracouienſis fi-
m) & tàm Cracouiæ, quàm in alijs ciuita-
ous ac oppidis moraretur, atque interdum
entioſius graſſaretur. Quærebat interea
r fratres & conſanguineos ſuos, vias & ra-
nes, quibus placare offenſam partem, &
ipub. decreto comitiali, reſtitui poſſet,
od tamen multis intercedentibus cauſis
n ſuccesſit.
Cùm verò paſsim multi conquererentur,
n ſingulis comitijs exclamarēt, bannitos,
ntra leges Patriæ, in regno verſari, impu-
multa illicita & interdum atroces iniuri-
lijs inferre, negligentibus locorum, vbi
hæc

1584 hæc fierent, prɇfectis ſeu Capitaneis: quib
id ipſum non ſine aliquo officij neglecti a
metus aut cõniuentiæ nota exprobrabatu
admonebantur ſedulò & feriò prɇfecti dil
gentius in poſterum vt cauerent, ne quid
eiuſmodi indulgentia Reipub. incommo
& periculi, ipſorum cauſſa accideret. Et n
minatim quibuſdam in comitijs, inſtigant
bus offenſis, decretum fuit, ne quibuſuis
locis, prɇfecti, Samuelem verſari paterei
tur, quinimò ſi in contemptum legum id f
cere amplius præſumeret, vt pro officio, eu
dem captum ſeruarent.

His cauſis adductus regni Cancellarius I
hannes Zamoiſcius, ſimul atque prɇfectu
Cracouienſem adeptus eſt, cũ ſciret Samu
lem ſæpius in minori Polonia apud ſuos &
lios paſsim degere, omniaq; edicta illa, fan
miliɇ ſuæ fortaſsis nixum tum potentia, tu
autoritate contemnere: admoneri illum al
quoties curauit per fratres Iohãnem & Ar
dream, alios item propinquos, ne in locis i
lis, vbi cum poteſtate verſaretur, ſubſiſtere
alias ſe pro officio exequi leges & recens lat
decreta conſtituiſſe. Verùm is nihil has ad
monitiones curare, imò in cõtrarium eò au
dacius niti, & nouos quoſdam conatus & fa
ctiones moliri, & Cancellario ipſi pericul
machinari intelligebatur.

Cancel-

Cancellarius interea pro more, iudicia or 1584
linaria, quæ non niſi per ipſos pręfectos ad-
niniſtrari ſolent, proclamari iubet. Craco-
iiam ex Lituania proficiſcitur. Circa Sen-
lomiriam tranſeunti nunciatur, Samuelem
.mplo cum hominum numero ſtipatum, ſi-
nul cum illo Cracouiam ingredi conſtituiſ-
e, ſubindeque non procul ab eodem noctur
io hoſpitio deligendo ſubſiſtere ſolere. Per
.liquot idipſum penitius exploratores cog-
ioſcitur, venitur tandē Praſſouiā, vbi cùm
Cancellarius pernoctaturus ſubſtitiſſet: me-
lio ab inde milliari, apud viduam ſororiam
uā VVbodokouua nuncupatam in villa Pie-
ari, Samuel hoſpitatur comitatus ſui maio-
e parte in viciniore villa relicta.

Cùm verò hic iuriſdictioni præfecti Cra-
ouienſis primum locus aperiretur, noctu
ropræfectū Vrouecium immittit cū præ-
idiarijs, qui impetu in domum viduę, facto,
cet non ſtatim proderetur, interfecto vno
uero, qui gladium Samueli porrigebat, & fi
o eiuſdem aliquantulum vulnerato, quod
ombardā eiaculatus eſſet, poſt multas con-
ertationes Samuelem capiuum (exeunte
prili) Praſſouiam deducit: inde ſimul cum
Cancellario Cracouiam recta in arcē, curru
roximè ipſum ſequente, cū præſidio, liber
ectus, ac cuſtodiæ traditus eſt. Porrò qui
tùm

1584 tùm præſentes aderant ex nobilitate Craco-
uiæ, obuiam progreſsi, cùm primùm in arc
Cancell. ſalutaſſent, longa ac diſerta oratio-
ne totius facti rationem ſibi explicari audi-
uerunt. Interea dum Samuel ſub cuſtodi
nemine penitus ad ſe admiſſo, aſſeruatur
Cancellarius, qui capto ſtatim Samuele, Re-
gis conſilium ſciſcitatus fuerat, præcipuis
etiam regni Senatoribus per literas facti ſu
rationem reddit.

Altera ex parte Samuelis conſanguinei &
priuatim, de vi & iniuria, non Samueli ſo-
lùm, ſed toti familiæ illata, queruntur, & ni-
hil non tentant apud Zamoiſcium, vt Samue-
lem, ſi non ex captiuitate, ſaltem ex carnifi-
cis manu liberarent. Demonſtrare illius in-
nocentiam conabantur, quòd vim vi repel-
lens, in caſu iuſtæ & neceſſariæ defenſionis,
Vapouium interfeciſſet. quòd non à Repu-
blica in regni comitijs, ſed rege priuato, qui
profugus poſtea regnum reliquerit, præter
ſenatorum voluntatem & conſenſum pro-
ſcriptus ſit, addita etiã in literis proſcriptio-
nis clauſula; citra notam infamiæ, & vita il-
lius ſit in gratia Regis. Cumque ad Reipub.
Senatum, in Comitijs publicis, quod in eiuſ-
modi cauſis fieri ſolet, nunquam delatus ſit:
non legum contemptu, ſed regia potius au-
toritate & voluntate, in regno manſiſſe: &
cum

cum præcipuis regni proceribus, ſenatori- 1584
bus, ac ipſo etiam rege, familiariter vixiſſe;
mò fidem ipſi datam eſſe, quòd tutò in re-
gno verſari poſſet ipſum hac profectione,
per Poloniam tranſiturum ſaltem fuiſſe, vt ſi
ium in Germaniā duceret. Zamoiſcium ma-
gis priuato odio, quàm legum obſeruantia
mpulſum hæc mouiſſe. Addebant liberta-
is iura, prouocabant ad regem & regni co-
nitia: nec cauſam tantam, de exiſtimatione
: vita viri principis, extra comitia decidi
oſſe. exaggerabant incommoda & mala in-
nita, quę oriri ex hac tyrannide & in totam
empublicam redundare poſſent. Orant ne
mulatione vel inuidia, generoſam Sboro-
iorum familiam turpiſsima infamiæ macu-
. temerè aſpergat. Omnes etiam ſuas for-
unas, & corpora pignorũ & obſidum loco
fferunt, ne quid ſtatuatur grauius, donec
egis ac Reipublicæ maturum interueniat
idicium & autoritas.

Tota etiam nobilitas Palatinatus Craco-
ienſis per Succammerarium Zikouium, ſa-
s accurata & grauiter prudenterque con-
ripta oratione ſe interponit, à Cancellario 10. Maij.
oc vnum efflagitans, ne quid pręcipitanter
illum committeretur: ſed ad comitia po-
us cauſæ huius, per omnes ordines cogni-
o & iudiciũ reſeruetur, vel ſaltem ad R. M.

1584 remittatur. Quibus ita reſpondit Cancellarius, vt viciſsim prolixo ſcripto, facti totius cum circumſtantijs omnibus narrationem eis exponeret, nec tamen quicquam categoricè de ſua voluntate ſignificaret, niſi quod in præſenti cauſa id facturus eſſet, quod ſibi ſecundum DEVM conſcientia & officij autoritas dictaret.

Interea Samuelis frater Andreas, Curiæ Marſchalcus, literis & ipſe inſtat vnà cum alijs conſanguineis ſuis, apud ordinarios Iudices regni, tum Lublini Iudicia exercentes, partes ſuas vt interponerent ad Cancellarium, ne quid atrocius in fratrem ſtatuere vellet, ſatis iam ſuperque familiæ illorum, violentiæ & iniuriæ, capto fratre illatum eſſe. Volebant dare obſides numero decem, ex præcipuis huius familiæ, ac obligare ſeſe quod Samuelem in Comitijs sereniſsimo Regi & ordinibus regni ſiſtere vellent iudicandum, nec defuturas illi, ſecundũ leges & decreta legitimas atque iuridicas defenſiones. Tandem petierũt conſilium ab ijſdem, quid aut quomodo in tam acerbo familiæ caſu agendum vel procedendũ ſibi eſſet. Breuiter ſed prudenter à iudicib. reſponſum eſt illis, & quidem ita perplexè, vt nihil ex ijs literis, aut pro ſe trahere, aut contra Cancellarium poſſent. Summa tamen erat, ſe in tali caſu conſilium

ium prębere non poſſe,nihil hoc ad illorum 1584
officium ad iudicia pertinere, non defutura
àm amplæ & potenti familiæ ſufficientia &
opportuna conſilia domi.
Sub idem tempus Cancellarius per lite-
ras,ſignificabat ijſdē iudicibus,quid & quo-
modo factum ſit,non conſilium aliquod in-
quirens, ſed rei veritatem explicans, ne ali-
ter vt in eiuſmodi negocijs fieri ſolet, tradu-
ceretur.In dato eidem reſponſo gratias agūt
udices,qui tanta prudētia ac vigilantia vſus
uerit: ſatis eum teſtatum feciſſe,quem virū,
vt in defendenda patria armíſq; tractandis,
ta in legum obſeruantia & ſecuritate publi-
ca tuenda,ſe præſtitiſſet, nō dubitare ſe con-
cludunt breuiter,illum tanquam ſenatorem
prudentem,in legibus,& libertatibus patrię
& natum & optimè exercitatum,quemad.in
alijs omnibus hactenus feciſſet, actum præ-
ſentem ad huiuſmodi effectum perducturū,
vt vtrúmq; ius, videlicet, publicum & liber-
tas nobilitatis, ſalua & integra permaneant
nihílque inde,quod aliqui ominari videren-
tur,emergat aduerſi.
Paucos poſt dies, cùm nobilitati Cracoui
enſi reſponſum, ad interpoſitam interceſ-
ſionem datum eſſet, ſignificatur Samueli, do 15. Maij.
mui ſuæ vt diſponat. A regia enim Maieſta-
te mandatum eſſe Cancellario, vt iuſticiam

1584 aduerſus illum exequatur. Cúmque collo-
quium Cancellarij expeteret, ante veſperam
conuenitur à Cancellario, tribus adhibit
teſtibus, vbi, cùm mitius & Chriſtianius ſec
agi Samuel rogaſſet, Cancellarius mandat
regium ipſum legere iubet. Deinde ex Chri-
ſtophori fratris ad ipſum literis ad mult
expoſtulauit.

16. Maij. Summo manè ſubſequentis diei eductu
in locum ſolitum ſuppliciorum, vicepræfe-
cto cũ tribus vel quatuor alijs præſentibus
cinctus 50. Haidonibus, ſubſtrato rube
panno, Capite plectitur, inuolutúſque lin-
teo ad id præparato, imponitur loculo & fe-
retrum pannis paratis contegitur. Arce ind
aperta, turmatim ad hoc triſte & ſtupendum
multis ſpectaculum plurimi confluunt, do
nec quinta à ſupplicio hora ſocrus Samue-
lis, Caſtellana, aliquot fœminis generoſis, &
amicis notis & ignotis ſtipata plurimis in ar-
cem aſcendens, necati generi corpus ſibi tra-
di petit. Quod currui impoſitum in Palatin
olim Caliſsienſis domum deduxit, vbi loti
& aſſuto capite, denuo more militari orna-
tum, in toga rubea ſerica, cum claua, biduo
conſpiciendũ à quibuſuis frequentibus pu-
blicè iacebat.

Poſtridiè illius diei, quæ res magnæ fuit
pleriſque admirationi, Cancellarius cum
Epiſco-

:piſcopo pranſus eſt, & ad D. Franciſcum ex 1584
rce, iuxta ædes, in quibus funus iacebat bis
rofectus eſt. Quarto ab inde die, Andreas
borouius, frater, Marſchalcus, magno co-
iitatu, Cracouiam venit, neque quicquam
ıbſiſtens aut ſolennem aliquam actionē vel
roteſtationem interponens, eadem die cor
us ex vrbe abduxit. Nec quicquam poſtmo
um ſubſecutum eſt eorum, quæ multi paſ-
m ſparſerunt. ſed publicè omnes conquie-
ere, vt prudenter ſanè quidã ex minore Po-
nia ſcripſiſſe videatur. Crede mihi iſtud fa-
:um nō erat fabrica vnius diei, diu multũq;
e eo conſultabatur, quoad venit ſumma di-
s & ineluctabile fatum. De quo quidē eius
ominis interitu hîc varij variè iudicant. Di-
ınt alij iure cæſum eſſe, & laudant iuſtam a-
imaduerſionem. Alij verò dolēt, ſed altum
remũt corde dolorem, interdum collachry
ıantes & tyrannidis metu alas quatientes,
uorum quidem ſunt pauci. Sed vt fert tem-
us, facetis prudentiorum ſermonibus per-
ringuntur, vt iam mitiores eſſe videantur.
ı ſumma breui ea omnia euaneſcent prin-
ipijs deferueſcentibus. Cæteri verò eiuſdē
ırinæ iam aliquando intelligent, vibratum
ſſe enſem ad vindicandam inſolentiam, ha-
tenus enim ſúſque deque ferebantur vicia
k immanitates. Hæc ille.

1584 Cùm autem fratres Sborouij, apud gen
tiles & affines ſuos, multa de Cancellàrij in
iuria queſti, & regę ipſo in ordinē redigen
do mouiſſent, & literis ad plures alios ſcri
ptis, aduerſus regem conſpirare exiſtimare
tur: capita factionis, Chriſtophorus & An
dreas Sborouij fratres, ad comitia Vuarſa
uiæ, proxima, literis regijs citati ſunt. Vbi Se
natus Regni, Samuelem Sborouium iure ce
ſum pronunciauit, & Chriſtophorum Sbo
rouium, conſpirationis aduerſus regem in
tæ ducem & autorē proſcripſit. Cæteri ſup
plices in gratiam recepti ſunt.

Ioannes Baſilides magnus Moſcouię dux
ſeu Ruſſorum Imp. qui totos 25. annos gra
uiſsimo Liuoniam bello adflixerat & vaſta
rat, menſe Martio, tyrannidis & vitæ ſuæ fi
nem fecit. quem Ruſsico more valdè pium
fuiſſe narrant. moriturus enim, filium ſuum
Fœdor (ſic Theodorũ illi nominant) & prę
cipuos proceres ad ſe accerſiuit, in quorum
præſentia, filio prædicto, totum Imperiũ pi
exhortatione commiſit, illíq; quatuor ſum
mos cōſiliarios adiunxit, Iuuan Fœdorvvit
Miſtiſslauuski, Mikita Romanovvitz, Iuuan
Petrovvitz Zuſchkou, & Michaëlem Andre
vvitz Beſſnyn, qui noui ducis & Reipublicæ
ſalutem curarent. quibus ſuaſit, vt ſuo exem
plo commonefacti, à bello ſemper abhorre
rent,

ent, & cum vicinis regibus pacem & amici- 1584
tiam colerent. Iuſsit etiam, ſubditis per to-
tam Ruſsiam diuturno bello ad paupertatẽ
redactis, cenſus certos & tributa ad decen-
nium remitti, vt interea temporis vires & o-
pes iterum colligere poſsint, & omnibus ca-
ptiuis liberam poteſtatem manendi aut abe-
undi concedi voluit. His poſtremis mãdatis
editis, tunſus & monachorũ veſte indutus,
ex hac vita migrauit. cuius tyrãni mors, vni-
uerſam Ruſsiam, Tattariam, & omnes finiti-
mas gentes, immenſa lætitia & voluptate af-
fecit. Paulò ante obitum, inſidias Tattaris
Caſanenſibus molitus erat. Nam hi ſuperio-
ri anno mota ſeditione rebellarant. Pacem
igitur fictam menſe Octobri cum illis confir
mauit, atque omnem ſeditionis culpam illis
ſe remittere falsò oſtendit, vt ſecuti, diſſolu-
tis copijs diſpergerétur, & quilibet domum
ſe conferret. Interea magnum exercitum
ipſe conſcripſit, quem contra Regem Sue-
corum ſe ducere velle, tàm Tattaris quàm
Moſchis omnibus perſuaſit, vt hoc modo
Tattaros ex improuiſo inuaderet, & pœnas
ſeditionis ab illis ſumeret. Cúmque iam Tat
taros diſperſos & ſecuros eſſe putaret, totũ
exercitũ cõfeſtim in regnum Caſanenſiũ mi
ſit. Qui hac de cauſa à magno Duce ſe eo miſ-
ſos fuiſſe ſimularũt, vt regioni Caſanenſi &

1584 metropoli,longa obſidione vexatæ,de com
meatu & alijs rebus proſpicerent. Tattari verò fraude illorum animaduerſa, mox vndique confluxerunt, & Moſchos qui propter altiſsimæ niuis aſperitatem cum equis ſuis feſsis nuſquam effugere poterant, calceis vel ſoleis ligneis & oblongis, quibus feras & equos velociſsimos per niuem præuertere poſſunt, adorti, aliquot millia eorũ trucidarunt. Ita Tattarorum ſeditionem moriens inultam reliquit.

Ex Anaſtaſia, prima vxore, Romani filia, Mikitæ Romannovvitz, quem Tutorem filio datum iam dixi, ſorore, filios duos ſuſcepit, Ioãnem & Theodorum, ex quibus priorem ſucceſsioni & imperio iam deſtinatum, pater ipſe, ante ſeſquiannum, inconſulto impetu trucidarat. Is adoleſcens 20. annos natus, tertiam habebat vxorem Helenam, Ioannis Scheremitoni filiam cùm priores duas, inuito ac dolente ipſo monaſterijs includi pater iuſsiſſet. Quod cùm patri, etiam quoq; vxorem inhumanius tractanti, filius exprobraret: pater iracundia percitus, pedum ſeu baculum, quem manibus geſtabat, ad tempora Ioannis illiſit, ex quo ictu poſt diem quintũ extinctus eſt. Minor itaq; natu filius, THEODORVS, morienti patri ſuperſtes ſolus ſucceſsit, cui IRENE, Theodori Godouij filia, coniu-

coniugio iuncta eſt, cum qua die 28. Iunij 1584
nauguratus eſt.

Tavricae Cherſoneſi partē Borealem, quæ Tattarorum Præcopitarum ſedes iam liquot ſeculis fuerat: Oſman baſſa, ex Perico bello, per Colchidem & Pontum Euxiium redux, mēſe Maio occupauit, & in prouinciæ Turcicæ formam redegit. Eſt autem Tavrica Chersonesvs, quam Pręcop, Tattariam minorem hodie appellant; ampla peninſula, 24. milliaribus longa: 15. lata, nter Pontū Euxinū & Mæotiden, verſus orum porrecta ad Boſphorum Cimmerium, qui ad gradum long. 64. lat. 48. Europam b Aſia diſterminat. Eam mediam, horridi & rdui montes, velut Apenninus Italiam; in oream & auſtralem, cuius Capha emporim celebre, anno 1475. à Mahomete occupaum, metropolis eſt, dirimunt. In boreali verò parte, Tattari Crimæi vulgò appellai, latiſsimos inter Boryſthenem & Tanaim ampos, paſcuis ſubinde mutatis peruagantes, ſedem regiam annos iam ferè 400. habuerunt oppidum Crimaeam. quibus tributum ſeu penſionem annuam, aliquot mill. ngaricorum, Poloniæ reges ab auorū memoria pendunt. Horum rex, proximis annis, Mechmet Kirei, Turcis confœderatus & ſocius fuit; Aduerſus quē proprij fratres 1581

1584 fratres ſeditionem mouerunt: & cum viribus regi impares eſſent, ad Stephanum Poloniæ regem, quem infenſum Tattaro, tributum annuum pendere hactenus recuſaſſe ſciebant, auxilij implorandi cauſa fugerunt. Eos cùm aliquoties Tattarus repeteret, nihil tamen apud Polonum efficeret: tandem Turcarum Imperator à rege obtinuit: vt Byzantium, cum legato Polono, Hieronymo Philippouio, ad filij ſui circumciſionem
1582 mitterenrur.

Deulet Czar.

Mechmet *rex Tattarorum,*	Adlei *à Perſis captus & necatus.*	Hali. Salomet *ad Polonum profugi, in Turciam miſſi.*
Sadit.		

Tattaro autem hos, Turcarum Imp. non reſtituit, cùm tanquam regis Tattarici obſides retinere eos cuperet, vt vellet, nollet Tattarus in officio retineretur. Id grauiter Tattarus ferebat, & tamen petente Turcarũ Imp. vt illius ſtipendijs in Aſiam aduerſus Perſas auxilio Turcis proficiſceretur: & reſtitutionem fratrum denuò pollicente: regi confœderato gratificatus eſt. Cùm autem Turci clade ingenti apud Tiflin à Perſis affecti eſſent, Tattarornm rex, per Circaſsios & Mengrellios, qui iam Colchidis partem inhabitant, iter faciens, clade intellecta, cum

exercitu

exercitu ſuo in regnum ſe recepit, multum 1584
damni habitatoribus regionum Turcicarum, per quas iter faceret inferens. Verùm vt in regnum redijt, intelligeretque, fratres ſuos, ſibi à Turcis, ex fœdere & promiſsione nondum redditos eſſe, magnis in Turcam exarſit iris. Eius mitigandi cauſa, AMVrathes, legatos cũdonis eximijs, ad ipſum miſit, excuſans quare hactenus fratres ipſi non remiſerit: allegans in ſecuritatẽ regis id feciſſe, ne remiſsi fratres, abſente Rege res nouas molirentur. ſe eos aut remiſſurum breui, aut in ſecuritatẽ regis penes ſe retenturum.

Sed fratres Tattari negligentius Byzantij 1583
cuſtoditi clam aufugerunt, ac denuò bellum fratri regi, auxilio Moſcouitarum, & quorundam Tattarorũ intulerũt. Ad quod propulſandũ Tattarus auxilia Turcarum implorauit, quæ quidẽ promiſſa ſunt, ſed non præſtita. Cùm autem denuò à rege Tattaro fratres ſeditioſi regno exacti eſſent: Tattarus omnem culpã in Turcas deriuauit, credẽs eorũ inſtinctu (cùm inexplebili teneantnr dominandi cupiditate) factum eſſe, quod bellum adeo funeſtum & exitiale fratres ſibi intuliſſent. Ratus id niſi ita eſſet, fratres ſibi iamdudum, aut reſtitui, aut eadem diligentia, qua multi alij principes viri ab ipſis retinentur, cuſtodiri potuiſſe. Accedebat

eodem

1584 eodem fermè tempore, vt Turca legatos ad Tattarum mitteret, ac rurſus ab ipſo, auxilia in Perſam, non vt antè, benignè peteret; ſed exemplo nouo, ſuperbè fermè efflagitaret. Quare Tattarus ingentes irarum aduerſus Turcam concipit æſtus, ac nimium iracundiæ indulgens, non prius Turcis bellum indixit, quàm intulit, atq; ciuitatem Capham (quæ in Taurica Cherſoneſo olim Theodoſia dicta, à Mahomete verò, Genuenſibus & antea maioribus ſuis erepta erat) intercipiendam ſibi eſſe ratus, eam obſidione cingit, atque armis & amotione cõmeatus, ita Turcas, in vrbe Capha, nihil tale vnquam à ſocio rege metuentes, preſsit, vt non modò de facienda deditione deliberarent, ſed etiam intra duos dies dedere vellent.

Interea Amurathes, extrema quæque à Tattaris metuens, cõſilio habito, Tattarum quendam Aslan Czirei dictum, quem multos annos captiuum detinuerant Ottomanni, & ipſum regij ſanguinis, & vt fertur, naturalem regis fratrem, accerſiri iubet. Eum benignis alloquitur verbis; ad magnos poſſe peruenire ipſum honores, ſi ſibi obedire vellet. Rebellaſſe ſibi regem Tattariæ, nulla de cauſa; omnia in regno tyrannicè agere; ſubditos miſerabiliter affligere; eos grauatè ferre imperioſum dominum. Proinde ſi ipſe

vellet

vellet in Tattariam proficiſci, ſe ipſi & pecu- 1584
nias & exercitum eſſe daturum, vt tyrannide
iberaret patrium regnum. Conſueſſe enim
Ottomannos iuſtitiam colere: miſeros de-
fendere à tyrannorum inſultibus: eſſe aper-
am cũctis afflictis Ottomannicam portam,
efugium & receptaculum pauperum & de-
relictorũ. Lætus miſer, quod ſeruili ſtatu ſo-
utus, citò dominus ſalutari deberet, annuit.
Itaque ex voluntate Imp. Turcici, ſubitò,
non quidem Rex, ſed Tattariæ Beglerbegus
eſt declaratus: iurauítque fidelitatem Amu-
athi & ipſius legitimis ſucceſſoribus; acce-
pitq; vexillũ aureũ quemadmodũ pro ſigno
fidelitatis, aut loco inueſtituræ, Tributa-
ij & ſubiecti principes, Moldauus, VValla-
hus & Trãſyluanus à Turcis accipere ſolẽt.
Exinde, duce Ochiali, maris præfecto, cum
quadraginta, non amplius, triremibus, ini-
io menſis Aprilis, ſoluit Conſtantinopoli,
atque paucorum dierum ſpatio, prope Ca-
ham appulit, cùm poſtero die ciuitas dedi
deberet Tattaro. At Turcæ non modò auxi-
ia in vrbem intulerunt, ſed etiam ſeruitute
iberatus Tattarus, tentauit optimatũ apud
fratrem animos, pecunijs, donis & promiſ-
ſionibus, vt aut dederẽt ſibi fratrem viuum,
aut occiderent. Acceperat enim in eum fi-
dem, à Murathe ingẽtem pecuniarum ſum-
mam.

mam. Itaq; pecunia multos ex Tattaris cor rupit; inter quos etiam fuerunt conſiliari regis, atque vnus ex intimis & ſelectiſsimi amicis. Qui vti conuentum erat, propriun regem, in caſa ruſtica tum diuertentem, cun duobus filiolis in fruſtra concidunt, atqu eum, qui hoc ita fieri deſiderauerat Asla- num, pro Domino accipiunt, honorantque qui donis & promiſsis multis ſibi Tattarõ rum amicitiam & fidelitatem conciliauit Talem ad modum Tattari qui hactenus libe ri & indomiti fuerunt, ex ſocijs & fratribu Ottomannorum, ipſi ſunt facti ſerui, Quen amicitia Ottomannica finem plerumque ha bere ſolet.

Cùm autem Tauricæ Cherſoneſi, in pro- uinciæ formam à Turcis redactæ, hiſtorian recitauerim: cæterarum etiam omnium IM PERII TVRCICI Prouinciarum, qua per Baſſas ſeu vicereges ſuos adminiſtrat Catalogum, obiter adiungam: primùm ir Aſia:

1. Natoli, h. ASIAE MINORIS Begler- begus, ſeu vicerè, reſidet in Chiutaia.
2. Caramàn, Ciliciæ præeſt.
3. Seuàs, Syriæ ſuperiori, reſidet in Seba- ſtia.
4. Halèb, Alepi parti Syriæ.
5. Scham, DAMASCI, quæ Scham Turcis

& Ara-

& Arabibus dicitur. Syriæ, Cœleſiriæ, Paleſtinæ.

5. Tarablos ſiue Traplos, Tripolitano regno præeſt ad montem Libanum.

7. Maràs, Arabiæ deſertæ confinis.

8. Diarbechiè, MESOPOTAMIAE.

9. Bagdat, BABYLONIAE & Caldææ.

10. Fàs, Mengrellios, Colchidis habitatores ſub ſe habet, forſitan à Phaſi fl. ita nominant.

11. Ezrum, parti ASSYRIAE & ARMENIAE.

12. Balsàra, ad ſinum Perſicum, Perſidis & Chaldææ partem habet.

13. Labſa. Caramanniæ quæ Ormum verſus.

14. Iemen Adin, ARABIAE.

15. Hebeſch, ad ſinum Arabicum dominatur, obiectus Presbitero Iohanni.

16. Meſsier, AEGYPTO reſidet in Cairo, quam Meſsier vocant Turcæ cum Aegypto. Iudæi Miſraim ex literis ſacris adhuc vocant.

17. Cypro. Cypro præeſt, reſidet Nicoſiæ, ſiue Niconiæ potius.

18. Van, in confinibus Perſiæ.

19. Schereſul, etiam in confinibus Perſiæ, ſed tamen Aſſyriæ magnam partem ſub ſe habet.

1584 20. Càrs in Armeniæ & Mediæ finibus 21. Tifiis, in Georgianorum R. 22. Tſchildir, in confinibus Mediæ. 23. Sohum, ibidem. 24. Temircapi, Ferreæ portæ.	Hi Baſſæ nuperrim conſtituti ſunt con tra Perſam. ſed rel quis, propter ince tum belli euentun & propter prouir ciarum paruitaten nequaquam comp randi ſunt.

IN EVROPA.

1. Rumuli, Thraciæ & Græciæ totius. Tu ci enim Græciam Rumuli vocant, corrupt Romaniæ nomine. alij poſt Conſtantinur magnum, vocant Thraciam. Sophiæ ſeder habet, ſed plerunq; Conſtantinopoli degi

2. Caffa, Tauricæ Cherſoneſi, olim Theo doſia dicta.

3. Temeſuàr, Hungariæ verſus VValla chiam.

4. BVDA, Hungariæ ſuperioris, reſide Budæ.

5. Boſna, Dalmatiæ, Illyridi, & Croàti parti præſidet Boſsinæ.

IN APHRICA.

1. Giul Geſarè, Algeriæ præeſt, quam Tur cæ ab antiquo nomine, ſed corrupto Iulia Cæſarea, nominant.

2. Tunis, Tunetarum habet Regnum & reſidet Tuneti.

3. Tripo-

3. Tripoli, Leptis eſt antiquis, & Tripoli 1584
Aphricæ reſidet.

4. Capitan Baſſa his adiungitur, Is mari præeſt; & inter Beglerbegos numeratur. Et fermè omnes AEgei maris inſulas ſub ſe habet. Reſidet tamen plerumq; Conſtantinopoli & Callipoli.

Singuli Beglerbegi ſub ſe habent ſuos Be-
gos, ſiue Sangiacbegos, quorum quiſque fer
nè principatum aut Ducatum obtinet, & vi
e Beglerbegi ſunt, ſeu vice Domini. Seruit
orum quiſque plerunque 500. ſæpe 1000.
quitibus. Horum in vniuerſum ſunt plus
ninus 300. Hi ſub ſe habēt Spahileros, quos
ectè vocamus Vaſallos ſiue beneficiarios:
lam equites merent & beneficia pro ſtipen-
io habent ad tempus.

Eodem ferè tempore, quo Tauricæ Cher-
neſi partem boream, prouincijs Turcicis
murathes adiunxit: parùm abfuit, quo mi
us omnia Chriſtianorũ templa Conſtanti-
opoli (quorũ circiter triginta in monaſte-
js & alibi ſupereſſe intelligo) in Moſcheas
u Mahometicæ religionis ſpeluncas ſum-
i ſacerdotum Turcicorum pontificis (quē
lufftì appellant) inſtinctu conuerterentur.
umq; Græci, Armeni & aliæ gētes Chriſtia-
æ, ſubiectiſsimè deprecarētur, & Mahome-
II. ac ſequentiũ Imp. priuilegia Chriſtianis

1584 de libero religionis eorum exercitio conce
ſa allegarent: reſpóſum eſt, eo tempore pro
pter vrbis ſolitudinem, & Muſulmannoru
paucitatem indultum eſſe. Nunc cùm tant
Mahometicę Religionis cultorũ in vrbe fre
quẽtia ſit, vt templis pluribus indigeant; æ
quum eſſe, vt illis Chriſtiani cedãt. Poſtea H
ſpaniæ regis apud Venetos legatus ſcripſi
Amurathem omnia Chriſtianorum templ
deturbaſſe, & in ſua vertiſſe. Idemq; Hieroſ
lymis fieri mandaſſe. ſed duo tantũ Chriſtia
norum templa Byzantij eo tempore occup
ta eſſe conſtat. In Patriarcham verò ira tyra
ni Turcici præcipuè effuſa eſt, quem cateni
vinctum per vrbem ignominiosè vehi & tã
dem in Rhodum inſulam relegari mandaui
cauſſam indignationis alij aliam præſcribũ
Inter cæteras vna fuit, quòd cum Roman
põtifice conſpirationem nouam inire, ad A
murathem delatus erat, propterea quod C
lendarium illius emendatum, in Græcia eti
& reliqui Orientis eccleſijs Chriſtianis, ſer-
uandum magna cum multorum offenſion
recepiſſet, & ob latam diuortij ſententiam, à
potenti quodam Græco, qui vt ſe vlciſci cõ-
modius poſſet, ad Mahometiſmũ defecerat,
aſsiduè in aula accuſaretur. denique cùm in
Synodo de Græcis certis, in deſerta quędam
loca, velut coloniam deducendis, vt Turca
peti-

petiuerat, deliberaretur: idque durum & in- 1584
iuſtum ſibi videri Patriarcha pronunciaſſet:
Theophilus Hieromonachus & Pachomius,
hoc Turcę prodiderunt, ac Patriarchæ digni
tatem Pachomius, additis ſupra vſitatũ Ca-
nonem, aliquot millibus ducatorũ adeptus
eſt. Sed longius etiam in hæc Byzantina eua-
gor. Quare ad ſequentis anni res Henetas &
Saxonicas redibo. Vbi de Anglia, quã tranſ-
marinam Saxoniam Bonifacius nominat, v-
num hoc annotauero, initio anni, conſpira-
tionem aliquot procerum, inſtinctu Roma-
ni P. P. & Hiſpanorũ, aduerſus Reginæ Eli-
ſathæ caput & ſtatũ initam, ſingulari Dei be-
neficio retectam eſſe. Hi, captiuam Scotię re-
ginam liberare, & in thronum regni Angli-
cani, priore regina trucidata euehere: & pon
tificiam religionẽ, reformata funditus abo-
litâ, reſtituere moliebantur. Cùm autẽ è con
iuratorũ numero vnus, reginæ & patriæ mi-
ſertus, indicium ad reginam detuliſſet: auto-
res & principes coniurationis præcipui, A-
miralius & alij, capti & confeſsi, ſupplicio
debito effecti ſunt.

Initio anni M. D. LXXXV. RIGAE in Liuo-
nia, motus ciuiũ ingens, Calendarij Grego-
riani occaſione excitatus eſt. Quod, cùm mã-
datu regis, Senatus eccleſiæ miniſtri recepiſ-
ſent; & eâdem cũ Ieſuitis die feſtum Chriſti 15. Decemb.

1585 Natale celebrarent: communitas ciuium ac populus vniuerſus, grauiſsimè offenſus, nec concionibus, nec ritibus eccleſiaſticis interfuerunt, nec cæna Domini vllus toto illo tẽpore vſus eſt; quod nunquam antea accidiſſe quiſquam meminerat. Die 24. Decembris ciues ſenatum rogarunt, vt ſibi etiam Genethlia Filij Dei vſitato die cum vniuerſa Chriſti eccleſia ſeruare liceret. Quod cùm illis negatum, nec cõcionẽ habituros eccleſiæ miniſtros dicerent; nihilominus frequentiſsimi ſequente die ciues hora octaua in vtroq templo cum Rectore & ſchola cõuenerunt, pijs cantionibus natalicijs, tàm ſimplici quã figurata Muſica, Deum laudantes & celebrãtes. Id ægrè ferens Burggrauius Nicolaus Eik, cùm Vilna redijſſet, & à paſtore Georgio Neunero inſtigatus eſſet, Rectorẽ Scholæ, eò quod pueris in ſchola, præſentibus etiã multis ciuibus, concionatus eſſet, in curia retinuit. Cùm autẽ rumor in vrbe ſpargeretur, Rectorem & aliquot ciues, ea ipſa nocte, capite truncatum iri; conrector ſcholæ, M. Valentinus Raſcius, ſingulari erga collegã fide: & ciues aliquot, Burggrauium rogarunt, vt Rectorem ex cuſtodia dimitteret: ſe, de ipſo in iudicio ſiſtẽdo, fidem interpoſituros eſſe. ſi recuſaret metum ingentis tumultus in vrbe imminentis omnium bonorũ animos vr- gere.

2. Ianua.

gere. Cùm verò Burggrauius illis gratificari 1585
nollet: Scholaſtici in plateis diſcurrẽtes prę-
ceptoris ſui calamitatẽ miſerabiliter deplo-
rant. & concurrentibus ciuium & opificum
famulis, ianuas curiæ perfringũt, Rectorem
volentem nolentem eximentes. Interea re-
liquum vulgus, ędes paſtoris Neuneri, Burg-
grauij, & Syndici Gothardi VVellingi, diri-
pit, & paſtorem miſerè tractat.

Cùm primus hic repentinus infimæ ple-
bis impetus noctu deferbuiſſet: poſtridie ci-
ues, qui totũ iam triẽnium, poſt receptos in
vrbem Ieſuitas, taciti dolebant ac fremebãt,
quòd ſe inſcijs ac inuitis, religionẽ põtificiã
in vrbe & tota prouincia reſtitui, & libertatẽ
patriæ publicam labefactari: iuriſdictionem
in nobiles in vrbe graſſantes, ciuitati adem-
ptam: Lithuanis libera cũ exteris cõmercia
concedi cernerent: hoc tumultu excitati, in-
quiſitionem in Senatus acta inſtituũt, & clau
ſis interea vrbis portis, & quatuor vexillis in
forum productis, cõducto Aduocato, Sena-
tum interrogant, an communi Senatus con-
ſenſu iuramentum Drochizini à legatis prę-
ſtitum: eccleſia D. Iacobi alienata: Ieſuitæ
in vrbem recepti: Calendarij mutatio admiſ-
ſa: nondinæ Lithuanicæ, & alia præter & con
tra inſtructionem Legatis à ciuitate datam,
Regi conceſſa fuerint. Vbi pleraque inſcio

1585 toto Senatu,per paucos homines,aulę regię fauorem & propria commoda captantes, in totius Reipublicæ præiudicium, acta tranſacta eſſe intellexerunt. Totos autem quatuordecim dies ea tractatio durauit, in qua Burggrauio & cæteris proximo tumultu ablata reſtitui debere,ac vt præteritarum in tumultu offneſionum ἀμνηστία eſſet, ſancitũ eſt. Calendarium Gregorianum, quod Senatus & concionatores mãdato regio receperant, rurſus Rigâ explosum. Adminiſtratio pecuniæ publicæ, & prædiorum ciuitatis ruſticorum,vt Hamburgi,Brunſchvvigę,Roſtochij, & in alijs ciuitatibus antea factũ erat,à Burggrauio & cõſulibus cum ciuium delectis,qui rationes Senatui quotannis redderent, communicata eſt, & alij articuli quamplurimi vtrimq; deliberati,recepti ac ſubſcripti ſunt. Poſtea apertis iterũ portis, & reſtituta tranquillitate publica, menſe Martio, actionem aduerſus Ioannem Taſtium, qui multis annis Reipublicæ Secretarius ac prætor, & in legationibus Oratoris munere functus erat, ciues in iudicio inſtituunt: quòd in legationibus ad regem, nomine Reipublicæ ſuſceptis,multa præter & contra fines mandati, à ciuitate accepti,in multis articulis,ad religionem,bona eccleſiaſtica, munitiones vrbis, mercaturam Lithuanæ nobilitatis in vrbe

cum

cum exteris; duas partes portorij ſeu vecti- 1585
galium regi cedendas; iuriſdictionem aduer
ſus nobiles, in vrbe delinquentes, ſtatuto To
ronenſe corpori priuilegiorū aſſuto, reipu-
blicę ademptam, quod in Andreę Pleſsij cau
ſa primùm eruperit &c. pertinentibus; per-
fidè multa contra Rempub. egiſſet. ideoque
in curia eum cuſtodiri vſque ad litis exitum
petiuerunt. Hic verò die tertia, poſtquam in 18. Martij.
curia manere iuſſus erat, elapſus, ad guberna
torem in arcem vrbi contiguā confugit. Etſi
autem vigore priuilegiorum ad Senatus vr-
bani iuriſdictionem reuocabatur: tamē diu-
tius anno in arce defenſus eſt.

Seceſſerunt eodē tempore, Burggrauius etiam, Nicolaus Eike, & Neunerus paſtor, & Cannius quidā ſcriba. Quibus grauiſsimè apud Poloniæ regem Stephanū, de cōmunitate cōquerentibus: & Burggrauio Rigenſi coram Cardinale gubernatore, accuſationem aduerſus ciues inſtituente: Rex, omnes tractatus, tempore tumultus cum Senatu habitos, & nominatim 68. articulos nouarū ſeu renouatarum cōſtitutionū, à Senatu ſubſcriptos, irritos pronūciauit, & priſtino olco ac tranquillitati omnia reſtitui mādat. Cardinalis etiam, cū ciues ſe iudicio ſiſterent: Diploma ipſum nouarum conſtitutionū ſibi iuſſu regis exhibitum diſcidit, ac inſuper decem

1585 millia Ioachimicorum, Burggrauio ſoluere & iniuriam deprecari iuſsit.

Ab ea ſententia, quam non ſolùm bona & fortunas, verũ etiam honorẽ & famã cõmunitatis lædere exiſtimabãt ciues ad regiam Maieſtatem prouocarunt: quæ ſequenti demum anno partes Grodnam euocatas audiuit. Huius verò anni menſe Ianuario, COMITIA regni POLONIAE VVarſauiæ celebrauit: in quibus, tum aliæ multæ, tum vero Sborouiorum procerum qui contra Regem & Rempublicã tetra machinati eſſe ferebantur, cauſa ſeuerè acta eſt. Prolatæ fuerant ſuperiore anno per miniſtrum quendam Samuelis Sborouij, & in regis manus peruenerant literæ Chriſtophori Sborouij ad Samuelem fratrem, in quibus de ingratitudine & iniurijs aduerſus ſe Stephani regis & Cancellarij Zamoiſcij grauiter conqueſtus, non ſe flexurũ genua corã iſto Baale, nec Regem hoc nomine dignum eſſe ſcripſerat. Inſignia quoque regia, Dentes lupinos cauillatus, canum dentes appellarat, & antea belli Moſchici tempore, operam ſuã duci Moſchorum Poloniæ hoſti, accepta Lubecæ ab illius legato pecunia detuliſſe accuſabatur: & nũc Coſaccos à Samuele aduerſus Regem ſeditiosè concitari vrſiſſe, ſicut Epiſtola iuſſu Regis ab inſtigatore regio edita oſtendit. Cùm

autem

utem Samuel, ſub rege Henrico, ob inter- 1585
ectum in aula quendam Caſtellanum pro-
criptus, in regno nihilominus liberè vaga-
etur: iuſſu Zamoiſcij Cancellarij & Capi-
anei Cracouienſis captus & Cracouiæ ca-
itis ſupplicio affectus, (vt ſuperiore anno
ommemoraui,) fratres verò, Chriſtopho-
us, & Andreas, quod regis perſonam & vitã,
ditioſis literis, cõſilijs & machinationibus
mpetijſſent, ad hæc comitia citati erant.
Chriſtophorus cùm ad VVarſauiam pro-
ius, cum magno equitum comitatu acceſ-
ſſet, præmonitus de periculo vitæ & ſup-
licio certò imminente non comparuit.
ndreas & Iohannes illius fratres, iure iu-
ando, ſe, quod nihil de ea epiſtola vnquam
ciuerint, purgarunt. Chriſtophorum, Re-
ni Senatus læſæ maieſtatis reum ac infa-
nem per regni Marſcalcum pronunciauit,
ræfectis ſeu Capitaneis per literas à rege
andatum eſt, vt vbicunque locorum de-
rehenſum necarent. Terrarum nuncij,
t nominantur, contra has regis actiones
Samuelis Sborouij ſupplicium extra re-
ni comitia de illo ſumptum proteſtati, &
riuilegia nobilitatis ac libertatem Reipu-
licæ atrociter violatam queſti ſunt, ac mul-
os articulos, ad frenandam regis licentiam
ſtabiliendas libertates Polonæ nobilita-

1585 tis pertinentes,exhibuerunt. de quibus cùm
reſolutionem Regis auidè expectarent: Rex
perinde ac ſi nunciorum articulos non vidiſ
ſet; vel certè prorſus negligeret: alia negotia
ad totius Reipublicæ & regni Poloni digni-
tatem & ſalutem pertinentia; de finitis Mo-
ſchi morte inducijs, & recuperanda arce
& ditione Smolenſi: de Suecis & Danis ex
Liuonia pellendis: de Tattaris reprimen-
dis: de iniuſta cæde Pottolodeſij, legati in
Turcia trucidati vindicanda: imprimis au-
tem de concordia omnium ordinum, & pu-
blica pace & tranquillitate regni conſeruan-
da: de muniendis finibus &c. propoſuiſse ac
deliberari iuſsiſſe ſcribitur. Quare hi, cùm
ſe deludi exiſtimarent, interpoſita proteſta-
tione, ne legitimis comitijs huius conuen-
tus acta adſcriberentur, ac ne quicquam,
quod hic concluderetur, ratum eſſet, diſ-
ceſſerunt. In ijſdem comitijs, Albertus
Bolognetus Cardinalis & Epiſcopus Maſſa-
nenſis, P. P. Legatus, in publico Regni, o-
mniumque ordinum conſeſsu, orationem
12. Febr. pro ſtatu Eccleſiaſtico habuit, qui Religio-
nem Catholicam paſsim in regno violari, &
hæreſes varias introduci: Iuriſdictionem
Eccleſiaſticam & gladium illius ſpiritualem
excommunicationem eneruari; DECIMAS
Clericis adimi, & contra decretum comi-
tiorum

ſorum retineri; Prærogatiuas & libertates 1585
rdinis eccleſiaſtici vbique diminui: eccle-
as paſsim prophanari; cenſus ornamenta,
rouentus & bona eccleſiarum ſpoliari; iu-
itiam ſpiritualibus vel non adminiſtrari,
el latas etiam iuſtè ſententias ſuſpendi, &
xecutionem nullam conſequi, multos iam
nnos conqueſtus erat. Etſi autem de Deci-
nis olim latum in comitijs decretum erat,
t illas occupatores veteribus Dominis
eſtituerent: tamen initio belli Moſchici,
xecutio ad alterum conuentum ſuſpenſa
rat. Quam ſuſpenſionem ita Nobiles inter-
retabantur, nullam, donec amicè inter
artes in alio conuentu compoſitum eſſet,
noleſtiam illis Decimarum nomine dein-
eps exhibendam eſſe. Contra hanc decre-
cluſionem, Cardinalis Bolognetus, &
Goslicius, in his comitijs, apud omnes re-
ni ordines inſtant, vt executioni tandem iu-
a ſententia mandetur, nec conſeruari Pa-
em inter ordines Regni poſſe oſtendunt,
iſi Iuſtitia ſuum cuique tribuens & defen-
ẽs, pariter omnibus ordinibus adminiſtre-
ur, iuſtitiaque & pax ſe mutuo oſculentur.
Hæc etſi magna contentione tum dicta & a-
ta ſunt, tamen aduerſis paucorum ſtudijs, &
Nunciorum terreſtrium aduerſus Regis a-
tiones intercesſione, & hæc & alia Reipu-
blicæ

1585 blicæ negotia tunc impedita, in ſuſpenſ
manſerunt.

Theodori Magni Moſcouiæ ducis in ho
conuentu Legatis rogantibus duorum an
norum pacem & inducias rex Poloniæ co
ceſsit. Liuonia Polonis & Lithuanis μῆλο
ἔριδος fuit. regis ſententia ſtetit pro Lithua
nis, ſed re infecta diſceſſum eſt, vtriſque pro-
uinciam totam ſuo corpori inſeri volenti-
bus.

Curlandicam diœceſin, à Magno du-
ce Holſatiæ antea poſſeſſam, de qua, Dania
& Poloniæ reges inter ſe contendebant: tan-
dem Georgius Fridericus, Boruſſiæ dux, ir
quem velut arbitrum ambo reges conſenſe-
rant, eo deducit: vt perſolutis à ſe Daniæ re-
gi triginta millibus Ioachimicorum, in feu-
dum ipſi à Poloniæ rege attribueretur. Itaq;
menſe Iulio Daniæ regis nomine quidam le-
gatus, ſubditos diœceſis à iuramento Daniæ
regi præſtito liberauit & Poloniæ regi tradi-
dit. Cuius in Liuonia locum tenens Geor-
gius Radeuilius Cardinalis, viciſſim Geor-
gium Fridericum Boruſſiæ adminiſtrato-
rem, in poſſeſsionem diœceſis inſtituit.

Cùm inter Suecos & Moſchos indu-
ciæ triennales ad finem decurrerent: miſsi
vtrinque ad fines legati, cùm de pacis perpe-
tuæ conditionibus conuenire non poſſent;

Qua-

Quadriennij Inducias pacti ſunt: Suecis 1585
omnia quæ in Liuonia & Ruſſia, ſuperiori
bello occuparant, retinentibus. alter et-
iam conuentus ad 20. Iulij anno ſequenti in-
dictus eſt, vbi de firma & perpetua pace de-
nuò tractaretur. Quæ ſi non coiret: ni-
hilominus Induciæ quadriennales ratæ ma-
nerent. Sueciæ regis legati, Nicolaus Acha-
ij, Pontus dela Gardia, Nicolaus Bielke,
Chriſtiernus Gabrielis, Turo Bielke, Caro-
lus Henrici & cæteri, cùm in reditu ad Ner-
uam fluuium veniſſent, die quinta nouem-
bris, nauiculam annoſam, à Ruſſis olim ex-
tructam, cum toto comitatu, tàm nobilium
quàm plebeiorum conſcendunt, & aliquot
machinas campeſtres naui imponunt, qui-
bus medio fluuio, iam traiecto, exploſis,
nauicula ex machinarum tonitru vel aliun-
de fatiſcens frangitur, ita vt 18. homines, ac
in his præſtantiſsimus Heros & celeberri-
mus in hoc orbe Arctoo, ac fortis ac felix
exercituum regni Sueciæ Imperator, Do-
minus Pontus dela Gardia, aquis ſuffocati,
perierint. Hic fortiſsimi Ducis, cuius vir-
tute & felicitate, regni Sueciæ fines longè
lateque verſus ortum propagati ſunt, exi-
tus, magnitudine rerum ab ipſo geſtarum
indignus fuit. Interijt etiam conſul Reua-
lienſis Bartholomæus Rotert, vir pru-
dens,

1585 dens,& magnę in ea republica autoritatis,
aliquot alij Nobiles & plebeij. Proceres c
teri præſentem mortem euaſerunt. Polon
regis commiſſarij,ad dirimendas cum Sue
de Liuonia diſſenſiones, Parnouiam miſ
diu Suecos fruſtra expectarunt, ijſque iuſ
diutius,propter Ruſsicum colloquium en
nentibus,in Poloniam non ſine magna ind
gnatione redierunt.

Ioannes III. Sueciæ rex,Gunillam,præc
cipuæ nobilitatis virginem, pietate & inge
nio præſtantem,Ioannis Bielkij filiam,Axil
neptem, Erici proneptem,Turonis abne
ptem,menſe Februario, coniugem duxit.

Chriſtianus.

Ioannes — Carolus

Ericus — Ericus

Ebba,vxor Erici Ara-
hami à Laholm

GOSTAVVS Sueciæ Rex — MARGARITA, altera vxor Erici Goſtaui coniunx — ANNA STENO — Axylli Bielke, Axyllus. — Ma-
urici — Ioannes Gub.us
Bielke. Finl.

IOANNES III. Sueciæ rex, cuius altera coniunx — GVNILLA.

Ioannis

Ioannis Sueciæ regis, ex ſorore Anna Ma- 1585
ria neptem, Georgij Ioannis Palatini filiam, Vrſulam; Ludoicus dux VVirtebergenſis, Chriſtophori optimi principis filius, ſecundo coniugio ſibi iunxit, quod ſecundum ipſi & ſalutare eſſe, & hæredem ducatus, patri ſimilem, ex eo naſci, omnes boni, ſubditi, & alij in multis gentibus, optant. 10. Maij.

Vrſulæ etiam conſobrina, Anna, Ezardi Friſiæ principis & Catharinæ Suecæ filia, Ludoici electoris Palatini vidua iuuencula: Erneſto Friderico, marchioni Badenſi, Caroli filio, exeunte anno, nupta eſt.

Pro captiuo Saxoniȩ principe Ioanne Friderico, plerique Imperij principes, cum Daniæ rege, apud Imp. per legatos menſe Martio Pragȩ interceſſerant, vt ex diuturna octodecim annorum cuſtodia tandem liber dimitteretur. Etſi autem verbotenus aſſenſit Imperator: tamen formam cautionis, à captiuo principe præſtandȩ, talem prȩſcripſit, vt ille ad finem vitȩ in cuſtodia durare, quàm tali modo liberari maluerit.

HENRICVS archiepiſcopus Bremæ Oſnaburgæ & Padebornæ, Dux Saxoniæ, Franciſci ſenioris filius, princeps virtute, prudentia, humanitate, doctrina & pietate præſtans, vigentis adhuc ætatis anno 35. ex his terris euocatus eſt 20. April. cùm decennio

ante

1585 antè, Gregorius XIII. P. P. Hugo Boncampagni antea dictus, anno ætatis 80. Romæ defunctus fuiſſet. cui Felix quidam Calaber Franciſcani ordinis, Cardinalis de monte alto, ſucceſſit. qui SIXTVS V. nominari deinceps voluit.

BREMENSE Collegium, vt incolumitati diœceſis grauatę rectius conſuli in interregno poſſet: principem adoleſcentem, Ioannem Adolphum, Adolphi Holſatiæ duci filium, eligit, eique certam penſionem quotannis attribuit, donec reparatis caſtris & prædijs, ante multos annos oppignoratis, adultus ad gubernationem diœceſis admittatur. PADERBORNENSI diœceſi, Theodoricus à Furſtenburg, gubernandæ præpoſitus eſt, qui Calendarium Gregorianum ſubditis ſtatim obtruſit, & Pontifici nouo Relligionis Iuramento ſe obſtrinxit.

OSNABVRGENSES, præteritis omnibus prehenſatoribus, quorum nouem fuiſſe affirmant, elegerunt GVLIELMVM Schencking, eccleſiæ ſuæ Decanum, & Monaſterienſis Canonicum, virum humanum & prudentem, alioquin tectum & Pontificiæ religioni addictiſs. Sed quòd valetudine eſſet iam afflictiore, quinto poſt electionem die, 24. Iulij, præter omnium expectationem in fata conceſsit, & quatriduo poſt ſplendidè

didè & epiſcopi more humatus eſt. Natus 1585
erat ex familia domus Beueren in diœceſi
Monaſterienſi; patre Henrico Schencking,
matre Eliſabetha Friſia. in prima ætate ſtudijs literarum, Monaſterij, & Coloniæ mediocriter excultus; Lutetiam quoque adijt, cùm ſtatuto collegij Mon. nemo Canonicus ligatur niſi per annum in Gallia; vel vltra montes in Italia egerit. à fratre Iohanne, Decano Monaſterienſi, vt in Collegio illo reſideret inuitatus: Oſnaburgi viuere maluit, vbi celeri gradu, ad Cantoris, Decani, Præpoſiti ad D. Iohannem dignitates aſcendit; & propter ſapientiam, moderationem, induſtriam & felicitatem in componẽdis amicè, diſsidentium controuerſijs, Illuſtriſsimo Principi Duci Saxoniæ Henrico epiſcopo, & omnibus diœceſis ordinibus; cariſsimus erat. Monumento inter cæteros inciſi ſunt verſus:

Magna viri magni fuit experientia rerum,
Conſilijs paucos inueniasque pares.
Fulſit in his pietas, hæc ſunt cœleſtia dona,
Quæ DEVS in terris non ſinit eſſe diu.

Ab eius obitu fermè ijdem principes & comites, qui ante; Epiſcopam ambiuere. ſed præter multorum expectationem poſtularunt Collegæ BERNARDVM comitem à Valdec, Canonicum Colonienſem & Ar-

1585 gentinenſem, 25. Octobris, qui in proximi
Canonicorum vtriuſque diœceſeos diſsidij
ac tumultibus, etſi Auguſtanæ Confeſsioni
doctrinam, in qua educatus erat, magis pro
babat; tamen à turbulentis cõſilijs & factio
nibus vtrinque abſtinuerat. & pleriſque Sa
xoniæ comitibus, nec non Landgr. Haſsiæ &
Iuliacenſi duci, adfinitate & amicitia iun
ctus, propatruum ſuum Franciſcum, qui an
te quinquaginta annos, Anabaptiſtas Mona
ſterij graſſantes fortiter & feliciter repreſſe
rat, Heroica corporis magnitudine refere
bat. Quorum propinqua agnatio, vt ocu
lis ſubiecta conſpici à lectoribus propiu
poſsit: partem Genealogiæ comitum VVal
decenſium adſcribo.

Henricus Ferreus comes à VValdec, vr
bem Corbachium anno 1366. ſibi parere coe
git.

|

HENRICVS, anno Chriſti 1400. Frideri
cum Ducem Brunſ. electum Imp. ad Frisla
riam interfecit.

|

Henricus patrocinio Ludoici Haſsiæ prin
cipis ſe ſubiecit 1428.

|

VOLRADVS præfectus Frislariæ.

Philip-

1585

Philippus ſenior — *Philippus iunior*

Georgius. — *Philippus, vxor Anna filia Ioannis II. Ducis Cliuenſis.* — FRANCISCVS *Epiſcop. Monaſt. & Oſnab. ⊖ 1553.*

Henricus — *Philippus*

VOLRADVS ⊖ 1578. — *Franciſcus.* — *Iohannes.* — *Philippus.* — *Samuel ⊖ 1570.* — *Daniel ⊖ 1577.* — *Henricus ⊖ 1577.*

IOSIAS. ⊖ 1588. — VOLRADVS. ⊖ 1587. — *Franciſcus.* — BERNARDVS. *Epiſc. Oſnab.* — *Guntherus ⊖ 1585.*

Chriſtianus Volradus natus 1585.

VVilhelm Ernſt.

In vicino etiam diœceſi Oſnabrugenſi comitatu DEIPHOLD, inſignis hoc tempore mutatio accidit. Fridericus enim comes à Deiphold, Rodolphi filius; Friderici, cuius ſupra in belli Hildeſienſis hiſtoria mentionem feci, nepos: poſtremus in hac

1585 familia,ſine liberis maribus, has terras rel
21. Sept. quit. Cùm autem comitatum illum,antiqu
tus Romani Imperij beneficium,à Franciſc
duce Brunſ. ep. Mindenſe aſperè vexatum,&
armis hoſtiliter oppugnatum:Fridericus co
mes,poſtremi auus, Henrico duci Lunebur
genſi,defenſionem illius ſuſcipienti, ſubie-
ciſſet: nunc quoque VVilelmus ſenior du.
Luneburgenſis,feudum illius comitatus, ad
occidentalem Viſurgis ripam, inter Monaſt
Mind. & Oſnabrug. diœceſin interiecti, va-
cuum occupare dicitur. tametſi filiæ comitis
relictæ, cui patrocinium & tutelam auuncu-
lus Bernardus, Oſnabrugenſis epiſcopus &
alij fideliter præſtant,vſum fructum ditionis
deberi,quidam diſputant.

Magdebvrgensi Ciuitati, cum archiepiſcopo, iam inde à religione primùm emendata, controuerſiæ de Iurisdictione eccleſiaſtica & politica; & munitionibus, ac porta vrbis, templo Cathedrali & domo epiſcopi contigua, per quam archiepiſcopus quocunque tempore olim ingredi ac egredi poterat,graues interceſſerãt,Quæ, electorum Sax.& Brand. interceſſione,8. Septem. compoſitæ ſunt. Vt ciuitas,liberum Religionis Auguſtanæ Confeſsionis exercicium: Ius vocandi ac conſtituendi miniſtros eccleſiæ, & Rectorem ac cæteros collegas in

Schola;

Schola; totamque inſpectionem & guber- 1585
nationem Parochiarum, Scholæ, Cœnobio-
rum, ſicut iam poſsidet, ſaluam & incolu-
mem retineat. Iurisdictionem verò in cau-
ſis matrimonialibus, archiepiſcopo, qui ſo-
lus ea olim adminiſtrauit, hac conditione
Senatus reſtituit, vt officialis archiepiſcopi
deinceps iudicio matrimoniali præſideat,
cui certas perſonas ex Senatu & miniſterio
Conſules adiungunt. quæ, non præciſe iux-
ta Canones Pontificios, ſed vſitatas in eccle-
ſijs Auguſt. Confeſs. Conſiſtoriorum leges
pronuncient. Quod ſi inter archiepiſcopi
& Senatus aſſeſſores de ſententia non con-
ueniet: Acta, alijs Conſiſtorijs Auguſtanæ
Confeſsionis, dijudicanda, mittantur. De
citationibus etiam ciuium, Examine Teſtiũ,
& Appellationibus, æqua & vtrique par-
ti tolerabilia media definierunt. PORTAM
archiepiſcopo, ſiue interdiu, ſiue noctu in-
gredi velit, rurſum patefacit Senatus, ita vt
clauium portæ cuſtodia penes ſenatorem
certum maneat, & Vigil portę à Senatu con-
ſtituatur, qui archiepiſcopo & ſenatui iuret,
& vtrique parti ingreſſum & exitum liberum
quocunque tempore interdiu ac noctu, ſi
opus ſit, ſine alterius partis incommodo da-
turum eſſe. ita tamen, vt nulli conſiliarij
ſiué miniſtri, niſi archiepiſcopi vel admi-

1585 niſtratoris perſona præſens ſit, intromittantur.

Monaſterienſem epiſcopam, cùm Ioannes VVilelmus, ducis Cliuenſis ac Iuliacenſis filius, vltra decennium rexiſſet, reſignata Collegio dignitate, IACOBAM, Philiberti Marchionis Badenſis filiam: Bernardi neptem: Erneſti, Iacobi, Georgi Friderici fratrum ſobrinam; in Bauariæ ducis aula educatá, vxorem duxit. nuptijs die 6. Iunij Duſſeldorpij celebratis. Diœceſeos verò Monaſt. amplæ & potentis Imperium Canonici ſeniores, Erneſto Bauariæ duci, Alberti filio, archiepiſcopo Colonienſi, Leodienſi, Friſingenſi, Hildeſienſi, refragantibus cæteris ordinibus tradiderunt.

Noueſium, eccleſiæ Colonienſis oppidum ad Rhenum, aſtu & induſtria Adolphi comitis Morsēſis, Gebhardo archiepiſcopo exuli
25. April. fauentis occupatum, direptum, ac diutius anno defenſum eſt. Paulò ante Buſcumducis, Brabantię oppidū inſigne, quod in clientela & fide regis ſui, toto hoc poſtremi belli tempore manſerat, Duces aliquot copiarum comitis Hoenloenſis mane ex improuiſo interfectis vigilibus & exploratoribus emiſsis, adoriuntur, & occupata porta in forum vſq; perueniunt, ſed virtute Claudij Berlaynentij, Domini Hautepeni præfecti militum & ciuium

ciuium repulſi, & clathris in porta deiectis, cùm exitus nullus pateret miſerè trucidati ſunt, ac inter cæteros Ferdinandus etiam Truxeſius, Gebhardi frater, deſideratus, & cum gregarijs ſuſpenſus eſt. ſed hunc agnitum ſtatim ſepelierunt. 1585

ANTVERPIA, Brabantię vrbs, Belgiæ ac Europæ totius emporium ſplendidiſſimum, poſtquam Alexander Farneſius, Parmæ dux, regis Hiſpaniarum legatus, totum ferè annum Scaldis fluuij nauigationē ipſi intercluſerat: tandem fame, & vulgi pacem flagitantis tumultibus coacta, ad regis Hiſpaniarum obedientiam redijt, & Duci Parmenſi, regis legato ſe mediocribus cōditionibus dedidit. 7. Auguſt. Cùm enim Hiſpanorum præſidia, in vicinis vrbi oppidis Lyrę, Bredę, & cæteris excubantia, omnem itinerum ſecuritatem, & commeatuum importationem à terra, toto iam triennio impedijſſent: fluminis tamen Scaldis beneficio, nauibus omnia ad victum & defenſionem neceſſaria, ipſis mediocriter ſuppetebant. Quare vt fluminis vſum ipſis adimeret Parmenſis, dum adhuc ſuperiore anno Flandriæ metropolin Gandauum caſtellis cinctam obſideret: cum parte exercitus & tormentorum ad Scaldim fl. acceſsit. ac primum magna

1585 vi caſtellum Lillo oppugnauit. Quod tamen ſtrenuè tum Antvverpienſes defenderunt: locum itaque paulò ſuperiorem, duobus infra Antvverpiam milliaribus, ORDAM, in Brabantica Scaldis ripa elegit, quo exercitũ ex Flandria transferens, & vallum extruens, plurimaque tormenta bellica in ripa collocans, crebris ictibus naues Antuerpiam verſus euntes petebat. Eâdem opera caſtellum Lieskensheck, ſitum è regione Lillo quod Antvverpienſes tenebant, continuè oppugnatum cepit. Plura præterea caſtella prope ripam fluminis extruxit: & Callo, in ripa Flandrica ſitum; è regione Ordami muniuit. Cuncta etiam hæc tàm minora quàm maiora caſtella tormentis bellicis æneis repleuit, conatus eo modo impedire, ne nauis aliqua Antuerpiam peteret. Verùm nihilominus nautæ, aſſueti iam machinarum ictibus, plures quotidie, hoſtibus inuitis Antuerpiam perueniebãt. Quò, Idibus Nouembris, Dux Parmenſis literas hoc exemplo miſit. Videtis quotidiè ô ciues & animaduertitis, quàm miſer ſit veſter ſtatus: neminem inter vos habetis principem locum obtinentem, qui non ſuo commodo ſtudeat, cum incommodo & detrimento omnium ciuium. Vidiſtis principem Vraniæ, dum in viuis adhuc

ſuper-

uperesset, in hoc ſemper fuiſſe, vt ſubditos 1585
uos intricaret modis omnibus, neque vn-
quam tentaſſe ciuitatem aliquam obſidione
iberare. Quo nam modo Galli vobiſcum a-
gere decreuerint, vos non latet. At Deo opt.
Max. ſic viſum fuit, vt ambo illi ex hac vita
diſceſſerint. nunc tandem oculos conuerti-
e, & cum Domino veſtro rege redire in gra-
iam ſtudete. pollicetur enim ſe vos receptu
um in ſuam tutelam, & nũquam reuocatu-
um in memoriam, quamuis grauiſsimè illũ
offenderitis. Quod ad me attinet: promitto
& ſanctè iuro, me tolerabilibus conditioni-
bus vobiſcum acturum, imò nihil non con-
ceſſurum. ſi modò quæ propoſueritis, & pe-
ieritis, rationi aliquo modo conſentanea
int. At ſi nullo modo hæc facere decreue-
itis: proteſtor ego coràm Deo & homini-
bus, me nullo modo eſſe cauſam internecio-
nis, malorum, & ſanguinis profuſionis, quæ
nisi meis monitionibus aures præbueritis)
t eueniant omninò neceſſum eſt. hac de cau
ā, nõ ſolùm magiſtratui, ſed & ciuibus cun-
tis haſce literas ſcripſi. Ex caſtris Stas-
broekanis.

Antuerpienſes viciſsim: Literas tuas re-
cepimus, Domine princeps, & (vt breuiter
dicamus) videtur nobis Cl. T. cauſſam belli
noſtri non rectè intellexiſſe: maximè ſi con-

1585 ſideres, quonam modo nobiſcũ egerint Gubernatores & principes noſtri priores: nempe vt nos priuarint noſtris priuilegijs, inauditis & hoſtilibus nos prementes perſecutionibus: acceſſêre innumera adhuc alia, vt bonorum proſcriptiones, exilia, diſputationes igneæ & ferreæ. Quæ omnnia in miſeros ciues perpetrarunt, nullam admittẽtes illorũ iuſtam excuſationem: verùm hoc tãtum nomine ſupplicio illos dignos iudicãtes, quòd vnum verum Deum Chriſtum pro ſuo Mediatore & adiutore inuocaſſent. Et hanc ob cauſam in plurimis ciuitatibꝰ arces extruxêre, aliaq; inaudita & intolerabilia illis onera impoſuêre Rogamus Cl. T. ne vllo modo ſibi perſuadeat, nos bellum animi gratia ſuſcipere, nec quoque principem Vraniæ, vt illud ſuſciperemus, authorem fuiſſe. Nam ille iuſſu & conſilio omnium nobilium totius Belgiæ vocatus fuit. De pace quod nobiſcum ſe velle agere Cl. T. promittat: maiori profectò eam ob cauſſam apud nos autoritate vales. neq; nos huc vſque diſtuliſſemus, ſi in tua manu ſitum eſſe certò ſciremus, nobis cõcedere illud, propter quod bellum primũ ortum inter nos & regem, nempe religionis liberum vſum. quum nos minimè lateat, Regẽ ipſum, pro arbitrio Põtificis, & illorũ, qui ſe inquiſitores dicũt, cogi viuere. adeo vt in il-

lius

ius manu nullo modo ſitũ ſit, vt vel illud no- 1585
is cõcedat, quod ipſis Turcis & infidelibus
ibenter cõcedunt. Verùm Rex infinitis per-
ecutionibus nos preſsit, bellum nobis intu-
it, quod ſuſtinere in hunc vſque diem coacti
uimus. Et quamuis diuerſi reges & impera-
ores, annis abhinc viginti, pro nobis apud
llum iteratis vicibus interceſſerint, nihil ta-
nen ab illo impetrare vllo modo potuimus.
uæ res nos impulit, vt extraneorũ principũ
Gubernatorum auxiliũ & opem implora-
e coacti fuerimus. Sciat præterea Cl. T. nos
ãtummodo vnicũ eſſe membrum omnium
rouinciarum, quibus iuramento obſtricti
umus, & abſque illarum conſenſu & autho-
itate nihil ſtatuere ea de re poſſe. Nihil præ-
erea certi vllo modo conſtituere poſſumus,
iſi prius implorata authoritate & volunta-
e Chriſtianiſsimi Regis Galliæ (cũ quo pa-
tum inire libenter & ex animo cuperemus,
ámque ob cauſam iam dudum illi aliquas
onditiones propoſuimus) ne illius maieſta
i anſam præberemus, vt nos leuitatis poſt-
ac iure & meritò poſſet inſimulare. Quod
d proteſtationem attinet, quam Cl. T. affert
ub finem epiſtolæ: Rogamus, hoc tibi certò
erſuaſum habeas, nos nulla alia de cauſa,
ellum ſuſtinere, niſi vt cõiuges, liberos, de-
iq; patriã ſartam tectã cõſeruemus, veram
religio-

1585 religionem retineamus, Chriſtum Domini noſtrum pro vnico mediatore agnoſcamus. Rogamus præterea Cl. T. illam ſpem de nobis concipiat: nos virtutes tuas magnifacere, & optare nobis tribui aliquam commoditatem, vt tibi gratum officiũ præſtare poſſimus, ſaluo iuramento, & ſalua conſcientia noſtra, Hiſce te, Cl. Princeps, Deo opt. Max. commendamus. Datum 23. Nouembris.

Dux Parmenſis videns Antuerpienſes in propoſito gerendi belli manere, & Gallica auxilia denuò expectare: acriùs & vehementiꝰ eos vrgere inſtituit. Itaque ad caſtellũ Ordam, palos multos fundo infixit, tùm vt aditum nauium eo modo impediret, tùm vt cõmodius tormentis ſuis bellicis vti poſſet. At nautæ nihilominus ventum proſperum nacti Antuerpiam perruperunt. Quare funes ſiue rudentes nauticos princeps ab vtraque parte fluuij, palis illis alligari mandauit eo ipſo loco, quo poſtea pontem extruxit. Attamen non multò poſt duæ naues iumentis & pecoribus oneratæ, quum ad eum vſque iocum perueniſſent, nautæ ſecuribus alijsq; inſtrumentis ferreis, funes iſtos infregerũt, incolumesque Antuerpiam penetrarũt, qui magna cum admiratione, & non minori applauſu, à ciuibus fuêre excepti, & à magiſtratu inſuper pro re benè geſta, muneribus ornati.

nati. Antuerp. etiam hac occaſione animum 1585
ſumentes, in Hiſpanorum caſtra nauibus e-
rumpentes, magnum Hiſpanis nauibus da-
mnum intulerunt. ac milites Hiſpani, qui ca
ſtella in aggere extructa inhabitabant, lue pe
ſtifera plurimos abſumente, eum in modum
indies imminuebantur, vt Parmenſis nouas
ſuppetias illis afferre cogeretur. Tandem
dux Parmæ, vt omnem Antuerpienſibus cõ-
meatum, & fluminis vſum intercluderet, mẽ
ſe Ianuario primùm circa caſtellum Callo,
fundo infigi iuſsit ab vtraque fluuij parte, pa
los, quibus pons vtraque parte inniteretur.
Cùm autem eouſque peruentum eſſet, vt pa-
li illi nimia profunditate amplius fundo in-
hærere nõ poſſent, quod ſupererat ſpacium
platis obduxit (quod eſt genus nauigij latũ
magis quàm altum & à latitudine ſic appella
tum) quæ intertextis funibus & catenis fir-
miter alligauit, vt alia alijs hærerent. ruden-
tes longos præterea platis iſtis alligauit, ex
quibus anchoras ſuſpenſas vnà cum lapidi-
bus fundo iniecit, ita vt naues, tàm ab ante-
riore, quàm poſteriore parte funibus & ru-
dentibus alligatæ velut infixæ fundo immo-
tæ conſiſterent. & quamuis inclementiori-
bus quibuſdam hibernis tempeſtatibus ope
ræ interdum turbatæ & inſtrumenta quædã
platæ perierint, nihilominus tamẽ menſe
Februa-

1585 Februario operi finem omni ex parte impo
ſuit Porrò longitudo pontis, ſpacium 200
pedum in ſe continebat. Illa verò pars me
dia, quæ platis innatat, mille pedum lougi
tudinem excedebat. Et quamuis ab vtra
pontis parte extenſæ eſſent plurimæ trabes
ferro acuminatæ, ne nauis aliqua pōtem at
tingere poſſet: metu tamen ne Antuerpien
ſes excurſionem facientes, cūcta hæc vi per
rumperent, procul à ponte, truncos multo
triangulari forma confectos, aquæ iniecit
quæ etiam aditum nauium impedirent. E
ſi quando aliqui ex iſtis truncis rapido fluu
curſu auferrentur, ſtatim in illorum locum
alios ſubſtituti. Huic operi princeps Parme
ſis ipſe, vel legatus illius, ἐργοδιώκτης ſempe
adfuerunt. Hollandi & Zelandi huc vſque
ob Torlonij Amyralis cunctationem impe
diti, tandem exeunte Martio liberare obſi
dione Antuerpiam conati, collectis copijs
nauibúſque inſtructis, terra & aqua caſtell
Lieskenshoech oppugnatum, & arcem An
tonishoeck occuparunt, ac vicum Beueren
in quo paucas ante horas Parmenſis cum ſu
is fuerat, cremarunt. Antuerpiâ etiam na
ues emiſſæ ſunt, quæ puluere tormentario
& lapidibus oneratę, intrinſecus calce vnde
quaque incruſtatę, ad caſtra Hiſpanorum vſ
que appulêre. è quibus duæ ſtatim diſſolut

nullum

ullum hoſti detrimētum intulerunt, tertia 1585
uū primo ictu excitati plurimi è caſtris ſpe-
taculi & defenſionis cauſſa cōfluerēt: poſt-
uam ignis intrinſecus latens puluerem ni-
roſum attigiſſet, incenſa tota nauis, magna
i, magnoque impetu, lapides, ferrum, &c.
roijciens, vno ictu: partem è ponte, vnà cū
uatuor nauibus confregit: inſuper plus
uàm quingēti ex ſpectatoribus, inter quos
obertus Melodunēſis, marchio Robaiſius
ntea Vicecomes Gandauenſis dictus; præ-
ectus Arteſiæ: Caſparus Robleſius Coro-
ellus Groningenſis, & Capitaneus Scaura
iſpanus, alijque nobiles & capitanei par-
im interfecti, partim læſi ſunt. Poſtea Hollā-
i aggerē Conuentſteindyck, vi occupare ac
erfodere tentabant. Ab alia parte Antu-
rpienſes, naui ſua Duyuelmoer: quæ ex
ultis ſimul iunctis platis, inferiori parte li-
nis & arboribus compacta & circumqua-
ue dolijs cincta erat, ſuperius impoſito ag-
ere ſiue propugnaculo, tormentis æneis
randioribus negocium faceſſere hoſtibus
onabantur, ac Hollandi & Selādi aggerem
ccupatū aliquot horas tenuerūt. Antuerp.
tiam ex vrbe erumpētes, ab altera parte ho- 16. Maij.
em adoriebantur, ac cōſul Philippus Adel-
undis, & comes Hoënloenſis, ex prælio in
rbem recurrentes, nūcium victoriæ lætiſsi-
mum

1585 mum ciuibus attulerunt. qui mox in triſti
ſimam lamentationem & planctum conuer
ſus eſt. Nam Hiſpani collectis animis, impe
tu acerrimo, in hoſtes, iam penè victores in
uecti, plurimos ciues ac nautas Antuerpien
ſes, inprimis verò magnam Hollandorum &
Selandorum multitudinem trucidatam d
aggere iam occupato deiecerunt, & nauibu
pleriſque potiti ſunt. Hac luctuoſa clade fr
cti Antuerpienſium ciuium animi, cùm nul
la vel à rege Galliæ, vel alijs auxilia, ſoliciti
animis fruſtra expectata, ſupereſſe viderent
ad pacem qualibuſcunqne conditionibus
modò non prorſus iniquæ ac intolerabile
eſſent, cũ Parmenſi faciendam, cõuerſi ſunt
9. Iulij. & iam Mechlinia quoque Parmenſis præſi-
dium receperat. Etſi igitur conſules & ma-
giſtratus, reformatæ religionis hominibus
potiſsimùm cõſtans, & militum duces, qui-
bus ſolis, gentium & vrbium calamitates in
bellis lucrum adferũt, pacem diſſuadebant,
& ab Angliæ regina opem ac defenſionẽ ex-
pectari vellent: tamen communitas ciuium
reliqua, tot annis ſe inani auxiliorũ promiſ-
ſione ludificatam cernens, perpetuis clamo-
ribus ac tumultibus pacem poſcens, tandem
obtinuit, vt de tolerabilibus reconciliandi
Regis medijs tractatio cum Parmenſi ſuſci-
7. Aug. peretur. Qua, tandem concluſa; poſtridie,
Carolus

Carolus Comes Arenbergius, Parmenſis le- 1585
gatus, cum 500. equitibus & 2000. pediti-
bus vrbem ingreſſus, nomine Regis Hiſpa-
niarum occupauit.
Conditionum deditæ vrbis Antuerpiæ, &
reditus in gratiam cum rege Philippo, præ-
cipua capita ſunt. Cùm ciuitas & ciues Antu
erpienſes ſupplices rurſus ſe ſubijciāt Regi,
vt duci Brabantiæ & naturali Domino ſuo,
eadem ratione, qua prius ſubiecti fuerunt:
Rex viciſsim, omnium præteritarū offenſio-
num ἀμνηστίαν ſanciens, clementer eos in gra-
tiam recipit, eosq; vt fideles ſubditos pater-
na beneuolentia deinceps complectetur: &
omnia ac ſingula priuilegia tàm generalia,
quàm ſpecialia, quibus ante hos motus legi-
timè fruebantur, deinceps etiam concedet.
Dabítque operam, vt priores confœderatio-
nes & pacta cum imperio & alijs prouincijs,
quod ad negociationes & commercia atti-
net, ſeruentur. Nec vlli vel priuato, vel in pu-
blicis officijs ſub archiduce Matthia, duce
Andio, & alijs verſato, ob quoſcunque exceſ
ſus, crimina læſæ maieſtatis, vel alia, occaſio-
ne horum motuum patrata, moleſtiam exhi
bere; nec officiarios, ob vllas cōſtitutiones,
actiones, ſententias, officij ratione latas, in
ius vocari aut in eos inquiri vel exprobrari
licebit. niſi in priuata ſua commoda & pro-

1585 prios vſus aliorũ bona tranſtulerint. Omne
etiam proceſſus, ſententiæ, literæ, gratiæ in
concilio Brabantiæ & alijs iudicijs datæ, in-
ter præſentes & iuriſdictionẽ illorum appro-
bantes, ratę erunt. Saluo tamen remedio re-
uiſionis, appellationis, &c. Exules quoq; &
proſcripti ex alijs vrbibus regi reconciliatis
vel Antuerpiæ manere, vel aliò cũ bonis mi-
grare poterunt, modò arma non reſumant
nec aduerſus regem quidquã machinentur.

Omnes Antuerpiæ ciues, pręſentes & ab-
ſentes, liberè ſuis bonis ſub regis imperio ſi-
tis vtentur ac fruentur, nõ obſtante vlla con-
fiſcatione vel alienatione, per Albanum, ali-
óſue pręfectos regios facta. Ciuibus, qui re-
formatam religionem ſequuntur, quadrien-
nium adhuc tutò & liberè in vrbe manere
vel diſcedere, & de bonis ſuis, pro vt ipſis cõ-
modum videbitur, diſponere, eaque proxi-
mis hęredibus relinquere licebit. Exhære-
dationes verò aut donationes, ex odio reli-
gionis, vel horum motuũ prætextu, in alio-
rum fraudem factę, pro irritis habebuntur.
Monetę aureę & argenteę in valore nunc vſi-
tato: & Tributa Reipublicę impoſita, vt ci-
uitatis debita, obligationes, & annuę pen-
ſiones ſolui facilius poſsint, manebunt.

Omnes pręlati, collegia, Cœnobia, Noſo-
comia, omnes laici & eccleſiaſtici, qui à regis
partibus

partibus fuerunt,in ſua bona, actiones, cre- 1585
ditiones,reditus,integrè reſtituentur.Tem-
pla diruta ciuitas reędificabit.

Antuerpienſes,omnia tormenta,muniti-
ones, & naues bellicas, in manus Ducis Par-
menſis tradent,ac inſuper quadringēta mil-
lia florenorum pendent, vt ſtipendia militi-
bus, anno diutius vrbem obſidentibus,per-
ſolui commodius poſsint. Quod ſi Hollan-
di ad priſtinam Regis obediētiam ſtatim re-
dibunt: nullam ſe arcem in vrbe extructurū,
neq; militibus eam oneraturum promittit.
Captiui vtrinque, excepto Dn. de Tillignij,
dimittentur. Philippus Dn. de Adelgundis,
in Hollandiam proficiſci cupiens, hac condi
tione dimittetur, ſi iurabit, ſe intra proximi
anni ſpacium arma contra regem non ſum-
pturum eſſe. Hęc omnia, vt à rege Philippo,
per literas patētes, propria regis manu ſub-
ſignatas,& ſigillo magno ſuæ Maieſtatis mu-
nitas confirmentur, intra quatuor menſes
Dux Parmenſis curabit.

Qui, decimo poſt hanc tranſactionem die, 17. Auguſt.
Natali ſuo, vrbem ingreſſus, machinas in ar-
cem tranſtulit: eamq; petentibus ciuibus, vt
moleſtijs alendorū militum inſolentiſsimo-
rum, qui in præſidio erant, quotidianis libe-
rarentur, inſtaurauit: & in vrbe commorans
nihil hoc anno memorabile præterea geſsit.

1585 Cùm quidem Eliſabetha Angliæ regina, r
ceptos in tutelam & defenſionem ſuam H
landos & Selandos; miſsis circiter 1000
Anglis iuuaret: & vrbes maritimas regi
ſuo oportunas præſidijs muniret. Conſi
ſui cauſas Angla publico ſcripto declarat, r
ſolum antiqua populorum Belgici à præſ
ctis Hiſpani tyrannicè oppreſſorũ, & Angl
rum, fœdera ac commercia: verùm prçcipu
inſidias ſibi ac regno ſuo, per Hiſpanos H
berniam tentãtes, & legatum Bernardinu
Mendozam, cum proceribus aliquot in A
glia, & exulibus in Belgico & Gallia occult
machinationes ſtruentem, intentas. quas n
alia ratione commodiùs arcere poſsit, quà
ſi à vicinis Anglię prouincijs ac portubus h
ſtes arceat. ſicut Gallos ante 25. annos re
gno ſuo inſidiantes, illiúſque titulum ia
vſurpantes; miſsis in Scotiam auxilijs auer
terit. Præterea, Franciſcum Dracum An
glum, virum nobilem & rei nauialis peritiſsi
mum, in mare Atlanticum; Angliæ regin
miſit, vt aduenientem ditiſsimam claſſem e
Peruanis inſulis, interciperet. deinde in In
diam nauigans, & certa parte, arcem in e
erigens, ad receptum ſuorum muniret, pro-
uincias in India inquiſiturus nouas: & Hiſp
12.Sept. nis, ſi poſsit, erepturus. Is Plimmutho occi-
dentali Angliæ portu ſoluit. Cæteris etiam
ſingulis

ingulis ſuis portubus Angla impoſuit præ- 1585
ſidia aliquot naues militares, & ad Icciū por-
um quatuordecim armata nauigia, quibus
ranſitum in Hiſpaniam traiecturis, impedi-
t. Edicto prætcrea ſanxit, ne quis è ſuis ſub-
itis eat in Hiſpaniam ſub pœna capitis. Ex-
ernos, qui inde veniūt, aut eo eunt, iure bel
capi iubet. Edictum illud Londini promul
atum fuit die 22. Sext. Cùm hæc faceret, pu
batur habere principes, qui fœdere eſſent
oniuncti, in primis Scotiæ regem, quem ſi-
conciliauit, veteribus ſopitis diſſenſioni-
is. & Daniæ regem ſibi coniungere niteba-
r. cum ea denique fœderatus erat rex Na-
arræus. Metuebant enim proceres refor-
atæ religioni in Anglia addicti, ſi rex Belgi-
im recepiſſet, Angliæ, quæ Belgicum bellū
uit, bellum inferret, & eorū vires, ea in or-
nem redacta, peſſundaret. Oportere igi-
r, ne hoc accidat, regē perpetuo bello do-
i inuolui. Hæc vera eſſe continuati ab An-
is in Belgico belli cauſa exiſtimatur.
Neomagum interea Geldriæ metropolis,
Druſoburgum, vulgo Duisburg, eiectis or
inum præſidijs, ad Philippi regis obedien-
am redierunt.
Sed in Saxoniam nobis propiorem re-
eo, in qua, HENRICVS IVLIVS dux Brun-
icenſis, Iulij filius, Halberſtadenſis ac Min-

1585 denſis eccleſiarum epiſcopus, cum Doro
thea, Auguſti Saxoniæ electoris filia, nuptia
26. Sept. in arce Guelphornm, abſentibus ſponſæ pa
rentibus, celebrauit. Sponſæ mater, Anna
Chriſtiani III. Daniæ regis filia, lyenteria, c
bi faſtidio, vomitu aſsiduo, καὶ ἀτροφίᾳ, aliquo
iam menſes languefacta, paucis poſt filiæ nu
ptias diebus, ex hac vita, anno coniugij 37. e
1. Octob. migrauit. Quam maritus elector Auguſtu
calendis Nouembris Fribergam deferri a
condi curat: & paulò poſt Agnetem Hedu
uigem, Ioachimi Erneſti Anhaldini & Eleo
noræ VVirtenbergicę filiam ſibi deſponde

Simon etiam Lippienſis comes, Bernard
filius, tutor & nutritius eccleſię & ſcholarum
munificus, & vnicũ familiæ illius columen
Eliſabetham, filiam Ottonis comitis Holſa
tiæ & Schaunburgenſis, & Eliſabethæ Vrſu
lę (Erneſto duce Lunęburgenſi natę, VVilel
23. Nouemb. mi ſororis) ſecũdo matrimonio ſibi copula
uit, ex qua, ſequentis anni 1586. die 21. Se
ptembris, Filius ac hæres ipſi natus eſt BER
NARDVS. cùm mater puerperę, filiam
partui propinquam inuiſens, paucis ant
diebus, Detmoldi, vitam in terris ſuam
clauſiſſet. Nato filio, ditionis Lippienſi
hęrede, Simon pater, vt gratum ſe Deo, ob
donatum filium, declararet: decem millia
Ioachimicorum eccleſijs ſui comitatus vi-
ciſsim

ciſsim donauit, ex quorum reditibus, ſtipen- 1585
dia paſtorum, tenuius ſe alentium, augerentur.

Cùm Henricus Iulius, Saxonica vxore ducta, Mindenſem Epiſcopam, vt conuenerat, Collegio reſignaſſet: pater dux Brunſuic. alterum filium, Philippum Sigiſmundum, recipi petit. Quem non prorſus recuſat Collegium, modò Dux Brunſuic. præfecturas aliquot comitatus Hoyenſis, quas ſibi vigore antiquarum tranſactionum deberi affirmabant, reſtituat. Cùm autem diutius deliberandum Brunſuic. cenſeret, & tempus electionis Canonibus definitum, interea effluxiſſet: archiepiſ. Colonienſis, Erneſtus Bauarus, miſsis legatis, confirmabilem in curia Romana deſignari petit, ac ſe ipſum non obſcurè Collegio commendat. Quod cùm non obtineret, poſtea legatus Pontificius Franciſcus Bonhomius epiſcopus Vercellenſis, Collegium Mindenſe Aquiſgranum citat, ad videndum & audiendum declarari: quia iuſto tempore Epiſcopum non elegiſſent vel poſtulaſſent, electionem hac vice ad Erneſtū archiepiſcopū. Colonienſem & Metropolitanum deuolutam, vt is epiſcopæ de habili perſona prouideat. Collegium verò, libertatem electionis ſuam, à prædeceſſoribus acceptam, retinere cupiens: vicinorum Mindæ comitum

1585 Schaunburgenſium fratrē ANTONIVM, præpoſitum Hildeſienſem & Decanum Colonienſem, ſibi epiſcopū creat, & Mindæ in ſummo templo publicè renunciat 1587.

28. Aug.

IN GALLIA, nouum aduerſus Henricum Nauarræ regem, Antonij filium, ac omnes illi confeſsione doctrinæ cōiunctos reformatę religionis homines, quos Hugenottos (ad portam S. Hugonis Turoni ad exercitiū ſuæ religionis olim conuenientes) primùm nominarunt: Belli incendium exarſit. Carolus enim Cardinalis Burbonius, Caroli filius, Henrici regis Nauarræ patruus, vt proximus regij ſanguinis princeps: Henricus Guiſius, Franciſci filius, Lotharingus: & alij confœderati Pontificiæ religionis propugnatores, cùm rege Henrico III. hæredem regni nullum ſuſcipiente, Succeſsionem coronę Galliæ ad Henricum regem Nauarrę, Antonij filium, Caroli Cardinalis Burbonij ex fratre nepotem, pertinere viderent: conſcriptis copijs, & occupatis aliquot vrbibus, cauſas ſuſcepti à ſe belli publico programmate exponunt, vt catholicam Romanam Religionem, in regno Galliæ, ab alijs diuerſæ confeſsionis oppugnatam, conſeruent ac tueantur, & Eccleſiam in priſtinam dignitatem reſtituant. Deinde, vt decedente abſque liberis Henrico III. Catholicum regem,

non

non Hæreticum, habeant. neque enim tene- 1585
ri ordines Galliæ, ad obedientiam regi, à Ca-
tholica Romana religioni deſciſcenti: cùm
primùm rex in coronatione Iuramentum
præſtet, ſe catholicam Apoſtolicam Roma-
nam religionem ſolam tueri velle. Vt No-
bilitas quotidianis exactionibus iniuſtis o-
nerata, & in ſeruitutem redacta, ad priſtinam
libertatem & dignitatem redeat. Vt popu-
lus ab omnibus nouis impoſitionibus, poſt
mortem regis Caroli quotidiè accumulatis,
leuetur. vt Parlamenta priſtinam poteſtatē
& Iuriſdictionem integram recuperent. vt
Gubernatores & officiarij publici, à mune-
ribus & officijs ſibi mandatis, non remoueā-
tur, exceptis tribus caſibus, in veterum con-
ſtitutionum ſanctionibus expreſsè nomina-
tis. vt omnis pecunia ex populi contributio-
nibus collecta ad ſalutem regni & vſus ordi-
natos perueniat. vt ſingulis triennijs, Ordi-
num regni generalis conuentus habeatur, in
quo ſinguli ordines, grauamina ſua propo-
nere, eorumque abrogationem impetrare
queant. Teſtantur autem ſe nihil hoc bello
contra Regem moliri, ſed ad defenſionem,
perſonæ, vitæ & ſtatus regis, omnia referre,
ac cùm primùm iuſta hæc poſtulata ſua im-
petrent, ſe rurſum arma poſituros eſſe. Orant
Reginam matrem, reliquos Pares ac princi-

1585 pes Franciæ, eccleſiaſticos ac politicos, vni
uerſam Nobilitatem, Ciuitates ac Populum
vt ipſorum inſtitutum fideliter adiuuent.

Etſi autem his poſtulatis Rex reſpondit nec voluntatem nec fidem aut diligentian in tuenda veteri religione, & tota repu. blica rectè & ſalutariter adminiſtranda ſib hactenus defuiſſe: & cùm ſpes hæredis regn à Deo ſibi tribuendi, nondum ablata ſit, ſuc ceſsionis cauſa tantum bellum moueri no debuiſſe: tamen paulò poſt cum principibu confœderatis amicè conuenit, ac, vt vna ſol catholica Romana religio in Gallia retinea tur, & Hugenotti ab omnibus publicis mu neribus & reipublicæ gubernaculis remo ueātur ac deinceps arceantur, & omnia prio ra Edicta de reformata religione toleranda abrogentur: communi conſilio decreuit. I. deoque prouincias regni, principibus con. fœderatis tuendas, diſtribuit. Oppidis Hu genottorum, Rupellis, S. Angeli, Montalba no & alijs, ſaluum paſſum & commeatuum importationem, diſpoſitis in vicinia præſi dijs, prohibet. Miniſtri eccleſiarũ reforma tarũ omnes intra menſis ſpacium: ciues no armati, vſque ad menſem Ianuarium delibe. rare, & niſi ad catholicorum templa redeāt, ex regno diſcedere iubentur. Hæc publico e. dicto regis die 18. Iulij promulgata ſunt.

Hen-

Henricus Nauarræ Rex, qui Galliæ regem hactenus ſibi amicum in hac cauſſa & coniunctum exiſtimauerat, poſtquam ſe deluſum videt: publico ſcripto cauſſas neceſſariæ defenſionis à ſe ſuſcipiendæ exponit, & ab Angliæ regina confœderata pecuniam, à Germaniæ principibus facultatem copiarum equeſtrium in ditionibus eorum colligendi, petit. Interea Sixtus Pontifex, publico Senatus Cardinalium decreto, Henricum regem Nauarræ, & Henricum ducem Condæum, tanquam hæreticos excommunicat, & inhabiles ad ſucceſsionem coronæ Gallicæ declarat: omniaque eorum regna, ditiones, aliaq; bona, ſubditis à iuramento obediētiæ abſolutis, prædæ exponit, & Galliæ regi, cæteriſque confœderatis, executionem mandat. Rodolpho etiam Cæſari ſcribit, vt Germanos principes opem excommunicatis laturos, conſilio & authoritate ſua prohibeat. Etſi autem magno animo & impetu bellum hoc Guiſiani & confœderati adorti ſunt: tamen præter hanc pacem cum rege factam, nihil hoc anno memorabile amplius geſſerunt, ciuitates tamen regni occupatas, aſſentiente rege, præſidijs ſuis munitas Guiſiani retinuerunt. 1585.

De Orientis rebus hæc accepimus. Ampliſsima Orientis inſula, longè vltra Indiam & Sina-

1585 & Sinarum regiones, ad grad. long. 180. lat. 35. ſita eſt Iapania, quam in 60. principatus diſtributam eſſe ferunt. ex quibus tres principes, ad religionem Chriſtianam ſuperioribus annis adducti: Franciſcus, Bungi; Protaſius, Arimorum; & Bartholomæus, Omuranorum, ineunte anno 1582. legatos ad Romanum Pontificem amandarunt, qui legati eo anno Malacam & Goam: altero, circumnauigata Affrica, in Luſitaniam; ineunte hoc
23. Martij. anno Romã appulerunt, vbi Gregorio XIII. P. P. paulò ante ipſius obitum literas reddiderunt, & orationem, quæ extat, à Caſpare Conſaluo Luſitano, nomine eorum pronunciatam, habuerunt.

Perſarum Rex Mahomet, memorabili hoc anno victoria, aduerſus Turcas, menſe Septembri potitus eſt. Biduo enim pugnatũ, & multa millia vtrinque cæſa, & filium regis Perſarum vulneratum eſſe, Conſtantinopoli ſcribunt. Literas verò regis Perſarum, ſuperiore æſtate, ad Philippũ Hiſpaniæ regem, quibus amicitiam & fœdus aduerſus communem hoſtem Turcarum Imp. ab illo petit, vt ex diuerſis locis, Italia, Belgico, & à quodam Hiſpaniarum regis miniſtro Coloniâ ad nos miſſas accepimus: ita, nihil de earum fide affirmantes, adſcribemus. præſertim cùm de ſtatu religionis ac imperiorum in

in oriente quædam lectorem, rerum Orien- 1585
talium non imperitum; admoneant.

Schah Mahometh; Codabend Dei ſeruus
magnus Rex Perſiæ: generalis Calipha ſectæ
Hali: Caput Chuſelbaſarum: monarcha Per-
ſiæ, Mediæ; Aſſyriæ & Armeniæ: dilectus fi-
lius & ſectator legis Prophetæ Mahometis:
domitor Tyrannorum in oriente: princeps
magnæ vrbis Samaracandæ: protector ma-
gnę inſulæ Chienæ: laudatus ſectator diuini
Iſmaelis: inuictus Sophi, & Dominus maris
ac terrarum in oriente ſupremus.

Salutem & victoriam optat Philippo Au-
ſtriaco, inter cæteros reges orbis Chriſtiani
inſtar Solis illuſtriſsimo, & optimo, Trium-
phanti in excelſo throno Imperij potentiſs.
Chriſtianorum, &c. Etſi religionis inter nos
diſsimilitudo eſt: potentia tamen & com-
muni odio aduerſus Ottomannum tyrannũ
Græciæ, coniuncti & æquales ſumus. Quare
cùm potentiam & maieſtatem tuam conſi-
derarem, & te armis, regni & imperij tui fi-
nes, ab occidente Sole vſque in orientem &
mei regni viciniam, propagaſſe & amplificaſ-
ſe viderem: magno tui amore & veneratione
accenſus ſum. Itaque omnibus prouincijs
mihi ſubiectis, & ſceptro meo regio tributa
pendentibus, vel commertia cum illis exer-
centibus, in India & vicinis regionibus man-
daui,

1585 daui vt omnem beneuolentiam & amicitiam tuis in regno Ormus, & Luſitanis, ac alijs arma pro conſeruatione tuæ Maieſtatis geſtantibus, & omnibus tibi potẽtiſsimo Regi ſubditis præſtẽt: eosq; immunes à vectigalibus in portu Chideno & alijs, negociari ſinant. Tuæ etiam Maieſtatis cauſſa, vrbem Aden, à Solymanno antea per proditionem captam, occupauimus, quæ tui Gubernatoris Digoæ vſibus ſeruiat. Omnes etiam Chriſtianos in noſtris regnis, eodem ſtatu & honore eſſe cũ cæteris noſtris ſubditis volumus. Ideoque Priechamo generali Schacho, vt hoc excelſum mandatum noſtrum inuiolatum ſeruari curet, ſeriò iniunximus.

Sciat etiã Maieſtas tua, me iam totos ſeptẽ annos, potenti exercitu meo, vaniſsimũ, faſtuoſiſsimũ & hæreticum Turcã in anguſtias redegiſſe. Cùm enim bello fratris mei, Freharaimriſſa implicitus eſſem: Turci, fraude, vt ſolent, Ehriuã occuparunt. Poſtquã verò quinq; eorũ exercitus diſsipaui, cum dedecore & damno eos ex occupata iam regione depuli, atque ita conſternaui, vt viſo illuſtri vexillo trium bufonum & rubri Leonis noſtro, Luna ipſorum planè obſcurata, turpiſſimè fugerint. Nec deſinã, donec toto oriente eos expulero, & titulos inanes regni Babylonis & Alcairi, quos ſibi arrogarunt Ottomanni, deponere coegero, ne maiorum &

ante-

nteceſſorem meorum, inuictiſsimi Iſmaelis 1585
& Techellis ſedes, in ampliſsima vrbe Bag-
let, Babylone & Alcairo deinceps poſsi-
leant, nec ſupra ſepulchrum Imamhuſerū
Prophetæ mei, vna coronentur.

Oro igitur te potentiſsimū Dominum, vt
œdere mecum iungaris, & claſſem tuam ar-
natam, tormentis pręcipuè æneis inſtructā,
x Lysbona Budam Arabiæ portum mittas,
Ottomannū ex Arabia pellas, & te Dominū
Damaſci & Aegypti conſtituas, & alia claſſe
ua eū ex Græcia eijcias, teq; Cōſtantinopo-
i Imperatorem colloces, vt victo hoc ty-
anno, nos duo, totum terrarū orbē, pacificè
x iuſtè gubernemus. Exere & declara in hoc
ello ingentē potentiam tuā aduerſus hunc
anē Turcicum, qui, ſi poſſet, cor tuum cor-
oſum deuoraret. Ego Tattaros ad hoc bellū
tipendijs meis conduxi, eorūq; 50000. Ca-
ham conuenire iuſsi, vt eā Imperij Turcici
artem debellatā occupēt. Quare denuò ro-
o, vt aduerſus cōmunem hūc hoſtem te in-
truas, & de omnibus rebus me certiorē red-
as, quod magnæ mihi voluptati ac ſolatio
erit. His bene & feliciter te valere iubeo,
& Maieſtati tuæ exigua munera mit-
to, quæ μνημόσυνα mei apud te
eſſe patieris.

ANNO M. D. LXXXVI. incipiente.

1586 ANno M. D. LXXXVI. incipient
Auguſtus elector Saxoniæ, cur
Hagna Hedvvige; Anhaldina
5. Ian. nuptias apud ſponſæ parente
celebrat, ac Dreſdā ductis cum ſponſa prin
cipibus; qui præſentia ſuā ſacrum nuptial
cohoneſtarant: filiam Annam; Iohanni Ca
ſimiro duci Saxoniæ, Ioh. Friderici captiu
filio, Coburgi ſedem aulæ habenti, in matri
monium tradit: & paulò poſt, fato conceſsiſ
ſe, ante quàm ægrotare, auditur. nam die 11
Febr. cùm concionem manè audiuiſſet, e
venatione cum coniuge in vrbem redijt; &
in ſcamno ſedens, miro animi deliquio & vi
rium corporis defectu, ſubito abreptus eſt
& pridie idus Martij ſolenni pompa funebri,
Freibergæ ſepultus.

Obierunt ſub idem ferè tempus, Margarita Auſtria, Caroli v. filia notha, Alexādri ducis Parmenſis; Belgiæ gubernatoris, mater. Aemilia, VVilhelmi Cliuię ducis ſoror, anus virgo, quæ fratris filias, duobus Palatinis, & Borruſſiæ duci, elocatas educauit; & veræ de Deo doctrinæ ac ſinceræ religionis amore imbuit. Kunigundis, Friderici Palatini filia, Ludoici ſoror, nupta Ioanni Naſſauio, principis Vraniæ fratri. ANNA, Ruperti Palatini filia, Caroli Badenſis vidua; exeunte Martio. In Cimbrica Cherſoneſo, Eliſabetha, coniunx

ınx Ioannis iunioris Holſatiæ ducis , filij 1586.
hriſtiani III. regis Daniæ: filia Erneſti du-
s Brunſ. Philippi neptis; octo filiorum &
filiarum mater: & in Megapoli, Vrſula,
enrici ducis Megapolitani filia, & ex illius
ſteritate in his terris vltima, anno ætatis
6. pridie Georgij deceſsit, cùm circiter 60.
nnos, cœnobio Ribnicenſi virgo præfuiſſet.
Fundauit autem, vt id obiter inſeram, Cœ-
obium virginum nobilium Ribnicij, oppi-
tribus à Roſtochio milliaribus, non pro-
l à Recniſa fl. ſito, Henricus Leo D. Mega-
olitanus, Henrici Hieroſolymitani filius,
annis Theologi nepos: attributa area, cui
x principis antea inſiſtebat. Vbi inter per- 1319.
tuas Senatus oppidi aduerſationes, tem-
um & alia cænobij ædificij, viuente adhuc
cenniũ Henrico fundatore, excitata ſunt,
ii ius patronatus eccleſiæ Ribnicenſis; po- 1324.
ea filius Albertus, in Marlovv & Daſſovv 1339.
ope Lubecam monaſterio donarunt. In li-
ris dotationis, quibus terra Zvvant vvu-
ovv, per Henricum Leonem cœnobio at-
ibuitur, trium coniugum Henrici Leonis
omina extant, quarum prima fuit Beatrix,
lberti marchionis Brandenburgici filia,
uæ Stargardenſem ditionem dotis loco
tulit. 2. Anna, filia Alberti II. ducis Sa-

1586 xoniæ,& Agnetis filiæ Rodolphi Habſp.Im
ſoror Rodolpi ſenioris ducis Saxoniæ.cuiu
anno 1348. cùm Albertus & Iohannes, He
rici filij,primi Duces Megapolitani, à Carc
lo IIII.crearentur,in literis Caroli nomina
tim mentio fit. 3. Agnes, vicini in March
comitis Lindaenſis & Reppinenſis filia.

Recnisa verò fl. Ribnicij oppido fini
nitimus, ad pagum ὁμώνυμον, 5000 paſſuu
à Guſtrouio, Vandaliæ metropoli,ex lacu e
manans,vbi Lagam, Teſsinum, Salinas, Mar
louiam, Megapolitana oppida præterijt,tar
dem ad Damgardiam, Rugiæ ducatum Po
meraniæ coniunctum,& Megapolin diſiun
gens, lacum efficit, qui ad pagum cœnob
Ribnicenſis VVuſtro, duobus à Ribnici
milliaribus,anguſto velut Iſthmo à mari Bal
thico ſecernitur, ac deinceps continuò am
plius viginti milliarium tractu intra terran
& littora vicini maris porrigitur: à dextris
oppida Pomeraniæ, Bardam, C L. V. Paul
Odebornij, vatis, & eccleſiæ Rigenſis ho
tempore Antiſtitis patriam: Sundium, du-
catus Rugiæ metropolin: Gryphiſvvaldium,
Academiæ,& VVolgaſtum aulæ Pomeranicæ
ſedem, & Angelam ad Panim fl. Stetinum ad
Viadrum. à ſiniſtris verò, peninſulam pro-
montorij Daſſæ, Zingſt, Rugiam, Vſedom,&
Iulini inſulam Viadri oſtijs obiectam,alluit:

anguſtos

anguſtos alicubi portus ſeu exitus in mare 1586
Balthicum præbens: Prierouiam, è regione Bardæ: Gellam, inter Zingſt & Rugiam, ad Sundium: nouum Peini oſtium, inter Rugiam orientalem & Rudam inſulam, olim tempeſtatibus inde auulſam, è regione Gryphiſvvaldi & VVolgaſti: Sueuum, è regione Vkermundæ: Diuenoam ſupra Stetinum, inter Iulinum & Caminum epiſcopi ſedem: à qua deinceps terra continens in Boruſsiam vſque porrigitur. ſed his parergis relictis, ad inſtitutum redeo.

Illuſtriſsimi & optimi principis, VVilhelmi, ducis Brunſ. ac Lunæburgenſis filiam
Dorotheã, Carolus Palatinus, VVollffgangi 13. Febr.
filius, Cellæ Saxonum vxorem duxit. cuius ſororem Eliſabetham, ſuperiore anno, Fridericus comes Hohenloenſis, VVollffgangi filius, Ludoici Caſimiri nepos, nuptijs itidem Cellæ celebratis, ſibi connubio iunxerat.

BELGICI prouinciæ, nondum Parmenſi deditæ, Hollandia imprimis & Selandia, & cæteræ illis adhuc vnitæ, cùm in Elizabethæ reginæ Angliæ patrocinium ac tutelam ſuperiore anno ſe contuliſſent: Robertum Dudlæum, comitem Lyceſtriæ, Baronem Deinbigiæ, ſenem, ac reginæ carum, quem exercitui Anglico in Belgicum miſſo

1586 regina præfecerat: Gubernatorem & Capitaneum generalem conſtituunt. eiq́ue ſummum Imperium & abſolutam authoritatem in omnibus negotijs bellicis, ac totius Reipublicæ & iuſtitiæ adminiſtrationem (ſaluis tamen prouinciarum priuilegijs) & poteſtatem omnes contributiones colligendi & expendendi attribuunt Edicto publico. Hagæ
6. Febr. comitis promulgato. Robertus Vliſsingam, Briel, Rammeliam, Bergam ad Somum, præcipua Selandię, Hollandiæ & Brabantiæ propugnacula & portus, pro ſecuritate Reginæ Angliæ præſidijs ſuis muniuit.

Martinus Schenckius, ſtatuum Belgici pręfectus, qui ſuperioris anni menſe Maio à regijs dimiſſus fuerat, cum aliquot complicibus, VVerlam, eius partis VVeſtphaliæ, quæ Colonienſi ſubeſt, oppidum, occupa-
17. Febr. uit, ea vti apparet intentione, quò ſibi, ſi caſtrum eidem oppido imminens quoque capere potuiſſet, pedem figere, eoq́ue obſidionem Noueſianam, quæ iam dudum concluſa & præ foribus erat, impedire poſſet. Cùm verò regios magnis copijs aduentare, ac Rhenum traieciſſe, intellexiſſet, nec caſtro illo in VVerla tàm citò potiri poſſet: me-
28. Febr. tuens, ne ſibi via atque receſſus concluderetur, circa octauam veſpertinam, iſthinc cum omnibus ſuis, prædam omnem, cum multis

captiuis

captiuis,inter quos duo fratres,Gerardus & 1586
Chriſtianus Kleinſorge Iureconſulti,ac magni in eo oppido nominis viri eſſe dicuntur, ſecum trahens,diſceſsit. & ſaluus ac incolumis,ſine vllo impedimento, VVeſaliam (vbi in continenti Rhenum traiecit) vltima eiuſdem menſis Bercam ingreſſus eſt.

Eodem menſe Februario, Stephanus Poloniæ Rex, communitatem Rigenſem, euocatam ad tribunal regium Grodnæ, vna cum parte aduerſa, ipſe audit; & tandem pronunciat. Etſi grauiſsimè, excitato illo 19. Martij.
tumultu, & mutato, priuata autoritate, toto ciuitatis ſtatu,& vrbano Magiſtratu in ordinem redacto, & læſis temerè innocentibus viris,offenſus ſit: tamen cum vtraque pars ſubiectiſsimè roget, ne paucorum culpa, publicam, toti ciuitati, calamitatem adferat: nunc mandare, vt tandem hos enormes exceſſus corrigant, & ante omnia in priſtinum ſtatum, ciuitatem reponant: Magiſtratum in integrum reſtituant: nihilque planè eorum, quæ ſub tumultum mutata ſint, retineant. Deinde, vt exulibus enormiter læſis,reconcilientur, & pro damnis datis ſatisfaciant. Cumque præcipuos ſeditionis authores, Regia maieſtas, ad tribunal ſuum euocare, cumque ijs legitimè procedere decreuerit: mandat commu-

1586 nitati, vt ſe ab illis Ducibus ſeditionis, qui citabuntur, ſeparet, eoſque ad ſe in iudicio regio ſiſtendum compellat. Quod ſi reformationem Reipublicæ quandam ciues deſiderarint: Regia Maieſtas, communi conſenſu, ſedatisque conſilijs, eam inſtitui curabit.

Ex tota verò ciuium communitate Rigenſi, duos tantùm ciues, Collegij maioris tribunum, & alterum, quo aduocato ciues, in actionibus cum Senatu, vſi fuerant, ad tribunal regium inſtigator euocat. Hi verò allegatis vrbis priuilegijs, cauſam in vrbe cognoſci, petunt, nec conſtituta die comparent.

Interea Taſtij Tragędia, quam poſtea exponam, interuenit; quæ indignationem Regis, aduerſus totam ciuitatem, ardentiorem inflammauit, quæ tamen paulò poſt, inopinata Stephani regis morte abrupta eſt.

Noueſij obſidio, à Col. archi. Erneſto cœpta, ſed ob annonæ inopiam, alijſq; de cauſis relicta eſt: obſeſsis interea prędas opimas, ex tota vicinia, & prædijs, ac mercibus ciuium Colonienſium, in oppidum conuehentibus. Quod tamen menſe Iulio, à Duce Parmenſi & Hiſpanis oppugnatum, captum & pleriſque militibus & ciuibus trucidatis, eorumque præfecto Friderico Clodio ex feneſtra ſuſpenſo, direptum, & incendijs deformatum

matum

natum eſt. Carolus Truxeſius, Gebhardi 1586
archiepiſcopi frater, quem Bonnæ à militibus periuris Erneſto traditũ, & in arce Leodienſi Huia, cuſtoditum fuiſſe diximus, tandem liberatus, menſe Maio ad coniugem redijt. deinde fratrem arch. in Hollandia inuiſit, ſed à cæteris eius negocijs prorſus abſtinuit.

Franciſcus Dracus, Anglicæ claſsis præfectus, quem ad Hiſpaniæ littora, & Americam verſus, à regina ablegatum eſſe, vt regis Hiſpaniæ vires diſtraheret, ne quantum neceſſe ſit auxiliorum in Belgicum mittere poſsit, ſuperiore anno diximus: Promontorium viride cepit, in quo Hiſpanicarum nauium in Americam nauigantium ſtatio eſſe ſolet. Inde ad Hiſpaniolam, S. Dominici inſulam initio Ianuarij peruenit, vbi ſeruos Affricanos ſeu Aethiopas (quorum Coloniæ ampliſsimę in Americam extinctis veteribus incolis, quorum plurimi acerbiſſima Hiſpanorum tyrannide in deſperationem acti, mortem ſibijpſis, & liberis ſuis conſciuerant, ante multos annos ab Hiſpanis ductæ erant) ad rebellionem, promiſſa eis libertate & datis muneribus ac donis in præſentia amplis, concitauit. qui ab eo armati, cæſis Hiſpanis, inſulam totam tradiderunt. Naues in portu pecunia & merci-

1586 monijs onuſtas, & in Hiſpaniam ſoluturas
intercepit: & oppidum S. Dominici & cæ
tera inſulæ caſtra & ſtatiua propugnacula d
ripuit, machinas 254. auexit menſe Febru
Panemaidem, ad Iſthmum, quo Peruana &
noua Hiſpania iunguntur, traiecit, cumq; li
berè in toto illo noui orbis pelago aliquo
menſes vagatus eſſet: ante autumnũ in An
gliam, 23. nauibus, & præda ingenti ac opu
lentiſsima, quam millionibus aliquot æſti
marunt, comitatus redijt: circa id tempus
quo nobilium aliquot Anglorum, inſtinctu
Mariæ Scoticæ, aduerſus reginam Angliæ
Eliſabetham conſpiratio, duabus etiam in
Gynæceo virginibus, vt veneno eam tolle
rent tentatis, patefacta & literis reginæ Sco-
tiæ prolatis confirmata eſt. Nobiles con
20. Sept. iurati quatuordecim, ſupplicio prodito-
ribus debito, in ſuburbio Londinenſi affecti,
& quadrifariã diſſecti. Quibus ipſis diebus,
per Hiberniam, eidem Angliæ Reginæ rara
victoria obtigit. Cùm enim comes Arraniæ
& Farnhurſtius Baro Scoti, à comitijs regni
Scotici proſcripti, res nouas per Hiber-
niam, conſilijs cum Guiſijs & Hiſpanis
communicatis, tentarent, & 3000. ſylue-
ſtrium Scotorum in Hiberniam tranſmiſiſ-
ſent, cùm iam in Connaciæ prouinciam per-
rumperent, omnes ferè internecione, Ri-
chardus

chardus Bingham equeſtris ordinis vir pro 1586
uinciæ illius præfectus, ſuſtulit: qui quantũ
rei militaris peritiâ excelleret, induſtria &
incredibili celeritate Reginæ ſuæ demonſtra
uit: quæ diuinæ clementiæ fauore, non tan-
tùm domi vno & eodem tempore periculo-
ſiſsimis inſidijs erepta fuit, verùm etiam per
Hiberniam ſublatis hoſtibus victoriȩ cumu-
lo exornata. Deinde indicta ad menſem No
uembrem comitia, in quibus, de cõtinuatio-
ne defenſionis Belgarum aduerſus Hiſpaniæ
regem ſuſceptæ, & de criminibus ac ſuppli-
cio reginæ Scotiæ ſtatuatur. Proceſſus con-
tra eam criminalis eſt inſtitutus ex iudiciorũ
more, & ex eo concepta in illam ferenda ca-
pitis ſententia. Illa verò Fordighamũ, Nort-
hamptoniæ prouinciæ arcem (quæ aliquan-
do ad Lancaſtrianȩ familiæ duces pertinuit)
Londino circiter 15. milliaria germanica di-
ſtantem, ducta fuit, vbi tribunali ſiſtebatur.
Legatus in Galliam miſſus ad Regem fertur, 14. & 15. Octobr.
cum concepta in eam ſententia, vt eam, ex vi
ſo proceſſu probet. Fuit enim Franciſci II.
coniunx.

Vt igitur comes Leiceſtrius in Angliam
ad comitia veheretur, & prouincias confœ-
deratas ad ſocietatem belli naualis pertrahe
ret: Franciſcus Draco, equeſtris ordinis vir,
& maritimarũ expeditionum peritiſsimus,

1586 ex America reuerſus, in Selandiam venit. alter præfectus cùm claſſe in Draci locum verſus Indiam iuit. Qui naues duas, ex S. Thomæ inſula Luſitanorum cepit, cum inſulæ præfecto. Vna vehebat viginti quinque millia coronatorum, quæ in Angliæ portu perijt. altera ibidem, cum eo præfecto ſalua adpulit, qui in Angliam captiuus eſt ductus.

In Belgico, ſuperiore æſtate, GRAVAE Geldriæ oppido, ab Hiſpanis obſeſſo, Dudlæus Anglus, Hollandiæ Gubernator, opem ferre conatus erat. Apertis enim aquarum ad eam vrbẽ portis, ager inundatus, iter nauigiolis præbuit, quibus in eam annona, qua valde laborabat, inueheretur. Inuito quidẽ hoſte, qui duas illic munitiones euexerat, ne quis in vrbem ingredi, aut ex ea valeret egredi. Quibus & aliam Angli oppoſuerant. eam, regij magna vi ex improuiſo adgreſsi ceperunt, Angloſque ex ea profugientes, inſecuti ſunt. Cùm autem præter ſpem equitatus Anglis aduenisset: nec vllum regij haberent: reſumptis animis, Angli, qui terga dabant, prælium commiſerunt. Ex Hiſpanis centuriones quinque octoque ſigniferi, duodecimque decuriones & quadringenti milites cæſi. Nihilominus tamen profligatis Anglis, obſidio Grauiæ continuata, eiusque deditio ineunte Iunio ſecuta eſt. Quo ipſo menſe, Venlo etiá

Geldriæ

eldriæ vrbs munitiſsima, in Hiſpani pote- 1586
atem redijt. Proximo menſe Noueſium, vt ixi, expugnatum, & deinde Zutphania, uam Hiſpani tenebãt, à VVilelmo Pellamo nglo, Leiceſtrij vicario, obſeſſa, immiſſo er Parmenſem commeatu defenſa eſt. Ad utphaniã perijt globo ictus Philippus Sydeus, eques Anglicus, nobilitatis literatæ in egno illo flos & decus pręcipuum, qui mulorum in Anglia & Gallia eruditorum Poeatis celebratur. ex quibus vnicam Danies Rogerſij, Sereniſs. Reginæ Angliæ Orato s, in obitum Philippi Sydnei, iuuentutis ritannicæ principis Næniam, nondũ quod iam typis deſcriptam, adiungo.

œlo receptos, flere licet nefas:
uis temperarit fletibus hîc pijs,
Philippe, te ſecli ſublato
Delicio, mediâ Iuuentâ?
ui vagienti Sydera proſperum
isêre lætis deſuper ignibus:
Cui Cypris os ſpargit decore,
Excoluit Charis alma mores.
ui Pallas vni contulit Entheo,
Quas dictat artes, Mars animos dedit,
Indulſit Hermes cui ſagaces
Mellifluo, reſerare ſenſus.
ublimiori quem genio excitum,
ater Deorum, præficere vtili

Belgis

1586 Belgis tuendis cogitabat
Conſilio, miſeris leuamen.
Heu concidiſti vulnere ſaucius,
Globo volanti ſulphureo è tubo,
Traiectus imum quâ femur ſe
Lubricat, inque genu reflectit.
Zutphana tellus conſcia prælij,
Quæ Semimauris hoſtibus obuium
Te vidit, admirata, vultum
Pectoris intrepidíque fulmen.
Quæ terra quamuis hoſpita, cenſuit
Aduerſitatem, quæ tua, propriam:
Teſtata diſruptis cauernis
Ingenitum gemitum atque planctum.
Te mœſtus, auctis Iſala fluctibus,
A lacrymarum gurgitibus tumens,
Plorauit, & Rhenus gemiſcens
Diſſeruit tua fata Nymphis.
Deiectus iſto funere Belgij
Immane quantum fluctuat incola,
Confiſus hoſtiles Iberûm
Vincere vindice te phalanges.
Qui ſic colebat Iuſticiæ tuæ
Fidus bilancem, pectoris & niuem,
Vt patriæ innatum ſtuderet
Aduena amor ſuperare zelum.
Quid de ſupremis exequijs loquar?
Quantum egerit Zelandus vt arduam
Cadaueri

Cadaueri molem retento, 1586
Nobilis extrueret ſepulchri.
lud relatum, per freta cærula
10 recepit ſed pater alueo,
Vt iuxta maiorum locaret
Compoſitum Tameſinus vrnas.
Qui neminem ſic luxit atrociter
oſt Edoardi funera principis,
Fletuque lamentiſque adauctus
Inſolito tumuit fluore.
uis iuſtiorem materiem pijs
ercepit vnquam luctibus additam?
Non palma tanti, perderemus
Vt columen patriæ, ac ſtatumen.
ullo vigebat pectore tàm potens,
ec ſigna virtus tanta ſui dedit,
Se ingeſsit in Sydnæe pectus
Quanta tuum, documenta promens.
eu ſpes inanes & fragiles nimis:
ortalium heu commenta fugacia:
Heu vota, ſomnio vaniora,
Nec ſtabilem, ambiguamque vitam.
inceps inaudiſti modo patriæ
bis Smaragdus principis & tuæ:
Nunc pubis infandus Britannæ,
Principis & dolor es Britannæ.
uiſa nunquam plus fuit vllius
co fuit, quantum Impietas tuo,

Nunquam

1586 Nunquam ſibi plus efferato
Credidit omne ſcelus licere.
At pone finem planctibus Anglia
Moduſque crudis ſit querimonijs:
Carina portum cùm ſubiuit,
Tempore ſiſtitur illa iuſto.
Quicunque culmen vicerit arduæ
Virtutis, huic mors grata venit quies:
Non plurimi anni, ſed ſenem, vna
Efficit æqua per acta virtus.
Nec mortis illi forma fuit grauis,
Cui vita in armis grata micantibus:
Non cor veterno torpuit, nec
Otia prætulerat periclis.
Verſatus inter belligeros equos,
Mortale vulnus vectus equo tulit:
Lethum ſubiuit, quale viuus
Hoſtibus expetijt fugatis.
Quin mater exultes licet Anglia,
Quod tale pignus protuleris ſinu,
Aetas futuris quale ſæclis
Nulla, vagum pariet per orbem.

Fridericus Daniæ Rex, à Nauarreno, de a-
xilijs, aduerſus Guiſianos, reformatã reli-
nem in Gallia armis delere, & ius ſucceſſ-
nis coronæ Gallicæ, Nauarreno, per P.P.
communicato, ereptum, ſibi vendicare m-
lientes, ſollicitatus: legatos ad Henricũ G-
liæ regem miſit, qui pacẽ religioni reforn-
tæ, ſu-

tæ,ſuperioribus annis à rege datam, & Iure- 1586
iurando aliquoties confirmatam, ſeruari, &
Nauarræo ac ſocijs, vim religionis nomine
nullam inferri,peterent. Idem rogaturi ele-
ctores & alij principes Euangelici, Frideri-
cum comitem VVirtebergenſem & colle-
gas,poſtea in Galliam ablegarunt.

Danicis menſe Aprili rex Galliæ reſpon-
dit,ſe in bonam partem amiciſsimi regis ad-
monitionem accipere. Verùm ſe viciſsim
amicè Daniæ regem rogare,ne motibus illis,
in Gallia nunc excitatis, nimium commo-
uetur,aut ſe immiſceat, ſe expectare à Deo
mediocrem huius Tragædiæ exitum, & à ſe,
ſopiendis his malis, ea adhibitum iri reme-
dia, quæ à Chriſtianiſsimo & pio principe,
patre patriæ, proficiſci & adhiberi debeant
& poſsint. In Angliam quoque Daniæ rex
peculiarem legatum, & alium in Hiſpaniam
miſit, vt regis Philippi voluntate explorata,
de pace inter Hiſpaniæ & Angliæ regna,priuſ
quam atrocius,ex bello in Hollãdia & Ame-
rica moto, incendium inflammatum latius
ſerperet, reſtituenda, tractationem ſolen-
nem ſuſciperet.

Reuerſus ex Gallia ſuis legatis,Daniæ rex,
cum electore Saxoniæ nouo,ſororis ſuæ filio,
Chriſtiano; Brandenburgenſi, Iohanne
Georgio, & alijs aliquot principibus Lune-
bur-

1586 burgi conuentum inſtituit. In quo Iacobu
18. Iulij. Segurius, regis Nauarræ legatus, auxilia ſu
Domino, vndique à rege Galliæ & Pontif
cijs cõfœderatis oppugnato flagitauit. Qu
Daniæ rex fideliter & maturè prębenda: El
ctores verò, ſuorum & Galliæ regem legato
rum reditum expectandum, ac ex reſponſ
illis dato, cõſilium capiendũ eſſe cẽſuerun
Angliæ etiam Regina, per legatos, Guber
natorem in Belgico ſuum, bis mille equiti
bus & aliquot millibus peditum in Saxoni
conſcriptis iuuari petiuit. ac cum Daniæ re
ge antea egiſſe dicebatur, vt is aliquot men
ſium ſtipendia numeraret. qua ſpe multi, e
Holſatia præcipuè, equites adducti, prom
ptius nomina ſua Friderico Ranzouio equ
tũ Tribuno, nomine comitis Morſiani, qu
Angliæ regina Imperatorem copijs illis prę
fecerat, dederunt. ac ſtatim poſt ſolutũ Lu
næburgi conuentum, copiæ illæ in vicina co
ligi cœperunt.

Paulò antè, Lunæburgã Eberhad⁹ epiſco
pus Lubecenſis & Verdenſis & collegij ad D
Michaëlem Lunæburgi Abbas, princeps ſa
piens, & verę religionis, iuſticię ac literarum
amans, commiſſarius à Cęſare inter Chriſto
phorum ducem Megapolitanum, & fratrem
Vlricum ac fratris Ioannis Alberti filium de
ſignatus, ad actionem inſtitutam acceſſerat

ſed

ſed lento ac diuturno morbo inualeſcente 1586
confectus, rebus humanis exemptus eſt. Col 5. Iulij.
legæ ad D. Michaëlem, antequam humo exu
uiæ defuncti Abbatis conderentur (id enim
legibus collegij ſtatutũ eſt) ſucceſſorem cõ-
ſtituerunt Conradũ à Botmer. Verdenſis ec-
cleſiæ Canonici, Philippum Sigiſmundũ Iu-
lij ducis Brunſuicenſis filium, quem Minden
ſibus etiam paulò antè, pater propoſuerat:
ſuffragijs ſuis Epiſcopum creatum renun-
ciarunt. 16. Sept.

Lubecenſes verò, Ioannem Adolphum
Adolphi ducis Holſatiæ filium, qui ſuperio-
re anno Bremenſis archiepiſcopus deſigna-
tus erat elegerunt.

Adolphus Dux Holſatiæ, electi à Lubecen
ſibus epiſcopi pater, princeps fortis & ma-
gnanimus, Calendis Octobris ex vita emi-
grauit: relictis quatuor filijs, Friderico, Phi-
lippo, Ioanne Adolpho, & Ioãne Friderico,
(quintus enim, Chriſtianus ante patrem de-
ceſſerat) & totidem filiabus, quarũ primo-
genita Sophia, auiæ paternæ nomen refe-
rens, Ioãni Duci Megapolitano, optimi prin
cipis Ioannis Aberti filio, deſponſata erat.

Adolphum, ſoror Eliſabetha, Vlrici Du-
cis Megapolitani coniunx, Friderici II. Da-
niæ, regis amita & ſocrus, ſecuta eſt. quę cùm 15. Octob.
ſuperiore æſtate, regem generum, marito

1586 comitata, inuiſiſſet, in reditu, ad Giedz
ram, Falſtriæ inſulæ portum, ſeptem tantu
milliaribus à proximo Germaniæ littore
oſtio Arni diſsitum, aduerſus auſtrorum fl
tibus, aliquot hebdomadas, cum marito d
tenta, in Febrim incidit, qua inualeſcent
tandem, in mariti & filię Danicę comple
extincta, & in Megapolin reuecta, Guſtr
23. Nouemb. uiæ, condita eſt, orationem funebrem; qu
extat, habente Dauide Chytræo.

Eodem die, quo dux Holſatiæ Adolph
obijt, Adolphi comitis Morſiani copiæ, r
cens collectæ, ad VVildeshuſiam diſsipa
ſunt. Is tota ditione Morſiana, ab Erneſ
Colonienſi archiepiſcopo per Parmenſe
ei adempta; recens à Roberto, Leiceſtriæ c
mite, Hollandiæ gubernatore, nomine reg
nę Angliæ conductus; ſtatim poſt Lunebu
genſem conuentum, ad bis mille equitum
duas legiones peditum in Saxonia conſcr
pſerat, quas ad Lockam monaſterium co
uenire iuſsit. vnde paulatim ad Vechtam
VVildeshuſium progreſsi ſunt. Cùm auter
pediti arma, & toti exercitui vnius menſis ſ
pendium à comite promiſſum fuiſſet; ne
vſpiam pecunia appareret; & Hiſpani ho
ſtes, vt vi eos profligarent, ad Cloppenbur
gam vſque iam acceſsiſſe falsò nunciarētu
non diutius ferentes ſe inanibus ſpebus la

ctari,

ctari, circa Calendas Octobris; ſpontè & ci- 1586
tò inter ipſos quoq; orto diſsidio ſinguli ad
ſua redierũt. Comes claſsicum cani iubens,
deſertis copijs ſe ſubduxit. Legatꝰ comitis in
hac expeditione fuit Ioannes à Plettenberg.
Tribuni inferiores, Iodocus à VVerder, Fri-
dericus Schulte & Fridericus Ranzouius, Hē
rici vicarij regij filius, 400. equites ducens:
qui, cæteris dilapſis, poſtremus tandem ipſe
quoque ad loca tutiora ſe recepit.

Comes Leiceſtrius, Angliæ reginæ in Bel-
gico Prorex, vbi Zutphaniam à Parmenſi an-
nona ſubleuatã ac defenſam: exercitum bis
mille equitum & totidem peditum, quos in
Holſatia & reliqua Saxonia comes à Morſe
& alij tribuni collegerant, vltrò diſsipatum
eſſe vidiſſet: exercitum, quem ad Zutphani-
am habuit, Dauentriam (cui Stanlęũ eque-
ſtris ordinis virum præfecit) & in vicina lo-
ca in hyberna diſpoſuit: ita tamen vt Zutpha
niam (eſt enim Dauentriæ ad duo milliaria)
propemodum obſideat, ſaltem impedit, ne
commeatus in eam maior importetur. Inſu-
lam Zutphaniæ propinquam, in qua muni-
tio eſt, deſeruit. vicíſsim Regij, maiorem mu
nitionem, quam ad vrbem Zutphaniam ere-
xerant cis Iſſulam fluuium, relinquere coge-
bantur. quam cuſtodiendam Rolando Yor-
kio Leiceſtrius tradidit.

1586 Eò autem Anglorum conſilia tendeban
ne regijs cōmeatus in Belgium poſſet infe
ri, vt fame ſubigant regios, quos armis vin
re nequeunt. Propterea decem naues m
litares, Batavi, oſtio Albis ad Hamburga
menſe Octobri immiſere, quibus adnauig
tes, ea ex vrbe naues, Dunkercham vehent
commeatum aut merces, diriperent. con
pleuerant frumēto Flandri in ea vrbe & vi
nia multas naues, quibus ingentem annon
caritatem in Flandria & Brabantia ſubleu
rent. verùm metu claſsis Batauicæ ad Albi
excubantis rurſum exonerare naues, & fr
mentum Hamburgi vendere coacti feru
tur.

Verè autem accidit tum Belgis & Galli
quod in veteris oraculi verſu dicitur Δωριακ
ἥξει πόλεμος, καὶ λιμὸς ἅμ' αὐτῷ. Nam & in Ga
lia, ali hac æſtate exercitus, ob annonæ ang
ſtiam, non potuere. Itaque & Dumanei
& Valletæ militum copiæ in hyberna dedu
ctæ: & Germani, cùm pecunia etiam ad ſt
pendia deeſſet, exautorati ſunt. Nauarræo
ſocijs intra arces & oppida ſua ſe interea te
nentibus. Electorum verò & principum A
guſtanæ confeſsionis Legatis, pro rege N
uarræo & cæteris eandem religionem am
plexis, ad Galliæ regem miſsis, vt pactam a
hinc decennium Pacem cum rege Nauarræ

& ſocij

& ſocijs ſeruaret: poſt trimeſtrem ferè mo- 1586
ram, tandem reſpondit rex, ſe quod pete-
rent, facere non poſſe. Fertur autem, vel ad
ipſos, vel ad alios dixiſſe, mirari ſe, quòd prin
cipes Germaniæ Hugenottorum cauſam a-
pud ſe ſuſciperent, & regi pręſcribere vellēt:
cùm rex nulli principi Germano modū aut
metas regendi ſubditos tribuat.

Auguſtæ Vindelicorum, poſt eiectum ſu-
perintendentem Georgium Mylium, ec-
cleſiæ Euangelicorum conditio indies im-
minui ac deterior reddi videbatur. Poſt-
quam enim Calendarium Gregorianum, à
miniſtris, ſalua veritate doctrinæ, & rituum,
quos hactenus vſurpaſſent, receptum erat:
magiſtratus pōtificius, etiam ius eligendi ac
vocandi miniſtros eccleſiæ Euāgelicæ, quod
ſeniores ſeu Eccleſiæ præfecti cum miniſte-
rio antea habuerant, ad ſe tranſtulit, idque
Cæſaris, commiſſarios in vrbem mittentis,
autoritate retinuit. Cùm autem aſſentiri ec-
cleſiæ miniſtri recuſarēt, ante ſolis occaſum 13. Iulij
omnes vrbe excedere iuſsi, & alij eiuſdē con-
feſsionis, vt profitebantur, Noribergâ & a-
liundè acciti, in eiectorum loca ſubſtituti
ſunt. Quos cùm audire populus, eorúmque
miniſterio vti nollet, magiſtratus pontifici-
us, præter milites, qui iam aliquot annis in
vrbe alebantur, maiores quotidie copias

1586 conducebat, vt terrore & vi armorum inſt
tuta perficeret, & in officio ciues continer
Etſi autem omnia agere Imperatoris autoi
tate videri volebant: tamen multi præcip
viri in aula, placidius & ſine armorum ſtr
pitu peragi maluiſſent.

Iulius etiam epiſcopus VVurtzeburge
ſis, in ſubditos ſuos, Auguſtanæ confeſsi
nis religionem amplexos, inclementer gra
ſari cœpit, multis in exilium eiectis, & int
paucos dies vendere bona, & ipſi tertiam r
linquere coactis. Ab hac ſæuitia vicinus Ha
ſiæ Landgrauius VVilelmus, aliquot epiſt
lis grauiſsimè ſcriptis eum dehortatus e
Inter cætera etiam Balthaſari Abbatis Fu
denſis exemplo vſus, qui ſeuerius ſubdit
religionis prætextu perſequens, non ſolù
in acerbiſsima ſuorum odia incurrit: v
rùm etiam dignitate & ditione tota priu
tus eſt.

RIGAE in Liuonia, de Syndico Reipub
cæ, Gothardo VVellingo, I. V. D. & Ioa
ne Taſtio ſenatore, cùm proditæ religion
ac libertatum patriæ, à tota ciuium comn
nitate accuſati eſſent, ſupplicium capiti
exeunte Iunio, ſumptum eſt. Cùm eni
aduerſus Ioannē Taſtiū, ſuperiori anno, ſt
tim poſt tumultum mutati Calendarij occ
ſione excitatum, actionem ciues, vt diximu
inſti-

nſtituiſſent, eumque in curia cuſtodiri vo- 1586
uiſſent; atque is ex cuſtodia elapſus, ad Gu-
ɔernatorem regium in arcem profugiſſet:
ccidit his diebus, vt Taſtius ex arce diſce-
ere volens, mutata veſte, in nauiculam ſe
onijceret: ac, noctu in flumine, ex medio
urſu interceptus, in vrbem reduceretur.
bi totam ſeriem conſiliorum & actionum
ıarum & ſociorum ſuorum, qui priuati cō-
ıodi & fauoris in aula regia captandi cau-
ı, perfidè multa in legationibus ad regem,
oſthabita religione & libertate patriæ egiſ-
ːnt, patefecit. Cùm enim aliquoties ad
ːgem de conditionibus ſubiectionis, & con
rmatione priuilegiorum miſsi: ac nomina-
m, de nulla præſentis religionis mutatione
ɔncedenda: de aggere ſeu mutatione inter
rcem & vrbem conſeruanda: & de templo
rchiepiſcopi & domibus ac cæteris cano-
icorum bonis in vrbe ciuitati relinquen-
is, à ciuitate inſtructi, & niſi illa obtinerent,
ː infecta redire iuſsi eſſent: reuerſus cùm
ollegis Taſtius, communitati ciuium pro-
xiſsimè Regis erga ciuitatem Rigenſem be
euolentiam prædicans, omnia quæ petijſ-
ːnt, imò plura & maiora quàm optare auſi
uiſſent, ſe obtinuiſſe retulerat: nec vllam re-
eptionis Ieſuitarũ à regijs petitæ; nec dilatę
. rege in aduentum ſuũ reſolutionis de mu-

1586 nitione vrbis, & bonis archiepiſcopi: ne
nondinarum Lithuanicarum mentionem a
pud populum fecerat. Quæ cùm ipſe & ſyn
1582 dicus à ſe acta, vt ſuperius commemora
ta ſunt, primùm ſpontè ac liberè, deinde i
quæſtionibus, & poſtea confeſsi eſſent, ſup
plicium de illis ſumptum eſt. cuius nunci
in aulam Polonicam perlato, Rex grauiſsi
mè commotus, ciuium procuratorem &
tribunum proſcribit, & plures alios, ac i
his Ludimoderatorem ad regium tribuna
citat. Tabulæ proſcriptionis per legatum
regium ſenatui & ſenioribus populi, præ
ſentibus ijs, de quorum capite & fama age
batur, oblatæ, ſed publicè non affixæ ſunt
Cúmq; nouas ſubinde querelas, de Rigen
ſium aliquot ciuium conſilijs, cum Suecia
rege, de tradenda illi vrbe Riga, communi-
catis, ad Stephanum regem exules defer-
rent, & ardentiores ſubindè ad incendium
patriæ faces admouerent: Rex militum co-
pias, in viciniam vrbis Rigenſis, velut hy-
berna ibi acturas, mittit, & totam nobili-
tatem Liuonicam vnà adeſſe & caſtellum ad
Dunæ flumẽ oſtium, arcendæ claſsi Suecicę,
quàm à ſeditioſis ciuibus euocatam, breui
venturam iactitabant, ædificaturis, defen-
ſionem præſtare iubet. Senatus & ciues ad
hęc omnia conniuentes, & iam quieti, tur-
barum

barum & diſſenſionum compoſitionem nul- 1586
lius famæ & honori præiudicantem, inſti-
tui optabant. Itaque ſenatus & ciues, vici-
num Curlandiæ ducem Gothardum, ducis
& concordiæ in ciuitate inſtaurandæ arbi-
trum eligunt. Is regem ante interrogat,
an operam in eo negocio ponere, & quomo-
do procedere debeat, ne quid à regis volun-
tate alienum forte ſuſcipiat. Cùm autem
rex, non ante compoſitionem aggredi Du-
cem iuberet, quàm liquidò conſtaret, ciui-
tatem Rigenſem mandatis regijs paulò ante
expoſitis integrè ſatis feciſſe : Dux in vr-
bem profectus, mediocres amicè compo-
nendi negocij rationes, vt exules iuxta R.M.
mandatum, ante omnia in integrum reſti-
tuantur, ijſque pro damnis in tumultu ab in-
condita plebe datis, quater millibus Ioachi-
micorum perſolutis ſatisfiat, & omnium
præteritarum offenſionum ἀμνηστία ſit, ſaluo
vtriuſque partis honore, conſtituit. Quæ
cùm per legatos ciuitatis, apud regem ſup-
plices, & ſuſpicionem defectionis ad Suecos
animo regis eximere conantes, & caſtelli
extructionem deprecantes, & proſcriptio-
nem tribuni & citationes multorum, ac in
his ſcholæ Rectoris abrogari, & alia quædam
petentes, relatæ eſſent; Rex magis etiam in-
dignatus, quod nulla iniuſtè cæſorum & Rei-

1586 publicę in priſtinum ſtatum omnimodo reſtituendæ & aliorum capitum à ſe mandatorum mentio facta eſſet: totam compoſitionem irritam pronunciat, & niſi ſe arbitrio & voluntati Regis abſque vlla exceptione & conditione ciuitas Rigenſis totam deinceps permittat & tradat, nullam ſpem gratiæ ſupereſſe declarat.

26. Nouemb.

Sed ecce, dum in ſumma expectatione & metu ſollicita & conſternata ciuitas Rigenſis verſatur: Stephanus Poloniæ Rex, ſexto, poſt datum legatis Rigenſibus reſponſum, die: Epilepticis paroxyſmis proſtratus, poſtridie calendas Decembris noſtri, ſed pridie Idus Gregorianas, vitam cum morte commutat. Paulò poſt legati ex caſtris, ad caſtelli recens exſtructi defenſionem excubantibus, Polocenſis caſtellanus, & alij nobiles Lithuani & Poloni, in vrbem venientes, obitum Regis Senatui ſignificant, ac vt obedientiam & fidem regno Poloniæ debitam conſtanter deinceps etiam præſtent, ſedulò hortantur. Quibus reſponſum eſt, ciuitatem in priſtina obedientia & fide erga regnum Polonię permanſuram eſſe. Sed cùm & religionis & priuilegiorum ciuitatis, ad quorum defenſionem & tutelam ſe Regia Maieſtas obligarit, fundamenta labefactata ſint: reſtitui ea per futurum regem vel ordines, & à pro-

à propugnaculi noui erectione, prorſus pri- 1586
uilegijs ſuis aduerſante, & perpetuam fidei maculam aſpergente, & damnum ingens regio & ſuo vectigali allatura, deſiſti petiuerunt.

Stephanus rex, totum iam decennium, eximia cum ſapientiæ, fortitudinis, Iuſtitiæ, grauitatis, & ἀπροσωποληψίας laude, regnum
illud adminiſtrauerat: natus anno 1533. ex 27. Septemb.
nobili Bathoreorum de Somlio (altera enim illuſtrior eſt Bathoreorum de Bathor) familiâ Vngaricâ. cnius particulam, nobis notam, adſcribo.

STEPHANVS BATHORI de Somlio, Palatinus Tranſyluaniæ. vxor Catharina Telegdia.

STEPHANVS princeps Tranſyluaniæ 1561. REX POLONIAE *creatus 1576.*	*CHRISTOphorus princeps Tranſyluaniæ poſt fratrem regem factum 1576. ⊖ 1581.*	ANDREAS, *Iſabellæ reginæ Vngariæ Palatij præfectus.*		
		Stephanus, ad Pleſcouiam patruo militauit.	*Balthaſar.*	*Andreas Cardinalis Bathoreus.*

SIGIS-

1586 SIGISMVNDVS hoc tempore princeps Tranſyluaniæ.

Epitaphium, quod ſummam rerum, pro ſalute & dignitate regni Poloniæ ab ipſo geſtarum continet, monumento addendum regni archicancellarius ſcripſit.

Stephanus Magnus Rex Poloniæ, Magnuſque Dux Lithuaniæ,

Princeps Tranſyluaniæ,

Victor Triumphator, pater patriæ,

Stephano Palatino, Catharinaque Telegdia,

Natus Anni 1533. V. Calend. Octobris.

Exceſsit 1586. Idib. Decemb.

Regnauit annos decem, menſes VII. dies XII. Iudicia conſtituit;

Liuoniam, Polotiamque prouincias recepit:

Fines Lithuaniȩ latiſsimo Veliſienſi agro adiecto, protulit:

Perterritis Mechmete primùm, ac deinde Aſchlan, Chereis,

Tattarorum Chamis.

Podoliam pacatiorem cultioremq; reddidit,

Amuratem, Turcarum imperatorem,

Vt Tattaro pacem legatione miſſa peteret,

Et Benderia à Koſacis deletâ, nil moueret,

Nouaq; caſtella finibus imponi pateretur,

Opinione virtutis permouit, continuitq;:

Stipen-

Stipendium maius, Tranſyluaniæ Impe- 1586
rium ineunti Sigiſmundo, fratris filio, impuberi

Imponere molientem deterruit.

Ianiculam, Valachiæ Regulum, ob iniurias, quas vicinæ nobilitati

Intulerat, deijcere adegit;

Theſaurosq; qui cum ipſo Valacho in poteſtatem ſuam venerant, repetentem ſpreuit.

Omnium regum, Principum, ac populorum, Nationumque cum ora in ſe conuertiſſet:

Maiora pro Re hac publica & Chriſtiana animo agitans:

Ac inprimis Moſchouiam Poloniæ Lithuaniæque aggregare ſtudens, ſexta die ſubitò extinctus eſt.

Ô mors inuida.

Non extinxiſti virtutem Batoream,

Immortalis eſt.

Stephano Poloniæ Regi, Victori, Triumphatori, pio, patri patriæ &c. Ioannes de Zamoiſcio Cancellarius, & ſummus dux exercituum Regni &c. Vitâ, quam ſaluti gloriæque eius omnibus bellis periculisque deuouerat, Deo, non ſe ita volente, ſuperſtes, has lachrymas, cum Griſelide Bathorea, vxore ſua, regi, patrono, affinique ſuo fundit:

Viueres,

1589 Viueres, Stephane Maxime, viueres,
Nec Polonia, Vngariaque, ac
Nomen Chriſtianum lugeret.
Nec improbi barbari gauderent.
Sed viuit Deus, haud ſolito exultabun
gaudio.

Annum obitus his verbis quidam expreſſe-
runt:

StephanVs DeI gratIa reX PoLonia
GroDnæ VIta pIé DefVngItVr.

Stephanum ſecuti ſunt, eodem menſe Decembri, Mahomet Codabendi Perſarum rex, qui toto regni tempore cum Turcis bellum æquo ferè Marte geſſerat. & in Saxonia Fridericus Saxoniæ Dux Laoburgēſis (8. Decemb.) Chorepiſcopus Colonienſis: in locum archiep. Gebhardi Truxeſij, à P. P. priuati, Decanus Argentinenſis recens electus. & ſuperiori menſe Maio, in Sileſia Georgius Dux Lignicenſis & Brigenſis, Friderici filius, ex antiqua Regum Poloniæ ſtirpe Piaſtea, nuſquam interrupta ſanguinis ſerie ortus, anno ætatis 63. in his terris viuere deſierat.

Sueciæ rex legatos ad fines Moſchouiæ, de perpetua cum Moſchis pace, vel induciјs prorogandis acturos miſit. Cùm enim Stephanus Poloniæ Rex, Smolenſem & Seuerienſem Ducatus, à Theodoro Magno Moſcouiæ duce repoſceret, aut bello ſe eos

repeti-

repetiturum oſtenderet: Pacem Moſchi cum 1587
Suecis ſtudioſius conficere cupierunt, tametſi cum Poloniæ etiam rege tractationes, à Moſchis inſtitutæ, eaque de cauſa induciæ, vſq; ad Pentecoſten ſequentis anni 87. prolatæ ſunt. Irrita autem cum Suecis de perpetua pace tractatio fuit. Sed induciæ quadriennij ſolummodo confirmatæ ſunt.

Hyems initio anni ſæua, & diuturnior ſolito, in his regionibus, ferè ad ſolſtitium continuata eſt. Nonis enim Maij primas arborum frondes ac flores: vites verò in noſtris hortis frōdeſcentes primùm poſt Idus Maij: exeunte Maio demum ver adultum vidimus. Rurſum Idibus Nouembris frigus intenſum cœpit, quod paulò poſt deſæuijt. ac ſecuto menſe, inconſtantes & perpetuæ acerrimi gelu & ſubitæ remiſsionis vices, catarrhos graues, alioſque morbos genuerunt.

ANNO M.D.LXXXVII. DAVENTRIA ad Iſulam, Rheni brachium eoum, quam ſuperiori autumno, comes Lyceſtrius Hollandiæ Gubernator, Standleio Anglo tuendam commendarat: pręfecti perfidia Hiſpanis, cum propugnaculo maiore ad Zutphaniam tradita: Direptionem, bis mille auri 9. Ian.
pōdo perſolutis, redemit. Impuliſſe Stādleū hominem alioqui prædiuitē, & magnę apud

Lyce-

1587 Lyceſtrium autoritatis, ad hanc proditio-
nem ſcribitur, quòd coniurationis in Angl
aduerſus Reginam initæ conſcius, ad ſuppl
cia acerbiſsima cæteros rapi intellexiſſe
Quare vt receptũ ápud hoſtes haberet, Gra
tiam eorum tantæ vrbis traditione ſibi con
ciliauit.

Apud Anglos, MARIA Scotiæ Regina
(cuius vitæ hiſtoria apud Buchananum ex
tat) cùm ſuperioribus comitijs Regni An
gliæ à ſenatu Regni ad mortem condemnat
eſſet: nec tamen Regina Angliæ, etiamſi vit
ipſius inſidiæ à Scota ſtructæ, aliquoties de
prehenſæ eſſent, confirmare ſententiam vel
let: nihilominus tandem, in arce Fothering
8. Febru. hami, ſecuri percuſſa, parricidij in maritun
ante viginti annos perpetrati, & aliorum fla
gitiorũ pœnas, ſeras quidem ſed iuſtas, per-
ſoluit.

Epitaphium illius Londini editum
circumfertur.

STemmate Cæſareo; & Scotorum clara marito
Rege: ac hoc gnato, qui modo ſceptra tenet:
Illa ego, quæ ſata ſum regali ſtirpe parentum,
Hoc tumulo paruo contumulata tegor.
Hucq; meæ mentis praua imperioſa poteſtas,
Et mea me torſit, proh, temerata fides.
Stemmata nil faciunt, nil prodeſt ſanguine claro
Cenſeri, ſi animum deuius error agat.

Diſce

Diſce ſequi rectum, iuſtumq́; tenentia colla 1587
Marmora qui fato noſtra refecta vides.
Diſcite mortales, quibus eſt res conſcia noſtri
Conſilij, in dubijs eſſe pericla vijs.
Atq; meo exemplo moniti deſiſtite. Nam vos
Certa, ſed incerto tempore, pœna tenet.
Bis ſapit alterius qui exemplo motus: & ipſo
Sit ſatis hoc noſtro vos didiciſſe malo.

Nata enim fuit, patre Iacobo v. Stuar-
do, Scotiæ rege: matre Maria, Claudij Lo-
tharingiæ & Guiſiæ Ducis filia. Ideò ſtem-
mate Cæſareo clara eſſe dicitur, quòd mul-
tos olim Cæſares familia Caroli Magni, à
quo Lotharingi genus ſuum deducunt, orbi
Chriſtiano dederit. Primùm Franciſco II.
Galliæ regi nupſit. deinde Henrico Stuardo 1559.
ſobrino ſuo. Eadem enim vtriuſq; auia fuit, 1564.
MARGARITA, Henrici VII. Angliæ regis
filia. cuius prior maritus Iacobus IIII. Sco-
tiæ rex, in prælio ab Anglis occiſus, filiolum 1513.
bimum Iacobum v. reliquit, patrem Mariæ
Reginæ Galliæ & Scotiæ. Poſterior Archi-
baldus Duglaſsius, pater Margaritæ, ex qua
Matthæus Stuardus in Anglia exul, Henri-
cum Stuardum, Mariæ præſentis Scotiæ re-
ginæ maritum, Iacobi VI. patrem, procrea-
uit.

1587 *Iacobus IIII—Margarita Henrici VII. Angliæ regis filia—Archibald[...] Duglaſsius*

Scotiæ Rex.

Iacobus V. Vxor Maria Guiſia. | *Margarita [...] Matthæi, St[...] di.*

MARIA regina Scotiæ, ab Anglis decollata 1587. —— *HENRIC[...] Stuardus Rex Scotiæ, ab vxo[...] necatus 1566.*

IACOBVS VI.

Præſens Scotiæ Rex, natus 1565. 19. Iunij.

Cùm autem faſtidito poſteriore marito
ſtructis vitæ ipſius inſidijs, tandē dolosè i[...]
terfecto, Iacobum Hepburnum Bothuel[...]
comitem, quem viuente etiam marito, in f[...]
miliaritatem intimam admiſerat, præcipit[...]
tis nuptijs duxiſſet : indignitate tanti fl[...]
gitij Proceres aliquot parricidij vindice[...]
moti, armis aduerſus reginam captis, ded[...]
tam eierare regnum, & filiolo infanti, con[...]
1567. ſtituto prorege, tradere coëgerunt. Ipſa[...]
25. Iulij. verò in Leuini lacus inſula cuſtodiendam r[...]
1568. legarunt. Vbi perſuaſis cuſtodibus, ſequen[...]
2. Maij. anno elapſa, & Hamiltoniorum copijs pr[...]
ea collectis, à prorege diſsipatis, ad mater[...]
nos in Galliam amicos proficiſci cogitans[...]
per Angliam iter inſtituit; vbi detenta, cùm[...]

ſubinde

ıbinde P.P. etiam Romano inſtigante, con- 1587
ɔirationes aduerſus Angliæ Reginę ſtatum,
cotæ liberandę & vtriuſque regni ipſi tra-
endi cauſſa, inſtitutæ retegerentur, diligen-
us cuſtodita eſt: donec tandem aliquoties
tiam ſtructis vitę Reginæ inſidijs, ſuperiore
yeme ineunte, in iudicium ſenatus regni 1586.
ngliæ ducta, & ad ſupplicium condemna-
ı eſt, quod hoc demum menſe, præſenti &
ɔrti animo ſubiuit.

Eodem menſe, DOROTHEA, Henrici 13. Febr.
ılij Ducis Brunſuicenſis vxor, Augusti Sa-
ɔnis filia, primi partus doloribus ſuperata,
ım filiolam Dorotheam Hedvvigen enixa
ſet, magnum ſui deſiderium ac luctum,
arito, & ſocero, ac ſocrui, relinquens, de-
ſsit.

Friderici etiam VVilelmi Saxoniæ ducis,
inariæ ſedem aulæ habentis, duo filioli, Io-
ınnes VVilhelmus, & Fridericus quatri- 23. Ian.
ıo ante, infantes ex hac vita ſublati ſunt,
ım ante quinque menſes ſororem primo-
ɛnitam in cœleſtem patriam pręmiſiſſent.

In Liuonia, optimus Princeps, veræ
ɛligionis, iuſtitiæ & pacis ſtudio, & ſum-
a moderatione, clementia, & manſuetu-
ne erga domeſticos & ſubditos planè pa-
rna illuſtris, GOTHARDVS CVR-
ANDIAE & Semigalliæ Dux, placido

1587 & beato fine vitam in terris ſuam conclu
17. Maij. relictis ex Illuſtriſsima coniuge Anna,
berto duce Megapolitano nata, Ioannis
berti & Vlrici ſorore, duobus filijs FRI
RICO, qui in gubernatione Patri ſucceſ
& VVilelmo. & totidem filiabus; ANNA
berto Razeuilo principi Lithuano, Nic
filio, Lithuaniæ archimarſchalco nupta
Eliſabetha.

Fridericus etiam Holſatiæ Dux, Adol
filius, viginti annorũ adoleſcens, optim
15. Iunij. virtutem indolis, intra anni vertentis ſpat
patrem ſecutus, & Sleſvvici humatus eſt.

Magdeburgæ, inter Ioachimum Fride
cum archiepiſcopum, & Iulium Ducem B
ſuicenſem, de finibus in præfectura Cal
fordenſi, & alias controuerſias, Saxonis
Brandeburgici electorum conſiliarij int
ceſſores, amicè cõponere & ſedare, irrito
xitu, ſtuduerunt, menſe Maio.

Electores ipſi, ac cæteri Saxoniæ, Bran
4. Iulij. burgici, & Haſsiæ Principes, Naoburgi
Salam congreſsi. Hæreditarium fœdus, int
familias illas iam olim initum; de quo ſup
diximus, renouarunt & confirmarunt, &
auxilijs Henrico Nauarræo regi in Gallia
mittendis aut negandis, deliberauerunt.

IN POLONIA, rebus humanis exempto r
ge Stephano, præcipuos regni ordine

VVar-

Varſauiam, archiepiſcopus Gneſnenſis, 1587
tanislaus Carnicouius, regni primas, con-
ocauit: vt de loco, tempore, & modo ele-
ionis noui regis, & pace ac tranquillitate
ublica, interregni tempore conſeruanda,
onſtitueretur. Vbi inter cæteros articu-
os, hi quoque, tametſi poſtea minimè à præ-
ipuis, qui eos condiderant, ſeruati, de pro-
erum qui aderant conſilio, ſanciti ſunt: vt
ex nouus, non niſi de vnanimi omnium
rdinum conſenſu & concordibus ſuffragijs
lectus & comprobatus, publicè renuncie-
ur. ac eum, qui factiones alere, vel dona &
unera noui regis, eligendi cauſſa accepiſſe,
el alias practicas exercuiſſe deprehendatur,
ro hoſte patriæ habendum eſſe. Promit-
unt etiam, ſe religionis pacem in electione
egis Henrici ſancitam ſanctè ſeruaturos,
vulnera exorbitantiæ, vt nominant, tàm
riuata quàm publica, etiam ciuitatum ſub-
aturos eſſe, antequam ad electionem pro-
reſſum fuerit. Semota ex Theſauris regijs
igiſmundi & Stephani, & alia Reipublicæ
ona, per externos occupata regni Theſau-
ario reſtitui iubent. archicancellario Za-
noiſcio imperium ſummi ducis exercituum
egni abrogant: & Herbordo cuidam, offi-
ium illud, in finibus regni, in Volhinia, Po-
lalia, & reliqua Ruſsia excubandi cum 3000.

1587 equitum commendant. Regi inter cæter
articulos in coronatione proponendum e
ſe, vt decretum de proſcriptione Chriſt
phori Sborouij aboleat, eumque in integ
reſtituat. Hæc ex Stanislai comitis à Gorc
& Sborouiorum fratrum ac cæterorum
eo conuentu præſentium voluntate, mult
ac præcipuæ epiſcopis paci religionis con
tradicentibus, & abſente cancellario & alij
conſtituta ſunt.

Electionis verò comitia, VVarſauiam
ad diem 30. Iunij Gregoriani, ſeu 20. noſtr
indicta, ad quæ aliquot proceres armati
præſidijs equitum ac peditum mediocribu
muniti, acceſſerunt. inter quos, Iohanne
Zamoiſcius archicancellarius, prope Colo
ſeu ſeptum conuentibus procerum in cam
po cis Viſtulam, dimidio à VVarſauia millia
ri, deſtinatum; (quod, vt Homerus conſeſ
ſum ſenatorum ἱερὸν κύκλον, Poloni, Colo
ſeu Rotam nominant) caſtra metatus eſt
Huic capitales cum Sborouiorum familia
ob Samuelem Sborouium, capitis ſupplicio
iuſſu regis, affectum, inimicitiæ intercede-
bant. quibus dirimendis: & diſputationi-
bus de Articulis in proxima ſuperiore con-
uocatione VVarſauienſi ſancitis (quorum a-
liquos in præiudicium ſui factos Zamoiſcius
& ipſi coniuncti improbabant) & Lithuano-
rum

-um lęgatis , Viſtula fl. à Polono Senatu 1587
-ēmotis,ad communes cum Polonis delibe-
-ationes aggręgandis : & grauaminibus
-rouinciarum ac ciuitatum cognoſcendis:
-liquot hebdomatarum tractationes, irrito
-xitu conſumptæ: antequam ad electionem
-entum eſt.

Lithuani ſe non ad bellum, ſed ad libe-
-am & pacificam noui regis electionem pro-
-ectos oſtendebant. Ideoque niſi arma prius
-epoſita,& contrauerſiæ ſedatę,& grauami-
-a illorum ſublata, & iura ac libertates ſuæ
-edintegratę,& Liuonia,Volhinia,Podlaſsia
-rouinciæ, membra magni ducatus Lithua-
-iæ,reſtitutæ eſſent, in ſenatum Polonorum
-enire recuſabant, querebantur inſuper,Cã-
-ellariam Lithuanorum,& alia officia,multi-
-liciter per Polonos turbari: & ipſis non
-onſentientibus duos reges Henricũ & Ste-
-hanum electos & coronatos; marchionem
-ucatui Boruſsię præfectum: legatos nomi-
-e regni Romam miſſos eſſe, ſicut & proxi-
-na ſuperior conuentio VVarſauiæ ipſis in-
-cijs inſtituta fuiſſet.

Borvssi, multis nobilibus ac bene-
-neritis bona ſua eripi: varias exactiones &
Telonea, in aquis & terra inſtitui: dignita-
-es & officia, præteritis indigenis, conferri
-in regnis: cauſſas notabiles extra Boruſsiam

1587 in regni comitijs, non adhibito Boruſſoru
conſilio, ſæpè decidi; iura terrarum Boruſſi
in dubium vocari; monetam non probar
cudi: Collegio VVarmienſi ius electioni
liberum adimi, à rege Danico, ciuitatis Dar
tiſcanæ naues, ob Reipublicæ Polonæ priua
tis debita, detineri: ac imprimis iuramen
tum ſpeciale à regibus terris Pruſsiæ no
amplius præſtari, ſicut D. Caſimirus & Si
giſmundus pro ſe & ſucceſſoribus promiſiſ
ſent, queſti ſunt.

Rigenſes, religionem Auguſtanæ con-
feſsionis, intruſis contra expreſſam cautio-
nem ſibi à rege Stephano datam, Ieſuitis la-
befactatam, reſtitui; & ſolam in vrbe conſer
uari: priuilegia Reipublicæ, ſublatis ambi
guis clauſulis, quæ in contrariam ſenten
tiam, ab ea, quam ipſi ex verbis colligant, alij
detorquerent; proprijs & perſpicuis verbis
ſcripta confirmari: caſtellum ad Dunæ oſtiũ
excitatum remoueri: aliæ prouinciæ & ciui-
tates alia flagitabant. Tandem verò hæ pro-
3. Auguſt. uinciarum & ciuitatum querelæ ferè omnes
in ſuſpenſo relictæ; & proclamata pace pu-
blica, poſtridie exterorum regum legati au-
diti ſunt.

PRæcipui autem competitores regni, pri-
mùm ex familia Auſtriaca, Erneſtus,
Matthias, & Maximilianus, Rodolphi Impe-
ratoris

ratoris fratres, fuerunt. quos Cæſaris Rodol 1587
phi, Philippi Hiſpaniæ regis, Electorum imperij omnium legati, Polonis commendabant. & partibus ſuis addictos, in maiore Polonia, Stanislaum comitem Gorcanum, & totam Sborouiorum familiam, cum magna prouinciæ illius nobilitate, habebant.

Sigiſmundo autem, Ioannis III. Suecorum regis, & Catharinæ Iagellonicę filio, addictiſsima Poloniæ Regina matertera fuit, quę magno ſtudio proceres, vt eum regem crearent, ſollicitabat. cui, eximia familiæ Iagellonicę in Rempublicam Polonam merita præcipuè ſuffragabantur, & fauorem apud multos conciliabant, vt iure quodammodo regnum illi tribuendũ eſſe videretur.

Tertius erat, Theodorus magnus Moſcouiæ Dux, qui vniuerſam ditionem ſuam, à finibus Liuoniæ ad mare Caſpium pertinentem, adiuncturum ſe Regno Poloniæ, ſi Rex eligeretur, promittebat. Hanc conditionẽ Lithuana potiſsimũ nobilitas, & alij cupidè amplectendam cenſebant, tametſi ſerio Moſcum hæc offere vix ſibi perſuadere alij cordati poterant.

Quarto loco habebantur, qui Piaſtum ſeu ex corpore Regni aliquem, omnibus exteris prę ferendum cenſebant. Quorum ſententiam multi non poſtremæ autoritatis Se-

1586 natores probabant. Imprimis enim regno expedire viſum eſt, Regem, qui linguam, mores & iura Regni perſpecta & cognita haberet, & conſtitutum Gubernationis curſum ac modum continuare poſſet, deſignari. Diſputabant exteros appetere Regnum non vt regni, ſed ſua commoda & potentiam augeant, & ſuos ex regni prouētibus ditent. Non tutum eſſe, cum exteris externas quoque vires ac exercitus in regnum attrahere. Moleſtiſsimum verò & intolerabile, quod in conferendis dignitatibus, officijs & honoribus, externi indigenis præferrentur. Exemplo eſſe Stephanum regem defunctum, cuius potentia ita iam excreuiſſet, vt cū Hungaris ſuis vniuerſo regno terrori eſſet. Has & ſimiles rationes multas, magno cum applauſu multi excipiebant. & inteſtina procerum æmulatione ac invidiâ, qua alij alios ſibi præferri ægerrimè laturi erant, ſublata, indigenam Regni aliquem, ad hoc faſtigium dignitatis euehi, maximè optabant.

Turcici etiam Imperatoris nomine, Veſirius Baſſa, proceres Polonos hortat⁹ fuerat, vt amicitiā, cōiunctionē ac obedientiā, Portæ excellētiſsimę, hactenus ab ijs, tùm in electione Regis, tùm alijs negotijs præſtari ſolitam, deinceps etiam tuerentur, & liberrima ſua electione, vnum ex fratris Stephani filijs, vel VVeivvodam Tranſyluaniæ, regem deſignarent.

Sed

Sed Legati, pontificis Romani, Hannibal 1587
à Capua: Cęſaris Rodolphi, Stanislaus Pavvlouius epiſc. Olomucẽſis, Carolus dux Munſterbergenſis: regis Hiſpaniæ, VVilelmus de S. Clemente: archiducum Auſtriæ (quos Ioannes Sborouius honoris cauſa ad curiã deducebat) pro Cæſaris fratribus intercedentes: & Moſchici, ſuum principem Theodorũ proponentes: Item Sigiſmundi Tranſyluaniæ principis, VVolffgangus Couaſocius cãcell. die 4. Auguſti publicè auditi ſunt. Poſtridie, Ioannis III. Suecorum & Gothorũ regis oratores, Ericvs Spare regni procancellarius, & comes Ericus Brahe; pro Sigiſmundo Sueciæ principe, aduerſus Moſchum, perorarunt. Hi ob inuerſum in audiendis legatis ordinem, initiò cunctati, venire recuſarant, priuſquam proteſtationem, de Regis ſui præeminentia, in Senatũ miſiſſent, quã in iudicio caſtrenſi VVarſauiæ poſtea, autoritate publica confirmarunt. Poſt hos, electorum imperij Germanici, qui Auſtriacæ familiæ, ex qua ipſi tot ſeculis iam Imperatores Romanos creaſſent, rationem præ cæteris haberi petebant: & Friderici Curlandiæ ducis nuncius, viduam matrem & defuncti principis hæredes Senatui regni commendans, & libellum Grauaminum, quæ tolli petebant, offerens: in generali colo, de

1585 bo, deliceratiōnibus publicis primùm deſti-
nato, legationes ſuas expoſuerunt.

SEceſſerunt autem inde, octiduo ante, ob contumelias verborum archiepiſcopo, & Palatino Maſouiæ, à Poſnanienſi & aliјs illatas: & peculiarem conuentũ, in eodem campo, vicino in loco, (quem nigrum Colo nominabant) ſenatores aliquot inſtituerant. quibus ſe, Palatinus Cracouienſis. Andreas Tenſchinius; Maſouienſis, Stanislaus Critius; Plocenſis, Georgius Zilensky; Kyouienſis, Conſtantinus dux Oſtrouius, qui paulò poſt ex comitijs diſceſsit; & Marſcalcus regni, Andreas Opalinius; Theſaurarius, Ioannes Dolſcius; vicecancellarius regni Albertus Baranouius: & archicancellarius, Ioannes Zamoiſcius; adiunxerant. Lithuani verò, totas iam ſex hebdomadas, trans Viſtulam, peculiaria caſtra, & ſenatum, ab vtriſq; ſeiunctum, habebant.

QVI cum archicancellario & Marſcalco regni conueniebant: quęſitis ordine ſuffragijs, partim Piaſtum, plurimi verò Sigiſmundum, Suecię regis filium, regno vtiliſsimum fore iudicabãt, quòd priori familiæ Regum Iagellonicę, optimè de regno meritę, propinquiſsimo ſanguine iunctus, & indoles in eo præclariſsima, & lingue Polonicæ peritia eſſet. & nõ modò vicini regni amicitiâ & fœ-
dere

dere Poloniam muniturus, verùm etiam nō 1587
paucas & graues controuerſias, quæ ſereniſſimo Sueciæ regi, cum regno Poloniȩ intercederent, ſublaturus eſſet. & nullus potentior vicinus irritari vel offendi electione eius poſſe videretur. Hanc nominationem, & iudicium, de ſingulis competitoribus, ſuum, cæteris, apud Gorcanum & Sborouios, congregatis, ſignificant, eorúmque declarationem flagitant. Quam cum aliquot dies diſtuliſſent, tandem dari non poſſe, niſi communem ſenatum cȩteri venirent, reſponderunt.

Archiepiſcopus autem, quatuor candidatos, Piaſtum, Moſchum, Auſtriacum, & Suecum, in ordinario colo, propoſuit: addens tamen, nolle ſe cum Germano ex comitijs domum redire. Sciſcitanti autem Gorcano, an non Suecum etiam pro Germano haberet? reſpondit, hunc ex Polono ſanguine ortum ſibi videri.

Die 9. Auguſti, Archiepiſcopus Gneſnenſis & cȩteri epiſcopi (excepto Kyouienſi) & proceres, qui Maximilianum auerſabantur, relictis Gorcano & Sborouianis, in alterum conuentū, vbi Cancellarius, archimarſchalcus, & alij Senatores prȩcipui, Suecum deſignarant, tranſeunt, & circa meridiem, SIGISMVNDVM Sueciæ principem, REGEM

renun-

1586 renunciant. Gorcanus, Sborouiani, & illis adhærentes, in ſuo ſenatu contrà teſtati, ad Maximiliani electionem procedunt: & decretũ regis Stephani, de Chriſtophori Sborouij proſcriptione abrogant. contra quam abrogationem, qui Suecum elegerant, ſcripto proteſtantur.

Lithuani etiam nobiles pleriq;, Maximianum regem prorſus recuſantes, Moſchum nominarãt. poſtridie miſsis ex ſuo ſenatu ad Sborouianos, palatino Trocenſe Ioanne Lebovvicio, & vicecancellario Leone Saphia, hortantur, vt à nouo rege eligendo abſtineant: ſe enim apud alteram quoque partem laborare, ne vlterius progrediantur, ſed electionem in aliud tempus & locum magis opportunum differant. cumq́; tres reges propoſiti ſint, Suecus, Maximilian⁹ & Moſchus: ſi alioquin amicè conuenire non poſsint, SORTE potius, præmiſſa inuocatione Dei, iuxta exemplum ſcripturæ, VNVM ex his eligendum cenſent. Poſtridie etiam, Georgium Radeuilum cum fratre, qui Auſtriacum nominantibus ſe adiunxerãt, ex ſenatu euocatos orant, vt nouam electionem impediant. Verùm his admonitionibus ſpretis, qui in Colo erant, ineunte iam nocte, die 12. Auguſti ſequente, MAXIMILIANVM Auſtriacum, Regem, voce Kyouienſis epiſcopi Iacobi

cobi VVroniecij, promulgant: & poſtridie 1586
in Franciſcanorum templo ſuburbano, Doxologiam canunt; Andrea Sborouio aulæ Marſchalco, ad aram denuo Maximilianum renunciante: Cardinale verò Radeuilo ſacrum celebrante.

Vtriuſq; verò regis nominationẽ, magna pars nobilitatis Lithuanicæ (Senatoribus tamen cõpluribus, præter Cardin. & fratrẽ, Sigiſmundo ſuffragãtibus) omnino improbabat. quę cõmuni cũ cæteris diplomate, duos reges nõ legitimè & libera electione, ſed vi & armis præcipuarũ familiarũ, oppreſſa ſuffragiorũ libertate, deſignatos, ideoque ad ſuos fratres domi de hac iniuria ſuę libertati illata ſe referre, & nouã ac legitimã electionẽ inſtituere & conſtanter tueri velle, teſtati ſunt.

Interea, qui Maximilianum Regem crearunt: cõditiones & pacta electionis, cũ Rodolphi Cęſaris & Philippi Hiſpanię regis Oratoribus ineunt, & decretũ electionis, per regni proceres: epiſcopum Kyouienſem: Ioannem Sborouiũ Caſtellanum Gneſnenſem & Graudentium: Alexandrum ducem Pruncenſem & alios Maximiliano intimandũ, cõficiunt. Cùm autem Articuli cõditionum & pactorum, inter ordines illos regni Polonię, & domus Auſtriacæ legatos conuentorũ, typis excuſi extent: ſummas breuiter adſcribã.

Promit-

1587 Promittit domus Auſtriaca, per legato
octingenta millia aureorum, in regni Polo
niæ fiſcum à ſe depoſitum & ſolutũ iri. 20
millia ſtatim poſt electionem publicatam, v
inde miles ad finium regni defenſionem,
Turca fortè aliquid moturus eſſet, alatur. a
tera ducenta M. poſt coronationem. reliqu
ſuo tempore, vt cum ordinibus conuentum
fuerit. Pacta & fœdera inter regnum Polo
nię & Turcam olim facta rex ſeruabit & re
nouabit. Sin contra pacta Turcus apertè ar-
ma moueat: Romani PP. vniuerſæ domus
Auſtriacę, omniumque illius amicorum au
xilia, Polonis pręſto erunt. ac vt hęc electio
etiam ipſi Turcę formidabilis exiſtat: Rom
PP. Cęſar, Hiſpanus, cũ pręcipuis Chriſtia-
ni orbis regibus, & imperio Romano, fœdus
facient, qui cum regni Poloniæ & Lithuanię
confœderatis, à Polonia & Lithuania Tur-
cos depellent: etiam Theodoro Moſchouiæ
duce, in communem confœderationem per
Cęſarem adducto. In limitibus regni, Podo-
liâ pręcipuè, arces & propugnacula ſumpti-
bus domus Auſtriacę intra triennium exci-
tabuntur. Rex electus, pacem publicam &
priuatã in Polonia fideliter tuebitur, & pro-
uinciarum grauamina tollet. Libertates, iu-
ra, priuilegia ordinum, & cõfœderationem
inter diſsidentes de religione, conſeruabit
& au-

& augebit. Officia, dignitates, & feuda bo- 1587
norum regalium, nullis extraneis, ſed indige
nis Polonis & Lithuanis conferet; & alieni-
genis collata recuperabit. controuerſias de
Pruſsia & Liuonia, inter Romanum Imperi-
um & Poloniæ regnū exiſtentes, intra quin-
quenniū Imperator tollere ſtudebit. Narui-
am negociationem & ſocietatem ciuitatū
Hanſę reſtaurabit. De Barenſi & Roſanenſi
ducatu & cæteris Bonæ Reginæ Poloniæ re-
ditibus Neapolitanis, cū rege Hiſpanię aget;
ut iuſtis conditionibus tandem cum Polo-
niæ regno tranſigatur. Amicitiam inter vici-
na Poloniæ, Vngariæ, Boëmiæ regna, & com
mercia, cum Romani Imperij & domus Au-
ſtriacæ ſubditis inſtituta, conſeruabit. Aca-
demiam Cracouienſem clementiſsimè foue
bit & prouehet. Quinquaginta adoleſcentes
nobiles Polonos, ſtudijs literarū vel militiæ
deditos, in alijs nationibus ſuo ſumptu alet.
Polonis & Lithuanis fortibus viris, domui
Auſtriacæ operā nauantibus aditum ad fun-
ctiones & equeſtrium ordinum dignitates
& beneficia apud Hiſpaniæ regē patefaciet.
Debita Sigiſmundi Auguſti Poloniæ regis,
ſine fiſci detrimento ſoluet, & fidem regiam
liberabit. Poſtremò, vniuerſa domus Auſtri-
aca, omnibus in rebus, dignitatē, amplitudi-
nem & felicitatem regni Poloniæ omni dili-

1587 gentia & ſtudio prouehet & ornabit. His cō-
ditionibus & articulis omnibus & ſinguli
integrè ac cōſtanter ſe ſatisfacturum eſſe, Iu
ramento ſolenni, Olomuciæ, in ſummo tem
plo, die Lamberti, 17. Septembris, 27. Gre
goriani, Maximilianus, in legatorū Polon. &
ampliſsima præcipuorum domus Auſtriac
procerum, qui vna ſubſcripſerunt; præſen
tia, confirmauit.

Ab altera parte, Sueciæ regis legatis, Ar
ticulos, Poloniæ regni proceres præcipui a
plurimi, qui Sigiſmundum regem deſigna
rant, proponunt; vt perpetuum fœdus ſit in
ter Polonię & Suecię regna aduerſus vtriq
finitimos hoſtes. Mortuo Ioanne Sueciæ re
ge, filius Sigiſmundus Sueciæ regnum reti
neat, & ad primogenitos hęredes tranſmit
tat. &, ſi res ita feret, de conſenſu ordinū Po-
lonię & Lithuaniæ, in Sueciam ſe conferr
poſsit. Liuoniæ partem, Sueciæ regi hoc tē
pore ſubiectam, toti corpori Liuonię, atqu
ita coronę regni Polonię, Sigiſmundus reſt
tuat & vniat. de quo cùm legati Sueciæ regi
mandata ſe non habere oſtenderent: Regi-
na Poloniæ Anna (pignori datis omnibus
bonis ſuis) fideiubet, & ſcriptum obligatio-
nis ſuę documentum petentibus regni pro-
ceribus tradit. Claſſem armatam, in regni
Poloniæ & Lithuanię vſus, ſuo ſumptu in

mari

mari inſtruet. Machinas bellicas, certò nu- 1587
mero, cum omni neceſſario inſtrumento,
Polonis aduerſus Nouogardiam, Pleſcoui-
am vel Smolenſiam aliquid tentantibus, ſup
peditabit; & ad VVendam captas relinquet.
Summam 124. M. Ioachimicorũ, Sigiſmundo
Auguſto olim à Ioanne Sueciȩ rege mutuò
datam: prȩterea dotem & hæreditatem pa-
ternam & maternam, & quȩcunque alia ſi-
bi à regno Poloniȩ & Lithuaniȩ, etiam ra-
tione ducatus Barri ac Roſanenſis in regno
Neapolitano deberi exiſtimabit, regno do-
nabit. Arces quinque munitas, in finibus
regni, ex arbitrio ordinum, ſuo ſumptu æ-
dificabit & inſtruet. Nullos peregrinos ho-
mines, niſi paucos cubiculo illius ſeruientes
in regnum adducet. & hos, de ſuo, ſtipen-
dijs perſolutis, prima occaſione iterum di-
mittet: Cùm Sueciȩ regnum gubernabit,
nullos regni Sueciæ conſiliarios, conſilijs
aut negotijs regni Poloniȩ adhibebit. Cor-
poris etiam cuſtodes, eorumque prȩfectos,
nullos; niſi Polonos & Lithuanos natos, cõ-
ſtituet. Nullis externis, prædia, dignitates
vel officia vlla, ſed Polonis & Lithuanis na-
tis, iuxta regni ſtatuta, conferet. Stipen-
dia militibus in Liuonia & Podolia, ſub re-
ge Stephano debita, & alios ad defenſionem
omnium & regni, donec Cracouiam veniat,

1587 impenſos ſumptus fideliter ſolui in corona-
tione curabit. Confœderationem inter diſ-
ſidentes de religione; non ſolùm vt Henric
& Stephani tempore factũ eſt; conſeruabit
verùm etiã executionẽ aduerſus violatores
iuxta formam proceſſus præſcriptam, adiun-
get. Iura, libertates, priuilegia, & ſtatuta re-
gni, & in ſpecie Articulos in coronatione re-
gis Henrici ſancitos, omniaq; alia, quæ cõſer-
uandis & augendis eorum libertatibus & iu-
ribus ſeruient, & Maieſtati regiæ in corona-
tione proponentur, cõfirmabit & tuebitur.

Ad Sueciæ principem accerſendum, &
per mare deducendum, Caſtellanus Podlaſ-
ſienſis Martinus Liſnovvolski miſſus: Qui
verò Dantiſci eum exciperent, & præſtito iu-
ramento ad coronationem deduceret, Epi-
ſcopi, Vladislauienſis, Hieronymus Roſdra-
zoius, & Poſnanienſis, ac Præmislienſis, Al-
bertus Sbaranouius regni vicecancellarius:
Palatinus Caliſienſis, & Caſtellani, Rauẽſis,
Radomius, & Socazouiẽſis, & ex ſingulis Pa-
latinabus, aliquot nobiles, deputati ſunt.

Ioannes III. Sueciæ rex, cùm de diſcordi
electione Polonorum, nono poſt renuncia-
tum VVarſauiæ Sigiſmundum die cognouiſ-
ſet: aliquot dies, mæſto ac ſollicito animo, &
à filij, quem vnicũ & chariſsimum habebat,
dimiſsione, ſi non prorſus alieno, certè an-
cipiti

cipiti ac dubio hærebat: mnltaque dura ſuo 1587
triſti cum corde putabat, quæ dehortabantur, ne ex regno, & conſpectu ac complexu ſuo, Filium, quem ardenti στοργῇ, non tàm ob ſanguinis vinculum arctiſsimum, quàm indolem optimam & virtutem, vnicè diligebat, in Poloniam mitteret, & diſsidijs ac bellis, quæ ex diſcordia procerum oritura verebatur, obijceret. cùm certum domi & pacatum ac tranquillum regnum iam poſsideret.

Offendebatur etiam inuerecũda petitione eius Liuoniæ partis, quam à Nerua ad Reualiam & Habſalam, vſque ampliſsimam, & 40. ferè mill. Germ. patentem, tenebat. Iniquiſsimum enim cẽſebat, ſi Filium vnicum, Polonis petentibus Regem daret, & creditũ ingens, vnà cum dote & hæreditate coniugis materna & paterna, ſibi debitum, regno donaret: Liuoniæ etiam, à ſe tantis laboribus, curis & ſumptibus bello captæ, & ex Moſchi ore & faucibus ereptæ, iacturam facere. Itáque hac ſe conditione, vt proprium regnum imminueret, filium in Poloniam miſſurum, conſtanter negauit. Sigiſmundus etiam externo ac electitio ſe regno malle carere oſtendebat, quàm auito & hæreditario, partem quantumuis exiguam, detrahi ac præcidi.

Sed oportunè, illis ipſis diebus, ERICVS

1587 Sparre, procancellarius, qui ſumma fide, induſtria & dexteritate cauſam in Polonia egerat, Dantiſco ad regem traijciens, de omnibus Polonicis actionibus, & toto rerum ſtatu regem edocuit. Accedebāt Zamoiſcij, Poloniȩ archicancellarij, ad Sigiſmundum literȩ, quibus Cracouiam, vnà cum corona & inſignibus regni, iam à ſe teneri, & in Sigiſmundi poteſtate eſſe, ſignificabat: ac vt quā primum veniret, nec metu aut inertia regnū oblatum amitteret, hortabatur.

Tandem igitur, paternum regis affectum, Filij honor, & multorum conſilia, & publica vicinorum regnorum vtilitas ſuperauit, vt Filium, adiuncto conſiliorum moderatore fido, prudēte, & graui, Erico Sparre procancellario, & alijs regni proceribus ac nobilitate prȩcipua, cum claſſe 24. nauium armata, traijcere ad Dantiſci portum cōcederet: ita tamen, vt nauem ante non egrederetur, ſed in Sueciam potius rediret, niſi hunc de Liuonia articulum, in iuramento præteriri, proceres regni Poloniæ permiſiſſent.

Appulit igitur ad Viſtulȩ oſtium Sigiſmū-
19. Sept. dus, & totos octo dies in naui manſit, donec negocio cum legatis regni tranſacto, tan-
27. Sept. dem Oliuæ, iuramentum ſolenne, regibus nouis proponi ſolitum, ſalua ſua proteſtatione, de Liuoniȩ parte quam Sueci tenent,

Coro-

Coronæ Polonicæ non cedenda, præſtitit. 1587
Poſtridie naui ad pontẽ Motlauę ſubuectus, veſperi vrbem introiuit. ac biduo poſt, Diplomate ſolenni, pacta conuenta cum legatis Sueci in Comitijs VVarſauienſibus, & iuramentum præſtitum, inſerta mẽtione proteſtationis de ea parte Liuonię, quę regno Suecię ſubeſt, confirmauit. Itaque Cal. Octobris, Decretum electionis, in templo Dominicano, ſumma ſolennitate Sigiſmundo traditum eſt. Qui nouem adhuc dies Dantiſci commoratus, etſi nuncios de Maximiliani in Poloniam expeditione iam ſuſcepta quotidie accipiebat: tamẽ nihilominus, iter cum ſorore Anna, reginam Polonię materteram inuiſura, ſuſcepit, 10. Octobris.

Interea, qui Cracouiæ pro rege ac regno excubabant, literis ad Pontificem Romanum, ad Cęſarem Rodolphum: ad electores imperij, ad Maximilianum ipſum datis, Sigiſmundum Regem à maxima procerum & nobilitatis parte legitimè electum: Maximilianum verò, à paucis. & in his quibuſdam proſcriptis & decoctoribus nominatum ſcribunt, ac orant, vt publicę tranquillitati & paci regni & totius Chriſtianitatis ſuo loco ſinguli conſulant. Palatinus etiã Cracouiẽſis, Andreas comes Tenſinius:

1587 Cancellarius & ductor exercituum regni, Io-
annes Zamoiſcius: & capitaneus Cracoui-
enſis Nicolaus Zebridouius, nominatim E-
piſcopũ Vratislauienſem; totius Sileſiæ præ-
fectum, de veteribus inter vicinas gentes pa-
ctis & fœderibus admonent, & ſuũ pacis ſtu-
dium ſignificant. Sin verò quis armata ma-
nu inde ad Poloniæ fines veniat, oſtendun
ſe communi gentium iure vſuros, & vim v
repulſuros. Maximilianus verò nihilominus
ad Cracouiæ viciniam initio Octobris acce-
dit, & confirmatione priuilegiorum, alijſq
diplomatibus ad conuentum ordinum Vis-
licenſem, præterea literis ad Cracouienſem
Clerum, Academiam & vrbis Senatum miſ-
ſis, ſe recipi petit. Sed in eandem ſententi-
am ab omnibus reſpondetur, ſe Sigiſmun-
dum regem habere, qui iam regnum ingreſ-
ſus, per Boruſsiam aduẽtet: cui fidem ſemel
datam violare nolint.

SIGISMVNDVS Petricouiam vſque pro-
greſſus, literas à Maximiliano ad Cracoui-
am deſidente, obuias habuit, quibus eũ hor-
tatur, vt ex regno ſibi legitimè delato, cuius
poſſeſsionem, fretus DEI ope, & iuſticia
cauſæ, Chriſtianorum principum auxilijs,
adijſſet; in quod Suecum leui perſuaſione
& temerario quorundam cõſilio adductum
venire cerneret; diſcedat. Sigiſmundus

vicisſim

vicißim, ſe non temerario conſilio, ſed ab 1587
ordinibus regni, qui VVarſauienſibus comitijs ipſum frequentißimis ſuffragijs regem creauerint, vocatum venire; ac ſe meliori iure niti, recitata vtriuſque electionis hiſtoria, oſtendit. ac his verbis tandem concludit; Nos quidem, Deo benè iuuante, Cracouiam progredi ad capeſſenda inſignia regni conſtitutum habemus: quo nos fauor hominum ſtudiaque deducunt: priuſque fortunas omnes, vitamq; ipſam in quoduis diſcrimen exponere, quàm vocationem diuinam negligere, tantaque ſtudia ac voluntates hominum, regnumque ipſum deſerere, parati ſumus. S. V. autem iterum atque iterum rogamus, vt quemadmodum in hunc locum ſibi periculoſum deducta eſt, ab hominibus ijs, qui ad res ſuas conſtituendas, S. V. copijs & impenſis abutuntur, neque vllam S. V. habent rationem: ita iam, conſilio, prudentiaque ſua vtatur; maioremque ſalutis & incolumitatis, quàm eius dignitatis, cuius iam ſpecie quadam hic S. V. detinent, rationem ducat: atque ex regno, quod propter tot hominum alienas voluntates, Dominum ſibi minimè deſtinaſſe, facilè poteſt intelligere, ipſa decedat, copiasq; iſtas ſuas deducat. Quare ſanè & ſibi & publicæ tranquillitati optimè S. V. conſuluerit. Datæ Petricouiæ ex itinere, die 7 Nouemb. Anno 1587.

1587 Cùm autem, illis ipſis diebus, præcurſores Poloni, ad exploranda itinera præmiſſi, à Maximiliani ducibus, repulſi, & Andreæ Opalinij equites quidam, nō procul à Pritzporto oppreſsi eſſent: Sigiſmundus, cùm aliquot dies Petricouiæ ſubſtitiſſet: à recto itinere Cracouienſi, Sendomiriā verſus parumper deflectit, donec Poloni, dignitatis & ſecuritatis electi regis rationem habentes, ex vicinis Palatinatibus armati ad ſe maiores copias adducerent.

MAXIMILIANVS verò, vt aditu Sigiſmundum prohiberet, arctiore obſidione Cracouiam preſsit, eamque occupare, quorundam in vrbe ſecum vel feriò vel ſimulatè conſpirantium operâ conatus eſt. Sed cùm Zamoiſcius archicancellarius & generalis exercituum regni dux, cum præſidio vrbem fortiter defenderet; exercitus Maximiliani depulſus, multi interfecti, & tormenta bellica, & aliquot ſigna militaria, hoſti extorta ſunt. Maximilianus igitur, ſoluta vrbis obſidione, ad Sileſiæ fines exercitum reduxit, vt maioribus in Germania comparatis copijs, denuò regnum Poloniæ fugitiuum perſequeretur.

Interea apparatis in vrbe arcubus triumphalibus, & alijs ad excipiendum regem nouum neceſſarijs, Sigiſmundus, à regni

archi-

.rchimarſchalco, Andrea Opalinio, & cæte- 1587.
is proceribus deductus: die 29. noſtri No-
ıembris, Velicia oppido ſalinario digreſſus,
& in campo, à proceribus, Polonica oratio-
ıe, per Laurentium Goslicium epiſc. Podo-
iæ, exceptus, Polonicè reſpondet, & Craco-
ıiam, à meridionali vrbis parte, per Caſimi-
niriam, Viſtula fl. ab vrbe ſeiunctam, in
greditur, vbi in aditu pontis, Viſtula fl. ſo-
ennibus verbis, nouum regem excipiens,
& nulli alteri ſe aditum in vrbem Cracoui-
.m conceſſurum teſtans, in arcu repræſen-
atus eſt. Inde per ſuburbium Stradomiam
rci ſubiectum, quod Rudaua fl. & Viſtula
erè inſulam efficiunt, traductus; non rectà
n arcem, ſed ad dextram, per foſſas vrbis
leflexit, partim vt militi, qui omnis per a-
ies inſtructus eum expectabat, ſpectandum
alutandumque ſe præberet, partim vt per
requentiſsimas vrbis regiones ingreſſus ac
otam vrbem emenſus, & ipſe ſe vrbis am-
pliſsimæ ſpectaculo, & vrbem vniuerſam
leſideratiſsimo ſui aſpectu expleret. Itaque
ambitu capto, in campum primò, in quo di-
ıerſæ acies militum explicatæ eum expecta-
runt, profectus eſt. Eodemque ferè loco,
ab Academia etiam, atque vrbano magiſtra-
tu Cracouienſi, qui cum aliquo numero e-
quitum è ciuibus lecto, prodierat, exce-
ptus

ptus fuit. Inde igitur per ſubiectum vrb campum, mediaſque acies militum: Ioanne Zamoiſcio, vt qui cum imperio militari eſſet, ſingulas turmas, & cohortes, ordinumq ductores illi commendante, inuectus ad Clepardiam, quod boreale ſuburbium eſt, peruenit. In ingreſſu, congeries armorum quæ Maximiliani militibus, vrbē oppugnātibus nuper adempta erant, cum hoc titulo ſtructa fuit:

SIGISMVNDO III. electo Poloniæ & Des. Sueciæ regi, quòd eius auſpicijs, Maximiliani archiducis Auſtriæ miles, ad oppugnandam vrbem miſſus, victus: magnaq; cum cæde, tormentisquè ademptis, repulſus ſit; Dux & milites, qui pro dignitate Regia & libertate patriæ excubarunt, vt de Chriſtianis, partim etiam ciuibus, mœſti; vt verò neceſſitate ac vi ſibi illatâ; eâ ſuperatâ, DEO, victoriæ autori, gratias agentes, P.P.

A latere, maiora tormenta octo, minorumque currus duo, vexilla totidem, ab ijſdem capta, expoſita erant.

Portam ingreſſumque ipſum, arcus, tapetibus & pictura ornatus, complectebatur, inque ſummo arcu effigies Stephani regis poſita, qui quaſi ſucceſſori de regno cederet, hæc epigrammata ſubſcripta habebat.

Proxi-

PRoximus en regni Stephanus poſſeſſor, & idem 1587.
Affinis, forti dat tibi ſceptra manu.
Sit virtute parens, qui non eſt ſanguine. ſic te
Victorem penna perpete fama feret. *Aliud.*
Affine in Stephano, cui nunc ſuccedis, adempto,
Virtutes varias, quas imiteris, habes.
Non illo pietate prior, non pace, nec armis,
Non alijs maior dotibus alter erat.
Dedecus is noſtra à patria deforme remouit,
Illi reſtituit dum Polocenſe ſolum.
Inſuper adiecit multas huic ſtrenuus arces,
Moſchorum domito per fera bella duce.
Quod ſi vera licet tanto de rege fateri,
Non habuit toto, viuus in orbe parem.

Per Clepardiam rectà inde ipſam vr-
em inuectus fuit; per quam ingredientem,
rdine aliquot arcus ornatiſsimè inſtructi,
igelloniorumque, vt maiorum ipſius, ima-
ines præferentes, eum exceperunt. Effi-
ies enim eorum, cùm pleriſque ferè vetu-
ate ignotę eſſent, Ioannes Zamoiſcius Can-
ellarius, exercituumque regni præfectus,
x antiquiſsimis quibuſque monumentis, e-
ierat. proximè ante arcus eos, hoc epigrã-
a conſtitutum fuit; quo quaſi de ſequenti-
us maiorum ſuorum imaginibus Rex ad-
noneretur.

Quos

1587 *QVos deinceps cernes poſitos ex ordine Reges;*
Clara Iagellonicæ ſceptra tulere domus.
Omnes hi ſero gratantur regna Nepoti,
Exemploq; volunt te erudijſſe ſui.
I felix: imitare tuos: imitando tuorum,
Cunctorum vinces inclyta facta tuis.

Effigies ipſę, ſeu arcus, in quibus expoſitæ erant, hoc ordine collocati erant, vt à Sigiſmundo Auguſto initio facto, nouiſsimos quoſque reges priores oſtenderent: in Iagiellone, qui arcus iam ad ipſum arcis introitum pertinebat, deſinerent. Sunt autem dignißima memoriâ Epigrammata erudita, ſingulis Regum imaginibus adſcripta. quæ ſeorſim edita, hoc loco qui volent inſerant. Receptum in arce Sigiſmundum tormentorũ tonitrua exceperunt. ac eodem tempore, Balthaſar Bathorius, Andreæ, regis Stephani fratris filius, cum Bornemiſſa, & bis mille Vngaris, aduenerunt.

Primi poſt ingreſſum dies, conſultationibus de Republica, conſumpti ſunt. in primis verò, de Pace religionis, cui prorſus epiſcopi repugnabant, adeò vt coronationis ritus adhibere recuſarent: niſi vnam ſolam Catholicam Romanam religionem in regno ſe defenſurum Rex iuraret. Sed cæterorum procerum, libertatem religionis

vrgen-

rgentium interceſsione epiſcopi coacti, de 1587
ua ſententia ceſſerunt.)

Die 8. Decembris denuò, de Eſthonia, egno Poloniæ, à Sueco çedenda, vt à legatis uecis VVarſauiæ promiſſum & iuratum eſet, actionem cum Sigiſmundo grauiſsimam enatores regni cœperunt, quæ pridie coroationis demùm finita eſt. Cùm enim Sigiſnundus, non peti à ſe, quæ in ſua poteſtatè ion eſſent, nec preſtari bona conſcientia à ſe oſſent, qui ordinibus regni Sueciæ, nullo iodo ſe Eſthoniam à regno alienaturum ſſe ſolenni diplomate addixiſſet, ſeriò flaitaret: magnum ergò, inquit Marſchalus regni, impedimentum coronationi laieſtatis Veſtræ obijci video. Quid enim oti Nobilitati reſpondendum mihi eſt, cùm b ijs quęſiero, Velint ne ac iubeant Maieſtaem V. coronari? ipſique viciſsim interroarint: An M. V. omnibus conditionibus pactis conuentis ſatisfecerit? Reſponim nomine Sueci eſt: nullam de non ſeruas pactis conuentis iuſtam querendi cauſam rdines habere, cùm à legatis ſuis non ſimliciter promiſſa ſit Eſthoniæ ceſsio, ſed anexa conditione, ſi Eſthonia non impetraetur, vt regina, vadimonij & pignoris loco, mnia bona ſua regno inſcriberet. Eam bligationem confirmare Sigiſmundum

(ſaluis

1587 (ſaluis tamen Sereniſs. pr. Annæ, ſororis tu
iuribus) ſemper paratum fuiſſe. Poſtridi
Cancellarius nomine procerum regni perc
rans; multò durius & aſperius cauſam egi
affirmans, non eſſe ex regis dignitate, nequ
ex ſinceritate nationis Sueticæ; pacta con
uenta non ſeruari, quæ tanta eſſent ſolenni
tate, diuini Numinis auxilio implorato, à le
gatis iurata, cuius vindicta meritò Regi eſſe
pertimeſcenda: vt iam omitteret, qui ſermo
nes hominum, maximeque inimicorũ ipſiu
Maieſtatis futuri ſint, ſi in principio regn
Regem pactis conuentis non ſtetiſſe intelli
gerent, præſertim in articulo Liuoniæ, in
quam prouinciam nullum ius Suecis, sed
tantùm Polonis competeret. Fuiſſe qui
dem Ethnicos Romanos ea aſtutia, vt ſ
quam gentem fallere vellent, eam per lega
tos primùm deciperent, quos poſtea ad-
uerſarijs de periurio conquerentibus; vt
ſpecietenus ijs ſatis fieret, debebant. id ta-
men Chriſtianum non eſſe. neque ſe exiſti-
mare R. Maieſtatem velle legatos ſuos vin-
ctos poteſtati Polonorum relinqui. Itaque
equum eſſe, vt rex illi conditioni ſatisfaciat,
Eſthoniamque regno Poloniæ cedat. Huic
acerbiori orationi, reſponſum eſt Sgiſmun-
di nomine, nihil eum inſincerè, nihil fuca-
tè, ſed candidè & ſincerè omnia, pro vt de-
cet,

ꝫet,egiſſe. Itaque & Calmarniæ,antequam è 1587
regno paterno egrederetur:deinde in portu
Gedanenſi; poſtea in Oliuenſi monaſterio;
ntequam iuramentum præſtaret; demum
tiam Gedani, ante publicam renunciatio-
em, R. M. apertè & diſertè declaraſſe ani-
num ſuum; ſe videlicet; quod in poteſtate
ua non eſſet; quodque ne faceret iuramen-
o ſubditis dato antea cautum eſſet, præſtare
on poſſe. Idem reſponſum denuò aliquo-
ies, non ſolùm verbis reiteratum Cracouiæ
ſſe; ſed etiam ſcripto comprehenſum eidē,
ui iam adeſſet epiſcopo Camenecenſi; reli-
uiſque cum ipſo delegatis traditum eſſe. I-
eoque in hac cauſa ſe diuini numinis vin-
ictam non metuere,in qua ſibi optimè con-
ius ſit. Legatos vt vinctos dedat, nullam
auſam eſſe, cùm illi Eſthoniam non ſimpli-
iter,ſed annexa conditione Polonis promi-
ſſent: quæ ſi non adimpleretur, teneri ſe ad
onfirmandum vadimonium,quod illi con-
itioni eſſet annexum. Quod ſi promiſsio
la ſimplex & certa,vt cæteri articuli,fuiſſet,
adimonium illi ſolummodo annectere ni-
il opus erat. De iure Liuoniæ diſputatum ſe
on veniſſe: Sed tamen ſcire, Quidquid iuris
oloni in eam prouinciam ſibi arrogarent,
l ex ſola ceſsione Magiſtri ordinis emanaſ-
. Quem nullo pacto, nulloque iure, in-

1587 uito Feudi Domino, Imperio Romano, fie
potuiſſe, à quo, conſenſus teſtimonium n
literam quidem proferre Poloni poſsin
Suecos verò, Caroli V. Ferdinandi & Maxi
miliani II. Impp. literis, ad Goſtauum
Ericum & Iohannem reges, diuerſis tempo
ribus ſcriptis, tutelam eius prouinciæ ab Im
perio ipſis commendatam, demonſtraturo
eſſe.

Cùm autem in conſeſſu Senatus regni
aliquoties diuerſis diebus, de Vadimoni
conditioni de Liuonia annexo, an diſtincti
uum vel copulatiuum eſſet, & dedendis le
gatis, Orationes vltrò citroqne commutaſ
ſent; tandem Cancellarius, Quandoqui-
dem viderent ordines, Maieſtatem R. pa
ctis conuentis ſtare nolle, non debere, ait,
ipſius Maieſtatem in malam partem inter-
pretari, ſi ordines obedientiam ipſius Ma-
ieſtati renuncient, & ad aliam electionem
tranſeant. Reſponſum eſt ſtatim: Quan-
doquidem videret Rex ordines regni Polo-
niæ ab iniqua poſtulatione non velle deſi-
ſtere, neque confirmatione vadimonij con-
tentos eſſe, Regem hæc omnia Deo & tem-
pori committere, & quod antea ſe facturum
ſcripto etiam ipſis exhibito teſtatus ſit, id ſe
his denuò repetere: Paratum ſe ſcilicet eſſe
regnum hoc potius relinquere, quàm vt
quid-

uidquam contra conſcientiam propriã, & 1587
.ramentum ſubditis datũ, faceret. Cùm au-
m nihilominus inſtarent Poloni, vt denuò
iligentius re cogitata, mitius reſpõſum or-
inibus daret : marſcalco regni ad ſe vocato
giſmundus dixit, nõ eſſe aliud reſponſum à
expectãdum. & è concilio ſtatim diſceſsit.
Poſtridie, 12. Decemb. ſummo mane, re-
ni Marſcalcus & Caſtellanus Podlaſsiæ, qui
: Suecia eum deduxerat, denuò perſuadere
giſmundo, Eſthoniæ à regno Sueciæ alie-
ationem, fruſtra conantur. Cumque tan-
:m Marſcalcus ignominioſum apud exte-
s gentes futurum diceret, ſi rebus infectis
patriam rediret : Imò, inquit Sigiſmun-
ıs, ſumma cum mea gloria coniunctum e-
:, vbi innoteſcet mundo, pluris me feciſſe
ſcientiam propriam, quàm regnum quan-
muis opulentum.

Tandem Poloni, Sigiſmundum à ſen-
ntia deduci non poſſe cernentes: alia Me-
a rei componendæ proponunt. de qui-
ıs cum aliquot dies diſceptatum fuiſſet:
nuenit ad extremum, vt literis confirma-
onis pactorum hæc verba inſereret Sigiſ-
undus : Quod attinet ad conditionem
: ea parte Liuoniæ, quam ſereniſsimus
ieciæ Rex, parens noſter cariſsimus, nunc
oſsidet, ita inter nos & ordines regni con-

1587 uentum eſt, vt hoc negocium integrum d
feratur ad id tempus, cùm regnum noſtr
Sueciæ ſucceſsione ad nos deuoluetur. H
die 16. Decembris demum tranſacta ſunt.

Poſtridie, congregatis epiſcopis, & Pa
tinis, alijsq; proceribus regni, & delectis
Nobilitate, SIGISMVNDVS Sueciæ princep
17. noſtri Decembris, ſeu Dominica 3. A
uentus: quæ ipſis dies Iohannis Euangeliſ
in ferijs natalitijs fuit: ſolenni more ac m
do, CORONA REGNI POLONIAE, ab A
chiepiſcopo Gneſnenſe, Stanislao Carnic
uio, inſignitus eſt. eique poſtridie Senatus
ciues Cracouienſes, fidelitatis iuramentu
dederunt.

Deus, qui transfert & ſtabilit regna, & d
ſalutem Regibus, quos elegit, inclytum Po
loniæ regnũ & Regem regat & ſeruet, & no
ſingulos doceat & gubernet.

DE FORMA REGNI ET REGIbus Poloniæ.

POLONIAE regnum, ducenta milliari
Germ. hoc tempore, à Viadro, ad Bo
ryſthenum, & à Tyra ac montibus Sarmati
cis, ad Parnauiam Liuoniæ, patens, in Po
loniam maiorem & minorem; Ruſsiam &
Pruſsiam: Lithuaniam & Liuoniam: & ha
prouinciæ rurſus pleræque, in Palatinatus,
& Ca-

Caſtellanias, ſeu territoria certa diſtinctæ 1587
nt.

Palatini ſeu VVeivvode, duces copia-
m ſuæ quiſque ſatrapiæ in expeditionibus
llicis: & in pace, conuentum & iudiciorũ
obilitatis præſides: & Iudæorum patroni
iudices: Quindecim antiquitus in Polo-
a, & adiuncta illi Rusſia, fuerunt: Craco-
enſis, Poſnanienſis, Sendomiriæ, Caliſsiæ,
adię, Lencicię, Breſtę, VVladislauiæ, Leo-
lienſis ſiue Ruſsiæ, Podoliæ, Lublinenſis,
ſenſis, Plocenſis, Maſouiæ & Rauenſis. &
Pruſsia, Culmenſis, Mariæburgenſis, &
meraniæ. In Lithuania alij decem.

Castellani, quaſi legati ſunt Pala-
orum, ductoresque ac præſides Nobilita-
ſub ſuo quiſque territorio, vbi nullam a-
quin iuriſdictionem, dominium, aut cu-
onem, præter hanc bellicam legationem,
ent. Suntque Caſtellani in Polonia, ſe-
inti quinque, quos recenſere non arbi-
r eſſe operæ precium.

Capitanei verò, præfecti ſunt arcium,
idorum, ac redituum Regiorum, & cu-
des pacis & tranquillitatis publicæ in ſua
ſque præfectura: latrociniorum, furtorũ,
orumque ſcelerum vindices, & rerum iu-
atarum executores. Ideoque iuriſdictio-
n & coërcitionem ampliſsimam habent.

1587. Horum vices gerunt Vicecapitanei, Burg
grauij vulgò dicti: & iudices Caſtrenſes, q
ſexta quaque ſeptimana, de certis cauſis cr
minalibus & ciuilibus, etiam aduerſus nob
les, qui prædia nulla habent, ius dicunt. Su
autē præfecturæ, ſeu Capitaneatus, in vtra
Polonia, circiter quinquaginta: in Pruſsia r
gali octodecim.

Senatus regni, ex epiſcopis nouem, P
latinis quindecim, Caſtellanis 65. & officia
bus regni, Marſcalcis, Cancellarijs, & Th
ſaurario antiquitus conſtat, ſed noua conſ
tutione Lublinenſi, à Sigiſmundo Auguſ
1569. edita, quæ tamen nondum planè maturui
intermixtis Lithuanis, & Pruſsiæ epiſcopi
Palatinis, Caſtellanis, & magni ducatus o
ficialibus, ad 140. perſonas numerus Sen
torum aſcendit. Sed Poloniæ epiſcopi ſun
Gneſnenſis & Poſnanienſis in maiore Pol
nia: Cracouienſis in minore: Vladislauie
ſis in Cuiauia, & Pomerania: Plocenſis,
Maſouia: Leopolienſis, Pręmislyēſis & Ch
menſis in Ruſsia: Cameniecenſis in Podol

Conſiliarij maiores vocantur, epiſco
Palatini, & ſex Caſtellani, Cracouienſis, P
naniæ, Sendomiriæ, Caliſsiæ, Voinicienſ
Siradiæ. Reliqua turba Caſtellanorum m
nores habentur.

COMITIA Rex celebrare volens, cu
maioribus

naioribus conſiliarijs primùm de tempore, 1587
oco , & negocijs proponendis per literas
ommunicat. Deinde Nobilitatis conuen-
us particulares, in ſingulis ſatrapijs indicit;
negotia deliberanda proponit, vt Legatos
ertos ſeu nuncios Terrarum ad comitia de-
igat. Nec ſine his nuncijs legitima comi-
ia habentur. Conſidentibus autem in co-
ona, Rege & conſiliarijs, Secretarij & nun-
ij Nobilitatis, & vnius ciuitatis Cracouien-
is, ponè aſtant. De negotijs verò à Cancel-
ario propoſitis, ſoli conſiliarij ordine ſen-
entias dicunt. Quibus auditis, nuntij ſece-
entes, iiſdem de rebus, & alijs, inter ſe con-
ultant. Reuerſi eâdem ſiue alia die, non mo-
lo de capitibus à rege propoſitis, ſed alijs e-
iam quibuſcunque, ad libertatem, & præro-
atiuas Nobilitatis, & leges publicas, perti-
ientibus, quod iudicant Reipublicæ vtile,
oſtulant, vel admonent. De ijs denuò in Se-
atu conſultatur, nec rata habentur de tali-
us negotijs decreta, niſi terrarum nuncij
ſſentiantur. In iudicijs verò, de capite & fa-
na Nobilium, & cæteris omnibus cauſis, per
ppellationem eò delatis, Rex cum Senatu
olo decernit.

Regem in comitijs, ſenatores regni, & re-
iqua Nobilitas eligunt. Fuit autem Regis
oteſtas initiò multò liberior. Sed à Ludoi-

1587 co Vngaro primùm; deinde à Iagellonibus
iurium regalium nerui & artus, nimiam fere
libertatem Nobilitati indulgendo, admo
dum inciſi ſunt. Nam & epiſcopi, eorumque
ſubditi, à iuriſdictione regis ferè immune
ac exempti ſunt: & de viri nobilis capite &
fama, exemptis paucis caſibus, Rex non
niſi in comitijs regni cum Senatu iudicare
poteſt. nec ſine ſenatus conſenſu bellum ſu
ſcipere vllum, nec fœdus facere, nec tributa
aut vectigalia inſtituere, nec de bonis regni
quicquam alienare, nec ſucceſſorem ſibi eligere,
nec vllam rem grauiorem, ad Rempub
pertinentem, ſtatuere aut facere ipſi licet.
Tributa etiam regia, de ſingulis agrorum iugeris,
quę olim 12. groſsi erant, ad duos Ludoicus
redegit, & quartam reliquiarum de
cæteris reditibus regijs, Sigiſmundus Auguſtus
in ærarium regni Rauenſe, ad ſumptus
bellicos deponendam accidit.

Rexerunt autem Poloniam, circa vtramque
Viſtulę & VVartæ ripam, cùm nondum
Rufsicas & Lithuaniæ prouincias amplifsimas
haberet coniunctas; ſui generis &
ſanguinis Polonici principes. ac vnica PIASTI,
quem ciuis Cruſuicenſis in diœceſi
Gneſnenſi filium, extincto Popielo, propter
eximiæ virtutis & prudentiæ opinionem,
proceres principem elegerunt, fami-

lia,

ia, ad longã poſteritatẽ, annis circiter quin- 1587
entis, Gubernatores ac reges Poloniæ de-
it. Abnepos enim Piaſti fuit Miecislaus, qui
Chriſti religionem primus in Polonia propa
are cœpit pater Boleslai acris, primi POLO 965.
IIAE REGIS, ab Ottone III. Imp. creati à 1001.
uo cõtinua ſeries eſt regum ac principum,
ſq; ad Caſimirum magnũ, qui Rußiæ pro-
incias aliquot, regno poloniæ primus, vni-
it; & cùm liberis ex ſe natis moriẽs careret, 1370.
oroɾis filium Ludoicũ Vngariæ regem, prę-
eritis agnatis Maſouiæ & Sileſiæ ducibus,
ucceſſorem ſibi, de conſenſu Senatus deſi-
nauit. Cui defunćto, poſt diuturnam pro- 1383.
erum regni deliberationem, magnus Li-
huaniæ dux IAGELLO, Olgerdi filius, Ge-
imini nepos: huc vſque idolatra ethnicus,
ućta in matrimonium filia Ludoici Hedvvi
e, & ſacro fonte ablutus, in regno Poloniæ
cceſsit, & amplißimas Lithuanię ac Rußię
li coniunćtæ prouincias, cum Polonia pri-
ius copulauit. Huic ſeni, ex quarta cõiuge,
ophia Kyouienſium ducis filia, Vladiſlaus 1386.
Caſimirus nati ſunt. ex quibus, illę, Polo-
iæ & Vngariæ rex, ad Varnam cęſus eſt. CA- 1444.
IMIRVS III. frater, Boruſsiam & Pomera-
iæ partem, ſe dedentem, regno Poloniæ
diecit ac numeroſam ſobolem, ſex filias, & 1454.
otidẽ filios, & in his quatuor reges, reliquit.

1587 Sed integram REGVM POLONIAE, ex LI-
THVANIAE magnorum ducũ ſtirpe ortorum
ſeriem adſcribo.

Vitenes cœpit 1280.
Quo interfecto

GEDIMINVS, circa A. C. 1300.
Volhiniam & Kyouiam occupauit.
VILNAM condidit 1305. & alias res
maximas geſsit.

OLGERDVS duodecim filios habuit. vxor Maria, Tvverenſium Ducis filia ⊖ *1381.* ♄	*Keyſtud & alij quinque,*	*Anna, vxor magni, regis 1355.*	*Caſimir Poloniæ*

VITOLDVS, ter ad Crucigeros in Boruſsiam profugit, & tantiſper Lithuaniam adflixit, donec magnum eius Ducatum à Iagellone patruele conſequeretur A. C. 1392. Orſam, Vitebſiam & Smolenſiam Ruſsiæ ademit. Tattaris victis in Lithuania ſedes dedit. ⊖ *1430.*

Sigiſmundus dux Lithuaniæ 1434. ⊖ *1444.*

♃

IAGEL-

♉ ♄

IAGELLO VLADISLAVS Rex Poloniæ factus, 1386. ⊖ 1434. | *Scergelo* | *Suidrigal ad crucigeros confugit. receptus, Podoliæ præfuit.*

Vladislaus, Rex Vngariæ & Poloniæ, ad Varnam cæſus 1444.

CASIMIRVS, *poſt Sigiſmundum patruelem anno 1440 interfectum Dux Lithuaniæ. Poſtea Rex* **POLONIAE**, *1446. ⊖ 1492.*

Vladislaus Rex Vngariæ & Boëmiæ, ⊖ 1516.	IO. *Albertus rex Poloniæ, ⊖ 1501.*	*Alexander rex Poloniæ ⊖ 1506.*	SIGISM*undus* I. Rex Poloniæ, ⊖ 1548. *vxor* BONA, Io. *Galeazij* Mediol. & *Iſabellæ* Neapo*litanæ filia.*	*Hedvvigis, Georgij ducis Bauariæ vxor.*	SOPHIA *coniunx Friderici march. Brandeb. mater Alberti ducis Pruſſ.*	ANNA *Bogislai* X. *Pomerani vxor. præſentium Pomeraniæ ducum fratrum proauia.*	*Barbara Georgij ducis Saxoniæ.*	*Eliſabeth Lignic.*

☞

1587

Sigiſmundus Auguſtus ⊖ *1572.*	*ANNA, nupta STEPHANO BATHOR regi Poloniæ 1576. qui* ⊖ *1586.*	*CATHArina, Ioãnis III. Sueciæ regis vxor, 1562.* ⊖ *1583.*	*Iſabella Sophia Ioannis Regis Vngariæ vxor 1538.* ⊖ *1560.* / *Henri. Brunſ. nupta, 1566.*

SIGISMVNDVS III. REX POLOniæ, Deſignatus SVECIAE, natus 1566. die 20. Iunij. coronatus Rex Poloniæ 1587. die 17. Decembris.	*Ioannes II. Rex Vngar. natus 1540.* ⊖ *1570.*

In Saxonia, multæ hoc anno equitum turmæ, auſpicijs Henrici Nauarræ regis, quem ob reformatæ religionis ſtudium, & ius ſucceſsionis ad Coronam Gallicam proximæ; ab Henrico Guiſio & reliquis ſacri fœderis principibus, cui etiam Henricus III. Galliæ rex ſe tandem aliqua ex parte adiunxerat, grauiſsimo bello petitũ, ſupra diximus; conductæ ſunt. quæ in Alſatiam menſe Iulio ad luſtrationem profectæ, cum reliquo exercitu peditum Heluetiorum ac equitum ſe coniunxerũt, & quinque totas hebdomadas deſidentes, rapinis, direptionibus ac incẽdijs, ſæpè nullo amicorum aut inimicorum di-

ſcrimine

ſcrimine ſeruato, paſsim in pagis & oppidis 1587
minoribus, non ſecus ac hoſtes graſſati ſunt,
niſi quod à cædibus abſtinuerunt. Summum
Imperium exercitus Nauarreni titulotenus
penes Robertũ Guilielmum Ducem Bulli-
oneum fuit. Germanorũ verò equitum cir-
citer quinque millium, & vicies mille pedi-
tum, Palatini Caſimiri Tribunus, Fabianus
à Dona imperator fuit. cui, cùm per edictũ
Imperator Rodolphus mandaret, vt copias
aduerſus regnum Galliæ, non petita Impe-
ratoris venia, nec patentibus Imp. literis,
magiſtratibus locorum exhibitis, collectas,
& totam expeditionem in Galliam omitte-
ret, & domum ſinguli redirent: ſuo & cæte-
rorum militiæ ducum nomine, edito ſcripto
reſpondit: Se non contra imperium, aut or-
dinem Imperij vllum, ac ne quidem contra
Galliæ regnũ, ſed pro regno militare, quod
extranei quidam, nullis legibus ad ſucceſ-
ſionem coronæ pertinentes, per vim inua-
dant, & Nauarræ regem, proximum regni
hæredem, & cęteros regij ſanguinis Princi-
pes, prætextu religionis, excludere, depel-
lere, & omnibus fortunis ac vita ipſa priua-
re, moliantur. Acceſsiſſe Romani Pontifi-
cis, veteri arrogantia poteſtatem, pro libitu
dandi & adimendi imperia & regna, ſibi im-
piè ſumentis, Excõmunicationem, inanem
quidem

1587 quidem illam, ſed valdè procul ſpectantem, quam paulo poſt, etiam in Germaniæ principes ſimili de cauſa exercere, & pacem religionis ac reipublicę, grauiſsimo conſilio ſan citam, cõuellere & abolere decreuerit, quod certiſsimã non Gallię modò, verum etiã Ger manię cõmuni patriæ ruinam & perniciem olim allaturũ ſit. Miſiſſe igitur pcipuos Germanię principes, electores & ſtatus, ſuperiore anno, ad Galliæ regẽ legatos, qui pacẽ religioni à rege datã & iuratã, ſeruari peterent. Quorum preces ac interceſsiones cũ ſpretæ ac irritæ fuerint: ſuſcipi à ſe hanc expeditionem, vt à Germania communi patria, quę ex P P. & ligæ illius ſacrę minis, plurima impendere videãtur mala, auertant: & pacem religionis in Gallia ſuis etiam periculis & laboribus aliqua ex parte confectã & ſancitã: nunc verò certorum hominũ, prætextu religionis ſucceſsionem in regno, excluſis & deletis legitimis hæredibus, ad ſe transferre molientium violatam; reſtitnant ac defendant, & iniuſta aliorum tyrannide oppreſſos pios ac innocentes ſubleuent & tueantur.

De patentibus literis cõſenſus ab Imp. petendis, propoſitum quidẽ aliquando in comitijs, ſed nihil vnquam decretũ aut Receſſibus inſertum eſſe, quod Germanorũ libertati ex diametro repugnet, quã nulli pręcedentes

entes Imperatores Germanis ademerint. 1587
ſagnam quoq; inæqualitatem eſſe, quod Hi
panis & alijs peregrinis militibus, metropo
m Imperij Aquiſgranum, VVeſaliam infe-
orem, prouinciam Marcam, Iuliacenſem,
ergenſem, Monaſterienſem, comitatū Ben-
eimēſem, & alias intra Imperij viſcera pro-
incias, impunè ac fœdè adfligere ſine vlla
iocatione licuerit. Se verò auocari, qui nul
m Imperij ordinem lædere, ac extra fines
nperij in Galliam proficiſci decreuerint:
c etiam de cauſa, vt ſtipendia ſibi adhuc à
alliæ rege debita, quæ nullis hactenus, ac
ipſius quidē Imp. interceſsionibus impe-
are potuerint, coram exigant. De hac inæ-
ıalitate non immeritò ſe conqueri, ac præ-
ntem expeditionem grauiſsimis de cauſis
ſceptam nihilominus vrgere oſtendebant.
ec quidquam ſpecioſius his literis, & forti-
in tota expeditione hi duces geſſerunt.
Tandem verò pridie Idus Auguſti, iter in-
eſsi, per Lotharingiam, cuius princeps ſa-
i fœderis ſocius erat, direptionibus ac in-
ndijs graſſati, vi perruperunt. Quibus ad
oſellā obuius Guiſij exercitus, quē Roma-
ıs Pontifex, Hiſpaniȩ rex, & alij ſacræ ligæ
nfœderati, auxilijs amplißimis auxerant
firmarāt, impedita pabulatione, ac inter-
ptis commeatibus & nocturnis in eorum
caſtra

1587 caſtra impreſsionibus aliquot factis, carpe-
re eos paulatim, ac, ne cum Nauarreo reg
coniungerētur, obſtare conabatur. Inter-
ea rex Nauarræ cum Condeis; Tremolia, c
ſuis Gallorum copijs; ſolus, aliquot victori-
as de aduerſarijs, ac inprimis de Duce Ioi-
euſe, qui reginæ Gallicę ſororem Vadimon-
tiam in matrimonio habebat; adeptus eſ
Germanorum copijs nondum illi conſocia-
tis. quę victus intemperie, commeatuū ino-
pia, dyſenteria & alijs morbis quotidiè im-
minuebantur. & nocte diem Galli ſecuta, a-
liquot turmę Germanornm equitum, in pa-
gis vicinis caſtra habentes, oppreſſę ac dele-
tæ; plurimíque nobiles & in his Daniel Ran-
zouius Pauli filius trucidati aut capti ſunt.

Die 14. Nouemb. illuceſcente, ſummus Ger-
manici exercitus dux Fabianus à Dona, ali-
quot equitum turmas & 50. pedites ſecum
habens, in oppido Aneau, ex improuiſo, per
Guiſianos, cùm vigilię negligentius excuba-
rent, introgreſsis per arcē Gallis & tranſcen-
ſis muris obrutus, ægrè euaſit. Equites ipſius
& in his Volradus comes à VValder Volradi
filius, Ioſiæ frater, ac pedites cęſi aut capti:
prędà ampla equorum circiter 1500. à Gui-
ſio parta, & octo vexilla; ac in his Fabiani à
Dona, ſummi ducis; quod ſymbolum; Con-
ſtāter & Sincerè inſcriptū habuit, ad Guiſum

vt ipſe

t ipſe ad comitem Salmenſem ſcribit, allata 1587
ınt. Heluetij ſollicitati à regijs ad regẽ Gal-
æ tranſierunt. Reliqui igitur equites, cur-
ibus ac impedimentis aliquot crematis, e-
uos peditibus reliquis, attribuerunt, & in
Germaniam redire ſatagentes, cum duce E-
pernonio, nomine regis, de ſaluo paſſu in
Germaniam tranſegerũt. Cuius actionis in-
ignitate & turpitudine motus Dominus à
Caſtillion, cum mille Gallis trans Ligerim,
er media hoſtium agmina ad Nauarrenum
enetrauit. Hunc ſequi equites Germani, vel
ıetu nonnulli amittendæ prædę; vel ob ſti-
endia non prius numerata, vel alijs de cau-
s, recuſarunt. Sed conuerſa retrorſum pro-
ectione, in Germaniam magnis & continua
s itineribus properarũt. Cumque pontem
ırarris, Matiscone tranſijſſent: non per Bur
undiam & agrum Mompelgardenſem, quò
Guiſium, veſtigijs eorũ à tergo inſiſtentem,
roperare didicerant: ſed per Sabaudiã, Ge-
euam verſus iter direxerunt. quò pauci, in-
rmes, ægri, nudi & pedites pleriq;, ac ex vi-
inti vno præfectis turmarũ equeſtriũ quin-
ue tantùm in Germaniam redijſſe ſcribun-
ır. Ita rebus fœdiſsimè geſtis, nõ exigua, an-
quę virtutis & fidei Germanicæ laudi labes
ſperſa eſt. nec bono terminari exitu hæc ex-
editio, tali principio, tanta cùm petulantia

1587 & iniurijs tàm atrocibus, in Alſatos amico:
& ſocios, inchoata, poterat. Guiſiani, Mon-
tispelicardi oppido & ditione tota grauite
adflicta, & direptionibus ac incendijs vaſta-
ta, vſque ad vrbis Argentinę conſpectũ graſ-
ſati ſunt.

Superiori mẽſe Aprili, Frãciſcus Dracus,
Anglus, claſſe 24. nauiũ armata, Hiſpanian
præterlegẽs, in duas Middelburgenſiũ Selan
dicas naues, ex portu oppidi Cales in fret
Gaditano venientes incidit, à quibus de ma
gna copia nauiũ Hiſpanicarũ, quæ in portu i
lo machinis bellicis, & omnis generis cõme
tu, Lyſibonam tranſuehẽdo, oneraretur, ne
dũ ad nauigandũ parata ſit, edocetur. Qua-
re curſu ad Gades directo, Hiſpanicam claſ-
ſem, ante portũ oppidi Cales, in freto Herc
leo, ex improuiſo adortus, circiter 36. naues,
cõmeatu, machinis bellicis & alijs mercibu
euectas, vt Lyſibonæ cũ cæteris ſe coniunge-
rent, partim incẽdit, partim diripuit, multas
ſecum abduxit, ac victória & præda inſigni,
præter omnem expectationem, potitus eſt.
19. April. Cumque claſsis Hiſpana, quæ Lyſibonæ in-
gens apparabatur, Angliam certò oppugna
tura exiſtimaretur: tuta tamen hoc anno ab
Hiſpanorum impreſsione Anglia fuit.

In HOLLANDIA verò, lentè ac ſegniter
omnia, ad defenſionem reliquiarum Belgici

adhuc

adhuc fœderatarum aduerſus Hiſpanos, Ley 1587
ceſtrius cōparabat. & quamq̃ bis mille equites, quos ſuperiori anno, à comite Morſiano collectos & ad VVildeshuſiam diſsipatos dixi: huius anni æſtate recolligebantur: ideóque Taxius, Hiſpani præfectus militaris, in comitatus Tecleburgenſis pago Lengerke, diu deſidēs expectabat, vt eorum iter impediret, ne cum Anglis coniungerentur. ordinum verò milites, duce Adolpho Morſiano, Meppam occupauerant (vnde die Martini primū acceptis à diœceſi ad 30000. Ioachimicorum diſceſſerunt) tamē ortis inter Lyceſtrium & ordines Hollandiæ feralibus diſsidijs, omnes illi de apparatibus Anglicis rumores, in fumū abierunt. Lyceſtrius menſe Octobri, Gallica & Belgica lingua, Apologiam ſeu potius inuectiuam in Hollandiæ ordines acerbam, alieniſsimi planè animi indicē edidit, in qua, nō præſtitiſſe ordines polliĉita, & ſe nō vnis ordinū literis, velut proditorem, apud Reginam Angliæ accuſatum. cui bellum gerere cum Hiſpano, Hollandorum cauſa, neutiquam decretum, niſi ſumptus belli vniuerſos, vrbes fœderatæ ex pacto ſuppeditent. Si non ſufficiant, ſuâ eos culpa perire, qui tanto regi temerè reſiſtere conati ſint. nam quod Hollandiæ & Zelandiæ partes, ſe ſolas, cęteris prouincijs pro

1587 derelicto habitis, belli molem ſuſtinere poſſe exiſtimēt, infamiam eſſe. Iunctim ſe inijſſe cum omnibus fœdus ſeruaturū id cū omnibus vel nullis. Hac mordaci & hoſtili apologia edita, in Angliā redijt. BONNAM archiep. Colon. oppidum Martinus Schenck, Idibus Decembris noſtri, per inſidias occupauit.

Aliquot etiam doctrina & virtute præſtantes viros, & de Republica & eccleſia benè meritos, hic annus Saxoniæ abſtulit: inter quos Matthæus VVeſenbeccius, Antuerpienſis, Iureconſultus, eminuit. qui Paratitlis in 50. Pandectarum libros ſuis, totum ius ciuile, artificioſa & clariſsima methodo, in eruditiſsimam Artis formam redegit, & multis præclaris lucubrationibus alijs, illuſtrauit. Ienæ etiam ac VVittebergæ, ius, ſumma cum laude ac ſedulitate interpretatus eſt, & de iure ſciſcitantibus, reſpondit.

Leonardus Badehornus, cùm annos amplius 40. in gubernatione & iudicijs, Lipſiæ, ſub Mauricio, Auguſto & Chriſtiano, electoribus Saxoniæ, vtiliter Reipublicę ſeruijſſet, calendis Iulij, anno ætatis 77. deceſsit. cùm eodem tēpore, Paſchaſius Brieſmañus Perlebergenſis iuuenis, elegantiſsimo ingenio, & humanioribus literis Græcis & latinis legū doctrinam ornans, Muſarū & Charitum delitium: Brunſuigæ Syndicus ex his terris euocatus eſſet.

Ex

Ex Theologis celebrioribus, Ioannes 1587
VVigandus, Pomeſanenſis in Boruſsia epi-
ſcopus, pietate & doctrina & varijs ſcriptis
in publicum editis clarus, die 20. Octobris:
& Timotheus Kirchnerus, qui Helmſtadien-
ſis Academiæ fundamenta prima docendo
iecit: Vinarię tãdem in cœleſtem eccleſiam,
die 17. Septembris translatus eſt. Qua ipſa
die Sidonia Maria; VVenceslai ducis Teſchi
nenſis filia, Franciſci ducis Saxoniæ neptis,
Friderici ducis Lignicenſis vxor primi par-
tus difficillimi laboribus ſuperata deceſsit.
Iacobus Scheckius, Philoſophus ac medicus
excellens, quẽ φυσικῆς ἀκροάσεως Ariſtotelis li-
bros & alia interpretantem, Tubingæ olim
adoleſcens audiui: die 9. Maij, anno ætatis
76. in cæleſtem Academiam euocatus eſt.
Franciſcus à Billerbeg, Petri fili⁹, Pomera-
nus, genere ac ingenio nobilis, qui Thracia,
AEgypto & Aſia perluſtratis, multa mecũ,
de orientis rebus, Turcicis, Perſicis, AEgy-
ptijs & alijs, huic chronico inſerta, commu-
nicauit: cùm in Vngariam reuerſus, magno
& Heroico animo, aduerſus Turcas fœdiſsi-
mos, pro patria aliquot annos militaſſet: &
tandem ex Cepuſio in patriam, & aulam Da-
nicam vocatus, profectionẽ inſtituiſſet: Vi-
ennæ, ardenti febre confectus, in cæleſtem
militiam euocatus eſt. 12. Febr.

1587 In Italia, VVilelmus Mantuæ dux, die 4. Auguſti; & Frãciſcus magnus Hetruriȩ Dux, die 9. Octobris, & quinque poſt eum horis, Blanca Veneta, ipſius coniunx; in viuis eſſe deſierunt. Franciſco Florentiæ duci, frater Ferdinandus, eccleſiæ Romanæ Cardinalis ſucceſsit.

Hyems initio anni aſpera & diuturna, Aeſtas tametſi humida & magna ex parte pluuia, tamen mediocrem frugum vbertatem prȩbuit. Vuæ matureſcere non potuerunt. Gelu rigidum in Nouembri paucos dies durauit. Quo ſubitò remittente totus decẽber tepidus, nec glaciem, nec pluuias, ac ne niuem quidem, in his locis vidit.

1588 Sigiſmundus III. Poloniȩ rex, paucis poſt coronationem diebus, Rodolpho Cæſari, de corona & inſignibus regni à ſe acceptis, per literas ſignificat: & Maximilianum fratrem, ab eo, quãprimùm ex Polonia reuocari, nec conſilio auxilioque ſuo & ſuorum deinceps iuuari, & de damnis contra communia fœdera datis ſatisfieri petit. Teſtatur ſe diutius tot ſuis regniq́ue ſui incõmodis deeſſe non poſſe. iamq́ue ex hoc tempore, nullo etiam expectato reſponſo, id ſuſcepturum, quod & dignitas ſua, & commiſſorum ſibi populorum iniuriæ à ſe requirant.

Hac belli denunciatione præmiſſa, Iohannes

ıes de Zamoiſcia, Dux exercituum regni, cũ 1588
Polonis, Germanis & Vngaris recens à Bal-
haſaro Bathoreo & Bornemiſſa adductis,
Cracouiâ mouens, ad Maximilianũ, qui Vi-
:luni, maioris Poloniæ oppido, non procul
finibus Sileſiæ ſito, tum deſidebat; & pau-
ò ante capitaneum Snatinẽſem maiores co-
ias adducturum & Iohannem Sborouium,
ſe dimiſerat, recta contendit. cumque Ma-
imilianus non expectandum ſibi eo in loco
atus, in vicinæ Sileſiæ oppidum Bitſin, duci-
ous Brigenſibus ſubiectum, extra regni Polo
iæ fines, cum copijs profectus eſſet: ſtatim
um Zamoiſcius, noctu etiam continuato
tinere, Idibus Ianuarij conſequitur. Ad Ma-
imilianũ ea die Præposvvarus Vngarus cũ
ecentibus copijs, ſed admodũ defatigatis,
cceſſerat, quibus confirmati, qui cum Ma-
imilliano erant Poloni, ac imprimis Sta-
islaus Stadnicius, qui Ioannis Sborouij lo-
o, ſupremus Polonorum præfectus erat, &
ntea ſemper Cancellarij copias contempſe
at, prælio hoſtem aggrediendum & profli-
andum eſſe ſuadebat. Erat nõ procul Bitſi-
o, inter paluſtria & vliginoſa loca, longus &
nguſtus agger, per quem vix bini aut terni
quites, ſimul ingredi commodè poterant.
Has anguſtias aggere & præſidio aliquot
quitum & paucis tormentis muniri, &

1588 tranſitum hoſtis impediri, Melchior Rede
rus, baro Sileſius literis & armis clarus, qu
Stephano regi ad Pleſcouiam voluntariè m
gna cũ laude militauerat, & recens nomin
Maximiliani, legationes ad Boruſſos & alio
Poloniæ ordines obierat: prudenter & fide
liſsimè conſulebat. Sed Stadnicius & cæte
ri Poloni, fortè quod ab ipſis nõ profectun
eſſet cõſilium, obtemperare recuſabant. Po
ſtea etiam, cùm pars copiarum Cancellari
aggerem tranſijſſet, adoriendos & delendo
eos, qui tranſgreſsi eſſent, denuò Rederu
baro ſuadebat. Sed fatali ducum Polon. per
tinacia, & hoſtium contemptu Thraſonico
libera & tuta tranſeundi, & exercitum inſtru
endi facultas Cancellario data eſt. qui in pr
ma acie Vngaros & Coſaccos collocauit
quos à Polonis & Germanis præcipuè Maxi
miliani equitibus, malè acceptos & repul
ſos eſſe, ſcribunt. In ſequente autem & in
ſtante cum vniuerſis copijs Duce ipſo, Polo
ni, etſi aliquandiu fortiter impreſsionem ho
ſtilem ſuſtinentes conſtiterant: tamen in fu
gam tandẽ verſi, & profligati ſunt. Maximi
lianus ipſe, cũ præcipuis ducibus, in oppidũ
Bitſinam proximũ ſeceſsit. Quòd cũ ſtatim
Zamoiſcius milite cinxiſſet, & igne ac tor-
mentis admotis exitium omnibus præſens
intentaret: Maximilianus archidux, & pro-
ceres

ceres illius partium Poloni, Stanislaus co- 1588
mes à Gorga; Palatinus Poſnanienſis: Iaco-
bus VVorniecius epiſcopus Kyouienſis: An-
dreas Sborouius, Marſcalcus curiæ: Alexan-
der dux Prunſcenſis & alij complures, ſe ca-
ptiuos Zamoiſcio dederunt. qui moderatè
& clementer, ſine vlla inſultatione, aut ver-
borum aſperitate deditos accepit. ac Rex Si-
giſmundus ipſe, accepto de Max. captiuitate
& poſtulatis nuncio, eundem quem antea
vultum grauem & tranquillum nulla lætitiæ
geſtientis ſignificatione edita, retinens, re-
uerenter & honorificè haberi: nec Craco-
uiæ, tot populorum & gentium hominibus
captum, velut in theatro oſtentari, ſed rectà
in Rûſsiæ arcem Craſniſtauam non procul à
Lublino, extrema maioris Poloniæ vrbe,
cùm præſidio ablegari mandat. Quem Dux
victor Zamoiſciam vſque comitatus eſt. Ca-
lendis Ianuarij, ROBERTVS VVilelmus Dux
Bullionis, ex nobiliſsima comitum de Marca
& ducum Cliuenſium ſtirpe ortus: Roberti
Marcani Eiſdanæ domini, qui cum Carolo
V. bellum geſsit, pronepos; cùm ex infelici
aduerſus Guiſianos Gallos expeditione, pro
rege Nauarræ ſuſcepta, Geneuam rediiſſet,
morbo & mœrore confectus, iuuenis extin-
ctus eſt; relicta ſorore vnica, Carola opinor
Eſdainæ & Iameiſij ac reliqui ducatus hære-

1588 de. quam Carolus Lotharingiæ dux poſtea
prætextu damnorum, quæ ditioni ſuæ in ſuperioris anni expeditione Robertus dediſſet, diu obſeſſo Iameſio, ſed viriliter ab amicis pupillæ defenſo, oppugnauit. nec ante obſidionem ſoluit, quam de Henrici Guiſiæ ducis cæde in Gallia, exeunte demum anno, allatum eſt.

FRIDERICVS II. Daniæ rex, Heroica magnitudine animi, virtute, felicitate & autoritate excellens: eccleſiarum ac ſtudiorum doctrinæ Nutritius munificus; anno regni 30. ineunte, ætatis 54. Anderſoæ in Selandia,
4. April. ex hoc terreno & inquieto, in beatum & cœleſte regnum emigrauit, relictis ex Sophia, Vlrici Ducis Megapolitani filia, ſeptem liberis: Chriſtiano, Vlrico, Iohanne, Eliſabetha, Anna, Auguſta, Hedvvige. ex quibus Chriſtianus IIII. puer vndecennis (natus 1577. 12. April.) patri in regno ſucceſsit, adiunctis illi ex ſenatu regni quatuor conſiliarijs præcipuis, penes quos, ſumma conſiliorum gubernationis, donec Rex adoleſcat, autoritas eſſet: NICOLAO KAAS Cancellario; Petro Munck, Amyralio; Georgio Roſenkrantz: Chriſtophoro VValkendorff, Theſaurario, quorum ſapientiæ, fidei ac induſtriæ, regni totius adminiſtratio præcipuè commendata eſt. Funus regis Rotſchildiam deductum, & in

in ſacello, ad latus Chriſtiani III. patris & 1588
hriſtiani I. abaui, conditum eſt. cùm ante 5. Iun.
aucos dies primùm in Polonia, prudentiſ-
mi & fortiſsimi regis STEPHANI, ante ſeſ-
uiannum Grodnæ in Lithuania defuncti,
orporis exuuiæ, Cracouiam deuectæ, in 14. Maij.
emplo arcis, ſolenni pompa humatæ eſſent.
In Hollandia, cùm pręter arces & oppida,
ignoris loco in prima receptione Anglis
adita, plures vrbes munire prędidijs Angli
iterentur; Amſterodamum, Leida, Delphi,
aliæ ciuitates, metuentes ne idem quod
ranciſcus Andegauenſis Antuerpiæ & alibi
entaſſet, Angli etiam apud ſe molirentur:
dmittere ea recuſarunt. ac propter id ſtu-
ium partium Anglicarum, Hugo Donellus
uriſc. Leida dimiſſus, Altorfium venit. Sa-
auia Theologus cum Adolpho Medkirchio
ufugit.
Angliæ Regina, vt ſe omni ſuſpicione
beraret, & nil niſi Hollandiæ ſalutem &
bertatem defenſam ſpectare oſtenderet:
euocato in Angliam Lyceſtrio & cæteris
nagiſtratibus Anglicis: & reſtituta Mauri-
io, principis Vranij filio, & ſtatibus Hol-
andiæ, gubernatione integra, nihilominus
patrocinium & defenſionem, in fœdere pri-
nùm inito, aduerſus Hiſpanos communes
hoſtes

1588 hoſtes promiſſam , contenta arcibus p
mùm ipſi pignoris loco traditis, clement
præſtat.

In Colonienſi diœceſi, BONNA ad Rh
num,per Martinum Schĕck, nomine archi
Truxeſij,anno ſuperiore exeunte, occupat
totam æſtatem acriter ab Hiſpanis, Parmen
militantibus,obſeſſa & oppugnata, verùm
Schenkiano præſidio fortiſsimè & diuti
multorum expectatione defenſa eſt. Initi
obſeſsionis, Iohannes Baptiſta Taxius,inte
celeberrimos Ducis Parmenſis tribunos cl
rus , ab erumpente præſidio trucidatus pe
rijt. Inde Virdugus præcipuam inter Hiſpa
nos virtutis bellicæ opinionem; ſummun
verò Imperium , Carolus Dux Simæus, Phi
lippi Areſcotani filius, habuit. cui tandem
19. Septemb. ſexto obſidionis menſe vrbs dedita, & duce
qui vrbem fortiſsimè defenderant,Otto Ba
ro à Podlitz , Chriſtophorus VVolff, equitū
præfectus,& milites omnes, complicatis ve-
xillis, cum armis & bonis , quæ geſtare poſ-
ſent,incolumes dimiſsi, & Berxam vſque de-
ducti ſunt.

In Flandria,primis anni menſibus,ſimu-
lata de pace tractatio,inter Hiſpanum & An-
glam , vſque ad Iunium ferè continuata eſt.
Reginæ nomine Legati , Oſtendæ diuerten-
tes , inducias belli,libertatem conſcientiæ,
inquiſi-

quiſitionis abolitionem, dimiſsionem ex- 1588
rnorum militum , Gubernatores indige-
ıs pro Belgis , quorum patrocinium ſuſce-
:rat, & renouationem veterum fœderum
ter Hiſpaniæ & Angliæ regna , & refuſio-
:m ſumptuum bellicorum,inter cętera pe-
bant , & reſtitutionem locorum , quæ in
ollandia & Selandia Angli tenerent, & au-
lia aduerſus rebelles Regi offerebant. Sed
duciæ,niſi de controuerſijs omnibus ante
nueniſſet, negatæ ſunt. De cæteris verò
pitibus , poſt multorum menſium actio-
s,reſponſum, vt Regina, de religione, ſibi
Anglia, nihil ab Hiſpanis, ita viciſsim Re-
m,nihil in Belgico ſibi ab Anglis præſcribi
lle. Inquiſitionem verò nunquam Regem
Belgicum inducere voluiſſe aut velle. Ex-
rnos milites , cùm omnes vicini in armis
t, exautorari non poſſe. nec Gubernato-
;,quo minus ſuo conſilio & arbitrio Belgis
æficiat, ſe prohiberi. Fœdera regnorum
:era libenter Hiſpanus confirmabit , ſed
lli non ſuo rogatu ſuſcepti impenſas ſuſti-
re recuſat. Loca verò iniuſtè hactenus ab
glis detenta, reſtitui ęquiſsimum iudicat.
: auxilijs, quæ offeruntur, liquidiorem de-
rationem expectat.
Dum hæc tractatio ad finem decurrit:
Claſsis

1588 Claſsis Hiſpaniæ Regis,totum ferè trien
nium apparata, Nauium militarium gran
dium 125.militibus veteranis ex Hiſpania,I
talia & aliundè collectis vicies mille; nauti
decies M. tormentis 2000. pyrio puluere
globis, & annona ad ſex menſes inſtructiſsi
ma, ex Tagi oſtio,exeunte Maio ſoluit, & a
littus Hiſpaniæ occiduum lentè procedens
in Coronin portum Hiſpaniæ verſus bore
extremum, in finibus Galliciæ & Auſturiæ
quem Artabrorum portum Ptolomæus ap
pellat,die 20. Iunij peruenit. Claſsis Impera
tor ſummus, Alfonſus Pereſius Medinæ Si
doniæ dux: præfectus autem maris & na
uarchus ſeu Amyralis,Ioannes Martinus Re
caldeus Cantaber fuit.

Cùm autem vix è conſpectu Hiſpana
telluris in altum vela dediſſent: exorta tem-
peſtate adflicti & diſsipati, & ventis aduer
ſis in eundem & vicinos Aſturiæ & Biſcaia
portus reiecti ſunt. Rex cùm ſine magn
clade Coronin rurſum conueniſſe claſſem
intellexiſſet: è veſtigio eam in Angliam ten-
dere, & coniunctã Belgicæ Parmenſis claſsi,
milite in continentem expoſito, vniuerſum
Anglię regnũ occupare iubet. Itaq; cùm 28
dies in portu Coroneo hęſiſſent, verſus Caſ-
ſiteridas, è diametro Artabris ad boream
oppoſitas (Silly hodie Angli, ſtanni metallis
feraces

eraces, Belgæ Sirling appellant) curſum 1588
Hiſpani dirigunt. Iamq; Geſſoriacum Galliç,
Iccium portum prçterlegebant, vt cum
elgica Parmenſis claſſe, plus quàm 300. na-
igiorum, inter quæ plurima erant latiora,
uibus in terram miles educeretur, ad Dun-
irchiam collecta coniungerentur. cùm An-
licç claſsis præfectus inferior, Franciſcus
racus (ſuperior enim Admiralius, Carolus
lovvardus baro, ex ſtirpe ducum Norfolciç
atus erat) à tergo illos eſt inſecutus. ac pri-
nùm ex prætorijs vnam, quæ agmen Nauiũ
audebat, tardius inſequentem, & in ea Pe-
rum Valdeſium cepit. Cumq; ſecundis ven-
s, & nauigijs agilioribus, quàm erãt Hiſpa-
icæ naues grandes & immanes, vteretur:
oto triduo cum eis eminus velitatus, ma-
s prçcipuè & gubernacula, tormentorum
obis decutere, & catenis per tormen-
emiſsis, rudentes, & quç eminebant
liqua regendæ nauis inſtrumenta con-
indere ſtuduit. Parmenſe verò cum
is nauibus, quòd partim aduerſis ventis,
rtim Selandica claſſe ad oſtium portus
unckerkani excubante, impediretur, fru-
ra ab Hiſpanis expectato: Sidoniæ Dux,
ropè Caletũ ancoras iecit. Dracus ſequenti
octe, octo veteres ſuas naues, pice, ſulfure,
iaq; ignis materia repletas, vẽto vehementi
à tergo

1588 à tergo aſpirante in claſſem Hiſpanorum im-
miſit. Qui metuentes, ne ſuæ etiam naue
accenderentur, ancoris ſubleuatis vel reſci
ſis diſcedunt. Quas hoc ſtratagemmate, tur
batis ordinibus in fugam actas Dracus inſe
quitur, à tergo, cùm dabatur, globis impe
tens, qui, in illa Hiſp. nauium altitudine, rar
aberrabant. Anglicæ verò humiliores, no
ſemel ictus eludebant. & ſi quando illæ in a
renoſa vada inciderent reddebantur immo
biles. Duæ ex his Fliſsingam ductę, ictibu
planè conquaſſatæ, in portu perierunt. Ali
Briclam vi tempeſtatis appulſa, aliæ alibi ca
ptæ ſunt. Reliqua Hiſpanorum claſsis, Affri
co vehementiore aliquot dies continuos ſpi
rante, ad extremæ Daniæ ſeu Iutiæ & Nor
vvegiæ fines propulſa, inter Hetlandiam &
Orcades, circumnauigata eminus Britanni
vniuerſa, & multis denuò ad Hyberniæ litto
ra nauibus amiſsis, in Hiſp. redijt. Sic terri
bilis illa Hiſp. claſsis, toto ferè triennio ap-
parata, & omni munitione bellica & milit
veterano inſtructiſsima, quę totam Anglian
occupare, & multò longius progredi iuſſa e-
rat; vix à longinquo foris conſpecta & cir
cumnauigata eminus Anglia, diuinitus à Se
reniſsima Regina & regno Angliæ, vt Senna
heribi exercitus à mœnibus Hieroſolymæ o
lim depulſa, rebus infectis omnibus aufugit

Parmen-

Parmenſis dux; claſſem Belgicam diſſoluit; 1588
nautas exautorauit. Militem partim Bergam
ad Somum obſidendum miſit.

In Gallia, Henricus Guiſiæ dux, paucis
nobilibus comitatus, initio Maij, Luteti-
am venit, vbi Rex cum Regina matre, com-
morabatur. Cùm autem Rex inſidias me-
tuens, præſidia Heluetiorum & Gallorum,
in opportunis vrbis locis diſponeret: Ciues
Guiſianæ factionis, milites regios, quibuſ-
dam trucidatis, depellunt, & ad arcem ex-
cubias collocant. Rex conſternatus ex vrbe
in oppidum Chartres diſcedit, & de ijs quæ
in vrbe accidiſſent, ad præfectos Prouincia-
rum & ciuitatum literas mittit, vt fidem Re-
gi debitam ſeruent. Poſtea legati ad regem,
à Cardinali Burbonio & cæteris principibus
ac ciuitatibus, quæ ad delendos ac extirpan-
dos ex regno Hæreticos ſe ſacro fœdere col-
ligauerant, fidem & obſeruantiam regi ſuam
declarant, & pro ciuitate Pariſienſi interce-
dunt, omnia ibi nuperrimè acta obliuione
ſempiterna obrui petunt. deinde Eſperno-
nium ducem, præcipuum omnis diſsidij &
diffidentiæ inter Regem & Guiſianos auto-
rem & palàm cum Nauarræo & Hæreticis
colludentem, ex aula, & à gubernatione ex-
ercituum & negociorum publicorum, vnà
cum fratre Valletta, prorſus remoueri, &

1588 publicorũ, vna cum fratre Valletta, prorſu
remoueri, & Normandiæ præfecturam ſacr
fœdere coniunctis tradi : fratrem Duc
Guiſij, magnum aulæ magiſtrum : Cardin
lem Burbonium, ciuitatis Pariſienſis & to
tius Inſulę Francicę Gubernatorem conſt
tui, & Generalem ordinum Regni conuen
tum, inſtitui flagitant, cuius conuentus de
creta Rex ſe executioni daturum iureiuran
do confirmet. Duos exercitus ad delendo
Hugenottos, alterum in Pictones, cui Rex
pſe vel Guiſius, alterum in Delphinatum, cu
dux Maynius pręſit, expediat. Ciuitates iam
occupatas fœderatis relinquat. Metenſem
Campanię gubernationi adiungat. Deniqu
vt hæreſes omnes extirpet & concilium Tri
dentinum vbique in Gallia ſeruari curet. D
his articulis pleriſq; Regi cum Guiſio & ſacr
fœderis ſocijs ſtatim conuenit, vt priores ini
micitię omnes ſimulatę viderentur. Rex edi
ctum denuò promulgauit, quo omnes al
terius quàm Catholicæ religionis homines
ſubditos ſuos, Gallia omni proſcribit, bo
niſque priuat. Catholicos omnes ſibi con
tra Nauarręos adiungi, ferrumque ſtringer
præcipit. ac duos exercitus, vnum in Delphi
natum duce Maynio, alterum in Pictones, ſe
Imperatore, vel Guiſio ipſius vicario, ſe
conſcripturum oſtendit.

Comitia

Comitia etiam Bleſis, menſe Septembri, 1588
d deliberationes, de Pace & ſalute totius re-
ni, inteſtinis diſsidijs ac rebellionibus ad-
icti, reſtituenda, & de Pontificis Excom-
iunicatione; aduerſus Henricum Nauar-
æ Regem, inhabilem ſucceſsioni Coronæ
ranciæ à P. P. declaratum exequenda, indi-
it. Vbi, ex omnibus regni prouincijs, le-
ati, Guiſianis partibus & Ligæ ſacræ addi-
i, conuenientes, Articulos grauiſsimos de
ota forma gubernationis Regni deinceps
ſtituenda, Regi propoſuerunt. Quibus
ceptis, planè in ordinem Rex redactus, ni-
l præter nomen Regium retinere videba-
ir. Itaque ſumpto cogitandi ſpacio lon-
ore, ducem Maynium, qui abſente Hen-
co Guiſio conſilia ordinum regni, Gui-
o adductorum, præcipuè egebat aman-
ire in Delphinatum ad bellum Sabaudo in-
rendum conabatur. Sed detrectante mi-
iam Maynio, niſi antea articulos propoſi-
s rex comprobaſſet: cùm de omni regia
itoritate amittenda ſe periclitari rex vide-
t; & Guiſium, regni Gubernationem ipſo
ordinem redacto, affectare, non ſolùm ex
oximè præcedentium annorum molitio-
bus, & vrbe Pariſiorum nuper occupata,
rùm etiā ex literis ipſius, quibus regem in
onaſterium detrudendum vel planè tol-
ndum ſcripſerat, interceptis, intelligeret,

1588 tollere illum è medio decreuit. Quare vt
ſuam poteſtatem eum abſentem pellicer
ſummam erga eum beneuolentiam in cor
tijs ſimulauit: ac initio Decembris, in co
ſeſſu ordinum, fingens ſe pertæſum turba
& bellorum, quæ à Nauarręo & Hugenot
quotidiè maiora & atrociora motum iri
deantur, quietem & otium expetere ait.
deoque negociorum Regni adminiſtrati
nem, ab ordinibus idoneo alicui Guberr
tori ſeu vice Regi commendari petit, qui o
preſſo Nauarreno, Pacem Regno reſtituat,
mortuo ipſi in regno ſuccedat.

Cùm autem ordines, à Rege ipſo id
neum vicarium & Gubernatorem eligi or
rent: rex aliquot principibus nominat
concluſit ſe omnibus Guiſium ducem ant
ferre. Quæ cùm ad Guiſium per amicos
ordines relata eſſent, ipſe Bleſas 12. Decem
ſpe ampla lætus, acceſsit. ac poſtridie ad R
gem tanquam de maximis rebus cùm eo c
municaturum, vocatus, in cubiculo reg
trucidatur. Cadauer, combuſtum & ciner
in Ligerim ſparſi ſunt. Cardinalis, Guiſij fr
ter ſtrangulatus: dux Ienuille filius, dux N
murius, & epiſcopi aliquot, in cuſtodiam d
ti ſunt.

Regina mater, Catharina Medicea, qu
hactenus conſilijs ſuis regnum rexerat, &
Guiſianas partes fouerat & confirmarat

duode-

uodecima poſt Guiſium die, Natali noſtro, 1588
Gregoriani verò Calendarij quinto Ianuarij, morte ſublata eſt. cuius epitaphium circumfertur:

res Eribi furias ne poſthac dicite vates,
Addita nam priſcis eſt Catharina tribus.
uod ſi tres illas à ſe dimitteret Orcus,
Hæc illi fuerit pro tribus vna ſatis.

In Oriente, Mahometis Codabendi Perrum regis filius, bellum cum Turcis à patre liĉtum continuans, inſigni victoria hoc nno potitus eſſe ſcribitur, capto Baſſa Imeratore exercitus, cum præcipuis militiæ urcicæ ducibus. qui lytron, de quo cum erſis tranſegerant, ſe fruſtra à Turco petere, atq; inſuper omnia bona ſua in fiſcum redacta eſſe intelligentes, militiæ Perſicæ ſe addixiſſe feruntur.

ANNI M. D. LXXXIX.

CVm Galliæ rex, adeo ſeuerè, pr
ter omnium expectationem ,
13. Decemb. Henricum ducem Guiſium ,
fratrem cardinalem animadue
tiſſet: varij animorum motus ac indignati
nes , in totius regni proceribus & populi
tota Gallia excitati ſunt. Pariſienſes inpr
mis , ſumma pertinacia Guiſijs addicti , C
rolum ducem Mayennę, Guiſij fratrem, G
bernatorem Lutetiæ & inſulæ Franciæ deſ
gnant. Omnia edicta, ſententias iudici
rum, Parlamenti nomine ; Regis abrogat
publicant. Monetam cudunt, cuius epigr
phe eſt, vno in latere : Chriſto regnante; alt
ro , vindicta ſanguinis innocentis. Reg
theſauris & ſcrinijs, quę Guiſius menſe Mai
vrbe occupata obtinuerat, item armamen
tarijs & arce Baſtille, vt ſuis vtuntur. Quo
quot aduerſæ factionis regi addictos op
nio eſt, & in his Dominus, ab Harlai, Parla
menti præſidem & collegas aliquot , in vi
cula conijciunt.

Collegium Sorbonæ conſultum à præ
fecto vrbis , conſulibus & ciuibus Pariſien
ſibus , An bona conſcientia ſe armare, vnir
& contribuere contra Regem queant , cu
adhuc

adhuc iuramento ipſi præſtito obligati ſint; 1589
concordibus ſententijs pronunciauit, Po-
pulum regni Galliæ, à Iuramento fidelita-
tis & obedientiæ, quod Henrico Valoiſio
iam hoſti eccleſiæ Apoſtolicæ Romanæ
præſtiterint, ſolutos & liberatos eſſe, & li-
citè ac bona conſcientia armari, vnire, &
pecunias colligere ac tribuere ad defenſio-
nem religionis Catholicæ, Apoſtolicæ, Ro-
manæ, aduerſus nefaria conſilia & conatus
prædicti regis & quorumlibet illi adhæren-
tium: qui fidem publicam, in præiudicium
religionis Catholicæ, & ſanctæ vnionis, &
libertatis trium ordinum, in comitijs re-
gni, violarit. Itaque Carolus Maynius,
vir acer & ſtrenuus, coniunctis cum Au-
malio patruo conſilijs, & ingentibus col-
lectis copijs, necem fratris indignam vin-
dicare, & religionem Romanam defendere
ſe velle profitetur: eoque prætextu, mul-
tas vrbes, Lugdunum, Rhotomagum, Au-
reliam, Ambianum, & alias, à rege deficien-
tes, ſibi adiungit. Rex vicißim ſe ad de-
fenſionem comparans, vniuerſam regni
nobilitatem, iure clientelari ſibi deuinctam,
Toronum euocat, & ſingulos, numerum
equitum, quo ſibi ex legibus feudi ſeruire te-
nentur, adducere iubet. Obedientibus o-
mniũ præteritorũ ἀμνηστίαν promittit. Ema-

1589 nentes verò, omnibus ſuis prædijs & boni
priuatum iri comminatur. Ducem Mayniũ &
Aumalium, conſpirationis Guiſianę capita
publicis literis, rebelles, perfidos, periuros
& lęſæ Maieſtatis reos declarat, & proſcribit

Cum rege Nauarreno, menſe Aprili, in-
ducias & fœdus facit, eumq; legatum copijs
ſuis, cum ſummo imperio, præficit. Exules
Menſe Maio & Iunio. poſtliminio redeuntes honoribus & bonis
reſtituit. Ex Heluetijs, aliquot millia peditũ
conducit, qui in Sabaudiæ ducis, vicinam la-
cui Lemanno ditionem, primùm impreſsio-
nem fecerunt. Ducem Mayniũ, in Turonen-
ſe ſuburbium irruentem repreſsit. Comitem
Briſſacum, inter Argentonam & Caëmnm,
Menſe Iulio. in Normandiæ & Britanniæ finibus, per du-
cem Mompenſerium profligauit, & paulò
poſt Arcem pontis Sequanæ ſupra Rhoto-
magum occupauit; impediens ne quid ad-
uerſo Sequana Lutetiam commeatuum in-
uehatur. Per ducem Longauilleum & domi-
num de la Noue, ſacræ ligæ copias, oppidum
Senlis in Picardia obſidentes diſsipauit. & ad
viciniam Lutetiæ ſuos & Nauarrei exercitus
duxit. cuius ciues inter ſe diſsidentes, & ma-
gna victus neceſſarij, panis præcipuè & ſalis
penuria laborantes, breui in ſuam poteſta-
tem redacturus exiſtimabatur.

Sed

Sed non ſic Libycis Syrtibus æquor Furit alternos voluere fluctus: Vt præcipites Regum caſus Fortuna rotat. Ecce enim dum in caſtris ad Lutetiam Rex, cũ magna regni procerum & nobilium parte, in pago S. Clodoæi, & ſecundũ ab vrbe lapidem deſidet: monachus quidã Iacobinus Iacobus Clemens, præfecto cohortis Prætoriæ indicat, ſe literas de rebus maximi momẽti ad regem habere; quas ipſe in manum illi tradere, & ſimul mãdata alia oretenus exponere cupiat. 1589

Admiſſus igitur ad colloquium à rege, dũ rex epiſtolam perlegit, monachus venenato cultello oblongo & acuto, ilia Regis perfodit. ex quo vulnere rex poſtridie deceſsit. 22. Iulij noſtri. 1. Auguſti Gregoriani.

Communicauerat antea monachus de ſuo inſtituto cum cõfratre, magnam doctrinæ & ſanctitatis opinionẽ habente: & ab Angelo ſe iuſſum eſſe, Regem Tyrannum & Hæreticum ex medio tollere iactitarat. à quo cõfirmatus, ac vt Holoferni mors Bethuliæ, ſic Regis interitum toti Galliæ pacem redditurum eſſe perſuaſus, maiori alacritate facinus tantum aggreſſus eſt.

Rex accepto vulnere, nullum adhuc vitæ periculum ſubeſſe ſuſpicans, omnibus regni ciuitatibus ſibi addictis, quid acciderit, per literas oſtendit, ac vt conſtantiam & fidem, Regi debitam præſtent, hortatur. Poſtridie

1589 autem, medio iam noctis abactæ, cum fatalem horam inſtare ſentiret: Hæredem & ſucceſſorem Coronæ Nauarrenum deſignauit. Qui iuramentum proceribus regni, in caſtris præſentibus, de Catholica, Apoſtolica, Romana Religione, in regno Galliæ, integra & illibata, cum vitæ etiam periculo defendenda, neque in illius exercitio, perſonis, politia aut Bonis eccleſiaſticorum, mutatione vlla admittenda præſtitit, & pro ſua perſona, decretis pij & legitimi Generalis vel nationalis concilij ſe obtemperaturum: idque vt quamprimum inſtituatur, operam daturum promittit. Exercitium Religionis aliud, præterquam ijs in locis, vbi nunc vſitatum eſt, nullum admittet, donec reſtituta communi pace aliter prouideatur. Coronæ officiarijs, Nobilibus & cæteris ſtatibus, obedientiam & fidem debitam præſtantibus, iura & priuilegia ſua confirmat. Poſtremò, cædem Regis defuncti perfidam & immanem ſe, cum vitæ etiam periculo, vlturum eſſe oſtendit. Vicißim Principes Sanguinis, Pares, duces & nobiles præſentes, fidem & obedientiam Henrico IIII. Galliæ & Nauarræ Regi iurant, & parricidium in regem defunctum, à rebellibus, Regni perturbatoribus perpetratum, cum ſanguinis & bonorum ſuorum iactura ſe vindicaturos eſſe, adfirmant.

23. Iulij noſtri.

Dum hæc aguntur, Dux Maynius, cum in- 1589
gentibus delectorum militum & ciuium
copijs ex vrbe erumpens, exercitum regis,
quem ipſius morte perturbatũ & facile diſ-
ſipatum iri ſperabat inuadens, fœdè repul-
ſus eſt, caſtris regijs ad S. Germani & S. Iaco-
bi ſuburbium vſque promotis.

Maynius à Parmenſe equitum ac peditum
auxilia petierat. cui Guiſam, Peronam & Ca-
meracum pro ſtipendijs oppignoraſſe ſcri-
bitur. Sed Cameracenſis præfectus Bagli-
gnius, vrbem Parmenſi tradere recuſans, Re-
gias partes ſecuturus exiſtimatur. Parmenſis
equites leuis armaturæ & pedites Hiſpanos
ac Italos ex obſidione Iameiſi (quod poſt ſeſ- 20. Iulij.
quianni obſidionem Lotharingo tandem
deditum eſt) & Heuſdeni reuerſos, in Pi-
cardiam miſit: ad quos arcendos Dominus
de la Noue, Dux Longouillanus, & Marſcal-
cus Tauañius, à rege cum copijs ad fines Bel-
gici ſunt ablegati.

Angliæ Regina, inſtructiſsimam menſe A-
prili claſſem, Antonio Luſitaniæ rege exule,
& Franciſco Draco, & Noricio ducibus, in
Hiſpaniam miſit, quæ in Coronę portũ ap-
pellens, multas ibi Hiſpanas naues omni ge-
nere cõmeatus & claſsico inſtructas inſtru-
mento, cepit. poſtea in Tagi oſtium deſcen-
dentes Angli, milite in Terram expoſito, 4. Maij.
Caſcais

1589 Caſcais oppidum Lyſibonæ vicinũ, & quoddam Lyſibonę ſuburbium (corporis Chriſti, vt ferunt, dictum) occuparunt. Verùm tri-
2. Iunij. duo poſt, multis cæſis, cæteri in naues reiecti ſunt: vbi ad oſtium Tagi aliquantiſper commorati, plurimas Balthici littoris ciuitatum
30. Iun. naues, frumẽto onuſtas, interceperunt. Præmonuerat enim Regina, ſuperiori anno, ciuitatum maritimarum mercatores, ne hoſti ſuo Hiſpano, durãte bello, commeatum aut munitiones aduehere̤nt: alioquin deprehẽſos nauium & mercium iacturã facturos eſſe. Cùm autem in claſſe Anglica, lues tetra, & fames graſſaretur: non vlterius progreſsi, domum in Angliam, ductis ſecum Orientalium ciuitatum nauibus, curſum direxerunt. vbi à littorum aditu prohibiti Germani, ne iſtuc quoque peſtem inferrent: miſerabiliter plurimi periêrunt. Ciuitatibus, dę nauium ſuarum iactura, & Nauigationem iure naturæ liberam impediri, querentibus, & de medijs releuantibus ſe cum Cæſare & imperio acturos oſtendentibus, reſpondet Regina: ſe nauigationem, qua hoſtis ipſius non armetur, nec ſtatus regni in periculum adducatur, nõ impedire. Verùm vt hoſti gladium in manus porrigi, ſe vidẽte, ſinat, quo ipſius iugulum petatur, hoc certè iuri naturæ penitus forę contrarium. Minas verò ciuitatum, ſcribæ impe-

imperitiæ ſe tribuere. Non enim decere ciuitates Regibus minitari. Se vicinitatis iura cum quibuſcunque fœderatis ſanctè colere: iuſtitiam in omnes omni cura exercere: maximorum Regum, nedum ciuitatum, minas contemnere. Eandem excuſationē, ſcripto publicè edito, & declaratis copiosè cauſis, cur claſsiarij Anglici Naues Hanſeaticas cōmeatum & apparatū bellicum hoſti ſuo Hiſpano aduehentes, iuſtè ceperit, repetiuit. 1589

In Dania, regni comitia, ad Trinitatis Hafniæ celebrata ſunt. Vbi inter cætera negocia, Feudum Ducatus Sleſvvicenſis & Cimbriæ inſulæ, à Chriſtiano IIII. Daniæ. Rege & regni Danici ſenatu, Ducibus Sleſvvicenſibus & Holſatiæ petentibus, ſolenni ceremonia collatum eſt. Inter legatos Chriſtiani IIII. ac fratrum Vlrici & Ioannis iunioris, tanquā Holſatiæ ducum, Henricus Ranzouius, regius in Holſatia vicarius, princeps fuit. Philippi ducis Holſatiæ & fratrum nomine, Detleuus Ranzau & Caſparus Hoierus, Friſiæ Eidorenſis prefectus: nomine ducis Iohānis ſenioris, patrui Chriſtiani regis, Paulus Vke, præfectus Sonderburgenſis, & Petrus Gundelfinger, ad hoc negocium deputati fuerunt. 5. Iunij.

ANNA, Chriſtiani IIII. Danorum regis ſoror, Friderici II. filia, IACOBO VI. Scotorum

1589 torum regi deſponſata eſt, Nuptiæ vſitate
20. Aug. Regibus procul abſentibus more, Crone-
burgi celebratæ, & legato Scotorum regis,
Georgio Keith, regni Archimarſcalco & Ma-
riæ ac borealis Scotiæ Gubernatori, ſponſa
Regia, per miniſtrum verbi diuini iuncta, &
in communem lectum adlocata, & cum qua-
1. Sept. tuordecim nauium Danicarum claſſe arma-
tâ, ſenatoribus aliquot regni & miniſtris no-
bilibus adiunctis, in Scotiam ſoluit.

Sed non vltra Norvvegiæ ſinum Asloen-
ſem progreſſa, aliquot hebdomadas, in arce
Aggershuſana, aduerſis ventis, alijſue remo-
ris impedita, deſedit. Quod vbi rex Scotiæ,
ſpōſus iuuenis, ex ſuis didiciſſet: ipſe ex Sco-
tia ad ſponſam, in Norvvegiæ oppidum As-
23. Nou. loiam properans; hyeme maturius hoc anno
ingruente oppreſſus, nuptijs cum ſponſa ce-
lebratis, in Daniam ad reginam ſocrum ter-
21. Ian. ra profectus eſt. ac Croneburgum in Selan-
dia tandem peruenit, vbi hyemem reliquam
exegit.

Sueciæ rex, Iohannes III. conuocatis V-
menſe Febri pſaliam regni ordinibus, auxilia & tributa ad
bellum aduerſus Moſchos inſtaurandum à
ſubditis exegit, & ſequenti æſtate in Liuo-
niam ad colloquium cum filio Sigiſmun-
do Poloniæ rege profectus, cum coniuge
Gunilla

Gunilla, filio Iohanne infante, cum conſilia- 1589
rijs ac exercitu aduerſus Moſchos ducendo,
Reualiæ, longo nauium ordine, appulit. Ex
naui egreſſus, per pontem prælongum, pedes,
cum Regina & Gynæceo, ac reliquo comitatu
Aulico, per ciuitatis plateas præcipuas,
ſine tubis ac tympanis, Arcem modeſtè petiuit.

Ad eum, menſe exeunte, filius Sigiſmundus, 28. Aug.
Poloniæ Rex, acceſsit, vt de communibus
regnorum negocijs, & bello aduerſus
Moſchum coniunctis auxilijs gerendo, deliberarent.

Sed cum reges Reualiæ colloquūtur, Tatari & Turcæ, à Coſaccis, direptione oppidi cuiuſdam Turcici irritati, ex diuerſis partibus impreſsionem in Poloniam terribilem fecerunt. De qua Zamoiſcij Cancellarij & ſummi exercituum capitanei & archiepiſcopi Gneſnenſis ac Leopolienſis & aliorum literæ circumferuntur. Nunc tamē Beglerbegū Turcicum, non vltra Tyram progredi, ſed pacem cum Polonis Hęreditariam renouare velle accepimus. Qua de re, Turcici & Cancellarij Zamoiſcij legati ad regem Sigiſmundum in Liuoniam miſsi ſunt. Qui 30. Septembris Reualia digreſſus, per Rigam, Mitouiam, Regiomontem Boruſsiæ in

Polo-

1589 Poloniam redijt. Pater Iohãnes, Sueciæ rex
miſsis ad fines Ruſsiæ legatis de pace aut in
Initio Octob. ducijs cum Moſcho faciẽdis, in Sueciam re
uertit.

RIGAE interea, commiſſarij Polonic
inteſtinis ciuium diſſenſionibus ſedandis
rege Sigiſmundo deſtinati, Tribunum ple
bis & Aduocatum ciuium, à rege Stephan
ante triennium proſcriptos, capitis ſuppli
2. Aug. cio affecerunt. duos cõſules exules priſtin
loco & fortunis reſtituerunt. Caſtellum ac
Dunæ oſtium ſolo æquarunt. De templo Ie
ſuitis reſtituendo, & Calendarij Gregorian
receptione, deprecantibus ſenatu ac eccle-
ſiæ miniſtris, res dilata, & ad comitia regn
reiecta eſt.

In Poloniæ & Sileſiæ finibus ad Beute-
nam, legati Imp. Rodolphi ac reliquæ do-
mus Auſtriacę, cum Polonis, de Maximilia-
no archiduce Auſtriæ, ex cuſtodia liberãdo,
menſe Ianuario tractare cœperunt. & quan-
quam immenſæ petitiones vtrinque initio
proponebantur: & plurimum in eo difficul-
tatis fuit, quod Poloni, abſolutam Renun-
ciationem iuris (quod ſe in regno Poloniæ
adeptos Auſtriaci præterita nominatione ar
bitrarentur) & quidem interpoſito iuramẽ-
to, ab Auſtriacis flagitarunt: tamen æquiſsi-
mis conditionibus & vtrique parti tolerabi-
libus,

ibus, tandem tranſactum eſt, vt præteritarũ 1589
offenſionum ἀμνηστία, pax & amicitia ſit. Maximilianus abſque λύτρῳ liber ex Polonia menſe Iulio diſcedat. Titulo regis Poloniæ & omni iure deinceps abſtineat. Libloam Cebuſij arcẽ, cũ omni apparatũ bellico; vti intercepta eſt: cum oppidis & pagis adhęrentibus reſtituat. Pacta & fœdera antiqua, inter Polonię, Vngarię & Boiemię regna totamq; Domum Auſtriacam, miſsis vltro citraq; legationibus, mẽſe Aprili, Maio & Iunio vtrinque renouata inſtaurentur. Maximilianus liber, cùm attigerit ditiones Cæſareas, 28. Iulij tranſactionem pacis iuramento & literis firmet. nec auxilia Moſchis cõtra Polonis Auſtriaci ferant. Damma & iniuriæ vtrinq; acceptæ mutuò compenſentur. Hæ conditiones, à legatis initæ, ad Regem ac Senatũ regni Poloniæ, in comitijs VVarſauienſibus, probandæ & confirmãdæ, menſe Martio relatæ ſunt.

Propoſita verò in comitijs Polonicis ad deliberandum præcipua capita fuerunt; de modo legitimæ & liberæ Electionis Regum, ne inteſtinis bellis deinceps regnum, diſcordia ſuffragantium implicetur. De contributione denuò cõmuni decreto ſtatuenda, vt etiamſi ſtabilis inter regnum Poloniæ & domum Auſtriacam Pax firmetur: tamen ni-

1589 hilominus Regalia bona nō pauca diſtract
redimātur. Vt Liuonia inter Lithuanos & P
lonos non diuidatur: ſed integrū & nō dila
ceratum membrū totius corporis regni ma
neat. Rigenſis rebellio ac inteſtina ciuiū di
ſenſio cùm ciuitatē peſſundet, intereſſe Rei
publicæ vt in eam animaduertatur, pro vt re
gni ſtatibus viſum fuerit. De Theſauro regni
cùm omnes prouentus vehemēter diſsipen
tur, nimias largitiones ſiue penſiones, hin
inde ordinatas, caſſandas eſſe. Occaſionem
rei gerendæ cōtra Moſchum nunc optimam
eſſe, cùm & internæ Moſchouiæ diſſenſione
multæ ſint, & ipſe princeps animi ægritudi
ne conflictetur: non igitur habendā eſſe ra
tionem induciarū per Lithuanos ſolos cum
Moſchis legatis factarū, cùm illæ abſque or
dinum conſenſu factæ irritę ſint. De Politia,
cùm nimius in nobilitate luxus ſit, an nō per
aliquā conſtitutionē publicam reſtringi poſ
ſit. De cōpoſitione inter ſtatū Eccleſiaſticū
& Politicum: cùm hæc ſit ſummè neceſſaria,
laborandum quibus medijs vtriq; ſtatui ſa-
tisfieri poſsit. De Iure Polonico corrigendo
& in certū Corpus redigendo. De nimia Co-
ſacorum licētia, tandem coercenda. De prę-
ſidijs contra finitimos hoſtes Turcam, Tatta
ros & Moſchos muniendis. de Tattarorū an-
tiqua penſione, cùm eam Tattari vrgeant, la-
boran-

ꝑorandũm, vt illis, ſi non per omnia, graues 1589
amen ob cauſas aliqua ex parte ſatisfiat: &
ùm nuncius Tattaricus ex Suecia reuerſus
ıdhuc in regno ſit, vt munere aliquo conten
us dimittatur. de militibus in Podolia deli-
ɔerãdum, vt ij ſtato quoq; tempore ſolutio-
ıem habeant, atq; in caſtris perpetuò manẽ-
es rebus militaribus ſeſe exerceant. ijs autẽ,
qui cũ Ill. Domino cancellario poſt coro-
ıationẽ in Podolia fuerũt, omnino ſatisfiat:
le præſidiarijs militibus in Liuonia, quãdo-
uidem contributio in Liuonia non ſuffecit
d ſatisfaciendum ijs, qui poſt recuperatam
iuoniam in præſidijs manſerunt: ideò æ-
uũ eſſe vt de ſolutione ipſis præſtanda quo-
ue cogitetur. de Repreſſalibus, quibus rex
)aniæ Dantiſcanas naues detinuit; æquiſsi-
ıum eſſe, vt regia maieſt. ex his comitijs,
um conſenſu ordinum, vel per legatos, vel
lia via cum Rege Daniæ agat, vt ab eiuſmo-
i repreſſalibus abſtineat.

De his capitibus pleriſq;, deliberationes
ı proxima regni Comitia dilatæ. Contribu-
o tamen pecuniæ ex toto regno decreta.
e Liuonia conuenit, vt Lithuani ac Polo-
i per vices gubernationem illius admini-
rent. Prædia publica, pro merito perſo-
arum, ad vitam, ſine diſcrimine, Polonis,

1589 Lithuanis & Liuonis tribuantur. Famili[j]
quibus ante arch. VVilelmũ, Bona à princ
bus Liuoniæ donata ſunt, confirmantur. Q
poſt illud tempus acceperunt; documen
in proximis Comitijs proferre, & ſenatus
gni cognitionem ſubire iubentur. Pax int
Maio. Domum Auſtriacã & Polonos approbata
Iunio. vtrinque à rege Sigiſmundo, Lublini; à C
ſare Rodolpho; ac cæteris principibus A
ſtriacis per legatos, Pragæ iurata eſt. Itaq
paulò poſt, Maximilianũ archiducem Sigi
mũdus ſalutauit, & honorificè dimiſſum r
duci ad Sileſiæ fines libertati integrè reſtit
endum iuſsit. Sed cùm in itinere, Hungar
nondum iureiurãdo pacẽ confirmaſſe, quo
extra regni comitia præſente rege celebrat
communi regni nomine nihil ratum habe
menſe Iulio. poſſent, Poloni didiciſſent, Maximilianũ i
cuſtodia retinuerunt.

Interea Tattari, Coſaccorum impreſsio
nibus ac iniurijs irritati; magnis agminibu
in Podoliam & vicinas Poloniæ prouincia
irruunt, & multa hominũ captiuorum milli
abducunt. Turci etiam exercitũ ad Danubi
in VVallachiam mittunt. Itaque nouis belli
ingruẽtibus, Poloni præſtita ipſis cautionẽ
de Vngarorũ aſſenſu ſecuturo; Maximilian
tandem dimiſerunt: exceptum in Sileſiæ fi-
nibus equitum Cæſareanorum copijs maio-
ribus

bus quàm erant Polonicæ, à quibus dedu- 1589
:batur. Cùm autē cauſas ſe iuſtas & graues
onſilij ſui habere Maximilianus iudicaret:
ramento ſolenni, vt conuenerat, Pacis ini-
articulos ſuo loco confirmare recuſauit.
In Boruſsia, regni Poloniȩ prouinciâ, Mar
io Cromero VVarmienſi epiſcopo, qui Po
nicorum regum Hiſtoriam continuam vſ-
ıe ad Sigiſmundum I. ſcripſit, rebus huma
s exempto; Andreas Bathoreus cardina- 13. Martij.
, ex fratre regis Stephani, Andrea natus,
ccesſit, & per commiſſarios regios menſe
aio introductus eſt, frementibus ac indi-
antibus Boruſsis, qui vigore priuilegiorū
æ gentis hominē indigenam, ad dignitatē
am euehendum fuiſſe, fruſtra diſputabant.
In Saxonia, IVLIVS Dux Brunſvvi-
nſis cùm ditionem Brunſuicenſem, quæ
tris ætate, perpetuis ferè bellis agitata,
artis potiùs quàm Muſarum ſtudia colue-
:: Domicilium veræ eccleſiæ DEI & Do-
inam omnium, Academia condita, &
ſtitiæ ac pacis ſedem redditam; viginti v-
annos feliciter rexiſſet: VI. Nonas Maij
hac vitâ diſceſsit. cuius vndecima Iunij,
enricopoli ad arcem Guelforum humati,
nus, multis inſignibus, lectuq; dignis O-
tionibus, Academię illius profeſſores, &
j cohoneſtarunt. Regionum ampliſsima-

1589 rum gubernationem, filius primogenitu
Henricus Iulius, paternæ virtutis & ditior
ex aſſe hæres, ſuſcepit.
In Belgico, Martinus Schenkius, cũ Ber
oppidum, è regione VVeſaliæ, cõmeatu in
miſſo obſidione liberaſſet, octiduo poſt, N
omagum noctu inuadens, ſed ciuium virtu
te repulſus, in nauiculam in VVahali fl. ſe a
matus cum ſocijs fugientibus conijcit. Qu
nimium oneratâ ſubmerſus perijt. Poſtrid
cadauer à piſcatoribus inuẽtum, & in vrbe
reuectum, in quatuor partes diſſectum eſt.
Ex vrbe Antuerpia, finito iam quadrien
nio, in cõditionibus deditionis, libertati R
ligionis conceſſo, plurimi ciues in alia lo
habitatum migrarunt.
In Holſatia, initio anni, Nobilitas, iura
mentum ſubiectionis & fidelitatis, Regi Da
niæ & agnatis Holſatiæ ducibus præſtare n
quidem recuſabat: verùm ea quibus contr
priuilegia grauarentur, tolli primùm, ac i
his, electionem Epiſcopi Slefvvicenſis liber
prælatis & prouincialibus deinceps permit
ti, & ius venandi in monaſteriorũ ſyluis No
bilitati relinqui petebant. Cùm autẽ Regi
Daniæ Gubernatores, Generalem priuile
giorum confirmationem, qualis à prioribu
Regibus & dominis ducatuũ, Nobilitati da
ta eſſet, offerrent: & duos articulos, de epi
ſcopa

ſcopa Sleſvvicenſi, & iure venãdi, donec rex 1589
adoleuiſſet, ſeponi, ſaluo vtriuſque partis iu
re, peterent: tandem vicarius & conſiliarij
in Holſatia Regij, vt Pax & concordia dome-
ſtica & cum vicinis retineri, & iuſtitia admi-
niſtrari, & omnes gubernationis partes re-
ctè conſtitui poſſent: non eſſe diutius prçſta
tionem Homagij differendam cenſuerunt:
reliqua Nobilitate nihilominus reclamante.
In Liuonia, Conradus à Farensbach Geor
gij illius Tribuni celebris, & magiſtri equitũ
Liuoniç ſupremi, ac prçſidis VVendenſis fra
ter, qui in multis expeditionibus bellicis fra
tri παραστάτης fidelis fuerat, & cum regni Po-
loniæ legatis, Conſtantinopolin & alias Eu-
ropæ & Aſiæ regiones perluſtrauerat, iuue-
nis eximia virtute & fortitudine, & ante an-
nos, animumque gerens curáſq; viriles, qua-
triduo ante quàm rex Poloniæ Rigam veni-
ret, Rigæ ex his terris euocatus eſt.
In ſuperiori Germania, Ioannes Sturmi-
us, orator excellens, & Argentinenſis Aca-
demiæ Rector, de plurimorum ſtudijs,
& tota republica literaria, opti-
mè meritus, anno ætatis
82. ex hac vita diſ-
ceſsit.

INDEX.

ADam à Potlitz 115.
Adolphus Dux Holſatiæ ⊖ 257.
Adolphus comes à Morſe 112. 214. 257.
AEmylia Iuliacenſis 240.
Agnes Mansfeld vxor archiep. Col. 103.
Albertus comes Hoien. 53.
Albertus Baranouscy 284. 292.
Albanus dux in Belgico ⊖ 88.
Alexander Farneſius Antuerp. obſid. 215. vſque ad 228.
Allera fl. 162.
Aloſtum 50. 62.
Andreas Auſtr. Card. 106.
Andreas Sborouius 178.
Andreas Opalinisky 284. 298.
ANGLICA, 195. 228. 229. 343. 344. vſque ad 350.
Anna Egmondana 60.
Anna Mauricij ducis Sax. filia ⊖ 60.
Anna Megapolitana, duci[s] Curlandiæ vxor 276.
Anna Tecleburgenſis, 62.
Anna Friſiaca & Suecica el. pal. nupta 117. deinceps Badenſi 206
Anna Danica, Auguſti Saxonis vxor 230.
Anna Saxonica Henric[i] Leonis Megap. vxo[r] 241.
Anna Saxonica, Ioanni[s] Caſimiri vxor 56.
Anna Palatina, Badenſi[s] vxor ⊖ 240.
ANTVERPIA 60. 156. obſeſſa & dedita 215. 216. vſque ad 226.
Antonius epiſc. Mindens. 232.
Antonius Pſeudorex Portugalliæ 61. 119.
Argentinenſium Canonico[rum] Tragœdia 162. 163.
Artabri 334. 335
Atrebatenſis Cardin. 61
Auguſtus elector Saxoniæ 54.

54. 230. & 240.
uguſtana comitia 64.
Tragœdia ex Calendario orta 157. 159. 261.
slan Tattarus 188.
udenardum 62.
umalius dux 343. 344.
uraniæ princeps vide VVilelmus.
urei velleris ordo 87
zores inſulæ 61. 119.

B

Balthaſar Villaſanus 135.
Balthaſar Batherius 302.
arda opp. Pom. 242 215.
artolemæus Rotert & 205.
eatrix Marchica, vxor Henrici Meg. 241
eglerbegi 293
BELGICA 38. vſque ad 63.
entbem comites 62. 63.
erga ad Zomum 244.
ernardus comes ad Vualdeck ep. Oſnab. 209.
ernardus comes Lippienſis natus 230.
Boleslaus Rex Poloniæ 313.
Bonna 109. 112. 106. 324.
Bornemiſſa Vngarus 302.
Boruſſorum Grauamina 71. 72.
Bothueliæ comes Scotus 274.
Brabantia 53.
Breda Brab. 62.
Bremenſis archiep. 207
Bruga 137.
Burggrauius Rigenſis 92.

C

CAlendarium Gregorianum 64. 65. vſque ad 76. 157. 195. 196.
Cameræ iudicij viſitatio 114. 115.
Cameracum 59. 60.
Capha 185. 188.
Capitanei Poloniæ 309.
Carolus V. 41.
Carolus Archidux Auſtriæ 62
Carolus Palatinus 243.
Carolus Burbonius 232. 61.

Carolus Truxeſius 105. 103. 130. 247.
Carolus Arenbergius 106 225.
Carolus Chimaius 142. 332.
Carolus princeps Sueciæ 117.
Carolus Hovvardus 335.
Carola Mompenſeria, pr. Auraniæ vxor. 60. 61.
Caſsiterides inſulæ 334.
Caſtellani Poloniæ 309.
Caſtilionuſe Dux 321.
Catharina Regina Galliæ ⊖ 340. 341.
Catharina regina Sueciæ 70. 117. ⊖ 119.
Chriſtianus IIII. Rex Daniæ 330.
Chriſtianus Elector 255.
Chriſtina Danica, duciſſa Mediol.& Lothar. 159.
Chriſtophorus dux Megapol. 117. 32.
Chriſtophorus Sborouius 182. 201.
Colo 278. 284.
Colonienſe bellum 106. 111. vſque ad 130. 120
Colonienſis diœceſis oppid. Vveſtphalica 131
Comitia Auguſtana 64
Competitores regni Poloniæ 280
Conradus comes Tecleburg. 63
Conradus à Botmer 257
Conſiliarij regni Pol.maiores 310
Conſpiratio contra Angliæ Reg. 248
Conſtantinopolitana 193 194.
Coronis portus 334
Crimæi Tattari 185.
Curonienſis in Liuonia diœceſis 170.

D

DAniel Rogerſius 251. 87.
Dauentria 271.
Deipholdi comites extincti 211.
Deinbigiæ baro 243.
Demetrius Solicouius 27.
Derbatum Liuoniæ 63.

Dixmun-

)ixmunda 118.
)iuena 243
)orothea Saxonica Henrici Iulij Brunſuic. vxor 230. ⊖ 275.
)orothea Sax. VVolfgangi Brunſ. vxor 34.
)orothea Lotharingica, ducissa Brunſ. 169.
)orothea Vrſula, vxor Ludoici VVirteb. ⊖ 119
)orothea Luneb. nupta Carolo Palat. 243.
)ruſoburgum 229.
)unkirch 118.
)uſter mons 161.

E

EBerhardus epiſc. Lubecenſis ⊖ 256. 257.
Eberwinus comes à Bentheim 63. 64.
Eitel Henrich 130.
Eliſabetha Angliæ Regina 195. Belgas in tutelam recipit 224. 228.
Eliſabetha Sueciæ Regis filia, Chriſtophoro Megapol. nubit 32.
Eliſabetha Danica, Vlrici Megapolitani vxor ⊖ 257. Marchica nupta Henneb. 120. VVirtebergica, nupta Henneb. 120. Luneburg. 240. Schaunburgica nubit Simoni Lippienſi 230. Brunſuicenſis, nupta Ioanni duci Holſatiæ 241.
Epiſcopi in Belgico 42. 43. 44.
Ericus dux Brunſuicenſ. ⊖ 159. 160.
Ericus comes Hoienſis 52. 53.
ERICVS Sparre 293 306.
Erneſtus Fridericus Badenſis 207.
Erneſtus Bauarus archiep. Colonienſis 109. 130. Monaſt. 214.
Erneſtus Mansfeldius 163.
Eſthonia Liuoniæ 107. 303. 307.

Fabianus

F

Fabianus à Dona 317. 320.
Ferdinandus Albæ dux 62. ⊖ 88.
Ferdinandus Truxeſius 103. 215.
Fordigham 249
Franciſcus dux Saxoniæ 33. 88.
Franciſcus comes à VValdec 211.
Franciſcus dux Andegauenſis 35. Belgici gubernator electus 37. Antuerpiæ exceptus 54. 55. 66. proditoriè vrbem occupare nititur 94. 95. vſq; ad 100. ⊖ 133.
Franciſcus à Billerbeg 325.
Franciſcus dux Florentiæ ⊖ 326.
Franciſcus Dracus 247. 248. 228. 322.
Fridericus II. Daniæ Rex 81. 168. ⊖ 330. 331. 254. 255.
Fridericus VVilelmus dux Sax. Vin. 119.
Fridericus dux Holſatiæ 276.
Fridericus dux Saxoniæ Laob. 34. 162. ⊖ 270.
Fridericus comes Hoen. 243.
Fridericus dux Curlandiæ 283.
Fridericus Ranzouius 256. 259.
Fridericus Clodius 246.

G

Gallicum bellum aduerſus regem Nauarræ 232. 233. 235.
Gandauenſia 137. vſque ad 156.
Gebhardus Truxeſ. arch. Col. 100. 101. 103. 104. vſque ad 112. 130.
Garterius ordo Anglicus 81. vſque 86.
Gella 243.
Georgius Erneſtus Henneb.

neb. ⊙ 120.
Georgius Fridericus Boruſſiæ dux 71. 72. 204.
Georgius dux Lign. & Brig. ⊙ 270.
Georgius Farensbecus 168.
Georgius Mylius 158.
Georgius Radeuilus Gubernator Rigæ 67. 204.
Georgius Neunerus 65. 196.
Goslicius epiſc. Cam. 203.
Göttingen 161.
Gothardus Dux Curlandiæ 257. 265.
Gothardus VVelling, I V. D. Syndicus Rigenſis 64. 197.
Grauia Geldriæ 350.
Gregorius XIII. PP. 64. ⊙ 308.
Guiſÿ dux 232. 337.
Gunilla Regina Sueciæ 206.

H

Habſal Liuoniæ 28.
Hanſicarum ciuitatū conuentus 34.
Hennebergenſium Principum familia 121. 122.
Henricus III. Galliæ Rex 232. 234. Lutetiâ fugatus 337.
Henricus Nauarræ rex 113. 232. 316. 317. 359. vide Nauarræus.
Henricus dux Saxon. archiep. Bremenſis 12. ⊙ 207.
Henricus Condæus dux 235.
Henricus Leo D. Megap. 241. coniuges ibidem.
Henricus Dux Guiſiæ 232. 337.
Henricus Stuardus Rex Scotiæ 273.
Henricus Iulius dux Brunſuic. 229. 231.
Henricus Rantzouius 256.
Hieronymus Philippouius 186.
Hiſpana claſsis in Angliam expeditio infelix 334. 336.
Hoienſium Comitum familia

milia & arces præcipua 50. 51. 52.
Hugenotti 232.
Hugo Donellus 371.
Hugueria 138.
Hyperia 118. 137.

I

Iacoba, Philiberti Badenſis filia 214.
Iacobus Scheckius 325.
Iacobus IIII. V. VI. Scotiæ reges, 273.
Iacobus, Philippi Regis Hiſpan. filius ⊖ 88.
Iacobus Segurius 256.
Iacobus Taiardus, Syndicus Gandauenſis 150. 151. 153.
Iagello Lithuanus, Rex Poloniæ 313. 315.
Iameſium à Lotharing. obſeſſum 330.
Idpania inſula 236.
Ieſuitæ Rigam introducti 63. 64. 90. 91.
Imbyſa Conſul Gandauenſis 137. 138. 139. captus 143.
Ioachimus comes ab Ortenburg 116.
Ioannes Archiepiſcopus Bremæ 208.
Ioannes Auſtriacus 52. 53.
Ioannes Baſilides, 182.
Ioannes Caſimirus dux Sax. 240.
Ioannes Caſim. Pal. 109. 110. 106. 117.
Ioannes comes Hoien. 52.
Ioannes Moſchus Ruſſorũ Imperator ⊖ 182.
Ioannes Northuſius concionator 130
Ioannes III. Sueciæ rex 33. 70. 293. nuptiæ ſecundæ 206. 207.
Ioannes Frider. dux Sax. captiuus 217.
Ioannes VVilelmus dux Iuliacenſis 214.
Ioannes Taſtius 23. 198. 262.
Ioannes VVigandus 325
Islan Tattarus 188.
Iulius dux Brunſuic. 161.
Iulius epiſc. VVurtzburgenſis

genſis 262.

K

Leinſorgi fr. 245.
Kunigunda Palatina ⊖ 240.

L

Agà 242
Leala 82, 29.
ina fl. 161
onardus Badebornus 234.
thuani 279.
teræ Antuerpienſium ad Parmenſem 217.
teræ Max. & Sigiſm. 296. 297.
uonica 67. 68. Nobilitas 79
da 28.
becenſes 122. epiſcopi 257.
cas Loßius 88.
doicus elector Pal. 105. 107. ⊖ 117.
doicus dux VVirteb. 119. 207.
neburgenſis conuentus 256.
Lyra 62. 215.
Lyceſtrius comes 243.

M

MAgdeburgenſis ciuitatis cum archiepiſc. Tranſactio 212 213.
Magnus Holſatiæ dux ⊖ 93.
Magnus dux Saxoniæ 33.
Mahomet Codabendi rex Perſarum 236. ⊖ 270.
Margarita Auſtriaca ⊖ 240.
Maria Maximiliani Imp. vidua 62. 63.
Maria Pomeraniæ ducißa ⊖ 119.
Maria Guiſia 291.
MARIA Scotiæ Regina 248. 249. ⊖ 272. 273 274.
Martinus Schenck 244. 332. 324.
Matthæus VVeſenbecius 324.
Matthias archidux Auſtriæ 56. 225.
Mauricius dux Vraniæ 60.

Maximi-

Maximilianus archidux Auſtriæ 280. 285. 286. captus 328. 329.
Maynius dux 343. 347. 348.
Melchior Rederus baro 328.
Meppa 323.
Mieſcislaus primus Chriſtianus in Pol. rex. 313.
Mindenſes epiſcopi 62. 231.
Miecislaus Pol. Rex 313.
Mompenſeria familia 60.
Monaſterienſis epiſc. 157. 214.
Muſulmanni 194.

N

NArua Liuoniæ fol. 29.
Naumburgenſis conuentus 276.
Nauarræ rex 113. 260. 232. 315. 319. excõmunicatur 235. 236. 316. 317.
Neomagum 229.
Nicolaus Kaas 330.
Nicolaus Eike 196. 19
Noueſium 214. 244. 24

O

OLga Pleſcouienſis 3
Oppida Hugenottoru
234.
Orcades 33
Oſnaburgenſis epiſcop. 2
Oſsilia inſula 16
Otto à Potlitz 33
Ottomanni 18

P

PAdebornenſis epiſc. 20
Palatini Poloniæ 30
Panis fl. 34
Pariſienſes contra rege rebelles 33
Parmenſis 60. 215. 22
Paſchaſius Briſmannu 324.
Paulus Oderbornius 24
Perſarum regis literæ a Hiſpanum 236. 237
Peruanæ inſ. 228
Petrus Beuterich. 109

Petrus

etrus Dathenius 138
etrus Valdeſius 335
hilippus Adelgundus 223
hilippus Sigiſmūdus Dux Brunſ. 231. 257.
hilippus Sidnæus eques Anglus 251. 252.
aſtus rex Poloniæ 281. 312.
eſcouia 30. 31.
loniæ reges & regni forma 308. 309. *vſque ad* 315. *Electio Sigiſmūndi Sueci & Maximiliani Auſtriaci* 287. 288
ntus de la Gardia ☉ 205.
ppo princeps Hennebergicus 120. 122.
rtugalliæ rex Philippus Hiſp. coronatur 61.
ſonij comitia Vng. 75. 78.
ierovv 243
iechamus Schachus 238.

R

Ecniza fl. 242.
Regiomonte in Boruſſia 71. 72.
Ribnicenſe cœnobium 241.
Sichardus Binghamus eq. 249.
Rigæ Polonis ſubiectæ priuilegia 24. 25, 26 27.
Rex Poloniæ Rigam venit 63. 64. *Ieſuitæ collegiū Rigæ inſtituere moliuntur* 90. 94. *Motus ciuium Calendarij mutati cauſa excitatus* 195. 196. 197. *Regis Stephani decretum* 245. 246. 262. 263. 264.
Robertus Dudlæus Hollandiæ gubernator 243 249. 251. 323.
Robertus Vvilelmus dux Bullion 317. ☉ 329.
Rodolphus Imp. 64. 73. 157. 235.
Roſtochienſis tranſactio cū ducibus Megapolitanis 123. 124.
Rotenburg ad Tuberim 156. 157.

S

SAmuel Sborouius 172. 173. vſq; ad 182.
Saxonia tranſmarina 195.
Scaldis pons 221.
Scotiæ Regina 248. 272.
Senatus regni Poloniæ 310.
Sigiſmundus I. II. Rex Poloniæ 312.
Sigiſmundus princeps Sueciæ, electus Rex Poloniæ 281. 290. Dantiſci 285. 292. Cracouiam ingreditur 299. 306. coronatur 308.
Simon Lippiæ comes 53. 230. 231.
Sixtus V. PP. 208. 235.
Sophia Holſ. vxor Ioannis Megap. 257.
Sorboniſtæ 242
Stanislaus Carnicouius 77. 277.
Stephanus Poloniæ Rex Pleſcouiam obſidet Io. 28. Rigam venit 63. à Suecis Naruam repetit 67. 68. comitia Vv[...] ſauiæ 63. 200. N[...] bilitati Liuonicæ re[...] ſpondet 79. Rigenſ[...] perſequitur 264. [...] 266. 267. 268. ſep[...] tus 27[...]
Stiriacorum procerum p[...] tas & conſtantia 6[...]
Magnanimi & fortes ſt[...] dioſi 19[...]
Sueci Liuoniam borealẽ[...] Ruſſis adimunt 2[...] cum Moſchis inducia[...] faciunt 204. 27[...]
Sund 24[...]
Sutphania 118. 25[...]

T

TAſtius Rigenſ. 19[...] 27.
Tattari Præcopenſes Crimæi 80. 185. 186. 187
Taurica Cherſoneſus 185 186. vſque 193.
Taxius trib. 323
Tecleburgenſes comite[...] 63.

Tercera

rcera inſula 119
ſin 242.
eodoricus à Furſten-berg epiſcopus Padeb. 208.
eodorus Moſcouiæ dux 182. 204.
notheus Kirchnerus 325
sburg Liuoniæ folio 28.
nacum 62.
xeſia familia 103. 04.
cici Imperij prouinciæ 90. 191.
cici mercatores Antu-erpij 61.

V

lentinus Raſcius 250.
enlo Geldriæ 250
ellenſis epiſcop. 106. 07. 231.
lens epiſcop. 256.
a condita 314.
ius dux Megapol. 64. 7. 123.
iæ princeps 56. vſ-que ad 60.
Vrſula Saxon. Henrici Ducis Lunæburgenſis vxor 34.
Vrſula Palatina, Ludoici Vvirteb. vxor 207.
Vrſula Megapolitana 241.

VV

VVAldeccenſium comitum familia 210. 211.
VVarſauienſia comitia anni 1582. fol. 76. anni 1585. f. 200. 201. anni 1587. de noui regis electione 277. 278. vſque ad 310.
VVaſia Flandriæ 118. 139.
VVenceslaus Agrippa 27.
VVendæ in Liuonia epiſc. 63. 89.
VVerla 131. 244. 24
VVeſtphaliæ oppida ſubiecta Colonienſi 131.
VVeſenberga Liuniæ à Suecis capta 28.

Vvichia Liuoniæ à Suecis recepta 69.
Vvilelmus archiep. Rigenſis 24. 65.
Vvilhelmus Landtgrauius 262
Vvilelmus Auraniæ princeps 54. *Lethaliter vulneratus* 57. 58. *coniuges Princip. Auraniæ* 60. 31. 118. ⊖ 134. 135.
Vuilelmus Mantuæ dux ⊖ 325.
Vvilelmus Schencking epiſcop. Oſnab. .
Vvilelmus princeps H nebergenſis
Vvittenſtein

Z

Zamoiſcius Cancell us Polon. 174. 277. 278. 210. 269. 294 298. 328.
Zedena Saxon. VVenc Ducis Teſchini vxor
Zelandi .

NOnis Ianuarij tandem Sueciæ
Regis cõmiſſarij, Nicolaus Bi-
elkius & Goſtauus Banner, Re-
ualiæ Gubernator, cum Mo-
is denuo acturi, Naruam appellũt. Quo-
m mandata, etſi nihil à prioribus differe-
nt, cùm Ruſsicis ſeu Moſchi legatis, oſcu-
crucis ſe, dum tractatio de pace duraret, 10. Ianuarij
il moturos, teſtantibus, tractationẽ poſt
duum inchoaturi erant. Sed cùm nunci- 12. Ianuarij
de villa Iamenſi, eadem die, quâ crucem
oſculati eſſent, à Ruſſorum excurſoribus
epta ac incenſa, eſſet allatus: etſi impreſ-
nem illam legati, ſe prorſus inſcijs & inui
factam eſſe teſtabãtur & ad inchoandam
ionem Suecos euocarent: indignantibus
gnem ac minas ſpirantibus Suecis, ad ex-
citum Moſchorum, quem tantum & tam
opinquum eſſe nondum Suecis cõſtabat,
ati Moſchici redierunt.

Sueci vim ad Iammam recens factam
lturi, cum copiolis ſuis equeſtribus & pe 13. Ianuarij
ſtrib. ac tormentis bellicis, poſtridie ad
tra legatorum, quæ iam vacua erãt, & de-
ceps aliquot milliaria in Ruſsiam progre-
ntur. Sed nullos hoſtes præterquam a-
icolas in pagis inuenientes emiſsis explo-

ratoribus cognoſcunt, magnum Moſcou
ducem Theodorum, virtute patri longè a
tecellentem, cum ingenti centum milliu
hominum exercitu, Suecos bello aggreſſ
21. Ian. rum, adeſſe: itaque ſuis copiolis non fide
tes, properè Neruam redierunt.

24. Ian. Intereà Moſcorum Rex, Iammam arc
quatuor à Narua milliarib. diſtantē obſid
prēſidiarijs & ciuibus, ſi ſe ſpontè dedāt, i
columitatē corporum, & quò vellēt abeu
di vel manendi facultatem liberam pollic
tur. Illi re deliberata, cùm tantam vim h
26. Ian. ſtilem à ſe ſuſtineri non poſſe cernerent, n
vlla auxilia ſperarent, Moſcho arcem dedū
29. Ian. quì fidem ipſis datam ſincerè ſeruauit.

Suecici Duces, cùm Iamogrodum i
Moſchi poteſtatem redactam, & Moſchi e
ercitum iam non procul à Narua abeſſe c
gnouiſſent: ne ab hoſte eo loco obſeſsi i
cluderentur: oſtendētes ſe vicinæ prouin
ciæ vaſtationes, prohibitis Moſchorum in
curſionibus auertere, & pluribus ex vicini
coactis militibus, obſidionem ſoluere de
creuiſſe: media nocte copias, paucis equit
30. Ian. bus & peditibus relictis, ex munitione Ne
uenſi, VVeſenbergam verſus educūt. Cúm
que ex regno Sueciæ, præteritis proxim
menſibus hyeme maturius ſolito ingruen
te, naues commeatu & milite oneratæ, in L

uoniam

ioniam peruenire non potuiſſent, nulla re
nemorabili geſta, duces cum copijs VVeſe-
ɔergę poſtea deſederunt.

Moſchici verò exercitus imperator,
Boriſouius Fęderovvitz Gudenoff, animad-
ierſo Suecorum ex Nerua diſceſſu, eue-
ſtigio Tattarorum aliquot millia eos inſe-
ſtari iuſsit, qui ad Purtium fl. decem à Ner
ıa mill. Suecos aſſecuti, Iohannem Mei-
lel & Ottonem Vrangelium nobiles Liuo-
ıos, ac rhedas aliquot cum omni ſupelle-
tili interceperunt, & retrò ad ſuos cõuerſi,
ıllentaciam totam direptionibus & incen-
lijs vaſtarunt. Rurſus aliud agmen, in Fin-
ɪandiam, omni præſidio deſtitutã, miſſum,
lliquot millia hominum & pecorum domi-
ɪus incenſis in triſtiſsimam captiuitatẽ ab-
luxit.

Obſidio autem Neruæ, die 4 Februa-
ij, octo caſtris Ruſſorum circum eam poſi-
is inchoata, & actis munitionibus, Tormẽ-
a inuſitatæ magnitudinis propius muros
ɔaulatim promota ſunt, quibus à duabus
ɔppidi partibus circiter viginti duę muri or
ȝyiæ vtrobique deiectæ ſunt.

Moſchus ante oppugnationẽ denuo pa
ẽ Neruenſibus, ſi ſpontè oppidũ dedãt, vel
Ruſsicas arces & prouincias reſtituant, per
iteras & interpretem Iohannem Maideli-

um, quem paulò ante captũ fuiſſe diximus,
clementer offert. Sed cùm nunquã ſe Regis
ſui munitiones hoſti tradituros præfecti re-
19. Feb. ſpondiſſent, oppugnationem oppidi ſu[illegible]
mis viribus Moſchi inſtituunt. Qua ab[illegible]
ceſcente die ad meridiem continuatâ, pl[illegible]
quàm dimidia pars præſidij, hoſtes i[illegible]
impetu & clamore irruentes, & muros ac
propugnacula occupantes, fortiter depel-
lens partim in ipſo conflictu cæſa, partim
globis & ſagittis venenatis lethaliter vulne-
rata perijt. Tandem Dei auxilio, Moſchi
ex vallo quod occuparant, deiecti, & vrbs
conſeruata eſt.

21. Febr. Cùm autem poſt biduum denuo tenta-
turi oppugnationem, cõiectis in oppidum
magna copia globis ignitis Ruſsi videren-
tur: milites qui in præſidio erant & ciues re
liqui, præfectum vrbis, Carolum Henrici,
virum fortem, & rei militaris peritum, ade-
unt, & conſiderata defenſorum paucitate,
& hoſtium, qui Neruam iam eneruatam, &
ferè expugnatam non miſſuri eſſent, poten
tia & multitudine: & quod nihil à ſuo Rege
auxilij hoc anni tẽpore expectare poſſent:
de inducijs & pace cum hoſtibus agi petunt.
Quare datis vtrumque obſidibus, nomine
magni Moſchorum Ducis, Ignatius Petro-
vvitz Tatiſouius, & Druſina Penſelinus Can

cellarius

ċellarius, cum Carolo Henrici & ſocijs, ſub
Iuanogrodo, in tentorijs colloquuntur. Etſi
autem Moſchus niſi omnes hęreditarię im- 24. Febr.
perij Moſchici prouinciæ à Sueco detentæ,
Kexholmia, Coporia, Iuanogrodū ſeu Ner-
ua Ruſsica redderētur pacem abnuebat: Ta
mē cū Kexholmia in Caroli Henrici poteſta
te nō eſſet: cōuenit tandē, vt Nerua Germa
nica obſidione liberata in Sueci poteſtate
maneat: Iuanogrodū verò ſeu Nerua Ruſſi-
ca, & Coporia, Ruſsis reſtituantur, deductis
tamen ante incoluminib. pręſidijs ac tormē
tis Suecicis. Induciæ etiam vſque ad Nonas
Ianuarij ann. 1591. ſancitæ ſunt, vt interea
de pace perpetua inter reges amplius agi
poſsit. Poſtridie claues Iuanogrodi Can- 25. Febr.
cellario Pencelino, vna cum arce & quatuor
tormentis maioribus, quæ Pontus de la Gar
dia ibi inuenerat, Moſcho traduntur. Se-
quenti die, Theodorus Moſchorum Cæſar,
ipſe Iuanogrodum ſeu Neruam Ruſsicam
ingreditur, rheda lignea, in qua caminus e-
rat, & quam, non equi, ſed homines multi
trahebant, vectus: veſte candida & auro in-
tertexta indutus. nec plus vna nocte ibi com
moratus, in Moſchouiam abducto ex Liuo-
nia exercitu, redijt.

Cùm autem in Sueciam, amiſſarum tot
prouinciarum & arcium nūcius ad Regem

allatus eſſet: vehementer animo turbari, & ingenti indignatione ac fremitu aduerſus ſenatores aliquot regni, quorum culpa cladem hanc acceptam credebat, exardeſcere cœpit. Guſtauum Banner qui inſtante obſidione copias ex oppido Nerua eduxerat, à gubernatione Liuoniæ remouit: alios plures, dignitatibus ſuis & bonis feudalibus, tam ad beneplacitum, quàm in perpetuum à regno & rege obtentis priuauit, & in cuſtodiam dedit. Nam eorum machinatione anno ſuperiore, milites, commeatum & pecuniam, in Liuoniam ad exercitũ deſtinatam, in Suecia retentam cõquerebãtur, nauiumque ab illis dimiſsione factum eſſe, vt ad bellum gerendũ neceſſaria in Liuoniam tranſuehi tempeſtiuè non potuerint. Inſtitiſſe illos ſuperiore anno, apud milites Naruæ præſidiarios, vt vno ore vrgerent reſtitutionem arcium Moſcho ereptarum. Quas, cùm sereniſsimo filio ſuo Sigiſmundo, Poloniæ Regi, iam iam tradendę eſſent, hoſti tradiderint. Carolũ fratrem, Sudermannię Ducem, tetris in eum congeſtis mendacijs apud ſe deformatum eſſe, vt nunquam Suecia vires ſuas integras contra Moſchum exercere potuerit, dum neuter fratrum milite ſe penitus deſtitui ad propriam ſui defenſionem vellet. Nunc igitur Carolo fratri reconciliatus,

omnibus

omnibus eum negocijs in aula & totius regni adminiſtratione præfecit: & Moſcho traditas à ſuis arces & prouincias, ſe bello, cuius Dux ſummus Carolus futurus ſit repetiturum oſtendit. Itaque aliquot millia peditum ac equitum, ex regno Sueciæ, Reualiam & Neruam in Liuoniam miſſa ſunt, quæ, poſt irritum Pacificationis, denuò inter Suecos & Moſchos inſtitutæ, exitum, Neruam Rusſicam obſidere & tormẽtis oppugnare inſtituerunt. Sed nouis ac firmiſsimis munitionibus arce vallatâ & Rusſis fortiſsimè eam tuentibus: deſperatâ expugnatione in hyberna diſtribui cœperunt. Moſchi paulò poſt, incendijs ac direptionibus, in mediterraneas borealis illius Liuoniæ regiones, vltra VVeſenbergam graſſati ſunt Lubeca etiam, & alibi in Germania, milites nomine regis Sueciæ conducti, Dantiſcum ire iuſſi ſunt: vbi à commiſſarijs Regijs luſtrandi & viatico inſtruendi, & nauigijs Reualiam in Liuoniam tranſuehendi eſſent. At miſeri, Dantiſcum venientes, nec Commiſſarios nec pecuniam inueniunt, & ex vrbe excluſi, in ſuburbio Scottorum, quod Epiſcopi Cuiauienſis oppidum eſt, & vicinis pagis aliquandiu diuertentes, iterum dilapſi ſunt. 5. Octob.

Varias autem hic militũ ad Dantiſcum concurſus, ſuſpitionum occaſiones Poloniç

præbuit.

præbuit. Quam varij hoc anno motus externi ac inteſtini exercuerunt. Cùm enim ſuperiori anno, Moſchus, de congreſſu Regum Sueciæ & Poloniæ patris & filij, Reualiæ inſtituto, cognouiſſet: & bellum ſibi cũ Sueco, Poloniæ Regis viribus confirmato, illatum iri iudicaret; pactionem & fœdus cum Tattaris Crimeis, addito etiam 50000 Vngaricorum donatiuo, inierat, vt in Ruſsiam Poloniæ Regi ſubiectam, impreſsionem hoſtilem illi facerent, ne Poloni, proprio bello in Podolia occupati, iuuare Suecum ex Liuonia Moſchos oppugnãtem poſſent. Inciderant eodẽ tempore offenſiones inter Polonos & Turcas quibus redintegrata cũ Auſtriacis principibus, quos capitali odio Imperator Turcicus proſequitur, Polonorum amicitia ſuſpecta erat. Quam ſuſpicionem augebat Legati Regis Poloniæ, Palatini Belſenſis, qui hæreditariam pacem & fœdera cum Turcis renouaret, ante biennium in Turciam deſtinati, mora & tarditas. Incendit hanc deniq; Niſouiorum in finibus regni ad Boryſthenis & Tyræ oſtia impunè graſſantium temeritas & petulantia. Quam grauiſsimis periculis, ipſoque adeo Turcico bello regnum Poloniæ, niſi coerceretur aliquando implicaturam, Rex Stephanus ſępè prædicere ſolitus fuit. Hic enim ad littus

ponti

ponti Euxini, in Turcicas naues onerarias, ſecuram ſtationem habentes,& amicitiæ Polonicæ fiducia ſecuras, impetu facto, mercimonia & bona quæ vehebant, omnia diripuerunt. Quam nauium deprædationem, etſi grauiter & iniquo animo Turcicus Imperator ferebat: tamen Legato Polono, qui tum in aula Bizantij erat, rege ſuo inſcio & inuito iſthæc à Niſouijs perpetrari excuſante amicitiæ regiæ ſe remittere ac condonare oſtendit. Sed vix dum Conſtantinopoli digreſſo Poloni nuncio, Niſouij in Tauricam Cherſoneſum irruentes, Turcicũ oppidum Codon, mercatibus celebre inuadunt, inq; eo trecentis circiter mercatorum tabernis direptis ac expilatis, prædam ingentem plu rimis interfectis aſportant. Hæc verò iniuria ad priores accedens, planè indigna & intolerabilis viſa, ſic Imperatoris Turcici animum inflammauit, vt exercitus ſuos ad fines regni Poloniæ ſubitò mitteret, mandaretque Tattaris iam ante à Moſcho excitatis, vt ferro flammaque prouincias regni Poloniæ popularentur. Tattari prædæ inhiantes, vt ſoli ea potirentur, Turcicum exercitum anteuertunt, repentinoq; impetu inaudita celeritate, nuſquam poſitis ſtatiuis, cõtento quaſi curſu, vniuerſam Podoliam percurrunt. Ita factum eſt vt pluribus in locis

ſparſim

ſparſim capitaneus Circaſſenſis, Chimelri-
cenſis, Iacobus Struzius, ſatis infelici exitu:
alij felicius agmina quædam Tattarorũ pro
fligarint: donec tandem Tattaros cum præ-
da & captiuis ad Boryſthenem redeuntes,
Niſouij adorti acri prælio fuderunt, ac pluri
mis, ac in his fratre Chami, cæſis captiuos li
berarent.

Ad Beglerbegũ verò Turcicũ, ad Tyram fluuium in VValachia deſidentem, Iohannes Zamoiſcius, militiæ regni Poloniȩ generalis præfectus, miſsis literis & de veteri fœdere violato queſtus eſt, & vtrum amicus an hoſtis eſſet, quæſiuit. Is verò, Imperatorem ſuum à pace cum Poloniæ regno tuendâ nõ alienum eſſe oſtendit, modò Coſacci ſeu Niſouij, à quibus tantæ iniuriæ ſubditis illius oblatæ eſſent ſupplicijs affecti & planè ſublati eſſent, & arces nonnullæ in finib. poſitæ diruerentur.

His ſuperiori anno peractis, Paulus Vehanſcius, Belſenſis Palatinus, ad Imperatorem Turcicum, nomine Regis ac regni Poloniæ, de veteribus pactis & fœderibus, & hæreditaria pace renouanda profectus, Conſtantinopoli obijt. Mandata ipſius expoſuit Turco Nicolaus Ziſouius collega, qui 14 Martij ad comitia regni Poloniæ VVarſauiam reuerſus, quatuor pacis conditiones re-

gno

gno Poloniæ parum honeſtas ac ferè intole
rabiles: de tributo annuo, Turcarum Impe
ratori, nomine Poloniȩ regni pendendo: de
arcibus limitaneis ſolo æquandis: de Co-
ſaccis extinguendis: ac vt in comitijs electi-
onis noui regis, Turcicus legatus ſuffragi-
um teneat, cuius, vt in tribus proximis ele-
ctionibus factũ erat, ratio habeatur: retuliſ-
ſe ferebatur.

Cùm igitur periculum, quod à Turca
cum Perſis pacem iam habente, regno Polo
niæ immineret, in immenſum, Zamoiſcius
regni cancellarius & militiæ præfectus exag
geraret, & omnes ordines, per Reip. ſalutē
& regis Stephani ſapiētiſs. admonitionem,
qui omnia Reip. conſilia, omnes publicas a-
ctiones, commendationē quandam eſſe bel
li Turcici debere dixerat, obteſtaretur, vt
maturè prouiderent, & pecuniam ad geren
dum bellum, & libertatem Reip. tuendam,
& ad reliquos ſumptus gubernationis toga-
tæ & bellicæ neceſſariam cōferrent: magnæ
& inuſitatæ hactenus in eo regno exactio-
nes, omnium ordinum ſubditis impoſitȩ
ſunt, & conſtituti poſtea cōmiſſarij, qui eas
in ſingulis prouincijs exigerent ac fiſco in-
ferrent. Miſſi etiam ad Germaniȩ principes
legati periculum commune cum vicinis fu-
turum denunciantes, & pecuniā ac militem
auxiliarem

auxiliarem flagitantes. Conſcribuntur equ
tum ac peditum copiæ, & ad Ducem exerci
tuum in Ruſsiam Poloniȩ regno ſubiectam
mittuntur.

Cùm autem poſt finita comitia, rumo-
res de Turcarum impreſsionibus paulatim
ſopirentur ac euaneſcerent, & qui ex Turci
veniebant mercatores, Armenij, & alij, nul
lam in Turcia belli Polonis inferendi men-
tionem haberi, & Turcam Perſico bello ad-
huc implicatum, pacem cum Polonis & alij
vicinis ſeriò expetere renunciarent: Nobi-
litas inquieta, ſuffundentibus frigidam alijs
aliquot Zamoiſcio infeſtis, initiò ſparſim,
tandem Colæ, in cõuocatione, quam nomi-
10. Auguſt. nãt, generali Articulos vnum & triginta, de
abrogandis commiſſarijs contributionum;
& alios ad reſtringendam Ducis belli Iohan
nis Zamoiſcij autoritatem, & totam rei bel-
licæ adminiſtrationem, & Regis electionẽ,
officium & fiſcum pertinẽtes, ſanciũt: quos
indictis quàm primum à Rege comitijs ſo-
lennibus, petunt confirmari, ac ordines ad
exeuntem Nouembrem, VVarſauiam con-
uocati ſunt. vbi inteſtinis diſſenſionib. ſub-
latis Rempublicam regni rurſus pacatam &
in priſtinam tranquillitatem eſſe audimus.

Offenſiones verò & controuerſiæ, quæ
cum Turcarum Imp. Polonis interceſſerãt,

interuentu

nteruentu Oratoris Reginæ Angliæ, Con-
ſtantinopoli compoſitæ, & pax renouata, &
œdera antiqua confirmata ſunt. Quo nomi
ie gratias Reginæ Angliæ Polonus, literis
2. Auguſti ſcriptis, prolixè agit.

Rigae in Liuonia, iam regi Poloniæ
ubdita, Ieſuitæ tandem, magno cum mini-
rorum eccleſię & piorum omnium dolore
c fremitu reſtituti ſunt, cùm aſsiduis & gra
iſsimis obteſtationib. paſtor Eccleſiæ Pau-
is Oderbornius cum collegis ſenatum &
iues ad conſtantiam in agnita cõfeſsionis
uguſtanæ religione, toto iam anno horta-
is, & coram Rege ipſo, Reualiâ reuerſo, lu-
lenta oratione latina: Poſtea etiam miſſo
l Regem & ordines in Comitijs VVarſa-
iæ congregatos, libello ſupplici, eruditè ac
ccuratè ſcripto, auertere tempeſtatem à Ie
itis imminentem conati fuiſſent.

In Daniam, Iacobus VI. Scotiæ Rex,
m cõiuge Daniæ Regis ſorore, recens Aſ-
iæ ſibi copulata, à Daniæ regina ſocru &
natu regni inuitatus, per Noruegiæ ſcopu
s niuibus obrutos, & Niloſiam Suecię pro
nciam, & Scaniæ oppida progreſſus, Cro-
eburgum tandem appulit. Ad eum, menſe 21. Ian.
prili demũ, Vlricus Dux Megapolitanus,
ouæ Reginæ Scotiæ auus maternus: &
enricus Iulius Dux Brunſuicenſis, ex Ger-
ania traiecerunt, ac præſente Scoto, Brun

ſuicenſis, ipſo die Paſchæ, cum Eliſabetha, Scoticæ Reginæ ſorore, nuptias celebrauit, deducente ſponſam ad copulationem Chriſtiano IIII. Daniæ rege, & Vlrico Megapolitano: reducente Iacobo Scotiæ rege, & Sigiſm. Auguſto duce Megapolitano, Iohãnis Alberti filio.

Exeuntibus ferijs, Iacobus Scotię Rex cũ coniuge, iter maritimũ ingreſſus, & feliciſsima nauigatione vſus, Calend. Maij Lethę in-
17. Maij columis appulit. ac indicto ſtatim cõuentu procerum regni, Regina Scotię coronata, & biduo pòſt, Edinburgum ingreſſa, ſummo omnium ordinum applauſu excepta eſt.

Sororem Reginæ Eliſabetham, mater Danię Reginę, in domũ mariti VVolfferbytum deductura pridie Pentecoſtes, cũ filio Vlrico, & tribus filiabus, Roſtochiũ appulit. vbi in ferijs commorata, conciones publicas in templo præſentia ſua honeſtauit. Poſtea cũ patre Vlrico, duce Megapolitano & Erneſto Ludoico Pomeranię Duce, VVolfferbytum vſque, filiam ad maritum comitata eſt.

Cùm Holſatis Nobilibus, qui bienniũ integrum poſt Danię Regis Friderici obitũ, Iuramenti fidelitatis præſtationẽ diſtulerant, Flensburgi tandem, Conſiliarij Regis Chriſtiani & Philippi, Holſatię Ducum, patruelium, tranſegerũt. Commiſſarij regij, incolis vtriuſque ducatus, Slevvicenſis & Holſatiæ,

cautionem

cauti onem ſenatus regni exhibuerunt: qua promittunt, Regem, cũ ex ephebis exceſſerit, ipſum, Nobilitati & cæteris ſubditis con firmationem priuilegiorũ in originali, eadẽ forma, qua pater Fridericus, daturum eſſe. Deinde, Philippus Holſatiæ Dux, literas cõfirm. priuilegiorũ ordinibus tradit, eaque ſe fideliter defendere ac tueri velle iurat. Poſtea vtriuſq; Ducat9 ordines, Chriſtiano Regi & Philippo debitum fidei ac ſubiectionis, Iuſiurandum ſolennè præſtiterunt. Iohanni verò Holſatię duci, Regis Chriſtiani patruo, & Philippi patrueli, idem juſiurandum ſibi etiam dari, & dotẽ filiæ recens elocatę, à prouincialibus cõtribui, petenti: vtrumq; negatũ eſt, quòd hæc ſolis principib. Rempublicam vtriuſq; Ducatus gubernãtib. deberi affirmarent. Controuerſiã de Sleſvvicenſi Epiſcopa, inter Regem Chriſtianũ & Philippũ Holſatiæ Ducem, componere Cõſiliarij adiunctis Vlrici Ducis Megapol. & VVilelmi Haſsiæ Landgr. Legatis, irrito tamen exitu ſtudebant. Sicut & altera diſceptatio, de Feudo Ducatus Holſatiæ à Cæſ. M. accipiendo, inter Chriſtianũ & Philippum ab vna, & Iohannem Ducem Holſatiæ ab altera parte intercedẽs, ad vlteriorem tractationem circa Martini ſuſcipiendã reiecta, ſed inopinato & im̃aturo Philippi Holſatiæ principis adoleſcentis, qui 18 Octob. Gottorpiæ phthiſi,

extinct⁹ eſt,obitu in ſequētē annū dilata eſt.

Saxonia tota,Dei beneficio trāquilla hoc anno fuit. Etſi enim rumores bellici de magnis equitum peditumq; copijs, ex Saxonia in Galliam ducendis, vt ſereniſsimo Galliæ & Nauarræ regi Henrico IIII. ab Hiſpanis & Guiſijs cōfœderatis oppugnato,opem fidam & maturā ferrent, paſsim ſpargebātur: tamen intra rumores omnia conſtiterunt.

Henricus Galliæ Rex,initio veris, victoriam inſignem, de Carolo Maiennæ duce &
4. Martij cōfœderatis, in prȩlio ad Druidum vrbem, adeptus erat. in quo Egmondanus, Belgicorum auxiliorū, à rege Hiſpaniæ ſubſidio cōfœderatis miſſorum,Dux cȩſus:Equites diſſipati,& Heluetij,duce Ludoico Peifero Lucernate, ac cæteræ pedeſtres copiæ omnes, in Regis poteſtatē, traditis vexillis & armis venerunt. Mox curſum victoriæ vrgens Nauarræus,ad vrbem Lutetiam exercitū ducit. Sed tanta fuit Ducum in vrbe ac militū conſtantia & pertinacia,vt extrema omnia ſubire, & ſagūtinam famem perpeti potius, quā Nauarrȩo ſe ſubijcere ac dedere mallēt. Itaque totos ſex mēſes obſidio vſq; in Septembrem ducta eſt. Interea Maiennæ Dux, partium ſuarum propugnator pertinaciſsimus clade acceptâ nō fractus, à rege Hiſpaniæ & cæteris cōfœderatis nouas copias, Hiſpano neruos belli,pecuniā & milites ſubminiſtrāte,col-

, colligit.ac Parmenſis Dux Alexāder Far-
eſius,cū delectis Hiſpanorum,Italorum &
elgarum militib. veteranis circiter 15000,
andato Regis Philippi,ipſe in Galliam, fa
o per Valencenas,Guiſam, Meldas, Sueſsi
es itinere,paulatim ad Lutetiam propius
cedit, & oppidū Laigny ad Matronā ſitū,
pugnat, & aditum ad vrbē patefacit. Rex
i XX. M. peditum & 6000. equitū, & his
æfectos,Principes,Condeum,Sueſſoniū,
ontpenſeriū,Borbonios, Longouilleum,
ueranēſem,Tremolium: & militaris diſci
næ Duces peritiſsimos,Bironiū,Aumon-
m, Lanoeum, Caſtilioneum,Lauatdinū,
cecomitem Turonenſem, alioſq; virtute
æſtātes in exercitu habebat: omni arte ad
æliū Parmenſem euocabat. Quem cū de-
ctare & ſe aggerib. & foſsis includere vi-
et,vrbes Lutetię vicinas pręſidijs munit.
piarum partē in Normandiā,Picardiam,
mpaniam diſtribuit. Interea Parmenſis,
rbeliū oppidum,ad Sequanę & Stampei
nfl.aliquot hebdomadas,fortiſsimè ſe de
dentibus, Feinio Biturige duce,præſidia
,obſidet: & aliquot millib.ſuorū amiſsis,
arto aſſultu admodum cruento, tandem
Octob. vi expugnat, Feinio duce in mæni
s fortiter dimicante, & præſidiarijs omni
s, & in his 150 nobilibus, interfectis. Etſi
em ampliſsimis pręſidijs Germanorum,

VValonum & Hiſpanorum denuò Corbe
lum muniuit: tamē,conſilio & virtute præ
dis Meloduni,nocte diem S. Martini præc
dente receptum,& viciſsim trucidato pra
dio,ingens copia comeatus,Pariſios mitt
da,hoſti adempta eſſe ſcribitur.Dux Parm
ſis interea in Belgicū,Bruxellas redijt. Cū
in Galliæ prouinciam Britañiam Aremor
cam,recens Hiſpanorū ſex milliū exercitu
duce Friderico,Ferdinandi Ducis Albani
lio,claſſe aduectus,ad Ligeris oſtium appu
liſſet. Qui nouorū hoſpitū in Britañiam ac
uētus, præcipuè animum Regis diſtrahit
ſolicitum tenet. nam quod in Galliam Na
bonenſem Hiſpanus miſerat agmē,à Mon
rentijs profligatum:& Sabaudi in Prouinc
conatus, à Dedigerio repreſsi fuerant. Re
Domini Dei Zebaoth,qui tot eum pericul
humano conſilio inextricabilib.hactenus l
berauit: deinceps etiam auxiliū & opem m
turam, firma fide & ſpe conſtanti expectat

In Rheni ripa,Berx, oppidum è regior
VVeſaliæ,toto iam ſexeñio,ab Hiſpanis, A
chiepiſcop.Erneſti auſpicijs obſeſſum, Ca
rolo Mansfeldiæ comiti, Petri Erneſti fili
deditum eſt,die 3.Februarij. Poſt menſe
Breda, oppidum Brabant. munitiſ. ac Prin
cipis Vraniç hæreditariū, à Mauricio prin
pe Vraniç VVilelmi filio,inſigni ſtratagem
te militari,abſcōditis in carina nauis, ceſp
tes arefa-

s arefactos, quib. lignorũ loco ijs in locis
ũtur, in arcẽ vehentis, militib. captum eſt. 3. Martij
Vicinum Brædę trans VVahalin, Rheni
rachium, ad Leccam ſitũ eſt Culenburgũ.
uod Florentius comes Culẽburgius olim
enuerat. Cuius gener Iacobus Marchio Ba-
enſis, Caroli filius, inſtituta ſuperiori anno
xeunte, Badæ, inter Iacobum Andreæ, & Io
an. Piſtorium, põtificias partes defenſurũ,
iſputatione: confeſsionẽ Auguſtanam ha
tenus à ſe agnitã, deſeruit, & pontificiã reli-
ionẽ palàm ſecutus miniſtros Eccleſiarum
uæ ditionis, ei cõfeſsioni addictos, dimiſit,
pontificiã Miſſam ad diẽ Iacobi inſtaura-
it. Quæ dum magno ſtudio & zelo agit, dy-
enteriâ correptus, iuuenis adhuc 28 annos 7. Auguſti
atus, extinguitur: relicta coniuge vidua Eli
abetha, Florentij comitis Culenburgij filia. Inquiratur & emendetur.
uę cùm ſobolem maſculã, quòd ſciam, ſu-
erſtitem nullã haberet: Leuir illius, Erne-
us Fridericus, gubernationem adijt, & di-
iſsis pontificijs, in priſtinum ſtatum Eccle
as in tota ditione reſtituit.
Decima poſt obitum Iacobi Marchionis
ie, Sixtus V. Pontif. Romæ ex melancholia 17. Aug.
ecedit. cui poſt paucos dies, Vrbanũ VII.
ardinales ſubſtituunt, Iohannẽ Baptiſtam 5. Septemb.
e Caſtanea prius dictum, patria Genuen-
em, agentem annum ætatis 72. Eadem die
uâ hic Põtifex electus eſt terrę motus hor-
ribilis

ribilis vrbem Viennam concuſsit.

Vitam mortalē viuere hoc āno deſijt Sophia, Friderici VVilelmi Saxoniæ Ducis cōiux, optimi principis Chriſtophori Ducis VVirtemberg. filia, q̄ ſeptem tantùm annos marito nupta, in ſeptimo partu, cū fœtu maſculo extincta eſt, die 21 Iul. (laudata orationib. funebrib. Antonij Probi & Ioſuę Loneri) Quam ſoror Hedvvigis, Ludoico Haſsiæ Lādtgrauio, Philippi filio, nupta, mēſe Martio in eam vitam, quæ ſola vita nominanda eſt, præceſſerat.

4. Mart.

Carolus verò Archidux Auſtrię Ferdinādi Imp. filius, Maximiliani II frater, Rodolphi Imperatoris patruus, vigeſimo ante Sophiā die, Calend. Iul. ex his terris migrauit.

Chryſolitha etiā ſeu Griſelis Bathorea, ex fratre Regis Stephani, Chriſtophoro principe Tranſyluaniæ nata, Iohannis Zamoiſcij Poloniæ archicancellarij & ſummi exercituum Ducis coniux, confeſsionis Auguſtanæ doctrinam conſtanter amplexa, die 15 Februarij partus doloribus ſuperata deceſſit.

FINIS.

AI M
IV 02

JB.XVI 286273

J591
C564s

GAUDEO

John Carter Brown
Library
Brown University